

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 789.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Extra tijdingen; altijd weer dezelfde historie.

Berichten: Een navolger van Klaas Ursem. — Een oogheelkundige. — Ast, rijk gekwakzalverd. — De toestand in Duitschland. — Aankondigen van geheimmiddelen tegen veeziekten verboden. — Een kleermaker-geneesheer.

Grootere Artikelen: De haarmiddelen van Rurup. — Poeder tegen epilepsie uit de „Schwanenapotheke" te Frankfurt a. M. — Gevaarlijke kwakzalverij. — Naar aanleiding van het proces-Volbeding. — De middelen van Giraudel. — Maatregelen tegen medische kwakzalverij.

Ter overneming: Schiffmann weer aan 't werk.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: De fistelpot van Klaas Ursem.

Altijd weer dezelfde historie!

*Nog onlangs, en reeds dikwijls te voren, hebben wij de redacties van verschillende bladen aangemaand toch voorzichtig te zijn met waarschuwingen en vermaningen op de eerste bladzijden harer couranten, omdat zij vaak in strijd zijn met den inhoud der laatste pagina: de reclames en de advertentiekolommen. Doch er zijn geen erger dooven dan zij die niet willen hooren, en zoo gebeurt het, dat de meeste nieuwsbladen ook in ons land voorzichtigelijk de muggen uitziften en de kemels inzwelgen.

Zoo nu weder *Het Centrum* van 22 Dec. j.l.; in het redactioneel gedeelte lezen wij daar het volgende:

„Extra tijding!

Hoe ver de brutaliteit van oplichters tegenwoordig gaat, daarvan kreeg men gisteren een merkwaardig staaltje te zien. Langs de voornaamste straten liep een individu met stentorstem te schreeuwen: Laatste nieuws van den moord op den jonheer Hoogsteden; bekentenis over den moord-Hoogsteden, 1 cent!" Onmiddellijk was hij van een groote menigte omringd, die hem zijn waar gereedelijk afkocht, te meer daar de papieren zoodanig gedragen werden, dat de woorden: „Bulletin van de „Nieuwe Rotterdamse Courant" duidelijk waren te zien.

Wat bleek nu bij de lezing?

Dat het verkochte uit niets anders bestond dan uit nadrukken van een bulletin, door de *N. R. Ct.* verspreid, toen de zaak-Hoogsteden nog in haar eerste stadium was.

Door voorbijgangers opmerkzaam gemaakt, bemoeide de politie zich er ten slotte mede, en transporteerde den man naar een politiebureau in den omtrek, doch niet dan nadat der goê gemeente heel wat centen uit den zak waren geklopt."

Het is verschrikkelijk, zoo iets, kan men denken; misschien heeft een der nieuwtjesjagers voor dit

blad ook wel zijn „één cent" geofferd of is een der deftige leden van de redactie er zelf ingevlogen op zijn weg naar het bureau van zijn blad!

Zulke dingen moesten niet kunnen gebeuren; de politie moet „de brutale oplichters, die tegenwoordig zoo ver gaan, in de kast duwen en de rondventers straffen, die op zulk eene ongeoorloofde wijze in den winter een paar winterhoopen los te maken, en toch! — en toch! — In hetzelfde nummer, waarin dit bericht werd opgenomen, vindt men op de laatste bladzijde naast het portret (?) van een R.-K. Geestelijke, de volgende aankondiging:

BREUKZALF.
GEEN BREUK MEER!

Door Pastoor MARTIN BECK's Breukzalf volkomen genezing.

Zowel door Binnen- als Buitenlandsche geneeskundige specialiteiten dringend aanbevolen.

Zie! dit is geen Extra-tijding, want tegenwoordig komt zij iedere week in deze of geene krant voor, maar een valsch bericht is het toch. Of er ooit een pastoor Martin Beck bestaan heeft, wij weten het niet, maar gelooven het evenmin, om de redenen in het vorig nummer van dit Maandblad aangegeven; doch het is een door en door valsche tijding, dat deze breukzalf volkomen genezing aanbrengt en dat zij door binnen- en buitenlandsche geneeskundige specialiteiten dringend wordt aanbevolen!

Nooit heeft eenige zalf een breuk genezen of heeft eenig geneeskundige, die zelf geen bedrieger is, de mogelijkheid van zulk eene genezing kunnen beweren.

Evenmin als het gat in een plank zal dicht groeien door een smeerseltje, evenmin kan de abnormale opening in den spierwand van den buik weder gesloten worden door zalf te smeren op de huid, die haar bedekt. Er kan verschil bestaan omtrent de werking van het een of ander geneesmiddel, de geneeskundigen mogen het somwijlen niet eens zijn aangaande de behandelingswijze, die zij bij sommige kwalen of gebreken het meest doelmatig achten, — hier echter is alle twijfel buiten gesloten; — allen zijn het volmaakt eens; — wie zegt een breuk door zalf te kunnen genezen, liegt en bedriegt.

Maar nu zijn het niet enkele centen, die deze Valsche getuigenis den goedgeloovigen uit den zak kloppen, maar guldens en rijksdaalders en daarbij loopt ieder, die vertrouwen stelt in het bericht,

groot gevaar, dat zijn gebrek verergert niet alleen, omdat hij de meest doelmatige behandeling verwaarloost, maar bovendien, dat hij zich zodoende blootstelt aan het ergste wat een breuklijder kan overkomen, die zich niet in acht neemt, namelijk: beklemming van de breuk.

Waarlijk nu wij evenals „de voorbijgangers", hierboven genoemd, reeds zoo dikwijls op deze handelingen van gewetenlooze kwakzalvers „opmerkzaam" hebben gemaakt, diende de „politie zich er ten slotte mee te bemoeien" en vooral ook dienden de redacties van fatsoenlijke bladen zich toch eindelijk te onthouden om zulke verspreiders van valsche en tevens gevaarlijke tijdingen te helpen. Wij hebben hierboven één dier bladen met name genoemd; het geschiedde volstrekt niet, omdat het zich meer dan anderen schuldig maakt aan het verspreiden van zulke leugenachtige advertenties. Integendeel andere, ook grootere en meer verspreide bladen, bevatten herhaaldelijk veel meer en zeker even ergerlijke advertenties; — wij vonden echter thans een bepaalde aanleiding tot het aanduiden van een speciaal blad en nu dit toevallig een orgaan is der Roomsche Katholieken, erkennen wij gaarne, dat wij de hoop koesteren althans aan de medewerking tot deze enkele kwakzalverij te eerder een einde te zien gemaakt, nu door de bijgevoegde afbeelding en kwalificatie de Roomsche Geestelijkheid zelve er door wordt gecompromitteerd.

AANHANGSEL.

Het blijkt, dat niet alleen te Amsterdam de politie in de weer is om de bovenaangeduide verspreiders van Valsche Berichten in te rekenen. In de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, evenmin als *Het Centrum* afkeerig van het plaatsen van kwakzalversadvertenties, vinden wij toch een gelijksoortig bericht, als 't geen wij aan laatstgenoemd blad ontleenden.

Ook te Rotterdam bemoeide de politie zich met de zaak.

BERICHTEN.

Een navolger van Klaas Ursem. Het *Haarl. Dagbl.* bevatte dezer dagen het volgende bericht: „In de gemeente Westbroek (prov. Groningen) woont een klompenmaker, DE ZWART, die de kundigheden bezit om beeneters en fistels te genezen (!) of liever zegt die capaciteiten te bezitten.

Tweemaal daags een hap uit een likkepot is voldoende om het wonder te verrichten.

Vroeger woonde hij te Kuilenburg en zoo kwam 't,

dat zijne hulp werd ingeroepen bij een twaalf-jarigen aardigen jongen te Beesd, wiens voetje tengevolge van een verettering zou moeten worden afgezet.

Hij kwam en verklaarde den voet te zullen genezen en verstrekte daartoe den bekenden groenen vetpot of te wel likkepot.

Evenwel is de jongen na die behandeling of mishandeling, gruwelijk achteruitgegaan, zoodat nu zelfs een amputatie van den voet niet meer voldoende is en er het onderbeen mee gemoeid is. Het blind vertrouwen der ouders in de kunst van dien eenvoudigen man, doet hen volharden in de weigering eener amputatie.

Door de rijksveldwachters is, in overleg met den gemeente-geneesheer te Beesd, dokter Beijers, een aanklacht tegen De Zwart ingediend bij den officier van justitie te Tiel, wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde.

De zaak herinnert ons aan den fistelpot van Klaas Ursem, waarover wij in de „Herhaalde waarschuwingen” iets mededeelen.

Een oogheelkundige? Aan de gemeenten Edam, Nieuwendam en andere plaatsen in Noord-Holland is dezer dagen een bezoek gebracht door een deftigen brillenkoopman, die voorgaf de grootste specialiteiten (prof. Snellen, prof. Gunning enz.) onder zijne collega's en familieleden te tellen.

Het gelukte hem aan eenvoudige lieden bijna waar delooze brillen voor f 10 à f 11 te verkoopen.

N. Rott. Ct.

Rijk gekwakzalver. Volgens de *Hamb. Corresp.* is de wonderdokter, schaapherder Ast (van wien wij reeds herhaaldelijk melding maakten) eigenaar van een riddergoed geworden. De domheid van zijne medemenschen heeft hem reeds tot de hoogstaangeslagene in de belasting in zijn omgeving gemaakt. Daar hij zijn groot vermogen toeb op een of andere wijze moet beleggen, heeft hij nu het riddergoed Wuhlenburg aangekocht, een bezitting 106 hectaren groot, waarvan alleen aan grondbelasting 4122 Mark moet worden betaald. Ast is hierdoor op één lijn gesteld met de oud-adellijke grondbezitters van het vorstendom Lüneburg, dewijl aan het riddergoed Wuhlenburg het voorrecht van zitting en stem in de ridderschap van den Lüneburgschen landdag verbonden is.

De toestand in Duitschland. De *Berlin. Wissensch. Corr.* heeft, naar aanleiding van een bespreking in de wetenschappelijke deputatie, aan een aantal Rijksdagleden de vraag voorgelegd, of zij eventueel voor het weder-invoeren van het verbod van vrije uitoefening der geneeskunst zouden stemmen. De kans dat dit voorstel zou worden aangenomen is zeer gering. De nationaal-liberalen zijn er voor. Van centrum en conservatieven zijn er velen tegen (blijkbaar zijn er onder hen zelfs te veel klanten van kwakzalvers). De linker zijde is er bepaald tegen. De een zegt: het helpt toch niet, en de ander denkt: vrijheid — blijheid! Babel, hoewel hij zelf nooit een kwakzalver zal raadplegen, is er tegen, omdat hij geen enkel beroep door den Staat beschermd wil zien, en het verbod van kwakzalverij alleen dan zin zou hebben, als iedere arts vertrouwen verdiende en inboezemde en als iedereen overal en altijd de geneeskundige hulp kon krijgen, die hij verlangt. Schade aan lichamen en leven door een kwakzalver toegebracht, kan volgens de Wet gestraft worden. Maar aanklachten zijn al heel zeldzaam.

Tot zoover Babel. Hij schijnt te meenen, dat het verbod van kwakzalverij in het belang der artsen zou geschieden. Het tegendeel is waar. Ons dunkt zelfs, dat aan de beschadigde patiënten, die zeer talrijk zijn, al doen ze geen aanklacht, heel wat te dokteren valt.

(Tijdsch. v. Geneesk.)

Het in het openbaar aankondigen van geheimmiddelen, die bestemd zijn om te dienen tot voorbehoed- of geneesmiddelen bij ziekten van het vee, is, volgens bekendmaking van den Opperpresident, in de Rijnprovincie verboden. (*Apoth. Zeit.*)

Een kleermaker-geneesheer. In Duitschland neemt het aantal „natuurgeneeskundigen” onrustbarend toe; tal van personen die in hun gewone „zaken” niet slagen nemen dit baantje ter hand, al zijn ze ook volslagen onkundig op het gebied van geneeskunde. Meermalen echter loopen zij tegen de lamp, vooral wanneer zij het ongeluk hebben gehad (wat nogal dikwijls voorkomt) dat een patiënt door hunne behandeling meer of minder letsel heeft verkregen. Zoo werd dezer dagen te München een gewezen kleermakersknecht, thans natuurgeneeskundige BRENDÉL, tot een maand gevangenisstraf en de kosten veroordeeld, omdat hij den „Reallehrer” Albert Schultheiss, door zijn geheel verkeerde behandeling, vooral door massage van het oog, volkomen blind had gemaakt. De leeraar die reeds aan

één oog blind was, had, op aandringen van zijn familie, de hulp van BRENDÉL ingeroepen. Bij de bepaling van de mate van straf werd in aanmerking genomen, dat de beklagde zich zeer lichtzinnig aan de behandeling van het andere oog had gewaagd, terwijl daarentegen tot zijn voordeel werd aangevoerd, dat het, in aanmerking genomen de hooge ontwikkelingsgraad van Schultheiss, als een bijzondere misgreep van dezen was te beschouwen, dat hij zich aan BRENDÉL had toevertrouwd.

De haarmiddelen van Rurup.

In het vorig nummer hebben wij onze eerste mededeeling omtrent de scheikundige samenstelling van het Poeder Acomatique gedeeltelijk moeten herroepen. Naar aanleiding daarvan zijn wij in enkele Haagsche bladen, die het voor den kapper Rurup opnamen, als onbetrouwbaar gequalificeerd. Men meende, dat een dergelijk scheikundig onderzoek gemakkelijk genoeg was, en onjuiste uitkomsten daarbij niet mochten voorkomen.

Dat intusschen de samenstelling van het bedoelde poeder van dien aard is, dat uiteenlopende uitkomsten niet zijn te vermijden, moge uit het volgende blijken:

Wij hebben den heer Schoevers, die tegen onze eerste mededeeling in verzet was gekomen, uitgenoodigd een zijner collega's aan te wijzen, die gezamenlijk met onzen onderzoeker, den heer Van Gelder, het onderzoek zou herhalen. De heer Schoevers wees daartoe aan den heer Keyzer, apotheker in den Haag. Het onderzoek had opnieuw plaats, en als resultaat ontvingen wij de door beide heeren onderteekende verklaring, luidende dat behoudens de vervanging van calcium door barium het vorige onderzoek juist was. Dat wil zeggen, dat het poeder geen zwavel en vrije kalk, maar zwavel en vrije baryt bevatte. Doch later kwam er van den heer Keyzer een tweede verklaring met de mededeeling dat de heer Schoevers hem overtuigd had, dat er wel degelijk een zwavelverbinding in aanwezig was. Wij hebben ons voorts nog gewend tot het lid onzer vereeniging, den heer A. J. Wijne, gemeente-apotheker te Middelburg, die de welwillendheid had het poeder nogmaals aan een onderzoek te onderwerpen. Zijn conclusie is deze: Het poeder bestaat uit zwavelbarium, zinkoxyde, aardappelmeel, benevens calciumsulfaat, bariumsulfaat, bariumhydroxyde, calciumhydroxyde en een weinig van een roode kleurstof. De drie eerste stoffen zijn de hoofdbestanddeelen, terwijl de andere stoffen als ontledingsproducten of bijmengselen zijn te beschouwen, en hunne hoeveelheden afhangen van den meer of minderen graad van ontleding, die het poeder heeft ondergaan.

Deze samenstelling verklaart ten volle, voor wie verstand heeft van scheikundig onderzoek, de verschillende uitkomsten, waartoe de onderzoeker kan komen, naarmate hij meer gewicht hecht aan het vinden van het eene bestanddeel of het andere.

Dit alles was natuurlijk bekend aan den heer Schoevers, die niet alleen de scheikundige adviseur van den Haagschen kapper, en de gever van inlichtingen aan het publiek, maar ook de bereider van het poeder is. Het zal dan ook onnoodig zijn, de handelwijze van dezen heer, die merkwaardigwijze tot heden lid was van onze Vereeniging, nader te qualificeeren, nu hij van de hem bekende moeilijkheden der analyse van het poeder heeft gebruik gemaakt, om het prestige van onze Vereeniging en van ons blad te benadeelen, tot meerdere glorie van den verkoop der haarmiddelen, waarbij hij persoonlijk is geïnteresseerd.

Deze handelwijze is vooral daarom zoo ongepast, wijl de fouten der oorspronkelijke analyse het wesen der zaak volstrekt niet raken. Het werkzame bestanddeel van het poeder is, blijkens het laatste onderzoek, zwavelbarium; want meel en zinkoxyde zijn slechts verdunnings- of verzachtingsmiddelen. Zwavelbarium oefent als zoodanig geen invloed uit op het haar. Eerst bij aanraking met water wordt het ontleed in bariumhydroxyde en bariumhydrosulfide. De laatste stof is indifferent; de eerste heeft een bijtende werking, nog sterker zelfs dan die van bijtende kalk, waarvan in ons eerste onderzoek sprake was.

Hiermee is dan ook volkomen in overeenstem-

ming het ongewenschte effect van het poeder op het gelaat eener dame, ons door een Haagschen geneesheer schriftelijk medegedeeld. Sedert zijn ons nog twee gevallen bekend geworden, waarin na gebruik van het poeder uitslag op het gelaat is opgetreden.

De toepassing van dergelijke middelen buiten het advies en de controle van een in huidziekten kundigen geneesheer, en de verkoop van dergelijke middelen aan het publiek door een kapper, achten wij schadelijk voor het algemeen belang, en onze plicht is, er tegen te waarschuwen.

Er bestaat een wet, in het belang der volksgezondheid, die den verkoop van geneesmiddelen, hetzij afzonderlijk hetzij in mengsels, beneden een bepaalde hoeveelheid, alleen toestaat aan door den Staat bevoegd verklaarde personen, met name de apothekers en de geneesheeren ten platten lande.

Zowel het Poeder Acomatique als het andere middel van Rurup, het „medisch haargroei middel Excelsior”, dat ook tegen haarziekten wordt aanbevolen, bevat stoffen, die volgens de door den Minister van Binnenlandsche Zaken vastgestelde lijst tot de geneesmiddelen worden gerekend, en die in 't klein door een kapper niet mogen worden verkocht.

Zou dit den heer Schoevers, die niet slechts behulpzaam bij de fabricage van haarmiddelen, maar tevens apotheker is, onbekend zijn?

Het poeder tegen epilepsie uit de „Schwanenapotheke” te Frankfort a.M.

Vallende ziekte en daarmee overeenkomende zenuwachtige ongesteldheden zijn ten allen tijde een goudmijn voor de kwakzalvers geweest; onnoemelijk groot is het getal dergenen, die genezing van deze kwalen hebben beloofd . . . en de arme lijdens niets anders dan teleurstelling hebben berekend. Onderscheidene middelen tegen epilepsie zijn reeds in de verschenen 16 jaargangen van ons Maandblad besproken en ongetwijfeld vormen deze maar een gering deel van 't geen in exploitatie wordt gebracht, omdat wij slechts dan waarschuwend optreden, wanneer wij meenen dat het middel ook in ons land wordt geëxploiteerd.

De reden waarom de kwakzalvers zoo gaarne op het veld der epilepsie gaan grazen is gemakkelijk na te gaan. Epilepsie behoort tot die ziekten, die in vele gevallen niet te genezen zijn — al kan soms een tijdelijke hulp worden aangebracht. De lijder nu . . . en wie zal hem dit euvelduiden? . . . die bij zijn geneesheer geen blijvende genezing vindt, grijpt, 't zij uit zich zelf, 't zij op aanraden van familie of kennissen, naar de steeds als onfeilbaar aangeboden kwakzalverijen, om, wanneer een dezer niet de gewenschte hulp brengt, daarna weer bij een ander onfeilbaar iets baat te zoeken.

Wie maar met de noodige handigheid en brutaliteit zijn middel aankondigt, heeft kans van slagen.

En nu is 't wel opmerkelijk dat van al deze onfeilbaarheden een groot deel, met geringe variaties, ongeveer dezelfde bestanddeelen bevat, n.l. broomverbindingen, broomkalium, broomnatrium enz., stoffen die ook door de geneesheeren bij epilepsie en andere zenuwaandoeningen met meer of minder succes worden aangewend. Inderdaad, zoo iets, dan zullen deze stoffen nog baat geven, maar daarvoor is het toch onnoodig de hulp van kwakzalvers in te roepen! Is 't niet voor ieder duidelijk, dat de geneesheer, die de werking der broomverbindingen kent, bij het onderzoek en de behandeling van den patiënt beter dan iemand weet te beoordeelen of die middelen moeten worden aangewend of niet?

Na deze algemeene beschouwing, die zeker niet overbodig mag worden geheeten met 't oog op het onderwerp, waaraan zij is gewijd, gaan wij over tot de bespreking van een speciaal geval.

Reeds langer dan 4 maanden bieden onze Nederlandsche bladen gastvrijheid aan de volgende advertentie:

„Wie aan Epilepsie, vallende ziekte, kramp en andere zenuwziekten lijdt, verlange brochure daarover. Verkrijgbaar kosteloos en franco bij de

SCHWANEN-APOTHEKE, Frankfurt a.M.”

Dit is tegenwoordig Duitsche kwakzalversmanier. Het aanbevelen in de bladen van middelen tegen een of meer kwalen is, in de meeste gedeelten van het rijk, verboden en daarom bepaalt men zich tot het aankondigen van een brochure, die als reclame voor het middel dienst moet doen.

Reeds een blik in de brochure is voor den zaakkundige voldoende. Het is de oude geschiedenis, die voor de kwakzalvers steeds nieuw blijft. Na een quasi-geleerde verhandeling over den aard der ziekte, volgt een opsomming van de weldaden die het aangeboden geneesmiddel verricht en van de voordeelen, die het boven andere dergelijke middelen bezit. Het grootste gedeelte van het boekje wordt voorts ingenomen door dankbetuigingen van z.g. herstelde zieken.

De zwanen-apotheker gaat, 't moet gezegd worden, niet onhandig in zijn brochure te werk. Niet als de meeste kwakzalvers keurt hij alle andere middelen af en belooft hij alleen een volkomen genezing door zijn middel; integendeel, hij schrijft op een manier, die min of meer vertrouwen wekt.

Hij wijst erop, dat ieder die aan epilepsie lijdende is, zeker, van de bekende geneesmiddelen reeds meerdere zal hebben aangewend en zegt dan 't volgende, dat wij om de curiositeit, vertalen uit de brochure, die in 3 talen, Fransch, Duitsch en Engelsch, is geschreven:

„Ik zelf" ('t is nota bene geen medicus maar de apotheker HERBERT LASKER die zoo spreekt), heb sedert een reeks van jaren mijn geheele aandacht gewijd aan deze verschrikkelijke ziekte en de ondervinding, die ik daarbij heb opgedaan (sic!) heeft mij de middelen aan de hand gegeven, die ik thans, in een geschikt vorm gebracht, als mijn anti-epileptisch poeder der lijdende menschheid aanbied.

„Ongetwijfeld zullen er vele epileptici zijn, die ook door mijn poeder niet worden geholpen, maar die zijn dan ook in 't geheel niet te helpen" en dan volgt de raad zich toch maar van de wonderbare werking, door een proef te overtuigen, niet alleen bij epilepsie maar ook bij tal van andere ziekten, o. a. bij St. Vitus-dans, stuipen, hysterie, ischias, neuralgie enz.

Van de gelegenheid om proefdoosjes van het middel, voor den spotprijs van f 3 te verkrijgen, maakten wij gebruik om nader met het poeder kennis te maken. Wij ontvingen, na nog 60 ct. voor vracht en rembours betaald te hebben, een doos met 60 capsules, welke capsules ieder ruim 2 gram bevatten van een mengsel dat, volgens het onderzoek van den heer G. B. SCHMIDT te Amsterdam, behalve uit een verbinding van ijzer met een of ander soort van eiwit, in hoofdzaak bestond uit *broomkalium* en *broomnatrium*, dus de oude, bekende stoffen.

Zeker ook met het oog op de eiwit-staalverbinding, wordt door den fabrikant verklaard, dat zijn middel bestanddeelen bevat, die van de eene zijde weldadig op de zenuwen inwerken, van de andere „van de grootste werking zijn op de regeneratie van het bloed". Vooruit maar, op een beetje opsnijderij komt het er niet op aan!

Uit het bovenstaande zal het nu een ieder begrijpelijk zijn, dat men verstandig doet van de aangeboden hulp van HERBERT LASKER geen gebruik te maken, tenzij men erg belust is, om voor veel geld, in Duitschland, zeer bekende — en bij voortgezet gebruik — lang niet onschadelijke middelen te koopen, die men hier te lande veel billijker kan verkrijgen.

Want de fabrikant zegt het, dus zal het wel waar zijn, voor een kuur zijn *minstens negen* doozen noodig, dat is f 27, behalve de onkosten.

Dat „minstens" is zoo mooi; daardoor is de man altijd gedekt, wanneer men bij de 9 doozen geen baat vindt. Men moet dan maar meer gebruiken, hoeveel wordt niet gezegd.

Het beste is: er geen enkele te koopen.

Gevaarlijke Kwakzalverij.

De *Amsterdamsche Courant* van 30 November '96 bevatte onder bovenstaand opschrift weer een van die keurige artikelen van de hand van DR. H. P. over kwakzalverij, waarop wij reeds meermalen het genoegen hadden de aandacht te kunnen vestigen. Wij betreuren het dat onze beschikbare ruimte niet

gedoogt het artikel in zijn geheel op te nemen; wij moeten ons tot het volgend uittreksel bepalen:

De geachte schrijver behandelt in dit opstel de tegenwoordige praktijken van de groote fabrikanten van geneesmiddelen. De bereiding van de moderne artsenuijen vormt in de laatste jaren „een belangrijke tak van nijverheid en geschiedt in groote fabrieken, waaraan een geheele staf van geleerden en technici verbonden is, en die geheel als een andere fabriek geëxploiteerd wordt.

„Bewonderenswaardig is de samenstelling van zulk een lichaam. Eén groep van scheikundigen legt zich toe op het uitdenken van de vervaardiging van nieuwe stoffen, hetzij die moettendien voor geneesmiddelen, kleurstoffen of andere doeleinden. Zij maken die in kleine hoeveelheid, en nu wordt eerst beproefd, of men van de nieuwe stoffen een nuttig gebruik kan maken. Zoodra, om nu op ons gebied te blijven, gebleken is, — niet, dat men te doen heeft met een *aanwinst* voor de geneeskunst, want dan zouden we jaarlijks honderden aanwinsten krijgen, en dat is te mooi, — maar dat het middel geen kwaad kan, en men het kan gebruiken in plaats van andere, reeds bekende middelen, wordt het in handen gegeven van een tweede groep deskundigen, wier taak het is, te bedenken en te beproeven, welke de doelmatigste, snelste en goedkoopste manier is om de nieuwe stof in het groot te bereiden. Maar nu begint eerst de exploitatie. Zulk een nieuwe stof kan ook door een ander uitgevonden worden, en dan is al de moeite te vergeefs. Daarom moet men er in verschillende landen een octrooi op nemen."

Dit kost veel geld en „die kosten moeten goed gemaakt worden, en hier begint nu het leelijke van de zaak. Er moet reclame gemaakt worden, opnieuw worden millioenen ten koste gelegd om aan de nieuwe middelen bekendheid te geven.

„Advertenties, brochures en stroombiljetten bij honderdtallen komen jaarlijks in de huizen van alle artsen der beschaafde wereld. Dit zou nu nog niet zoo erg zijn, maar voor een aantal middelen wordt op dezelfde wijze reclame gemaakt onder het leekenpubliek, en worden zelfs commis-voyageurs aan het werk gezet en depôthouders aangeworven. Verzonnen en echte aanbevelingen van de middelen, soms met namen van artsen eronder, populaire uitzettingen van ziekten, uitdraaiend op den lof van het eenige daarvoor dienstige middel, dankbetuigingen met pakkende woorden, als: „is als herboren", „Een zegen voor de menschheid!" „Kan voor drie man eten!" ziedaar de strikken, waar het publiek al te gewillig inloopt.

„Op den omslag van zulk een boekje zag ik eens de woorden staan: „In het belang der lijdende menschheid wordt gezocht, dit boekje onder vrienden en bekenden te verspreiden", en er waren zelfs papiertjes in, waarmee men zelf zijn urine kon onderzoeken. Bleek het nu, dat het blauwe papiertje in de urine rood werd, dan was men, volgens het boekje, ziek en had men het aanprezen middel noodig. Nu is het zóó er mee gesteld, dat juist bij de meeste *gezonde* menschen die verkleuring plaats grijpt. Welk een schandelijk bedrog!

„En wat is nu het gevolg daarvan? De menschen denken, dat ze nu wijs genoeg zijn om zelf te beoordeelen wat zij mankeeren en sturen bij den apotheker om dit of dat middel. Soms is zoo een middel een kostelijk ding, als het door een deskundige in een gepast geval op gepaste wijze wordt aangewend, maar de ziekte, die op zijn eigen lichaam kwakzalvert, lijdt soms onherstelbaar schade; het middel krijgt de schuld en verliest zijn goeden naam, en bleef het daar maar bij! Maar nu wordt door een nieuwe groep geneeskundigen geschreeuwd, dat het de geneesmiddelen zijn, die de menschen ziek maken, en dat slechts hun methode, waarbij alle geneesmiddelen verbannen worden, in staat is, de ziekten te genezen. En opnieuw valt het arme, goede, domme publiek als slachtoffer. *Samengestelde natuurbehandeling zonder medicijnen en zonder storing der dagelijksche bezigheden. Rhumatiek, Ischias (zenuwrhumatisme), Podagra, Diphteritis, Mazelen, Maag-, Zenuw- en Nierkwalen (hoe krijgt men het by elkaar?) ... worden zelfs in de meest hardnekkige gevallen met gunstigen uitslag bekroond.* Zouden er nog menschen zijn, die zich door zulk brutaal geschet-

ter laten vangen? Het schijnt wel, want de kosten van het adverteeren kunnen er blijkbaar af."

Naar aanleiding van het proces-Volbeding in Duitschland.

De Duitsche dagbladen zijn eenige dagen lang vol geweest van de dingen die tijdens dit proces aan het licht zijn gekomen. Men heeft de handen van verbazing in elkander geslagen over de ongehoofde lichtgeloovigheid der menschen, die zich blindelings overgeven en hun lichamelijk welzijn toevertrouwen aan den eerste den beste, al of niet bevoegd die hun uit de verte per brief beterschap belooft, indien men maar eerst flinke sommen geld toezendt.

Men heeft ach en wee geroepen over den betreurenswaardigen toestand, waarin de jonge patiënt van den kwakzalver gebracht was, een toestand die met den dood eindigde en aanleiding gaf tot de gevangenneming van den dokter.

Later zal het ons misschien nog wel te pas komen om zoo het een en ander uit dit proces mede te deelen, doch wij willen voor ditmaal slechts wijzen op een artikeltje in het *Berliner Tageblatt* dat van goeden wil getuigt, vermoedelijk geschreven onder den indruk van de schelmerijen van Volbeding. Of die indruk echter blijvend zal zijn betwijfelen wij. De indruk van een dagbladschrijver wordt zoo spoedig vervangen door andere indrukken.

Ook hier te lande heeft meer dan een dagblad, na het proces Hamecher en wat daarbij aan het licht kwam, zijn meening geuit en naar middelen gezocht om de bedriegelijke handelingen van dergelijke kwakzalvers te bestrijden.

Dankbaar voor zulken goeden wil, heeft de ervaring ons echter zwaartillend gemaakt en daarom gelooven wij niet te veel aan het stand houden van zulke fraaie voornemens, tenzij de bladen ons krachtig helpen in onzen strijd, en wel door wat daarvoor geschikt is, uit het Maandblad over te nemen en kwakzalversadvertenties zooveel mogelijk te weren.

Het B. T. dan zegt:

„Het proces-Volbeding heeft een schel licht geworpen op zekere verhoudingen in ons maatschappelijk leven. Was het niet bittere ernst, dan zou men in verzoeking komen om eens hartelijk te spotten met de niet te verstoren lichtgeloovigheid van vele menschen. Tot de meest schandelijke afwijkingen op het gebied van het beroep van den medicus behooren zeker wel de beruchte *aanprijzingen* onder het motto: „genezingen per brief." Deze twijfelachtige mannen van eer onder de geneesheeren genieten dan ook niet de achting hunner beroepsgenooten. Maar dit hindert het goedgelovig publiek volstrekt niet, om zich in tijd van nood juist tot deze minst betrouwbare dokters te wenden. Men kan gerust zeggen: hoe grooter charlatan, hoe grooter toeloop. Maar het cynisme, waarmede Volbeding zijn bedrijf als alles-genezer uit de verte heeft ingericht, staat zonder voorbeeld in de overigen rijke geschiedenis der kwakzalverij.

Dat nu juist Duitschland, dat tegenwoordig ontegenzeggelijk aan het hoofd staat van het geneeskundig onderzoek en de praktische heilkunde, dit verheffend schouwspel aan de heele beschaafde wereld biedt, is wel als een satire te beschouwen.

Duizenden hebben hun geld aan een gewetenlozen charlatan gegeven, terwijl aan alle Duitsche universiteiten, in alle steden wetenschappelijk gevormde en aan ervaring rijke artsen te raadplegen waren.

Het is niet te ontkennen dat zieken zich in zekere omstandigheden aan een stroohalm vastklemmen en dat de hoop op de mogelijkheid van genezing hun een rustig oordeelen ontnemt. Maar deze mate van lichtgeloovigheid, die altijd en altijd weder nieuwe duizenden in het net voert, blijft een onoplosbaar psychologisch raadsel."

Welnu, wat kan het *Berl. Tagebl.* beter doen dan dagelijks of wekelijks te blijven waarschuwen tegen de *brievendokters*? Ook onze bladen kunnen dit voorbeeld volgen. Of zij het echter zullen doen?

De middelen van Géraudel.

't Is reeds elf jaar geleden, dat wij voor 't eerst een artikel opnamen tegen de *Pastilles Géraudel*, en ongeveer zeven jaren, dat wij ons genoodzaakt zagen een waarschuwing te plaatsen tegen het *Purgeermiddel* van denzelfden fabrikant.

In dit laatste artikel wezen wij erop dat Géraudel een meester is . . . in het adverteeren van kwakzalverijen en wel naar aanleiding van de annonces met de groote, meer of minder fraaie illustraties, die hij in verschillende Nederlandsche bladen deed opnemen. Toch schijnt het dat hij, met deze wijze van reclame, zijn doel niet naar wensch heeft bereikt, want hij probeert het nu op een andere manier. Op tal van plaatsen wordt, in de laatste dagen, huis aan huis een biljet bezorgd, waarin de wonderen van de pastilles en het purgeermiddel den volke worden verkondigd.

Dit legt ons de verplichting op, nogmaals, zij 't ook in 't kort, die middelen te bespreken.

Pastilles Géraudel. Deze bevatten als hoofdzaak teer. De fabrikant maakt hiervan geen geheim (tgeen hem ook moeilijk zou vallen, wanneer men de pastilles slechts ruikt); maar om nu aan zijn pillen de voorkeur te verzekeren boven die van Guyor of anderen of boven de teerpillen of het teerwater in elke apotheek verkrijgbaar, heet het, dat alle andere teerpraeparaten slecht bereid zijn en daarom „hoogst nadeelig werken op de spijsverteringsorganen”.

Geheel anders is het met de pastilles Géraudel; hoort wat de fabrikant zegt: „Het is ons gelukt, al deze moeilijkheden te overwinnen en zonder het teer van zijne geneeskrachtige eigenschappen te berooven, zijn nuttige werking tevens te doen behouden voor al de ademhalingswerktuigen.

„*Géraudel's Pastilles* bevatten volmaakt zuiver teer uit Noorwegen, maar in zeer kleine deelen verdeeld. Door middel van speciale toestellen wordt het teer goed vermengd met balsemachtige poeders, die voor de borst in het algemeen hoogst heilzaam zijn en wier krachtige werking sedert lang algemeen erkend is”.

Wie dat nu voor goede munt aanneemt stelt al veel vertrouwen in de verhalen van kwakzalvers; wij zijn zoo geloovig niet en durven gerust verzekeren dat het teer, uit de bedoelde pastilles, *gewoon teer blijft* en dus bij langdurig gebruik in *nadeelige werking op de spijsverteringsorganen* in niets ten achter staat bij het teer uit andere bereidingen.

Die „speciale toestellen” schenken wij den bereider gaarne en wat de *balsemachtige poeders* betreft, waarlijk, voor het beetje venkel of anijs dat in de pastilles aanwezig is, is dit te veel eer. Zij kunnen alleen dienst doen om de reuk naar teer te bedekken.

Het eenige goede wat men van deze pastilles kan zeggen is, dat zij, een enkele maal gebruikt (niet te vaak!) misschien geen kwaad zullen doen bij een lichte verkoudheid of zoo iets, die echter ook meestal zonder geneesmiddelen geneest, maar wij verklaren als *geheel onjuist* en als een *gevaarlijke bewering*, wat Géraudel van zijn pastilles durft te zeggen: dat lijders aan verkoudheid, bronchitis, zinking, aamborstigheid, heeschheid, beklemming op de borst, laryngite en n. b. longtering, onmiddellijke verkwikking en aanhoudende verbetering door het gebruik ondervinden. 't Is schandelijk!

Géraudel's Purgeermiddel. Ook al geen geheimmiddel, want als bestanddeel wordt opgegeven: *convulvulus officinalis*. Velen onzer lezers zullen nu niet veel verder zijn maar te hunner leering zij hier meegedeeld dat deze *convulvulus* (niet *convulvulus*) het algemeen bekende purgeermiddel, de *jalappewortel*, levert. Trouwens, een onderzoek van onzentwege in 1890 verricht, had reeds de aanwezigheid van jalappe vastgesteld.

Hoe 't nu mogelijk is die oude, aan iedereen bekende jalappe, als iets heel bijzonders aan te kondigen, daarvoor is toch een zekere brutaliteit noodig, die alleen een kwakzalver aandurft, een die er niet tegen opziet om, teneinde zijn produkt ingang te doen vinden, het gebruik van wonderolie of van minerale wateren (die volgens hem „meestal van verdacht allooi zijn”) af te keuren.

Of is 't niet brutaal, wanneer G. van zijn pur-

geermiddel schrijft: „Door langdurig onderzoek met „taai geduld hebben wij de zekerheid mogen verkrijgen, het vraagstuk voor goed op te lossen, hoe „er een werkzaam product te vinden was, dat „gemakkelijk, aangenaam en goed verdeelend kon „werken, zonder gelijktijdig de binnenwanden van „ingewanden en maag in gevaar te brengen”?

't Is niet alleen brutaal, 't is *onwaar*. Jalappe behoort tot die sterkwerkende purgeermiddelen, die slechts een enkele maal en lang niet door iedereen mogen worden genomen en die, bij langdurig gebruik, „de binnenwanden van ingewanden en maag” in een toestand brengen die *zeker wel gevaar oplevert*.

Maatregelen tegen medische kwakzalverij.

Dat bij het Pruisisch Ministerie voor medische aangelegenheden het plan bestaat om de, sedert 1869, in het Duitsche Rijk bestaande vrije uitoefening der geneeskundige praktijk weder op te heffen, is sedert lang een bekende zaak; het is echter de vraag of de Rijksdag daarop zal ingaan. Gegevens voor een dergelijk voorstel worden in ruime mate verzameld, maar ook de artsen beginnen in hunne vakbladen zich met de vraag onledig te houden. Het laat zich aanzien dat men daar nog veel verder wil gaan dan de Regeering, en een krachtigen aanval wil doen op den handel in geneesmiddelen in zijn geheel, daaronder begrepen die met voedings-, genot-, voorbehoedmiddelen en zelfs met schoonheidsmiddelen.

Aldus Dr. Steinberg te Laubau, die in het Deutsch. Med. Wochenschr. beweert alle verkeerdheden op dit gebied door een politieverordening van den volgenden inhoud te kunnen treffen:

§ 1. Het ten verkoop aanprijzen en onbevoegd afgeven van alle soorten artsenij- en geneesmiddelen is op straffe van . . . verboden.

§ 2. Evenzoo wordt gestraft hij, die de verboden aanprijzingen door den druk openbaar maakt.

§ 3. Onder geneesmiddelen in den zin dezer verordening verstaat men ook al die op artsenijen gelijkende voedings-, genot-, voorbehoed- en schoonheidsmiddelen, die bestemd zijn om het lichamenlijk welzijn van den mensch te bevorderen of te onderhouden.

§ 4. Van dit verbod worden uitgezonderd:

a. de aan geneesheeren, ziekeninrichtingen, apotheken en toegelaten wederverkoopters direct of in vakbladen gerichte aanbevelingen;

b. de verkoop van artsenij- en geneesmiddelen in apotheken en zulke winkels, die hiervoor een bijzondere concessie gekregen hebben. Dit recht tot verkoop geldt echter niet bij den handverkoop in de apotheken en in den kleinhandel der genoemde winkels voor een reeks van bepaalde middelen, die door een jaarlijks te herziene lijst wordt vastgesteld.

c. het openlijk aanbevelen van heelmiddelen door zekere houders (bijv. bandagisten) van de onder b genoemde geconcessioneerde winkels, in zoover hiertoe door de medische autoriteit verlof is gegeven. — Het is teekening dat men ook in Duitschland van bevoegde zijde leert inzien, dat het vrij laten van de uitoefening der geneeskunst leidt tot grove kwakzalverij ten nadeele van gezondheid en beurs van het publiek.

Voor ons is het tevens een geruststelling bij het meermalen tot ons gerichte verwijt als zouden wij ons aan overdrijving schuldig maken, wanneer wij ook de aanprijzing der schoonheidsmiddelen binnen de palen willen houden.

Ter overneming.

Schiffman weer aan 't werk. Het vorig jaar, om dezen tijd, bracht SCHIFFMANN heel Nederland in rep en roer met zijn *middel tegen asthma* en met de *proefpakjes* als reclame, en thans is hij weer aan den gang, ofschoon op meer bescheiden schaal.

In tal van couranten, groote als kleine, komt weer, meestal onder de rubriek „Reclames” of „Ingezonden Mededeelingen”, een mededeeling voor, waarin een beroemd geneesheer aanbiedt aan al de lijders in Nederland te bewijzen, dat „Asthma en Hooikoorts kan genezen worden.” Wie dat bewijs wil hebben moet zich tot SCHIFFMANN wenden, die ook weer een proefpakje

van zijn middel belooft, mits men zich haaste zich tot hem te wenden.

Wij zouden iedereen in gemoede raden geen haast te maken; het middel is niets bijzonders en zal niet de genezing teweeg brengen, die er in de annonces, met zooveel ophef, van wordt beloofd.

In ons Maandblad van Januari en Februari 1896 hebben wij uitvoerig aangetoond, dat de z.g. uitvinding van SCHIFFMANN *geen blijvend geneesmiddel* tegen Asthma is en dat het gebruik zelfs *zeer gevaarlijk* kan worden daar, waar, zooals op de proefpakjes wordt gezegd, het ook tegen alle vormen van Phtisie — tering — wordt aanbevolen.

Wij ontkennen niet (en daarin zit juist het slimme van het afgeven van proefpakjes) dat het gebruik van het rookpoeder van SCHIFFMANN den asthmalijder *tijdelijke verlichting* kan aanbrengen. Zijn middel, waarvan al zooveel kwakzalvers misbruik hebben gemaakt, (in hoofdzak doornappelbladen en salpeter) is echter, in eenigszins anderen vorm, onder den naam van *Charta-antasthmatica (asthma-papier)* in elke apotheek te verkrijgen. Wel is waar ontvangt men daar geen proefpakje ten geschenke, maar men is daar heel wat goedkooper uit, omdat men zijn deel niet behoeft te betalen in de groote reclame-kosten, die Schiffmann, zeker niet uit menscheelievendheid, maakt. Dáár wordt intusschen geen „genezing” door het middel beloofd, die er niet door kan worden verkregen.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mevrouw van *Rijgersberg Versluys* te Arnhem

en de Heeren:

Dr. A. J. *Jelgersma*, arts, den Haag;

Dr. D. W. *Ekker*, arts, den Haag;

Dr. *Brocx*, arts te Voorst;

D. *Bierhaalder*, apotheker te Baarn.

Th. J. H. E. Een briefkaart, aan het door u opgegeven adres verzonden, is als onbestelbaar terugontvangen. Wanneer gij een bepaald exemplaar van het Maandblad verlangt, zal u dit gratis worden toegezonden. Wenscht gij een geheelen jaargang, dan zult gij een abonnement moeten nemen.

H. H. W. te G. Wij danken u voor uwe mededeeling; wij zullen zorg dragen dat gij het blad tijdig ontvangt.

J. H. te R. Het haarkleurmiddel is nog steeds in onderzoek; de oorzaak van de onaangename verschijnselen is nog niet opgehelderd.

L. H. W. te 's H. Het onderzoek van Chaulmougra heeft nog geen bepaald resultaat opgeleverd; dergelijke onderzoekingen zijn zoo erg lastig. Tot nu toe zijn met zekerheid de elementen van gebrande cichorei aangetoond; er bestaat bij ons geen twijfel dat wij hier met grove kwakzalverij te doen hebben. Wij zullen het voortgezet onderzoek nog afwachten en dan met een uitvoeriger waarschuwing optreden; tot zoolang zult gij misschien de papieren wel in ons bezit willen laten?

D. de K. te S. Gij hebt zeer verstandig gedaan door eerst raad bij ons in te winnen; gij weet nu wat het *Instituut Drouet* voor een inrichting is. Dr. van Hamel Roos die zoo beleefd was ons uw schrijven toe te zenden, is geen Redacteur van dit Maandblad; die vergissing komt meermalen voor. Ons adres vindt gij aan het hoofd van het Mbl. vermeld.

Dr. S. A. te M. Zeker is de zaak van belang; wij zullen het gezondene laten onderzoeken en betuigen u onzen dank.

Herhaalde Waarschuwingen.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zoowel die gemakkelijk als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die voor eenige jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamde fistelpot. De erfgemamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSSSE (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Een enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men over de uitwerking een oordeel kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoodit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen op den fistelpot, die niet kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt, terwijl ons nummer van April 1895 weer een nieuw geval vermeldde van de schadelijke werking van den fistelpot.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 790.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D:

Hoofdartikel: Pastilles Poncelet.

Berichten: Windelincx uit Amsterdam verdreven? — Weer een arts voor Windelincx. — Inderdaad reclame voor Odol? — Een verweermiddel van Rurup. — Een goede raad. — Volbeding's hooger beroep verworpen.

Grootere artikelen: Lück's gezondheids-kruidenhonig. — Drie geneesmiddelen kwakzalverijen geworden. — De hoestbreker. — Suikerfabrikant en medicijnmeester. — Robert Holtz weer aan 't werk. — Een nieuwadvertentie van Windelincx.

Ter overneming: Warner's Safe Cure.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holtz.

Pastilles Poncelet.

Het is onzen lezers bekend dat PONCELET onze Vereeniging een proces heeft aangedaan naar aanleiding van onze waarschuwingen tegen zijne pastilles in de Maandbladen van April en December 1895.

Dit proces is nog hangende en intusschen, op gevaar af van ons nogmaals het ongenoegen van den pastille-fabrikant op den hals te halen, moeten wij weer met een nieuwe waarschuwing tegen zijn fabrikaat voor den dag komen. Niet, dat wij belust zijn op een nieuwe vervolging... integendeel, wij doen steeds ons best om daar geen aanleiding toe te geven; het is nooit ons doel iemand opzettelijk te beledigen, maar waar wij somwijlen enkele personen bepaalde feiten ten laste leggen handelen wij, en dit is klaarblijkelijk genoeg, uitsluitend in het algemeen belang.

Ook thans eischt dat „algemeen belang” dat wij onze raadgevingen plaatsen tegenover de raadgevingen, die PONCELET tegenwoordig weer, met grooten ophef, in de dagbladen plaatst. Advertenties, die bijna een halve bladzijde van onze groote couranten vullen, moeten dienen om het publiek de wonderen van de pastilles onder het oog te brengen en het te doen weten, dat die pastilles, onder meer, „de eenigen” zijn „die genezen verkoudheid, hoest, bronchitis, kinkhoest, strottenhoofdziekten, asthma en alle ziekten der keel, van het strottenhoofd en der longen”. Verder wordt in die advertenties gezegd, dat het een geneesmiddel is „op wetenschappelijke en geneeskundige wijze samengesteld” en „tot basis hebbende uittreksels van Zoethout, Ipéca, Codéine, Chlorate van Potasch en zekere hoofdbestanddeelen van teer”, dat de pastilles „met genoegen genomen (worden) door delicate vrouwen en de kinderen ze kunnen zuigen of inslikken zonder bezwaar volgens aangewezen dosis” en dat zij „bezitten al de voordeelen der andere borstmiddelen zonder een enkel

hunner inconveniënten te hebben”. Het depôt voor Nederland is — volgens de advertentie — o.a. „in alle apotheken”.

Nog veel meer staat er in die annonce ter aanprijzing van de *Pastilles Poncelet*, maar hetgeen wij mededeelden is ongetwijfeld ruimschoots voldoende om bij den lichtgelovige het vermoeden te doen ingang vinden, dat deze pastilles nu het onfeilbaar geneesmiddel bij uitnemendheid zijn. Daartegen moeten wij, die eenmaal op ons hebben genomen het publiek, in zijn belang, omtrent de in de bladen geadverteerde z.g. geneesmiddelen in te lichten, met kracht opkomen, omdat wij de overtuiging bezitten dat de beweringen omtrent de pastilles van PONCELET den toets der waarheid niet kunnen doorstaan en slechts gebezigd worden om koopers voor zijn product te lokken.

Wij willen, in aansluiting met wat wij vroeger schreven, nogmaals in 't kort aantonen, waarop onze overtuiging berust.

Laat ons maar eens aannemen dat de fabrikant in dit opzicht waarheid spreekt, dat de pastilles inderdaad de geneesmiddelen bevatten, die hij opgeeft; wij kunnen dit te eerder doen omdat een onderzoek, vroeger vanwege onze Vereeniging ingesteld, heeft aangetoond dat enkele der opgegeven bestanddeelen werkelijk aanwezig zijn. Welnu, dan hebben wij hier te doen met een mengsel van bekende geneesmiddelen, die door ieder geneesheer, wanneer hij 't noodig acht, al naar den aard van de ziekte en van den zieke, worden aangewend, maar waarvan geen enkele deskundige zal durven verklaren dat zij genezen o.a. „bronchitis, asthma en alle ziekten der keel, van het strottenhoofd en der longen”. Zoo'n verklaring is *ergerlijk*. Wanneer wij maar alleen het oog slaan op de lijders aan *longziekten*, lijders, die een zorgvuldige, individuele behandeling noodig hebben, zieken, voor wie het mengsel in de pastilles bevat, allicht nadeelig is, dan valt ons het ergerlijke dier verklaring dadelijk op. Niet alleen dat de beloofde genezing wegblijft en het geneesmiddel schadelijk werkt, maar men houdt den lijder, door de voorspiegeling van beterschap, terug, de deskundige hulp in te roepen, die hij zoozeer behoeft. Wie zou nog aannemen dat aan de belofte: *genezing van alle ziekten der longen* eenige waarde gehecht kan worden? En waarom zoeken zoovele geleerden nog steeds naar geneesmiddelen voor longziekten, als zulk een middel werkelijk reeds zou bestaan in den vorm van onfeilbare pastilles?

Niet minder ergerlijk is de aanbeveling: „kinderen kunnen ze zuigen of inslikken zonder bezwaar volgens aangewezen dosis”. Wanneer men weet dat *Ipéca* (hier te lande spreekt men van *ipecacuanha*) een sterk braakmiddel is, dat het inwendig gebruik van *chlorzure potasch*, zelfs in betrekkelijk geringe hoeveelheden, reeds meermalen den dood heeft veroorzaakt en dat *Codeïne* tot de *zeer vergiftige* opiumbestanddeelen behoort, wat moet men dan wel zeggen van iemand, die deze dingen maar vrij in handen van kinderen van elken leeftijd (zelfs zuigelingen sluit de advertentie niet uit) geeft? Mag men geloof hechten aan zulk een aanbeveling?

Doch ook voor volwassenen, — wij zeiden het reeds boven bij de lijders aan longziekten, maar het geldt niet voor dezen alleen — is een *geregeld gebruik* van de pastilles streng af te raden, al moge PONCELET ook beweren dat zij bezitten al de voordeelen der andere bestanddeelen, zonder een enkel hunner inconveniënten te hebben”. Ook dit zal geen enkele deskundige beamen, die weet welke inconveniënten het gevolg zijn van een voortgezet gebruik van de middelen, bevat in de *Pastilles Poncelet*. Moet men nu, tegenover de verklaring van deskundigen, juist als waar aannemen wat PONCELET zoo maar grifweg zegt?

Als *positief onwaar* verklaren wij, ten slotte, de mededeeling in de advertentie dat het depôt voor Nederland o.a. gevestigd is in *alle apotheken*. Het getal der Nederlandsche apothekers dat er zich toe leent de producten van PONCELET te verkoopen, is zeer gering; het zijn slechts de weinige personen, die den lezers der advertenties wel bij name bekend zijn. De apotheker, die zich zijn roeping bewust is, zal geen geneesmiddelen afleveren omtrent welker aard en deugdelijke samenstelling hij geen volkomen zekerheid heeft, en die zekerheid kan hij toch onmogelijk verkrijgen, wanneer die pastilles in „gesloten doozen” ('t staat in de advertentie) worden verkocht en hem dus zeker ook gesloten worden geleverd.

Daarbij zou hij, al kon hij zich van de hoedanigheid der geneesmiddelen overtuigen, zich nog te hoog achten om op te treden als verkooper van middelen, die aan het publiek worden aanbevolen op een wijze als met de *Pastilles Poncelet* geschiedt.

Wij vestigen tevens de aandacht van hen, die het aangaat, op de omstandigheid dat, wanneer de pastilles inderdaad *Codeïne* bevatten, zooals de advertentie vermeldt, de apotheker-verkooper zich schuldig maakt aan overtreding van art. 13 van de Wet,

regelende de uitoefening der artsnijbereidkunst, bijaldien hij het middel als gewoon handverkoop-artikel aflevert, zonder de bepalingen in acht te nemen, voorgeschreven voor de aflevering van *vergiften*.

Dat de niet-apotheker-verkoper van een mengsel van *ipecauanha* en *chlorzure potasch* art. 30 van dezelfde wet overtreedt . . . och, wat helpt het, dit weer eens in herinnering te brengen?

Berichten.

Windelincx uit Amsterdam verdreven? WINDELINCX heeft zijne geregelde bezoeken aan Amsterdam gestaakt. Het zou ons niet verwonderen dat de reden daarvan te zoeken is in het krachtig optreden van de Afdeeling: „Amsterdam” onzer Vereeniging, welke afdeeling, sedert meer dan een jaar, aan ieder, die het spreekuur van W. bezoekt, een biljet liet uitreiken, waarin de behandeling van het gesticht Windelincx duidelijk werd uiteengezet. Wij konden reeds vroeger berichten, dat deze manier van ageeren met een klaarblijkelijk succes werd bekroond.

W. houdt nu nog zijn zittingsdagen te Rotterdam en weer te Haarlem, welke laatste stad het vorig jaar door hem was prijs gegeven en waar toen door ENTHOVEN de zaak op eigen gelegenheid werd voortgezet.

Weer een arts van Windelincx. Ook in aansluiting aan het bovenstaand bericht vestigen wij de aandacht op de volgende advertentie:

„WINDELINCX zelfs, stichter des Gestichts WINDELINCX, uit Brussel, die zijn praktijk in Nederland toevertrouwd had aan Dr. VERMEESCH, is op nieuw iedereen Dinsdag te Rotterdam en te Haarlem te spreken over Kanker en Klierziekten met Ned. Arts.”

Inderdaad het geluk is niet te beseffen, dat wij WINDELINCX zelf, in hoogst eigen persoon, weer in ons midden zullen zien, maar dáárom alleen nemen wij de advertentie niet over. Wij doen dit in hoofdzaak omdat wij er uit bemerken, dat zich weer een Nederlandsch geneeskundige beschikbaar heeft gesteld om W. als helper te dienen.

Wij mogen toch niet aannemen dat het slot der advertentie een leugen bevat?

Inderdaad reclame? „Het vermaard geädverteerde *Odol* heeft nu een nieuwe reclame te danken aan den *Regierungspräsident* te Wiesbaden. Die ambtenaar heeft namelijk beslist, dat *Odol* als een verboden geheimmiddel is te beschouwen, en aan de onder hem staande politieambtenaren last gegeven, tegen alle verkopers en aanprijzers van dat middel procesverbaal op te maken.”

Aldus lezen wij in het *N. v. d. Dag* van 20 Januari j. l., dat dus in de bestrijding vanwege de Regeerings-beambten een middel tot reclame ziet. Of de fabrikant en zijne agenten er ook zoo over zullen denken?

Het is een meermalen gevolgde tactiek van hen, die bij den bloei der kwakzalverij voordeel hebben, om alle vormen van bestrijding van dit euvel af te keuren . . . omdat ze toch niet helpen en alleen „reclame” voor de kwakzalvers maken. Wanneer men dus de kwakzalverij vrij haar gang laat gaan, niet bestrijdt, maar voor de kwakzalversadvertenties een ruime plaats in de kolommen open houdt — dan maakt men geen reclame. Is't zoo?

Een verweermiddel van Rurup. In „*De Residentiebode*” lezen wij onderstaande advertentie:

„Ondergeteekende heeft de eer te berichten dat zijne zoo gunstig bekend staande Haarmiddelen, welke bereid worden volgens Medisch voorschrift, *vanaf heden* alle wettig zijn gedeponeerd. J. W. H. RURUP, Coiffeur, Noordeinde, Den Haag.”

Blijkbaar wenscht R. hierdoor te voorkomen dat zijne middelen, nu wij de samenstelling hebben publiek gemaakt, ook door anderen worden gepubliceerd en onder denzelfden naam verkocht. Wij gelooven niet dat het publiek daarbij iets verliest.

Een goede raad. De *Nieuwe Zondagsbode* van 9 Januari '97 bevat onder de rubriek „Leestafel” de volgende mededeeling:

„Van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* maken wij ditmaal in 't bizonder melding. Een Zeeuw leed aan breuken. Hem werd door vrienden aanbevolen het gebruik van de breukzalf van pastoor Martin Beck. Hij verzocht, eer hij tot het gebruik overging, eerst inlichting over deze zalf aan de redactie van het *Maandblad*. De redactie was niet alleen zoo welwillend den patiënt, die noch lid der vereeniging, noch abonné op het *Maandblad* is en het ook niet kan zijn, te antwoorden, maar onderzocht expresselijk deze zalf en wijdde er in het *Maandblad* een hoofdartikel aan. Onze Zeeuw, nu door het *Maandblad* gewaarschuwd, wacht

zich wel voor het gebruik der zalf, en is zeer dankbaar voor de inlichtingen van het *Maandblad*.

„Het is te wenschen, dat meerderen zijn voorbeeld volgen en zich laten waarschuwen door het *Maandblad*. Menigeen heeft toch goedgehoovig in advertentiën aangeprezen geneesmiddelen gebruikt, om daarna met smart te erkennen, dat hij geld heeft betaald en moeite gedaan slechts met het gevolg, dat de kwaal verergerde.”

Wij ondersteunen dien wensch van harte; steeds zal men ons bereid vinden de verlangde inlichtingen, naar ons beste weten, te verschaffen.

Volbeding, veroordeeld tot 4 jaren en 1 maand gevangenisstraf, 3000 Mark boete en verlies van eer gedurende 5 jaren, is, zooals wij gemeld hebben, van dit vonnis in hooger beroep gekomen, doch zonder succes. Het Rijksgerechthof te Leipzig heeft het beroep verworpen.

Gezondheids-kruident-honig van C. Lück, te Kolberg.

Eenigen tijd geleden werd, door bemiddeling van de bekende firma F. E. VAN SANTEN KOLFF te Rotterdam aan onderscheidene apothekers hier te lande gevraagd, of zij genegen waren, tegen 25% rabat, Lücks kruidenthonig in depôt te nemen, met het verzoek, bij aanvaarding van het depôt „de plaatselijke Courant op te geven, die voor Annoncen het meeste geschikt is, namelijk die, welke door den middelstand en den kleinen burgerman gelezen wordt.”

Wij gelooven niet dat ééa apotheker zich door de 25% rabat heeft laten verlokken om van zijn plicht af te wijken, maar wel weten wij, dat de advertentie, in verschillende, opzichtige vormen, vooral in verscheidene kleine bladen verscheen.

En hoe werd daarin het middel aangekondigd?

„C. LÜCK's van ouds beroemde en steeds beproefde GEZONDHEIDS-KRUIDEN-HONIG.

Voortreffelijkst huismiddel tegen hoesten en heescheid, verslijming der ademhalingswerktuigen, zware verkoudheid, aandoeningen der longen en luchtpijpen, alsook tegen borst-, zenuwen-, lever- en nierziekten.

Rp. Mell. german. opt. 15 Ko., Succ. sorbor. recent. 3 Ko., Aq. destillat. 4 Ko., ebullia, despuma leg. art. colatura adde. Vin gener alb. 4 Ko., digest. cum Rad. gentian. conc. 250 grm. Rad. irid. florent. conc. 250 grm., Rad. carlinae conc. 750 grm., Hb. mercurial conc. 360 grm., Hb. anchus conc. 180 grm., Hb. pulmon. arbor. conc. 180 grm.

Deze Kruidenthonig zond ik reeds in het jaar 1866 aan het „Ministerium der geistlichen Unterrichts- und Medicinal-Angelegenheiten” ter onderzoek, hetwelk deze als een gezondheidssap verklaarde en den verkoop er van toestond. Eveneens is dezelve door geneeskundige autoriteiten als het voortreffelijkste middel voor de gezondheid verklaard.

Door erfenis kwam ik in het bezit van het recept. Deze Gezondheids-Kruidenthonig werd reeds voor ongeveer 350 jaren bij duizenden ziekteverschijnselen met de beste resultaten gebruikt. Dezelve is daarom geenszins met de in den tegenwoordigen tijd dagelijks aanbevolene geneesmiddelen te vergelijken, die meestal slechts het publiek misleiden.”

Onbekend was ons het middel niet. Reeds in het *Maandblad* van April 1893 namen wij een korte waarschuwing daartegen op, maar nu wij bovenstaande advertentie lazen (waarvan wij slechts een gedeelte afdrukten) en zagen hoe daarin, met afkeuring van alle andere geneesmiddelen, de kruidenthonig als „voortreffelijkste huismiddel” bij tal van kwalen, waaronder zeer ernstige, werd aanbevolen, toen vonden wij het zaak iets uitvoeriger daarop terug te komen.

Voor 70 ct kochten wij een 1/4 flesch en van die uitgave hebben wij geen spijt. Niet, omdat wij door een onderzoek, tot de juiste samenstelling van den honig kwamen? O neen, wij hebben wel de aanwezigheid van enkele der in de advertentie opgenoemde stoffen kunnen constateeren, maar ieder deskundige zal weten, dat een onderzoek van een dergelijk aftreksel van een mengsel van verschillende kruiden al tot de hoogst moeilijke opgaven der scheikunde behoort. Wij zullen dan maar aannemen dat het recept, in de advertentie opgenomen, juist is, waarbij wij niet willen verhehlen dat, al moge ook die opsomming van allerlei latijnsche namen het publiek den indruk geven dat het hier heel wat bijzonders voor zich heeft, de zaakkundige terstond ziet dat hier een mengseltje wordt

aangeboden, dat als geneesmiddel bij „duizenden ziekteverschijnselen (als zoodanig wordt het in de advertentie aanbevolen) niet het geringste vertrouwen verdient.

Maar voor den zaakkundige is de advertentie ook niet gesteld; getuige de vroeger aangehaalde circulaire. De „kleine burgerman”, die misschien hoog tegen dit potjeslatijn opziet, moet bewerkt worden.

Intusschen, wij herhalen het, niettegenstaande de inhoud van het fleschje voor ons van weinig nut was, hebben wij toch geen spijt van de uitgegeven 70 ct. Want, om het fleschje was een biljet gewikkeld en in dat biljet lazen wij het verhaal hoe dit middel in de wereld is gekomen. Onze lezers mogen het ook weten.

„Verhaal van den ondergeteekende, die dit middel heeft nagelaten.

Bij een doortocht met een groot leger, hetwelk mij door Keizer Karel V. op aanbeveling van diens Oom was toevertrouwd, om het in de Barbarei (Tunis) te voeren, werd ik bij een boer ingekwartierd, welke zeer oud scheen te zijn. Werkelijk was hij 130 jaar oud, zooals ik niet alleen van oude lieden vernam, doch waarvan ik mij ook door zijn doopakte met zekerheid overtuigde. Deze oude heer was echter even gezond en frisch als een dertigjarig jonkman. Dit deed mij besluiten, naar zijne levenswijze te vragen. Uit dankbaarheid voor de eer, die hem door mijne inkwartiering te beurt viel, openbaarde hij mij die gaarne. Hij verzekerde mij, dat hij deze goede gezondheid alleen te danken had aan den hieronder beschrevenen kruidenthonig, ofschoon hij, zooals het zijn stand medebrengt, steeds wild en ruw geleefd had, ja, hij zeide mij, dat hij tot zijn 55ste jaar een vroolijke Frans geweest was, evenzoo dat zijn 4 kameraden, die hij mij aanwees en die niet veel jonger waren dan hij, eveneens zeer vlot geleefd hadden, en toch sints vijftig jaren, sedert zij dezen kruidenthonig gebruikten, volkomen gezond waren. De ervaring, die ik zoowel bij mij zelt als bij ontelbare andere personen opdeed, overtuigde mij van de onfeilbaarheid van dit middel. Op mijn aanraden is hierdoor destijds de graaf van Edenbruck van een 15jarige ziekte, de keurvorst van Beyern, die door alle doktoren was opgegeven, genezen, de door een beroerte sedert 5 jaren lam geworden Markgravin van Brandenburg, de hertogin van Innsbrück en zoovele anderen gezond geworden, dat hun aantal verbazing wekken moet. Daarom raad ik u, mijne Heeren, die reeds zoo vele jaren bedlegerig zijn, slechts dezen kruidenthonig te gebruiken, en ik verzeker u, dat wanneer nog een menscheijk middel helpen kan, dit onfeilbaar uwe genezing zal bewerken. Totdusverre heb ik dit medicament geheim gehouden, wijl ik de vreugde smaken wilde, daarom van iedereen opgezocht te worden; bij mijn ouderdom van 70 jaar wordt het echter tijd, alle eerzucht te verzaken, en mijn schat bekend te maken. get.: *Generaal von F.*

Men ziet hoe Lück dien „schat” exploiteert. Maar is de honig werkelijk een *schat* voor de zieken? Het zou ons niet moeilijk vallen het tegendeel aan te toonen, maar wij geven gaarne hieromtrent het woord aan anderen, aan den welbekenden *Plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe*, de corporatie, die er steeds op uit is in het belang van de ingezetenen werkzaam te zijn. Deze Raad publiceerde, ongeveer vier jaar geleden, reeds het volgende:

Een zekere C. Lück te Kolberg brengt een „*Gezondheids-kruidenthonig*” in den handel. Op kwakzalverachtige wijze wordt deze honig als geneesmiddel tegen alle mogelijke ziekten, o. a. ook tegen longtering, aanbevolen.

De kruidenthonig is een aftreksel met wijn en water van gentiaan-, violen- en driedistelwortel, benevens eenige waardelooze kruiden, dat met het sap van lijsterbessen vermengd en met honig zoet gemaakt is. Geneeskrachtige werking bezit de gezondheids-kruidenthonig niet.

Wij waarschuwen daarom voor den aankoop.

De gezondheidsraad,

(get.) SIEGRIST.

„ NEUDECK.

Karlsruhe, 15 Maart 1893.

Wij wenschen aan deze waarschuwing niets toe te voegen.

Ja nog iets. Men zou meenen, dat de kruidenthonig alle andere geneesmiddelen onnoodig zou maken; toch vindt Lück het goed, bij het gebruik van dien honig ook nog de aanwending van een *Kruidenthee* aan te bevelen. Waarom ook niet? Als men voor 100 gram kruiden, waarvan *bitterzoet*, *lindebloesem* en *Iersche mos* het hoofbestanddeel uitmaken, 7 stuivers kan betaald krijgen, dan is 't altijd eens te probeeren.

Het publiek kan echter voor deze huismiddeltjes goedkooper terecht.

Somatose, Haematogeen, (Hommel) en Ferratine kwakzalverijen geworden.

In het Mei-nummer van den vorigen jaargang werd, onder het opschrift: „Op kwakzalverij gelijkend”, de aandacht gevestigd op een manier van aanbeveling van een nieuw geneesmiddel door een Deutsche fabriek, die sprekend op kwakzalverij geleek en ons daarom aanleiding gaf dergelijke wijze van handelen af te keuren.

In den laatsten tijd beginnen ook andere fabrieken in Duitschland hare producten op kwakzalverachtige manier op te dringen. Zij zijn zodoende op ons terrein getreden en derhalve rekenen wij het ons ten plicht op hunne mededeelingen het juiste licht te laten vallen.

In de eerste plaats noemen wij de „Somatose”, een product van dezelfde firma waarvan wij hierboven spraken, de *Farbenfabriken, vorm. FRIEDRICH BAUER & Co., Elberfeld*. Trachtte zij, zooals wij in het Meinummer mededeelden, een middel tegen hoofdpijn bij het publiek ingang te doen vinden door de boekhandelaren over te halen hare reclamebiljetten in de circuleerende portefeuilles der leeskringen te leggen, nu heeft die fabriek weer een ander middel beproefd. Zij heeft, althans in Amsterdam, een agent gezocht en gevonden in een apothekersfirma, wel bekend in den handel met kwakzalversmiddelen. Bij dezen is het middel en gros en en détail te koop en, vermoedelijk door haar bemiddeling, worden de prospectussen, d. w. z. de kwakzalverachtige aanbevelingsbrieven, per post verzonden aan alle in het adresboek van Amsterdam voorkomende namen, doch aan de dames, de adressen luiden: Mevrouw

Met den noodigen bombast wordt aan publiek en geneesheeren verzekerd dat het praeparat het allerbeste der beste van de beste voedingsmiddelen is, dat het bij tal van ziekten uitstekende diensten bewijst en daarom bij die ziekten als geneesmiddel kan worden aangewend. Het onhoudbare van deze redeneeringen valt in het oog als wij het volgende geval stellen.

Een geneesheer behandelt een ernstige zieke. (*) Hij schrijft geneesmiddelen voor of behandelt den zieke op andere wijze en laat hem bij de voeding onder meer ook gebruiken biefstuk, op de een of andere manier toe bereid, b. v. geschraapt. De patiënt geneest ten slotte, doch men zou den slager niet gelooven, indien deze nu ging beweren dat de door hem geleverde biefstuk in geschraapt toestand in staat is hartkwalen te genezen. En toch heeft al menig geneesheer gebeten in het spierinkje dat door den fabrikant is uitgeworpen om een kabeljauw te vangen. Want een kabeljauw is de vangst en een groote ook, als men let op den prijs.

Deze verschilt al naar het gewicht van de bus die men koopt. Een busje van 25 gram kost f 0.85, en zoo voort tot bussen van 250 gram, die f 7.25 kosten. Dat is dus f 29 per kilogram.

De fabrikant zegt wel dat Somatose uit vleesch wordt bereid en alleen die bestanddeelen daarvan bevat, welke eenige voedingswaarde bezitten, maar het komt ons voor, dat wanneer vleesch, na de toebereiding, een verkoopwaarde heeft gekregen van f 29 per kilogram, er zooveel mede moet gebeurd zijn, dat de vraag ontstaat of de voedende bestanddeelen er nog wel zijn ingebleven, of dat de fabrikant exorbitante winst tracht te maken. In beide gevallen komt het publiek bedrogen uit. In de circulaire, die speciaal gericht zijn aan zwakke, in de ontwikkeling achtergebleven personen, aan lijders aan maagziekte, kraamvrouwen, herstellenden, aan verzorgers van aan Engelsche ziekte lijdende kinderen en in het bijzonder aan lijders met bleekzucht worden een menigte brieven van geneesheeren uit het buitenland aangehaald, doch zoo ingericht en blijkbaar verschikt, — om niet het leelijke woord „verdraaid” te gebruiken — dat het niet kan ruissen of het publiek krijgt den indruk dat dit vleesch-praeparat eigenlijk gezegd het geneesmiddel is bij misschien wel een vijftigtal ongesteldheden.

Een dergelijke wijze van handelen noemen wij

(*) b. v. iemand die aan een hartkwaal lijdt.

kwade trouw en, daar het op het gebied der geneeskunde geschiedt, in den vollen zin van het woord: „kwakzalverij”.

Het tweede middel waartegen wij ons verplicht achten te waarschuwen — namelijk tegen de wijze van aanbeveling, want het middel zelf kan, op geneeskundig advies gebruikt, waarschijnlijk zeer goed zijn, — is het *Haematogeen* van Dr. HOMMEL.

De fabrikant van dit middel heeft er weer iets anders op gevonden. Hij is eerst bij de dokters gaan visschen om brieven, waarin zij hunne opinie over de werking van het middel mededeelen en de Deutsche geneesheeren schijnen nogal spoedig te bewegen te zijn om hunne schriftelijke opinie te geven aan lieden, van wie zij vooruit weten dat het doel is er mede te kwakzalveren.

Van die brieven fabricceert de fabrikant een soort attesten, zet er den naam van de een of andere ziekte boven en adverteert nu elken dag zulk een eigen gemaakt attest in de dagbladen. Ook hier is het weder typisch kwakzalverij, om b. v. één geval, waarin het middel bij een patiënt goed heeft geholpen, te generaliseeren en nu door de advertentie den schijn aan te nemen alsof het nu ook in al zulke gevallen zal helpen. M. a. w. de fabrikant discht geïsoleerde gevallen aan het publiek op, om de lijders aan diezelfde ziekten, liefst buiten den geneesheer om, te bewegen zooveel mogelijk van zijn praeparat te koopen.

Het derde middel is *Ferratine*, een ijzerpraeparat met eiwit, dat door den fabrikant in de advertenties zeer hoogdravend *de ijzerverbinding van de voedingsmiddelen* wordt genoemd. Ook dit heet dienstig te zijn voor bloedarmen en herstellenden.

Toch raden wij ieder aan: gebruik die dingen niet zonder eerst uwen geneesheer geraadpleegd te hebben, want de opgeschroefde verzekeringen van de fabrikanten passen geheel in het kader der kwakzalverij en hebben alleen ten doel het publiek zooveel mogelijk tot koopen te verlokken.

Die fabrikanten verschillen daarin alleen van de kwakzalvers, die tevens bedrivers zijn, dat de grondslag van hun middel vermoedelijk goed is en dit werkelijk hier en daar goede uitkomsten kan opleveren, mits onder behoorlijk geneeskundig toezicht aangewend.

Het is de nieuwste vinding op de kwakzalversmarkt, de middelen voedingsmiddelen te noemen en ze een overtrek te geven van geneesmiddelen, of ze geneesmiddelen te noemen en de voedingswaarde onderwijl hemelhoog te verheffen.

De Hoestbreker.

De Nederlandsche fabrikant of hoofdagent van dit zoogenaamd Nieuw Amerikaansch hoestmiddel heeft ons o. m., per exploit, gesommeerd „*De Hoestbreker*” niet meer te bestrijden en, 't spreekt van zelf, dat wij van plan waren terstond aan die sommatie gehoor te geven . . . wanneer het middel niet meer werd geëxploiteerd. Nu dit echter wel het geval is en wij in den laatsten tijd menige advertentie aantreffen, waarin „*De Hoestbreker*” als geneesmiddel werd aanbevolen, zal de heer JAN WINKOOP er genoeg mee moeten nemen, dat wij niet alles doen waartoe hij ons sommeert. Temeer vinden wij een nieuwe bespreking noodzakelijk, omdat 't geen wij nu als „*De Hoestbreker*” ontvingen er geheel anders uitzag dan het middel, dat ons ruim een jaar vroeger werd verstrekt en waarover wij in het nummer van Januari 1896 het een en ander mededeelden.

In de advertenties wordt „*De Hoestbreker*” aanbevolen als „het beste middel tegen croup, slijm en kinkhoest”, terwijl de „gebruiksaanwijzing,” die bij het middel is gevoegd, daarvan het volgende vertelt:

„DE HOESTBREKER.

Nieuw Amerikaansch middel tegen hoesten in 't algemeen; tegen slijm-, groep- en kinkhoest in 't bijzonder. Door veelzijdige proefneming en langdurige ondervinding deugdelijk gebleken. 70 à 80% der lijders genazen in korten tijd.

Gebruiksaanwijzing.

Men geve de kleine lijders, liefst niet te kort voor het slapen gaan, een halve eijerlepel in (bij volwassenen kan een volle eijerlepel genomen worden) uit het potje. Gelijktijdig smeere men de borst en ruggegraat met den inhoud van het bijgevoegde bliken doosje.

De uitkomst is, na slechts 2 of 3 maal ingenomen te hebben, verrassend.

Men zij indachtig, dat in de meeste gevallen bij kinderen een lichte braking volgt op het innemen. Dit is geene verkeerde, maar veeleer eene gewenschte uitwerking, daar dan de slijm, die de luchtwegen verstopt uitgestooten wordt en de hoest ophoudt.”

Ons lid, de heer J. C. v. D. HARST J. Jz., apotheker te Middelburg, had de goedheid de in de gebruiksaanwijzing genoemde middelen voor ons te onderzoeken en meldde ons het volgende resultaat: „*De Hoestbreker*” is een likpotje, bestaande uit *vaseline* (niet bijzonder zuiver, want reuk en smaak herinnerden sterk aan petroleum) en *drop*, gearomatiseerd met een of andere vluchtige olie, vermoedelijk citroenolie.

In het *smeerseltje* was aanwezig *paraffinezalf* met een beetje kruidnagelolie. Dit *smeerseltje* laten wij maar onbesproken, want, wanneer men er niet te veel van inwrijft, zal het goed noch kwaad doen, om ons alleen tot „*De Hoestbreker*” te bepalen.

In hoeverre de bewering, dat het middel „Amerikaansch” is, juist is, laten wij gaarne aan den fabrikant over (of bedoelt hij soms, dat de meeste vaseline uit Amerika wordt ingevoerd?) maar „nieuw is het zeker niet: vaseline en drop. Nieuw is misschien de eigenaardige combinatie en nieuw is ook de verzekering dat dit mengsel het beste middel is tegen croup, slijm en kinkhoest.

Het is ons onbegrijpelijk hoe iemand dit *durft* te verzekeren, want het zal hem moeilijk vallen dit waar te maken aan hem, die de samenstelling kent en iets van de werking van de samenstellende deelen afweet. Vaseline en drop, tegelijkertijd ingenomen, zullen zeker geen „croup” genezen en ook bij slijm- en kinkhoest geen baat geven; men vrage dit onverschillig aan welken deskundige. Maar wel zal dit mengsel *zeer gevaarlijk* worden wanneer men bij croup vertrouwen stelt in de belofte van den fabrikant of zijn helper en dientengevolge geen geneeskundige hulp inroept. Zoo ergens, dan is juist bij croup een snelle en doeltreffende medische behandeling een voorwaarde van herstel.

Dat bij kinderen in de meeste gevallen „eene lichte braking volgt op het innemen”, gelooven wij gaarne; het zou ons niet verwonderen, dat dit ook bij volwassenen menigmaal het geval zal zijn, wanneer zij dit vieze goedje slikken. Dat die uitwerking intusschen een „gewenschte” is, wagen wij nog te betwijfelen.

Suikerfabrikant en medicijnmeester.

**Où diable la charlatanerie veut-elle se nicher!* is men geneigd uit te roepen bij het vernemen van het volgende:

De heer FRANTZ WITTOUCK woont, zooals wij onder de Landbouwberichten in de *N. R. Ct.* hebben gezien, te Brussel en heeft een fabriek tot vervaardiging van beetwortelsuiker, te Selzaete in België. Hij schijnt gaarne grondstof, namelijk suikerbieten, uit Nederland te ontvangen en nu belooft hij in eene circulaire allerlei mooie dingen aan de boeren, die ze hem willen verkoopen. 't Is er mee als tegenwoordig in sommige winkels; . . . wie zooveel pond koffie koopt, krijgt een pekerkoek toe, of . . . wie het een of ander boek bestelt, krijgt nog zooveel postpapier of een doosje pennen voor niemandal. Iets dergelijks past ook deze heer W. toe. Al wie hem suikerbieten levert kan goeden raad ontvangen in allerlei aangelegenheden, van hem of van zijn agent te Hulst, den heer HOMBACH, en boven en behalve dat krijgt de boer, die hem zijn wortelen wil verkoopen, ieder jaar een mooien almanak cadeau, waarin hij lezen kan van de maan en de sterren en velerlei zaken van nut en gerief voor zijn bedrijf. Ook zullen daarin worden vermeld opgaven van eenige als goed erkende „geneesmiddelen tegen ziekten van menschen”.

Waar zoo'n fabrikant of zijn agent al geen verstand van hebben is men geneigd te vragen, doch tevens zou men hun willen toeroepen: „houdt u bij uw suikerketel, zooals de schoenmaker zich bij zijn leest moet houden en laat aan den geneesheer over het aanwijzen van heilzame geneesmiddelen. Hij alleen, wanneer hij in de gelegenheid is een zieke te onderzoeken, zal de ongesteldheid erkennen en het geneesmiddel aangeven dat baat kan aan-

brengen".

Al diegenen, die, afgaande op den naam van eene ziekte, het een of ander geneesmiddel toe-passen, stellen zich bloot aan grove vergissingen en schade voor hun gezondheid.

Al moge de almanak dus nog zoo'n mooi boekje zijn, wij hebben reden à priori hen die het ont-vangen te waarschuwen voor dit deel van den inhoud.

De Electromotorische-tandhalsbandjes van Robert Holtz.

ROBERT HOLTZ laat weer eens van zich hooren.

Aan verschillende uitgevers van Dag en Week-bladen werd de vorige maand de onderstaande circu-laire toegezonden:

Mijnheer!

Bij dezen wend ik mij tot U met de vraag, of U genegen zijt den Verkoop van de door mij sedert ruim 20 jaren gefabriceerde

Electromotorische-tandhalsbandjes

op U te nemen. Dit artikel geniet om zijne goede uitwerking en het verdrijven van pijn, die zich bij het tanden krijgen der kinderen voordoet, eene algemeene bekendheid.

De dagelijks inkomende bestellingen zijn hiervoor het beste bewijs en kunnen slechts als eene bevestiging dienen op de vele getuigschriften, in mijn bezit, waar-van eenige op de circulaire zijn afgedrukt. De ver-koopprijs de Electromotorische Tandhalsbandjes is f 0.90 per stuk.

Daar U nu in Uwe courant voor dit artikel reclame moet maken, ben ik genegen, als U mijne advertentie, iederen keer als Uw Blad verschijnt, opneemt, U de Electromotorische-Tandhalsbandjes voor f 0.55 per stuk te leveren; dus blijft U op ieder verkocht Bandje een winst van f 0.35 en kunt U door den Verkoop der Electromotorische-Tandhalsbandjes, over het jaar ge-rekend, eene flinke bijverdienschte hebben.

Ik lever U de Electromotorische-Tandhalsbandjes bij een afname van minstens 3 stuks franco, tegen toe-zending van postwissel, groot f 1.65.

Het is mij niet te doen om aan U drie Electromo-torische-Tandhalsbandjes te verkoopen. Zoodra het pub-licke de advertentie leest, zult UEd. ondervinden, dat men de Bandjes bij U komt vragen: eerst dan vraagt U ze aan, waarna Uw order per keerende post wordt uitgevoerd.

Hierop Uw antwoord gaarne tegemoet ziende, ver-blijft ik

Hoogachtend,

ROBERT HOLTZ.

Daaronder volgt een model van een advertentie.

Werkelijk, het idee is niet onaardig: het betalen van advertentiekosten door middel van halsbandjes die, bij verkoop, 35 ct. winst opleveren; inderdaad een verleidelijk aanbod voor een uitgever van een courant.

Het blijkt intusschen dat er uitgevers zijn die, wonderlijk genoeg, van het aanbod geen gebruik wenschen te maken. Door verschillende dier heeren, (die wij hierbij onzen dank betuigen) werd ons de circulaire toegezonden, kennelijk met het doel om onze aandacht op deze nieuwe manier van „zaken doen" te vestigen. Wij konden de verleiding niet weerstaan om, door het publiceeren van de circu-laire, ook onze lezers met deze wijze van optreden van HOLTZ in kennis te stellen.

Wat de halsbandjes zelve betreft, verwijzen wij naar de „Herhaalde Waarschuwing", voorkomende in dit nummer.

Een nieuwe advertentie van Windelincx.

Een nieuwe advertentie — en wel de brutaalste die wij tot nu toe hebben aangetroffen; zij luidt aldus:

„Genezing zonder Operatie KANKER.

Indien U door Kanker, Klier, Gezwel, Wond, Lupus, Fitsel, Beenziekte, enz. aangetast zijt in de borst, hals, lip, tong, aangezicht, aan de beenen, enz.,

Indien U een Gezwel in de borst gekregen hebt door een stoot, door een slag, door een te nauw corset, door veel verdriet, door onregelmatige zooging of niet-zooging na bevalling,

Indien een pijnlooze harde Knobbel in de borst of hals zit,

Indien U er soms scheuten, steken of kribbelingen in voelt,

Indien de tepel der borst intrekt of verzweert,

Indien de borst rimpels, kloven krijgt, dikker of kleiner wordt,

Indien U in den mond, aan de tong of lip verzwe-ring hebt,

Indien U in den hals, onder den arm of in de lies een klier hebt,

Indien U geen baat vindt met zalven, pappen, pleis-ters, enz.,

Indien Operatie aangeraden wordt,

neemt dan Uwe toevlucht, zoo spoedig mogelijk, tot de vermaarde en alom bekende Geneesmethode van Dr. WINDELINCX, en laat U deze door niemand afraden, daar U vermoedelijk de Kanker hebt."

De tweede helft dezer advertentie, betrekking hebbende op de zittingsdagen en bevattende een waarschuwing tegen vroegere medewerkers, thans concurrenten, kunnen wij onbesproken laten, daar wij nu alleen willen wijzen op den inhoud van het hierboven afgedrukte gedeelte.

Dit heeft blijkbaar ten doel zooveel personen mogelijk te winnen om zich te onderwerpen aan een behandelingsmethode waartegen wij en anderen, ook niet-deskundigen, door droeve ervaring geleerd, reeds zoo menigmaal hebben gewaarschuwd.

W. noemt in zijn advertentie tal van kwalen en gebreken op, waaraan ongetwijfeld vele personen lijden en waaronder velen van zoo'n lichten aard zijn, dat zij bij een rationeele, deskundige behandel-ing spoedig zouden verdwijnen. Het is echter een treurig feit, dat vele menschen die gebreken ver-waarloozen of verergeren, door op eigen hand te morsen met pappen, zalven of pleisters, door pap-juffrouwen en andere kwakzalvers op allerhande manier verkrijgbaar gesteld. Welnu, die menschen, die bij hun geneesmethode geen baat kunnen vinden, moeten in de armen van WINDELINCX worden gelokt.

En de ongelukkigen, die inderdaad aan de ernstige kwalen lijden in de advertentie genoemd, kwalen, die alleen kunnen verholpen worden door een, tegen-woordig bijna altijd pijnlooze operatie, wat dan ook ieder deskundige uit overtuiging zal aanraden, ook zij moeten WINDELINCX ten buit vallen. Hij weet te goed, dat de vrees voor een operatie — ofschoon ongewettigd — bij velen zóó groot is, dat zij hem, die genezing zonder operatie belooft, als een reëder beschouwen.

Maar tusschen beloven en doen is nog een groot verschil. Treurige, maar veelzeggende feiten zijn in talrijke nummers van ons Maandblad vermeld, die getuigen van het lijden der arme slachtoffers, die bij WINDELINCX te vergeefs hulp hebben gezocht en die daardoor tevens den tijd voor een misschien weldadig ingrijpen in hun kwaal hebben laten voorbijgaan. Mochten toch deze ware geschiedenissen anderen tot voorbeeld strekken!

Ter Overneming.

Warner's Safe Cure. Er gaat tegenwoordig bijna geen dag voorbij, dat het couranten-lezend publiek geen advertentie onder de oogen krijgt, waarin de wonderen van Safe Cure worden uitge-bazuind.

Galkwalen, Nier- en leverziekten, Blaasziekten, Aambeien en al de gevolgen van dezen (en dat zijn er talrijke, zooals de advertentie niet nalaat te ver-melden) kunnen niet alleen genezen maar ook voorkomen worden door het gebruik van Warner's Safe Cure. Zóó luidt namelijk de stellige verzeke-ring in de annonce gedaan, doch juist die ver-zekering om zieken, lijdende aan verschillende ziekten, met dezelfde middelen te genezen, zonder rekening te houden met den persoon van den lijder, toont reeds aan, dat hier kwakzalverij in 't spel is.

Trouwens in meerdere nummers van ons Maand-blad, o. a. uitvoerig in dat van September 1890, hebben wij, ook om andere redenen, de Safe Cure als groote kwakzalverij bestempeld en daarin mede-gedeeld, dat in de meest gebruikte van de Warner's Safe Cure geneesmiddelen, (er worden verscheidene aanbevolen) bestanddeelen voorkomen, die, vooral voor lijders aan blaas- gal- nier- en leverziekten, lang niet onschadelijk zijn.

Door den Gezondheidsraad te Karlsruhe en van-wege de Berlijnsche politie is ook ernstig gewaar-schuwd tegen het gebruiken van Warner's Safe Cure.

Correspondentie.

Met dit blad worden de postwisselformulieren voor de contributie aan de leden gezonden. Het bestuur verzoekt hun beleefd maar dringend deze formulieren ingevuld aan den Secretaris-penning-meester terug te zenden, omdat deze wijze van betalen der contributie veel moeite en kosten bespaart. Tevens beveelt het de belangen van de kas der Vereeniging, met het oog op het verminderend getal leden, ten zeerste aan; vele extra-bijdragen zullen hoogst welkom zijn, omdat de Vereeniging, wil zij met succes optreden, over-eenigszins ruime middelen moet kunnen beschikken.

Zij, die de contributie reeds per postwissel hebben overgemaakt, worden verzocht het formulier als-niet gezonden te beschouwen.

Als nieuw lid is toegetreden:

Jhr. Dr. N. F. G. Pompe van Meerdervoort, den Haag.

B. R. te 's H. Voor zoover wij konden nagaan valt de advertentie omtrent de „geheugenleer" van Poehlman ge-heel buiten het gebied, waarop wij ons bewegen; wij kunnen dus aan uw verzoek niet voldoen.

C. J. v. E. te A. Dr. Hebra's Flechtentod tegen dauw-of haarworm is in onderzoek. De wijze waarop het gead-verteerd wordt en de verklaring in de advertentie, dat gene-zing wordt verkregen „zelfs bij hen, die door niemand genezen konden worden", wettigen het vermoeden, dat hier kwakzalverij in 't spel is. Het is dus raadzaam ons onder-zoek af te wachten en voorloopig geen gebruik van het middel te maken.

P. L. te G. In dit Maandblad zult gij de gewenschte inlichtingen over Lück's kruidenhonig vinden. Uwe op-merking is juist, dat de gebruiksaanwijzing op de flesch met die op het bijgevoegde briefje niet overeenkomt, maar dat komt er niet op aan. Het beste is toch er niets van te gebruiken.

A. B. te R. Tegen de middelen van F. A. Richter & Co. hebben wij reeds van de oprichting onzer Vereeniging af gewaarschuwd.

L. E. G. te A. De door U bedoelde persoon — en zijn familierecept — is ons niet bekend. Zoudt gij de goedheid willen hebben ons, indien het mogelijk is, eenige nadere gegevens te verstrekken?

N. N. te E. Tegen Lussenburg's Lichtwater is gewaar-schuwd in het nummer van Februari 1895. Het middel is lang niet onschadelijk.

W. H. v. Z. Jr. te L. Ons blad verschijnt meestal den eersten van iedere maand. Wij kunnen daarom aan uw ver-zoek geen gevolg geven.

v. R. te L. Tot ons leedwezen kan uw stuk nog steeds niet geplaatst worden. Bij het vele dat wij te behandelen hebben, moeten artikelen, die ook later hunne waarde be-houden, plaats maken voor andere, die van meer actueel belang zijn.

Dr. G. W. B. te S. In dank, doch te laat voor dit no. ontvangen.

Herhaalde waarschuwingen.

Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holtz. In vroegere tijden schreef men aan steentjes, metalen plaatjes of bandjes, die men om den hals droeg, een wonderdadige werking toe.

Voor al bij moeders openbaart zich dit geloof nog, als hare kinderen verkeeren in de gevaarlijke periode van tanden krijgen. De moeders dienen dan vooral bijzondere zorg aan haar kroost te wijden; zelfs kleine stoornissen in de voeding kunnen dan ernstige gevolgen hebben.

Om het gevaar te bezweren, hangt de een de kleinen mollepootjes om den hals, een ander een snoer boon-tjes of kraaltjes, doch een derde meent wat beters gevonden te hebben en gebruikt wat met den langen naam van *electromotorische tandhalsbandjes* verkocht wordt.

Deze laatste dingen worden gemaakt door zekeren ROBERT HOLTZ, te Nijmegen. Voor 90 cents, (vroeger 85 cents) wordt zulk een dingetje franco toegezonden, doch voor 10 cent zou een ieder het zelf kunnen maken. Want zulk een bandje is slechts een strookje zwart fluweel, met een paar zijden lintjes om het vast te strikken, en daar biunen een viertal strookjes katoen met zwavel bedekt. Dat voddige ding moet dag en nacht om den hals van den kleine blijven zitten. Zal het iets kunnen uitwerken?

Goeds kan er niet het minst door verkregen worden, maar wel twee andere zaken. Ten eerste kan zulk een bandje, dat nooit afgelegd mag worden, bij een klein kind, dat veel moet worden gewasschen, ophooping van vuil aan den hals veroorzaken en daardoor mis-schien erger dingen. Ten tweede zal elk bandje dat verkocht wordt het treurige bijgeloof in de hand werken.

Want natuurlijk dat de meeste kinderen, ook met zoo'n bandje, goed door het tanden krijgen heen ko-men en menige moeder zal dan het tandhalsbandje als de oorzaak ervan beschouwen en den lof daarvan in elken kring van vriendinnen verkondigen.

Een moeder die werkelijk iets goeds wil doen om hare kindertjes in de periode van het tanden krijgen van nut te zijn, koope een der vele boeken over de verzorging en opvoeding van jonge kinderen en behar-tige de wenken, die daarin worden gegeven.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 791.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D :

Berichten: Het verspreiden van kleine blaadjes vanwege de Vereeniging. — Schiffmann nog altijd aan 't werk. — Kwakzalvers-advertenties in den Staatsalmanak. — Een klompenmaker-kwakzalver. — Weer een toovergeschiedenis. — Een advertentie van Roman Weissmann. — Een doelmatig voorstel in België. — Optreden tegen Schiffmann in Hamburg. — Cursus voor artsen. — Sigarenasch tegen waterzucht. — Examen voor likdoornsnijdere. — Belasting op geheimmiddelen in Groot-Brittannië.

Grootere artikelen: Geneezing van tering door het Instituut Drouet. — Chaulmougra. — Anti-Nausea-Pfennig. — Kwakzalverij in Duitschland. — Het Hagenaartje, een nieuw weekblad. — De fistelpot van Klaas Ursem.

Rechtszaken: Een doctors-bul verloren door Sjoerdje V. van Blesdijke. — Een navolger van Klaas Ursem.

Ter overneming: Aloë-houdende pillen.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Middel tegen beroerte van Roman Weissmann. — Het Volta-kruis.

Bericht aan de leden.

Een van de leden van de Vereeniging, die nogal veel met personen uit de volksklasse in aanraking komt, heeft het Bestuur van de Vereeniging en de Redactie van het Maandblad er op gewezen, dat dit blad, vanwege zijn betrekkelijk grooten omvang en den inhoud van zijne artikelen, voor personen uit die volksklasse weinig geschikt is; hij vond het beter, blaadjes van zeer geringen omvang onder hen te verspreiden.

Wij achten deze opmerking gegrond en hebben dientengevolge besloten eens een proef met eenige blaadjes te nemen.

Aan diegenen onzer leden die genegen zijn aan de verspreiding op doelmatige wijze mede te werken, zullen gaarne door den secretaris-penningmeester de benodigde exemplaren worden toegezonden.

Berichten.

Schiffmann nog altijd aan 't werk. Verschillende geneesheeren hier te lande ontvingen in de laatste dagen eenige proefpakjes van het asthma-middel ten geschenke, vergezeld van de volgende circulaire:

„WelEd.Zeer Gel. Heer!

Ik neem de vrijheid U bijgaand te zenden eenige gratis proefpakjes van mijn „Middel tegen Asthma,” met het beleefd verzoek die als proef te geven aan Uwe patienten die aan Asthma lijden.

Ik ben overtuigd dat zoo een persoonlijke proef U beter zal overtuigen van de verdienste van mijn Middel, dan eenige woorden die ik zou kunnen bezigen om het aan te bevelen.

Mijn „Middel tegen Asthma” is verkrijgbaar in pakjes van f 1.50 en in bussen (bijna driemaal zooveel inhoudende als de pakjes) van f 2.75. Wanneer U mijn Middel in het vervolg wilt laten gebruiken dan maak ik U opmerkzaam dat het te verkrijgen is bij de verschillende firma's die op inliggende pakjes genoemd zijn.

Hopende dat U met die monsterpakjes een proef zult willen nemen, heb ik de eer te zijn,

UEd. Dw. Dien.,

DR. R. SCHIFFMANN, M.D.”

Het blijkt wel dat Schiffmann onze geneesheeren weinig kent om van zulk een maatregel eenig succes te verwachten.

Kwakzalvers-advertenties in den Staatsalmanak. Van welwillende zijde werden ons toegezonden eenige blaadjes van het advertentiegedeelte van den Staatsalmanak, waaruit ons bleek, dat een geheele bladzijde was ingenomen door de tegenwoordig algemeen bekende advertentie van *Pastoor Martin Beck's breukzalf*, verkrijgbaar bij M. Reimans te Haarlem. Toch wat al te kras!

Een klompenmaker-kwakzalver. In de rubriek „rechtszaken” zullen onze lezers onder den titel: „Een navolger van Klaas Ursem” een verslag vinden van de behandeling van de zaak van J. A. DE ZWART voor het kantongerecht te Geldermalsen.

Van bevoegde zijde schrijft men ons over de zaak zelve nog het volgende: „Een jongeling te Beesd lijdt aan osteomyelitis granulosa (ontsteking van het beenmerg) van den middenvoet. Had 3 maanden geleden een amputatie volgens de methode *Chopart* den jongen gered, thans, na de behandeling met den likkepot van ZWART is een amputatie onder de knie voor levensbehoud noodig; en toch wordt die nog door de ouders geweigerd. 't Is met recht treurig.

De likkepot, groenachtig van kleur, was met reuzel gemaakt, nog niet eens met boter; hij was zeer slecht gemengd, zoodat overal groene en witte plekken te zien waren.

Welke de bestanddeelen waren, weet ik niet.”

Weer een toovergeschiedenis. Volgens de dagbladen is *Vrouw v. D.*, wonende te Wageningen, weer een nieuw slachtoffer van het nog steeds heerschende bijgeloof aan betoovering. Het is weer het gewone verhaal van kranen in de veeren enz. in de kussens, waarop een ziek kind sliep, met de noodige raadgevingen van buurvrouwen en kennissen, een verhaal, dat onze lezers zeker reeds kennen.

Maar 't is toch bedroevend, zoiets telkens weer te lezen!

„Het groote aantal zenuwkwalen”, aldus begint een advertentie — trouwens een oude bekende — die tegenwoordig weer bijna dagelijks in verschillende couranten voorkomt. Zij dient ter aanbeveling van het *beroertecater van Roman Weissmann*, een middel, dat onder de „Herhaalde waarschuwingen” besproken wordt.

Een doelmatig voorstel in België. In de laatst gehouden vergadering der Belgische geneeskundige academie te Brussel is besloten: bij het Gouvernement aan te dringen om in de aanstaande wet op het uitoefenen der geneeskunde de volgende bepalingen, door Dr. CROCQ voorgesteld, op te nemen:

Er bestaat onwettige uitoefening van geneeskunst, wanneer een persoon, zonder het daartoe vereischte diploma of de bevoegdheid (door de Belgische wet vereischt) te bezitten, zieken onderzoekt, geneesmiddelen of geneeskundige verpleging voorschrijft of operaties of verlossingen doet.

De geneesheeren die deze personen door hun diploma of met het gezag van hun naam beschermen, zullen als medeplichtigen vervolgd en tot dezelfde straffen worden veroordeeld. Zij kunnen bovendien nooit van de toepassing der voorwaardelijke veroordeeling genieten.

Deze straffen zullen zijn van 500 tot 1000 francs voor de eerste maal en van drie tot zes maanden gevangenisstraf bij herhaling.

Tegen Schiffmann. De „Verwaltungs-Physicus” Dr. DENCKE te Hamburg verzond 16 Januari het volgend schrijven aan de apothekers: De handelsvereeniging NORIS, ZAHN en Co., te Berlijn, heeft dezer dagen aan de te Hamburg woonachtige apothekers een circulaire gezonden, waarin zij hun verzoek haar de namen en adressen van die patienten op te geven, die aan asthma lijden en dezen een zeker middel: *Dr. Schiffmann's asthma-poeder*, waarvan de samenstelling niet wordt meegedeeld, gratis ter beschikking te stellen. De firma wenschte zich voor de reclame ten behoeve van dit middel van de hulp der apothekers te verzekeren en zal, teneinde hun een goeden afzet te verzekeren, het doen voorkomen alsof het middel den patienten in naam en in opdracht van den apotheker wordt toegezonden.

Hoewel de „Verwaltungs-Physicus” vertrouwt, dat ieder apotheker de hem voorgestelde handeling, om een in zijn werking hem onbekend middel indirect de lijders aan te bevelen, als een onbehoorlijke van de hand zal wijzen, zoo wordt toch ten overvloede verwezen naar de paragrafen 80 en 99 van de „Medizinal-Ordnung”, volgens welke het ondersteunen van de voornemens der genoemde firma niet geoorloofd is.

(Apoth.-Zeitung.)

Cursus voor artsen. In het Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde komt het volgende berichtje voor:

Leipzig. Een kwakzalver, de heer ROBERT HEMGSEN, heeft de volgende advertentie geplaatst: Iedere zieke vindt, zelfs in de wanhopigste gevallen, veilige hulp door mijn geneeswijzen met giftvrije plantenstoffen. . . Van 13 Januari af iederen Woensdag van 1—2 uur urine-onderwijs voor heeren Artsen tegen gering Honorarium. (D. Med. Wochenschr.)

Dit verschijnsel lijkt veel op hetgeen te Amsterdam geschiedt. Daar woont een oud-apothekersbediende, die de uitoefening der pharmacie heeft laten schieten om een winkeltje in drogerijen, chemicaliën en verwaren te exploiteeren.

Deze persoon nu geeft les in het gereedmaken van recepten aan candidaat-artsen en — wat nog verwonderlijker is — een zeker aantal maakt daarvan gebruik.

Sigarenasch tegen waterzucht. Een Duitsch handelaar bracht voor eenigen tijd een middel tegen waterzucht in den handel, waarvoor hij groote reclame maakte, met aanbevelingen van geneeskundigen, getuigenschriften enz.

Maar toen men op het denkbeeld kwam, het middel te laten onderzoeken in het scheikundig laboratorium te Darmstadt, bleek het, dat het wonderbaarlijke middel voornamelijk bestond uit sigarenasch. En de uitvinder liet zich daarvoor f 70 per kilogram betalen. (N. v. d. D.)

Examen voor likdoornsnijders. De Neder-Oostenrijksche Gezondheidsraad heeft de vergunning tot het uitoefenen van het beroep van pedicuur afhankelijk gesteld van „het leveren der bewijzen van de noodige kennis en bekwaamheid.” (W. T. G.)

De belasting op geheimmiddelen heeft in 1896 in Groot-Brittannië bijna 3 miljoen gulden opgebracht. De omzet van die middelen (31000 waren er opgegeven) bedroeg 36 miljoen. (W. T. G.)

Genezing van tering door het Instituut Drouet.

Reeds meermalen — en nog uitvoerig in het nummer van December 1895 — hebben wij het *Instituut Drouet* te Parijs en te Brussel besproken. Voor wie dat no. niet heeft gelezen, brengen wij in herinnering, dat wij toen waarschuwden tegen deze inrichting(?), vooral met het oog op de genezing van *doofheid, neus- en keel-aandoeningen*, die door het instituut in de talrijke advertenties werd beloofd, aan welke belofte door middel van een speciale Courant, het *Journal de la Surdité*, klem werd bijgezet. De behandeling geschiedde zonder den patiënt gezien te hebben, met behulp van een z.g. vragenbrief en de toegezonden geneesmiddelen, waaraan alle geneeskraft voor het beoogde doel moest worden ontzegd, werden tegen enorm hooge prijzen den lijders toegezonden. In datzelfde artikel wezen wij er tevens op, dat het Instituut, vermoedelijk omdat de dooven niet genoeg opleverden, er een nieuw zaakje had bijgenomen, n.l. de genezing van *tering, borst- en luchtpijpziekten*. 't Kan nog al!

Wij beloofden toen, ofschoon wij de zaak op 't eerste gezicht reeds konden veroordeelen, misschien daarop later terug te komen en wij zijn daartoe thans in de gelegenheid, dank zij de welwillendheid van een onzer leden, die ons de stukken, betrekking hebbende op de genezing van tering, toezond.

De behandeling van tering en andere longziekten geschiedt geheel op dezelfde wijze als van doofheid, of laten wij liever zeggen op de manier zooals bij alle brievendokters de gewoonte is.

Op een vraag om inlichtingen werd het volgend antwoord ontvangen:

BRUXELLES, le 9 Febr. 1897.

Mijne heeren!

„In antwoord op uwe geëerde van den 8sten dezer, zenden wij u hierbij een exemplaar van het tijdschrift voor borst- en longaandoeningen.

„De geneeswijze van het Instituut Drouet bestaat in uitwendige behandeling door Antiphymique, waarvan de krachtige uitwerking zich openbaart zonder prikkeling, noch roode vlekken te veroorzaken.

Nevensgaande vraaglijt stelt de zieken in staat eene kosteloze, schriftelijke raadpleging te bekomen, zonder het noodig is zich te verplaatsen.

„Het is voldoende dat gedeelte daarvan in te vullen met hetgene betrekking heeft op uwe ziekte en dezelve als dan aan het Instituut Drouet terug te zenden.

„Daarop zal de Dokter de bijzonderheden daarvan bestuderen en de noodige geneeswijze voorschrijven om de genezing te bekomen.

„In afwachting daarvan, aanvaard Mijne heeren, de verzekering onzer hoogachting.

INSTITUUT DROUET.”

Men ziet het, het gaat weer het gewone gangetje, dat wij reeds zoo herhaaldelijk in ons blad hebben geschilderd en waarop wij toch telkens weer opnieuw moeten wijzen, omdat er nog zoovelen zijn, die niet inzien, dat op deze wijze genezing onmogelijk is en de belofte van genezing een ijdele moet zijn. Wat gebeurt er?

Na ontvangst van den brief beantwoordt de patiënt, die geen deskundige is, eenige algemeene vragen, die omtrent het *wezen* der ziekte geen de minste zekerheid geven en daarop (of misschien wel alleen daarna?) wordt hem de genezing in den vorm van z.g. onfeilbare middelen toegezonden, zonder dat de genezer een oogenblik den zieke gezien, nog veel minder onderzocht heeft. 't Is toch voor ieder begrijpelijk, dat de woorden in den brief: „daarop zal de Dokter de bijzonderheden daarvan bestuderen” niets meer dan een „phrase” zijn, om vertrouwen te wekken, waar de bijzonderheden, waarop *alleen* een studie van de kwaal *mogelijk* is, *verkregen door persoonlijk onderzoek van den lijder*, geheel ontbreken.

En op dergelijke lichtzinnige wijze (ja veel erger nog!) wordt er gehandeld met een reeks van hoogst ernstige ziekten als borst- en longlijden, ziekten, die aldus onmogelijk kunnen genezen worden, ja, wat bijna zeker is, daardoor zullen verergeren. Dit is onze overtuiging, die zoo vast staat dat het ons geheel onverschillig is welk soort van geneesmiddelen door het *Instituut Drouet* den patiënt worden verstrekt; wij hebben dan ook de kas onzer Vereeniging niet op kosten gejaagd om die dure middelen, ter onderzoek, aan te kopen. Het zijn, ook zonder onderzoek, *kwakzalversmiddelen*, door de kwakzalverij waarmee ze aan den man worden gebracht.

Het *Journal de la Physiologie* dat aan hem, die inlichtingen vraagt, wordt toegezonden, is een waardig tegenhanger van het *Journal de la Surdité*; als men de binnenzijde openslaat, weet men nauwelijks welke van de twee bladen men voor zich heeft. Dezelfde plaatjes, dezelfde roerende beschrijving over DROUET, zijn leven en zijn dood vindt men in beide; alleen heeft in sommige artikelen de tering voor doofheid plaats gemaakt en zijn, wat te begrijpen is, de attesten, (waar 't vooral om te doen is) anders.

Het *Journal* heeft ook eenige advertenties; o.a. een, waarin tegen de *borstziekten* het gebruik van *Hogg's levertraan* wordt aanbevolen. Is dit misschien voor de borstlijders, die bij het Instituut Drouet geen baat hebben gevonden?

Chaulmougra.

Eenigen tijd geleden kon men in de dagbladen onderstaande advertentie lezen:

„**Gratis hulp voor Asthmalijders.**

„Alle Asthmalijders, verlangende een zekere en radicale genezing, behoeven slechts hun adres op „te geven met 10 Cents Postzegels aan Docteur Beving, Boulevard de la Senne 129, te Brussel, „en het recept zal hun gratis en franco worden „toegezonden.”

Ongetwijfeld zal door deze advertentie, waarin „zekere en radicale genezing” wordt beloofd, weer menigeen verlost zijn om in Brussel hulp te zoeken, maar zeker weten wij 't niet. 't Is een zeldzaamheid dat men ons mededeeling doet van de ervaringen die men in dergelijke gevallen heeft opgedaan, en toch zou het voor velen van het grootste belang zijn, wanneer die ervaringen publiek werden gemaakt.

Een enkel geval is, van belangstellende zijde, te onzer kennis gebracht en wij betuigen daarvoor onzen dank. Een eenvoudig man, reeds jaren lijdende aan asthma, kon de verzoeking niet weerstaan op de advertentie te schrijven en hij ontving als ant-

woord . . . gratis het recept, zooals beloofd was?

Jawel, dat was te begrijpen . . . de man had misschien alleen uit menschlievendheid de advertentie-kosten betaald?

Het kwam anders uit; het antwoord uit Brussel luidde aldus:

„Als antwoord op uw geacht schrijven diene het volgende: Ik ben zelf over 23 jaren asthmalijder geweest, totdat ik van een Australisch geneesheer, wiens kennis ik alhier maakte, een recept ontving, dat mij genas in drie weken tijds. Sinds heeft het honderden anderen genezen. De naam van de medicijn is „*Chaulmougra*”. Gebruiksaanwijzing 1 soeplepel in een weinig water, 5 malen daags. Benodigde hoeveelheid 1 pond. Hoogachtend uw dr., Dr. K. Beving.

„P. S. Wijl ik uit Nederland verneem deze medicijn daar nog gansch onbekend is, zoo zend ik u hiernevens prijscourant van den importeur alhier.”

Deze prijscourant bevatte verscheidene, juist of minder juist opgegeven plantennamen — zeer geleerd in 't latijn gesteld — en o. a. ook den naam „*Chaulmougra*”. De asthmalijder had nu wel het recept, maar kon er niets mee doen. Wilde hij het middel, in Nederland bij de meesten zelfs bij name niet bekend (*) gebruiken, dan moest hij 16 gulden naar Brussel zenden. En dit geschiedde, niettegenstaande het hem ernstig werd afgeraden.

Van het door den Importeur A. P. SWINKELS te Brussel gezonden poeder werd ons een weinig afgestaan en dit werd door ons lid, den heer BIERHAALDER te Baarn, onderzocht. Het poeder, dat ook door leeken als *gebrande cichorei* werd aangezien, vertoonde, bij het microscopisch onderzoek inderdaad volmaakte overeenkomst met deze stof, terwijl er niets anders in kon worden aange-
toond.

Derhalve 1 pond gebrande cichorei voor f 16. Erg duur, maar dat is 't ergste nog niet; dit recept van dien „Australischen geneesheer” zal bij asthma niets uitwerken, (zou Dr. BEVING daar onkundig van zijn?) dus de lijder, die, vol van hoop op radicale genezing, zijn 16 gulden — dikwijls met moeite verkregen — heeft ten offer gebracht, zal bedrogen uitkomen en in zijn hoop schandelijk zijn teleurgesteld. En dit is juist geschikt om den armen zieke allen moed te benemen. Dit gemis is nog grooter dan dat van het geld.

Anti-Nausea.

In Duitschland wordt, volgens de *Pharm. Zeit.*, reeds sinds eenigen tijd op de Deutsche passagiersbooten propaganda gemaakt voor een middel tegen de zeeziekte, *Anti-Nausea-Pfennig* geheeten. Men zendt het middel direct aan de reederijen, scheepsdokters, maar ook aan de proviandmeesters, hofmeesters en barbiers der schepen, onder bijvoeging van een aanwijzing voor de behandeling en de werking ervan.

Dr. KNOPF heeft in dit geheimmiddel reeds vroeger met alle zekerheid cocaïne gevonden, en wel in eene betrekkelijk groote dosis.

Het blijkt nu, dat men ook in Nederland dit z.g. onovertroffen middel tracht in te voeren, want van verschillende zijden kregen wij aanvragen om inlichting, terwijl op het biljet, in 't Engelsch gesteld, waarin de *Anti-Nausea* wordt aanbevolen, als depôthouders voor „Holland” werden genoemd: GUSTAV BRIEGLER te Amsterdam en ARENT en SCHULD, apothekers te Rotterdam.

Wij verzochten daarom ons lid, den heer J. C. VAN DER HARST J.Jz. te Middelburg de samenstelling nog eens na te gaan en ontvingen hierop het bericht: dat de *Anti-Nausea-Pfennig* bestaat uit samengeperste tabletjes, gevormd uit aardappelmeel en een weinig melksuiker, die elk 25 milligram *zoutzure cocaïne* bevatten.

Wanneer men nu nagaat dat deze cocaïne-verbinding tot de hevige vergiften behoort, waarvan, bijzondere gevallen uitgezonderd, niet meer dan 50 milligram per keer en 200 milligram per dag mag worden ingenomen, wanneer men verder weet dat

(*) *Chaulmougra* is de naam van een Indische plant: *Gynocardia odorata*, R. Brown, waarvan de zaden een vette olie geven, die in Hindostan gebruikt wordt tegen huidziekten en lepra.

cocaïne, zelfs bij omzichtig gebruik, aanleiding kan geven tot de, aan de medici welbekende, verschrikkelijke verschijnselen van chronisch cocaïnisme, dan zal men moeten toegeven, dat het niet aangaat een dergelijk vergift, zonder eenige beperking en zonder eenig medisch toezicht, het publiek in handen te geven.

De uitvinder van *Anti-Nausea* stoort zich daar echter niet aan en hij schroomt niet den lijders aan zeeziekte den raad te geven 2--5 tabletjes (dus 50--125 milligram van de cocaïne-verbinding) tegelijk te nemen en dit, zoo noodig, van uur tot uur te herhalen. 't Is verschrikkelijk en schandelijk.

Zoutzure cocaïne (Hydrochloras cocaïni) mag, ook in mengsels, door onbevoegden niet beneden de 10 gram (dus in casu bij niet minder dan 400 tabletjes) worden verkocht en bevoegden mogen deze stof slechts afleveren onder de voorzorgen daarvoor bij de Wet bepaald. Zou het nu zoo moeilijk zijn hier te lande aan den vrijen verkoop van het hoogst gevaarlijke *Anti-Nausea* paal en perk te stellen?

Kwakzalverij in Duitsland.

In Duitsland treedt de bevoegde macht bijna overal op tegen de kwakzalverij; vervolging op vervolging worden ingesteld, maar deze betreffen meestel het overtreden van de bepalingen op het adverteeren van geheimmiddelen of op den verkoop van geneesmiddelen, die niet in 't vrije verkeer mogen worden afgeleverd. Verder kan men daar te lande zelden gaan, omdat het uitoefenen van de geneeskunde aan iedereen is vrijgelaten en de rechter eerst dan ingrijpt, wanneer door die uitoefening schade aan den patiënt is berokkend.

Dat de toestand daar dan ook nog te wenschen overlaat is bekend en werd opnieuw in de laatste dagen aangetoond door een artikel in de *National Zeitung*, waaraan wij enkele gedeelten ontleenen:

„Voor eenige dagen is te Berlijn een wonderdokter, genaamd TAUCHERT, wegens kwakzalverij tot 2 jaren gevangenisstraf veroordeeld. Zijn medische opleiding bestond daarin, dat hij gedurende zijn militairen dienstdienst in een hospitaal was geplaatst, waarna hij vier jaren bij een bediende van een chirurgijn heeft gewoond, van wien hij de „kunst“ heeft afgezien. Sedert 1871 heeft hij zich op de „praktijk“ toegelegd en wel, volgens zijn beweren, met veel zaakkennis, die hij zich uit boeken over geneeskunde had eigen gemaakt.

Stond dit geval nu op zich zelf, dan zou het nauwelijks de moeite waard zijn er melding van te maken, maar het vormt een schakel in de eindeloze keten van kwakzalverijen, die — men kan deze waarneming niet loochenen — in betrekkelijk opgaande lijn zich uitbreiden. Het klinkt als een bespotting van cultuur en beschaving dat groote lagen der maatschappij tot middeneeuwsche denkbelden terug-ervallen, juist in een tijd, waarin hygiëne, genees- en heilkunde zulke groote vorderingen gemaakt hebben. Pas eenige weken geleden heeft het rijksgerechtshof te Leipzig het cassatieberoep verworpen van den kwakzalver VOLBEDING, van den man, die een staf van bedienden noodig had om de duizenden patiënten ook „per brief“ te behandelen.

De schaapherder AST zet zijne kwakzalverijen, niettegenstaande herhaalde veroordeelingen, getrouw voort en gansche volksverhuizingen van zieken trekken naar zijn dorp: De magnetiseur GÖSSEL in *Dresden* diagnoseert de ziekten, in tegenstelling van AST, die de afgesneden haren noodig heeft, uit de gedragen kousen der patiënten en deze bijzondere gave bezorgde hem de behandeling van een vleugeladjutant van den duitschen Keizer, die daarvoor het Augustahospitaal te Berlijn verliet.

In het pas verschenen 27e jaarbericht van het Saksische „Landes-Medizinal-Kollegium“ wordt medegedeeld, dat iemand, die aan reumatiek lijdende was, bij acht kwakzalvers tien geheimmiddelen verkreeg, die hem 312,50 Mark kostten; twee geneesheeren echter, die den zieke eveneens hadden behandeld, verlangden slechts 7 Mark. Volgens dit zelfde jaarbericht heeft de kwakzalver-logementhouder PETZOLD te *Klein-Gera* op één dag 258

consulten gehad. Deze heeft een eigenaardige methode van genezen; bij lijders aan rachitis en scrophulose b.v. snijdt hij haren en nagels af, boort gaten in groeiend hout, steekt de afgesneden haren en nagels daarin en maakt de gaten weer toe. Met het groeien van den boom verdwijnen dan de kwalen.

Kenmerkend is het, dat in Saksen in 1896 het reeds groote getal kwakzalvers nog aanmerkelijk is toegenomen en zelfs sterker dan het getal artsen; ook in Berlijn is hetzelfde waar te nemen. De vroegere „Rechtsanwalt“ GLÜNICKE heeft den korten tijd van een hem van hooger hand aanbevolen rust gebruikt om zich in een geneeskundige te veranderen, die duizenden aanhangers heeft. Uit een vroegeren leerling bij de posterijen GERLING ontwikkelde zich op geheimzinnige wijze een veel geraadpleegde heilkundige. Op steeds aangroeiende wijze ziet de politie zich genoodzaakt in 't openbaar te waarschuwen tegen geheimmiddelen, die, in 't gunstigste geval, volkomen waardeloos, voor zeer veel geld verkocht worden, maar zeer dikwijls de eigenschap hebben tevens de gezondheid te benadeelen. Zelden raakt men een kwakzalver zoo gelukkig kwijt als „Dokter“ MOHRMANN, die, om zijn getal straffen te ontloopen, naar Amerika uitweek, waar hij thans zijn kunst uitoefent. Talrijke Berlijnsche bladen wemelen van advertenties, waarin, openlijk of bedekt, kwakzalverij op elk gebied wordt aanbevolen.

Hoe de neiging om bij ziekte op genezing door een „wonder“ te rekenen, bij de minder ontwikkelde in bijgeloof overgaat, mag men als bekend aannemen. Men gelooft in deze kringen b.v. dat dronkenschap genezen kan worden wanneer men den drinker brandewijn geeft, waarin te yoren een doek heeft gelegen, die 24 uur het gelaat van een lijk heeft bedekt. Werkelijk zijn door deze „kuur“ dranklastigen „voor eeuwig“ genezen. Maar men dwaalt als men meent, dat een dergelijk bijgeloof slechts in de kringen der armen en onontwikkelden verbreid is. Het komt inderdaad alleen maar aan op de nuances, waarin de verschillende categorieën van aanhangers van de kwakzalverij te onderscheiden zijn; iedereen zijn voorbeelden uit de hoogste kringen bekend waarin geloof aan kwakzalverijen en bijgeloof een hoofdrol spelen. Zulke overwegingen zijn waarlijk wel in staat, wat water te mengen in den wijn van het enthousiasme, waarmee men de „fin de siècle“, het einde der negentiende eeuw, als een tijdperk van onovertroffen verlichting der menscheid wenscht voor te stellen.”

Een nieuw Weekblad.

Wij ontvingen het eerste nummer van „*Het Hagenaartje*“ een weekblad onder de bescheiden motto's „Klein, maar rein“ en „Veel koren, weinig kaf“ uitgegeven door de firma JOSEPHUS, aan onze lezers wel bekend. Wij behoeven daartoe slechts in herinnering te brengen het middel tegen drankzucht: „Eureka“. Uit het inleidend „bericht“ blijkt, dat de Redactie is opgedragen aan een „Redacteur, die zeer veel persoonlijke ervaring opdeed en wél vertrouwd is met de Wetten des lands“, terwijl die Redactie op de tweede bladzijde schrijft: „Sedert ruim vier jaar wordt door ons een preparaat in den handel gebracht, genaamd EUREKA“ enz.; daaruit zou men dus moeten afleiden, dat Redactie en Uitgever zeer na aan elkaar verwant zijn. Wij genieten de eer reeds in het eerste nummer te worden besproken, naar aanleiding van ons optreden tegen „Eureka“, en wel op de volgende wijze:

„Maandblad tegen de Kwakzalverij. De roeping van dit blad is om de beuzensnijderij van heeren Apothekers en Dokters in stand te houden en ieder ander, die buiten of boven de „officiële“ wetenschap staat, verdacht te maken en als onvertroubaar te signaleeren. Wij hebben daar niets tegen, maar het blad diende rond daarvoor uit te komen en geen „air“ aan te nemen, alsof 't werkzaam was in 't algemeen belang, dat bekende achterdeurtje, ook van bladen als *Mutua Confidentia*, *Handelsbelangen*, enz., die zich bedienen van eerroof als reclame voor hunne „zaak“ en inderdaad niet veel anders zijn dan flesschentrekkers-kwekerijen.

Dit Maandblad noemde ons middel een „bitter niemendal“, maar de tijd heeft 't anders geleerd en tegen bewijzen valt niet meer te redeneeren. Meent

't nog iets te kunnen zeggen ten nadeele van ons heilmiddel, het spreke! Ons blad *Het Hagenaartje* staat te zijner dispositie!”

Ofschoon gevoelig voor dit aanbod, moeten wij ervoor bedanken. Wij hebben nog ons eigen orgaan om kwakzalvers te bestrijden.

De Fistelpot van Klaas Ursem.

Onder dit opschrift bevatte *De Telegraaf* van 19 Jan. het onderstaand ingezonden stuk:

„Wel Ed. Heer!

Naar aanleiding van Uw artikel over „de Fistelpot van Klaas Ursem“ ben ik zoo vrij, U eenige nadere bijzonderheden te berichten.

Enige jaren geleden kwam ik in mijn functie van ads. apotheker in aanraking met een familielid van genoemden Klaas Ursem, die in concurrentie met genoemden heer de bekende potten in den handel wenschte te brengen. Op welke manier komt er minder op aan, maar ik kwam in het bezit van het recept, 't welk ik hier volgens het oorspronkelijke laat volgen:

Fistelpot van Klaas Ursem.

- 10 cent waggelbessen,
- 10 „ zevenboom,
- 10 „ kruidnagelen,
- 10 „ witte peper,
- 10 „ nootmuskaat,
- 10 „ megekracht,
- 10 „ witte wierook.

Een hoorn . . . (hiervoor werd door mij corna cervi raspat. genomen).

Een pond grasboter van Mei of Augustus en 3 dooiers van eieren, dan in een nieuw pannetje 1½ uur koken op geglommen kolen en dan zoolang laten staan tot 't verglommen is.

's Morgens 1 uur na 't eten.

's Middags 1 uur na 't eten.

's Avonds 1 uur na 't eten.

De grootte van een nootmuskaat gebruiken van dozen slikpot.

Wat een groot gedeelte van het geheim scheen uit te maken was de kleur; deze wordt verkregen door aftreksel van jonge loten van de perzik.

Dat de engros-bereiding verreweg zoo duur niet komt als de wijze hier aangegeven, spreekt vanzelf.

Uw dienstwillige abonné

A. van den Ende,

Dapperstraat 9.”

Onze getrouwe lezers kunnen hieruit zien dat wij, behoudens enkele bijzonderheden, de samenstelling vroeger vrij juist hebben opgegeven.

Kenmerkend is de opgave van de te gebruiken hoeveelheden, niet in gewicht, maar in de waarde van zooveel centen.

Rechtszaken.

Een verloren doctor's-bul.

Dezer dagen stond terecht voor het kantongerecht te Heerenveen Sjoerdje V. van Blesdijke, beschuldigd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Van alle zijden stroomden de zieken tot haar om bij haar genezing te zoeken. Ditmaal wordt ze vervolgd wegens twee feiten. In September van het vorige jaar kwamen tot haar E. Koopstra en J. Boek, beiden van Nijberkoop. De eerste had een gezwel aan de lip, dat Sjoerdje verklaarde bloedkanker te zijn, de laatste was reeds sedert eenigen tijd sukkelende, wat volgens haar het gevolg was van een maagkwaal. Beide ontvingen een zalf voor uitwendig gebruik en kruiden, waarvan ze het aftreksel moesten drinken. Aan Koopstra werd daarenboven het gebruik van spek en schapenvet verboden. Deze laatste verklaarde geen baat bij de behandeling gevonden te hebben, waarom hij zich gewend heeft tot een geneeskundige te Groningen.

„En heett het u geholpen?“ vroeg de kantonrechter aan B.

„Jongen ja,“ is het antwoord, „perfect hoor! Uit haar eigen zei ze krek waar 't zat. Het heeft mij best geholpen.”

„Dus als je weer ziek wordt, ga je er weer heen?“

„Waarachtig! Het heeft me goed voldaan.”

Beklaagde ontkent, dat zij onbevoegd zou zijn tot het uitoefenen der geneeskunde. Zij heeft indertijd uit de handen van koning Willem I een doctersbul ontvangen, maar jammer genoeg, is dat kostbare document zoek geraakt.

Desniettegenstaande eischt het O. M. tegen haar eene boete van f 100, subs. 20 dagen gevangenisstraf.

Uitspraak 6 Maart.

(N. Rott. Ct.)

Een navolger van Klaas Ursem.

In ons nummer van Januari j.l. berichtten wij, dat tegen J. A. DE ZWART, klompenmaker, wonende te Westbroek, prov. Utrecht, proces-verbaal was opgemaakt wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst.

Onlangs werd deze zaak voor het kantongerecht te Geldermalsen behandeld en wij ontleenen aan „De Echo” het volgende verslag:

DE ZWART, die volmondig bekende in dit geval een geneesmiddel te hebben geleverd, was zeer verbaasd, dat hij voor deze zaak terecht moest staan.

Deze balsem toch was een familie-recept, waarmee niet alleen hij, maar ook vader en grootvader herhaaldelijk menschen hadden genezen, die door de dokters waren opgegeven, en nu zou hij, die louter om iemand genoeg te doen, dezen balsem voor niets verstrekte, nog f 100 boete moeten betalen of een maand in de gevangenis, neen dat was toch al te gek.

De kantonrechter beduidde hem, dat de wet maar niet iedereen toeliet om geneeskunde uit te oefenen en dat de wet in den loop der jaren veranderd was; dus wat vader deed mocht hij niet meer doen.

Nu dat kon wel zijn, maar de dokters waren toch ook heel anders dan vroeger; toen kwamen de dokters dikwijls bij zijn vader om 't recept van den balsem, die veel beter was dan hunne medicijnen, maar die van tegenwoordig, och mijnheer, die doen 't glad verkeerd. Ze werken allemaal van buiten naar binnen en dat moet niet, ziet u, je moet van binnen naar buiten werken en daarvoor is mijn krachtige balsem zoo goed. 't Is zuivere ongezuurde boter, zoo van de koe en daarbij de krachtige heilzame kruiden en als de dokters dan zeggen dat 't beeneter is, dan geneest 't hier mee, altijd zonder ongelukken en als de baas van boven meewerkt.

't Was een echt gemoedelijke 70-jarige man, die, men kon 't hem aanzien, overtuigd was van de heilzame werking van zijn balsem. Alleen verwachtte hij erg veel hulp van den baas van boven, zooals hij 't noemde en telkens bij 't uitspreken van dien naam gingen de twee voorste vingers van de rechterhand omhoog.

De kantonrechter veroordeelde hem tot f 25 boete of 14 dagen hechtenis.

Deze straf — dus schrijft men ons — is dubbel en dwars verdiend. De zieke jongen aan wien de hulp is verleend is in twee maanden achteruitgegaan en kon vroeger de jongen gered zijn, nu moet het been onder de knie er af en hoewel de ouders nog steeds dit weigeren, misschien nog wel in goed vertrouwen dat de balsem eindelijk zal werken, staat het vast, dat wanneer de jongen niet bijtijds geamputeerd wordt, er 't leven mee gemoeid is.

't Is daarom van belang, dat 't slechte resultaat in de kwakzalverij van JOHANNES ANTONIUS DE ZWART zoo algemeen mogelijk bekend wordt, opdat de man niet in de gelegenheid zal zijn met zijn zwarte kunst nog meer menschen ongelukkig te maken.

Ter overneming.

Aloë-houdende pillen.

Dr. FR. DORNBLUTH, ongetwijfeld iemand, wiens gezag niet betwijfeld zal worden, zegt o. m. het volgende van de aloë-houdende pillen:

„Deze pillen prikkelen zeer sterk den darm, waardoor vele ziekelijke toestanden, die een leek onmogelijk herkennen en onderscheiden kan, zeer kunnen verergeren en ten slotte gevaarlijk worden. Zoo b.v. alle gezwellen in de maag en den darm, die zich in den regel onder zeer onduidelijke verschijnselen ontwikkelen, tot dat een bloeding haar aanwezigheid doet kennen. Zoo ook het begin van buiktyphus, vele leverziekten, zoogenaamde hämorrhoidaal-kwalen; eindelijk alle kankerachtige aandoeningen, die door zulke middelen zonder twijfel verergerd, ja misschien zelfs veroorzaakt worden.

„Dat deze en andere dergelijke laxerpillen niet altijd zulke duidelijke nadeelige uitwerking hebben, en dikwijls zelfs langen tijd zonder merkbaar nadeel kunnen worden ingenomen, is bij het groote verschil in gevoeligheid der spijsverteringsorganen niet meer te verwonderen, dan dat de een de moeilijkst te verteren zaken in massa's kan gebruiken, terwijl de ander reeds door het voorzichtig te beproeven zich gevaarlijk ziek kan maken. De bedoelde pillen bevatten een stof, die reeds in geringe hoeveelheid een sterk prikkelende werking uitoefent. Door menigvuldige herhaling van zulke prikkelende werkingen zullen echter zeker mettertijd ziekelijke verschijnselen worden veroorzaakt, die dikwijls op den trap van slijmvorming en bloeding zullen blijven

staan, niet zelden echter ook tot weefselontardingen en nieuwvormingen van kwaadaardigen aard, zoogenaamde kankerknobbels, kunnen leiden”.

Met het oog op deze uitspraak van Dr. DORNBLUTH vestigen wij de aandacht op de volgende kwakzalversmiddelen (er is maar een greep in den grooten voorraad gedaan), die allen aloë bevatten:

Holloway's pillen, Zwitsersche pillen, Schreuder's pillen, Urbanus-pillen, Slijm- en maagpillen, Ayer's pillen, Warner's safe pills, de pillen van C. Fontaine, Moeder Seigel's pillen, Morison's pillen, Delacrepillien, Spranger's maagdruppels, Wortelboerkruiden enz. enz.

Correspondentie.

Wij brengen nogmaals in herinnering, dat van stukken of vragen om inlichtingen, die ons ongeteekend worden toegezonden, in de meeste gevallen geen nota wordt genomen. Men kan op onze stilzwijgendheid staat maken.

Tevens verzoeken wij hun, die nu en dan zoo welwillend zijn ons couranten enz. te zenden met het doel onze aandacht op een gedeelte van den inhoud te vestigen, dat gedeelte met inkt of gekleurd potlood aan te strepen.

Als nieuw lid is toegetreden: de heer Dr. H. C. A. Campagne te Amsterdam.

P. v. O. te Br. Dank voor uw bericht; wij houden ons voor verdere mededeelingen aanbevolen.

Redactie van „De Nederlander.” Wij zijn u zeer dankbaar voor de door U beloofde hulp, die wij op hoogen prijs stellen.

Een Zaankanter te K. De Pillen van C. Fontaine werden in het najaar van 1893 hier te lande druk geadverteerd; later hebben wij er weinig meer van vernomen. In het Maandblad van November 1893 is tegen deze pillen, die op kwakzalverachtige wijze aan den man werden gebracht, gewaarschuwd; zij bevatten o.a. aloë en podophylline, twee sterk werkende laxemiddelen, die, bij langdurig gebruik, ongetwijfeld schadelijk zijn voor de gezondheid. Wij zijn niet in de gelegenheid u het bedoelde Maandblad te zenden omdat gij — waarom toch? — uw naam hebt verzwegen. Bij franco-aanvraag bij den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging, zal u, mits gij duidelijk naam en adres opgeeft, het blad gratis worden verstrekt.

B. te B. Wij danken u zeer en houden ons voor verdere mededeelingen aanbevolen.

Jhr. J. B. v. M. te H. Wij betuigen u onzen hartelijken dank voor 't gezondene; 't is toch te erg.

B. G. te A. Zie over het Volta-kruis de „herhaalde waarschuwing” in dit no.; hoe is 't mogelijk, dat iemand nog waarde kan hechten aan zaken, die op die wijze aan den man worden gebracht.

N. N. te 's H. Wij zijn 't volkomen met u eens en beklagen de arme Hagenaars, die een keuze moeten doen uit al die onfeilbare haargroei- en haarkleurmiddelen die dagelijks, als om strijd, door verschillende Haagsche kappers worden aanbevolen. Ofschoon vooral het aanbevelen van middelen tegen haargroei geheel buiten de bevoegdheid van een kapper licht, en wij daar reeds meermalen een woordje over hebben gesproken, achten wij, bij de vele meer gevaarlijke kwakzalverijen die wij steeds te behandelen hebben, de zaak niet belangrijk genoeg om er telkens op terug te komen; alleen wanneer nieuwe middelen worden aangeboden, die gevaar voor de gezondheid opleveren, zullen wij zoo spoedig mogelijk daartegen waarschuwen. Wie lust heeft, na al 't geen wij reeds over tal van haarmiddeltjes hebben gezegd, zijn geld weg te werpen aan waardeloze mengseltsjes, door kappers hemelhoog aangeprezen, moet 't zelf weten.

Herhaalde Waarschuwingen.

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 druppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wassen. Het heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen beroerte.

Eenvoudiger kan het zeker niet, en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dit dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu, dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan drie gulden voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde Schlagwasser of Beroertewater van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitschland ingesteld, in hoofdzaak Tinctuur van Arnica, gekleurd met een aftreksel van ratanhiabast of kino, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs, op een blufferige advertentie, uit het buitenland behoeft te ontbieden.

Doch hetzij het hier voor weinig of in Brussel voor veel geld wordt aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan wordt toegekend. Arnica-tinctuur, in het waschwater gedaan, is zowat hetzelfde alsof men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt inderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?” zoo hooren wij vragen

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken, loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 dien dit overkomt. Het middel van ROMAN WEISSMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

ROMAN WEISSMANN zelf is in Juli 1888 aan een beroerte gestorven.

Ongetwijfeld door onze gedurige waarschuwingen en door die van anderen, kwam de naam van R. WEISSMANN in kwaden reuk, zoodat de tegenwoordige fabrikant van het beroertewater het adverteeren, onder den bekende naam, somwijlen nalaat.

Er is nu iets anders op gevonden.

Reeds eenigen tijd geleden wordt de aandacht van het lezend publiek getrokken door groote advertenties met het volgend opschrift:

„Waarom word ik van mijn zenuwlijden niet genezen? „Omdat Gij tot heden het rechte pad ter genezing „niet leerdet kennen”.

Of, „Het groote aantal zenuwkwalen enz. trotseeren nog steeds alle middelen door de medische wetenschap aangewend.”

In die advertenties, overvloeiende van onzin, wordt ten slotte den zenuwlijders de raad gegeven een geschriftje over zenuwziekten en beroerte aan te vragen, dat gratis en franco wordt aangeboden,

En wat krijgt men op zijn aanvraag?

Het bekende, reeds veel besproken boekje, dienende tot aanbeveling van het beroertewater van Roman Weissmann.

Een boekje, bevattende, behalve een onzinnige beschrijving van zenuwziekten en beroerte, niets anders dan attesten over de eenig goede werking van het beroertewater.

Een boekje echter, dat in handen van onontwikkelden en van personen die slecht lezen, hoogst gevaarlijk is.

Men zij ernstig daartegen gewaarschuwd.

Het Volta-Kruis. Onophoudelijk en steeds met meer ophef wordt deze uitvinding van een zich noemenden PROF. HESKIER te Kopenhagen door groote annonces aanbevolen als hulp voor lijders aan Jicht, Neuralgie en Rheumatische pijnen in alle lichaamsdeelen, Zenuwachtigheid, Verlamming, Kramp, Hartkloppingen, Duizeligheid, Zwartgalligheid, Aamborstigheid, Hardhoorigheid en Oorsuizingen, Huidziekte, Koliek, Hoofd- en Tandpijnen, en nog verschillende andere kwalen; zelfs wordt het dragen van het kruis als voorbehoedmiddel tegen cholera aangeraden.

Het kruis, dat al die wonderen zal verrichten, bestaat uit een kruisje van koper en zink, gescheiden door een lapje flanel; alles verbonden door een geel draadje. Nu, dit toestelletje, dat z. g. galvanisch moet genezen, is niet in staat eenige werking uit te oefenen, het ding is volkomen waardeloos. Deze onze meening zal ongetwijfeld worden bevestigd door ieder, die het kruisje gezien heeft en die iets afweet van de werking van den galvanischen stroom.

Het kruisje, dat nog geen cent waard is, wordt verkocht voor een gulden en 1 gulden 50 ct., maar daarbij ontvangt men dan ook alle bovenstaande leugens en nog meer op den koop toe.

Schandelijk zijn die leugens en hoogst gevaarlijk.

Dringend waarschuwen wij het publiek: Laat U niet door den Deenschen kwakzalver met zijn volkomen waardeloos prul beetnemen; wat hij beweert van de genezende kracht van zijn Volta-Kruis is de brutaleste leugen.

Nederlanders, zorgt er voor, dat HESKIER en zijne helpers hier te lande niet in hun vuistje lachen, omdat zij U een ding van nog geen cent waarde voor een gulden en meer in handen hebben gespeeld.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 793.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Bericht aan de lezers te 's Gravenhage.

Hoofdartikel: De maatregelen tegen de kwakzalverij in Duitschland en Nederland.

Berichten: Het Proces-Poncelet. — Dood van Hamecher en Glüncke. — De dokter van Windelincx. — Windelincx te Haarlem. — De verloren dokter's bul. — Veroordeeling wegens onbevoegde uitoefening van genees- en artseneij-bereidkunde. — Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe tegen de handelingen van M. Sprenger, L. Jurtz en O. Kaplick. — Een kwakzalver te Berlijn, wegens bedrog, gestraft.

Grootere artikelen: Reteau, Büsing en Schoondermarck. — Een woordvoerder voor Windelincx. — Misbruik van namen. — Bestrijding van de kwakzalverij in Duitschland.

Ingezonden: Over de verspreiding van het Maandblad in de residentie.

Correspondentie.

Bericht aan de lezers van het blad in de Residentie.

De ondergeteekende, Correspondent van de Vereeniging voor deze plaats, brengt ter kennis van de lezers van het Maandblad, dat zijn adres alhier tegenwoordig is: Prins Hendrikstraat 4. Hij verzoekt hun tevens beleefd, ook namens den Secretaris-Penningmeester, ter besparing van port, tijd en moeite, alle klachten, mededeelingen, voorstellen en dergelijke, die zij mochten hebben te doen, niet aan den Secretaris-Penningmeester in te zenden, maar aan bovenvermeld adres alhier.

's-Gravenhage, 20 Maart 1897.

W. M. H. ANTEN.

De maatregelen tegen kwakzalverij in Duitschland en in Nederland.

Naar aanleiding van ons artikeltje in het vorig nummer over „Kwakzalverij in Duitschland” ontvingen wij, van geachte zijde, de volgende opmerking: „Ik dacht dat het in Duitschland, waar gij „altijd op roemt, zoo goed ging. Iedereen, lees ik „intusschen in uw artikel, mag daar vrij dokteren „als hij maar geen nadeel teweeg brengt aan zijn „patiënt!!! Het is wat moois. Dan is de toestand in „Nederland veel beter.”

Wij wenschen deze opmerking, die waarschijnlijk ook door anderen gemaakt is, eens van naderbij te beschouwen. Grif geven wij toe dat, juist door het vrijlaten van de uitoefening van de geneeskunde aan iedereen, in Duitschland een toestand ontstaan is, die ongetwijfeld verderfelijker mag heeten en, om dit aan te toonen, schreven wij ons vorig artikel. Het ontbreekt dan ook niet aan pogingen, van bevoegde zijde gedaan, om in dien toestand verbetering te brengen, pogingen, die ook bij sommige groepen

van de wetgevende macht ondersteuning vinden. Maar dit neemt niet weg dat wij de meening, dat nu de toestand in Duitschland veel minder is dan bij ons te lande, niet kunnen deelen.

Wel is waar staat het hier niet aan iedereen vrij de geneeskunde als bedrijf uit te oefenen maar wordt de bevoegdheid daartoe eerst verkregen na langdurige studie en moeilijke examens, die een waarborg van bekwaamheid geven. Wettelijk is deze zaak dus bij ons goed geregeld, terwijl de noodige strafbepalingen moeten zorgen, dat aan de wet de hand worde gehouden.

Wat zien wij echter gebeuren? Wij gelooven niet te veel te zeggen (bijna iedereen weet in zijn omgeving de voorbeelden aan te wijzen) dat het getal personen, die zich in Nederland onbevoegd met den een of anderen tak van geneeskunde, als bedrijf, 't zij vermold of niet, bezighouden, in de honderden loopt. En desniettegenstaande is het een zeldzaamheid, dat een vervolging wegens onbevoegde uitoefening (overtreding van art. 436 van het Wetboek van Strafrecht) wordt ingesteld en nog grooter zeldzaamheid, dat de wet, bij die overtreding, met gestrengheid wordt toegepast. Eerst wanneer door de handelingen van een dusdanig onbevoegde aan een patiënt lichamelijke — soms ook financiële — schade is toegebracht wordt men gewaar, dat er in Nederland geneeskundige wetten bestaan, die het geneeskundig behandelen van zieken slechts toestaan aan personen, die de bewijzen hebben geleverd, dat zij daarvoor de noodige kennis bezitten. Waar is nu het verschil tusschen Duitschland en Nederland, niet in theorie maar in de praktijk?

Men versta ons wel; zeker vinden wij den wettelijken toestand bij ons beter dan in Duitschland en, waar wij tot de conclusie komen dat, met dit al, de werkelijke omstandigheden al zeer weinig verschil opleveren, denke men niet, dat wij de corzaak daarvan in hoofdzaak wijten aan hen, die er voor hebben te waken, dat de bestaande wettelijke bepalingen getrouw worden nageleefd. Wij weten te goed dat het menigmaal zeer moeilijk is het wettig bewijs te verkrijgen dat „geneeskunde als bedrijf” door onbevoegden is uitgeoefend en dat het leveren van dat bewijs, door hen, die bij de onbevoegden hulp zoeken, niet gemakkelijk wordt gemaakt, zoodat dikwijls, zelfs bij de beste bedoeling om de toepassing der wet te verzekeren, van vervolging wordt afgezien.

Maar toch, het zij met alle bescheidenheid gevraagd, is er, bij een ernstigen wil van de daartoe bevoegde macht, niet iets meer te doen om het bestaande euvel den kop in te drukken? Wij

gelooven het wel; maar mocht soms het antwoord op die vraag ontkennend luiden, dan... dan zijn wij, met onze beperkende bepalingen, bijna niets verder dan in Duitschland.

Maar hier tegenover staat dat men daar te lande, zich neerleggende bij het feit dat de uitoefening der geneeskunde aan niemand wordt belemmerd, alle pogingen in het werk stelt om, zooveel mogelijk, te voorkomen, dat het publiek de dupe wordt van de bestaande vrijheid. Vooral trekt men daar te velde tegen den verkoop van geneesmiddelen door onbevoegden en — talrijke berichten in ons Maandblad, men zie o. a. ook dit nummer, hebben daarvan getuigenis afgelegd — tegen den verkoop van geheimmiddelen en het in het openbaar aankondigen van geneesmiddelen door onbevoegden met opsomming van de kwalen waartegen die middelen heeten te helpen. In verschillende staten zijn, bij afzonderlijke regeling, verbodsbepalingen in dien geest uitgevaardigd en dat daaraan, meestal na waarschuwing, de hand wordt gehouden bewijzen de in de Deutsche bladen zoo talrijk voorkomende berichten van vervolgingen naar aanleiding van overtreding van deze bepalingen. En de opgelegde straffen zijn gevoelig. Nu weten wij best, dat ook deze maatregelen dikwerf afstuiten op de handigheid van de kwakzalvers, die telkens nieuwe middelen uitvinden om door de mazen van de wet te glippen, maar toch... men doet in Duitschland wat men kan.

En wat doet men in Nederland? De verkoop van geneesmiddelen in 't klein door onbevoegden is ook hier verboden, maar het eenig artikel dat dit verbod inhoud — art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunde — is in zijn toepassing zóó moeilijk en omslachtig, dat menig Ambtenaar van het O. M. bij de kantongerechten zich wel tweemaal bedenkt, voor hij tot een vervolging, waarvan hij eenig succes verwacht, overgaat. Wij hebben dit reeds menigmaal uiteengezet. En verder wordt het publiek, in zake geneezing en geneesmiddelen nog zoo lichtgeloovig, niet beschermd. Onbelemmerd kunnen de kwakzalvers — dank zij ook de medewerking van de meeste couranten — het publiek de grofste leugens omtrent geneezing van allerlei kwalen, door allerlei geheimmiddelen, voorspiegelen; zonder schroom kunnen zij door reclames, waarvan de onwaarheid van den inhoud ieder nadenkende in het oog moet springen, hunne netten uitwerpen om daarin de argelooze slachtoffers te vangen, om wier gezondheid zij niets, om wier geld zij alles geven.

En dit gaat zoo dag uit, dag in en nog steeds

is er geen enkel voorsteek, dat erop wijst, dat de wetgevende macht aandrang gevoelt om hier — waar het zoo'n groot volksbelang geldt — ingrijpend op te treden.

Nee, waarlijk, de toestand in Duitschland is wel beter dan in Nederland.

Berichten.

Het Proces-Poncellet. Op Dinsdag 6 April werden voor de 1e kamer van de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam de pleidooien gevoerd in zake het bovengenoemd proces.

Door EMILE PONCELET, den bekenden man van de Pastilles, was de Vereeniging tegen de Kwakzalverij gedagvaard, wegens den inhoud der artikelen, voorkomende in de Maandbladen van April en December 1895, welken inhoud hij beschouwde als beledigend en geschreven met het doel om hem, Poncellet te beledigen, terwijl hij beweerde door de publicatie van bedoelde artikelen materiele schade en nadeel in eer en goeden naam te hebben geleden.

Mitsdien eischte hij, dat bij vonnis der Rechtbank de, vanwege de Vereeniging, in voorschreven voege gepleegde daden, zouden worden verklaard te zijn beledigend voor den eischer en deze zal worden gemachtigd om het in deze te wijzen vonnis ten koste van de gedaagde Vereeniging in het openbaar te doen aanplakken bij zoovele exemplaren als- en daar waar de Rechtbank zou bevelen.

Voorts eischte hij, als schadevergoeding en tot betering van het nadeel in eer en goeden naam geleden, de som van *duizend gulden*, alles met veroordeeling van de Vereeniging in de kosten van het geding.

Voor Poncellet trad op Mr. J. KAPPELJNE VAN DE COPPELLO, advocaat te Amsterdam, die, hoezeer ook waardeerende het geoorloofde en zelfs eerwaardige doel van de Vereeniging, te velde trok tegen de middelen die zij gebruikte en die hij — in dit geval — absoluut ondeugdelijk noemde, waar zij, bij haar voorlichting aan het publiek, zich bediende van schelden en schimpen. Hij zag, in de artikelen tegen Poncellet een complex van beledigingen, die niet kan worden weggenomen door de verklaring van gedaagde, dat zij had gehandeld uitsluitend in het algemeen belang.

Dit voorop stellende, bestreed hij vervolgens de beweringen voorkomende in de conclusie van antwoord van de gedaagde, welke beweringen o. a. hierop neerkwamen, dat de actie verjaard was, dat geen feiten genoemd werden, waaruit het oogmerk om te beledigen bleek en dat verder eenige informaliteiten in de dagvaarding voorkwamen.

Mr. V. K. L. VAN OS, advocaat en procureur te Amsterdam, voor de Vereeniging optredende, begon met erop te wijzen, dat de Redactie, sinds de laatste processen, alles in 't werk stelt om zoo bezadigd mogelijk te werk te gaan en dat, waar zij soms genoodzaakt is, uitsluitend in 't algemeen belang, met nadruk tegen personen of zaken op te treden, dit steeds geschiedt met vermijding van alles, wat op belediging kan gelijken. Hierop maakt het artikel tegen Poncellet geen uitzondering. De bedoeling was enkel om het publiek te waarschuwen tegen den man, die door sterk sprekende advertenties het Nederlandsch publiek tracht te winnen voor het aankopen van zijne pastilles, middelen die, als aanbevolen voor iedereen, zelfs voor kinders, door de Vereeniging als hoogst schadelijk worden beschouwd. Men had zoo weinig idee een *persoon* te beledigen, dat men in het artikel sprak van een Franschman, terwijl P. later bleek een Belg te zijn; zóó onbekend was men met den persoon.

Pleiter bleef verder bij zijn bewering, dat de actie niet binnen den wettelijken termijn was ingesteld en . . . mocht dit wel het geval zijn, zoodat Poncellet eerst kort vóór September 1896 kennis kreeg van het artikel in het Maandblad, en dus eerst toen bemerkte dat er tegen hem geageerd werd, dan zou de beloopte schade wel niet zoo groot zijn.

Wat de aanvraag om schadevergoeding betreft, kon pleiter zijn bevreesing niet verheelen, dat iemand vergoeding vroeg voor het belemmeren van een handeling, waarbij hij de wetten des Rijks overtrad. Door de aanbevelingen in de advertenties van de pastilles tegen allerlei kwalen had Poncellet toch geneeskundigen raad gegeven, iets waartoe hij niet bevoegd was.

Nog andere beweringen, van meer formeelen aard, in de conclusie van antwoord opgenomen, werden door pleiter staande gehouden.

Na re- en dupliek werd de uitspraak bepaald op 4 Mei a.s.

Overleden. De beruchte wonderdokter HAMECHER (zie ons blad van Juli, Sept. en Oct. 1896) is aan een hartkwaal overleden.

De gewezen „Rechtsanwalt“, later natuurgeneeskundige M. GLÜNICKE heeft, in waanzin, zelfmoord gepleegd.

De dokter van Windelincx. Toen Windelincx door Enthoven in den steek werd gelaten, omdat deze laatste het zaakje voor eigen rekening ging beginnen, ging hij — zooals wij onze lezers ter zijner tijd hebben meege-deeld — adverteeren om een nieuwe vlag, ten einde zijne clandestiene lading te dekken. Deze heeft hij gevonden in den plattelands heel- en vroedmeester, officier van gezondheid LOUIS VAN COEVORDEN, 11 Oct. 1834 te Groningen geboren, in Juli 1896 van Utrecht naar Amsterdam verhuisd en nu aldaar wonende in de van Eeghenstraat 33.

Windelincx te Haarlem. Onze lezers zullen in de couranten een berichtje aangetroffen hebben dat een colporteur van de Vereeniging, voor het hotel, waar Windelincx des Dinsdag's te Haarlem zitting houdt, door de politie is verwijderd.

Daar dit bericht allicht verwondering zou kunnen wekken en het publiek den indruk geven alsof de politie ons verbood te waarschuwen, waar wij vermeenden dit te moeten doen, deelen wij hier de juiste toedracht mede.

Op het voetspoor van hetgeen de afdeling „Amsterdam“ met goed succes daar ter plaatse heeft gedaan, besloot het Bestuur der Vereeniging op dezelfde wijze te Haarlem en andere plaatsen waar W. zitting houdt, op te treden.

Dit gebeurde op Dinsdag 2 Maart l.l. voor het eerst. Iemand van onzentwege deelde de bekende waarschuwingen uit. Spoedig kwam Windelincx buiten om zijn ongenoegen te kunnen te geven. Toen dit niet hielp, ging hij naar het politiebureau. Later ging ook zijn helper van Coevorden daarheen. Dit alles had alleen ten gevolge dat een rechercheur onzen man eens kwam vragen wat hij daar deed. Onderwijl was ook de eigenaar van het hotel zijn beklag gaan doen. Dit hielp beter, want nu werd onze bode op het politiebureau ontboden, waar hem gezegd werd, dat hij niet op de stoep mocht blijven staan, omdat dit hinderlijk was voor het hotel. Aan Windelincx werd medegedeeld dat het uitreiken van waarschuwingen tegen hem op de openbare straat vrij was. Meende hij in zijn nering benadeeld te worden, dan stond het hem vrij eene civiele actie tegen de Vereeniging in te stellen.

Dinsdag 9 Maart heeft niemand onzen bode in het uitreiken van de waarschuwingen verontrust. Alleen heeft W. een poging gewaagd om hem, door „klinkende“ woorden, ten zijnen gunste te stemmen.

De verloren doktersbul. De wonderdokteres Sjoerdje V. van Blesdijke, van wier praktijken we in ons vorig no. melding maakten, is door den kantonrechter te Heerenveen, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, veroordeeld tot f 50 boete, subs. 10 dagen hechtenis.

Onbevoegde uitoefening van genees- en artseneijbereidkunde. Door het kantongerecht te Goes is W. W. te Rotterdam wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en het eveneens zonder bevoegdheid leveren van geneesmiddelen, veroordeeld tot eene boete van f 100, subs. 30 dagen hechtenis.

Met genoegen nemen wij waar, dat tegenwoordig de geneeskundige wetten met vrij wat meer gestrengheid worden toegepast dan in de voorgaande jaren.

Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe.

No. 3002. In een advertentie in de „Badische Presse“ beveelt zich de heelkundige M. SPENGER te Hausen bij Brackenheim (Wurtemberg) aan voor de behandeling van waterzucht, nierziekten, leverziekten enz. Als middel tegen chronische nierziekte werden door dezen, zonder den zieke gezien en onderzocht te hebben, een fleschje met druppels en poeders afgezonden. De druppels zijn een oplossing van terpentijnolie in de z.g. Hoffmann's druppels, de poeders een mengsel van opium, poeder van ipecacuanhawortel en melksuiker, derhalve de z.g. Doverpoeders. Aan beide middelen kan geen genezende invloed op een chronische nierziekte worden toegeschreven; integendeel kan terpentijnolie direct prikkelend en nadeelig op de nieren werken. De afgifte van opium aan een onbekend persoon moet verder als ongeoorloofd worden bestempeld. Voor de druppels en poeders laat Spengler zich 3 Mk. betalen, terwijl de werkelijke waarde 70 Pf. bedraagt. Wij waarschuwen voor het inroepen van hulp bij M. Spengler.

No. 3003. In een advertentie in de „Badische Presse“ belooft een zekere L. JURTZ te Wefelingen (Sachsen) verrassende resultaten van genezing in bijna ongeneeslijke gevallen van allerlei geboorgebreken, oor- en hoofdsuizingen enz. Wanneer men zich, door kenbaarmaking van het geboorgebrek op een door Jurtz uitgegeven vragen-brief, tot hem wendt, dan krijgt men een apparaat tot zelf-behandeling, dat niets anders is

dan de z.g. douche van Pollitzer, een instrument door oor-artsen veel gebruikt, met dit onderscheid, dat Jurtz zich daarvoor 16 Mk. laat betalen, terwijl de gewone winkelprijs ongeveer 8 Mk. bedraagt. Vóór alles moet erop worden gewezen, dat slechts door een deskundig onderzoek van den zieke zelf, nooit echter naar aanleiding van een schriftelijke mededeeling kan worden vastgesteld, in welk deel van het gehoororgaan een voorhanden gebrek zijn zetel heeft en dat juist daarna de keus van de, ter genezing, aan te wenden methode moet worden gevergd. Wij waarschuwen derhalve tegen het apparaat van Jurtz, dewijl het veel te duur, en bij verschillende omstandigheden, geheel nutteloos is.

No. 3004. In een „open brief aan gezonden en zieken“ beveelt zich een zekere O. KAPLICK te Berlijn aan voor een behandeling met goed gevolg van alle mogelijke, ook anders voor ongeneesbaar gehouden ziekten. Kaplick, die zich privaat-geleerde noemt, was vroeger kelner en tapper. Door den Politiepresident te Berlijn werd hem een gevraagde concessie tot opening van een inrichting voor behandeling met droge lucht, vooral tegen jicht en rheumathiek, geweigerd wegens onvoldoend hygiënischen toestand van het gebouw.

Als middel tegen migraine liet Kaplick door de Löwen-apotheek te Spandau de volgende stoffen verzenden: 1. Samengestelde kina-tinctuur, 2. aromatische ijzer-tinctuur, 3. thee van sleutelbloemen. De stoffen zijn weliswaar onschadelijk, maar bij werkelijke migraine, werkeloos. Vooral ook met het oog daarop, dat Kaplick, of de Löwen-apotheek, zich voor de 3 middelen 7 Mk. laat betalen, terwijl de werkelijke verkoopswaarde 3 Mk. 50 Pf. bedraagt, wordt hiermede openlijk gewaarschuwd tegen het inwonen van raad bij O. Kaplick.

Kalsruhe 12 Maart 1897. (w.g.) Siegrist, Breunig.

Een kwakzalver te Berlijn. De masseur ADOLF STAUDT, die bloedzweren en zelfs ook hartziekten uitwendig behandelt met een smeersel, bestaande uit beenderenmerg en glycerine en inwendig met brandewijn, waaraan mierenzuur was toegevoegd, is wegens berhaald bedrog tot 3 maanden gevangenisstraf en 150 Mark boete veroordeeld. (Apoth.-Zeit.)

Reteau, Büsing en Schoondermarck.

Uit betrouwbare bron vernamen wij eenige bijzonderheden omtrent sommige lieden, waartegen wij reeds een of meer malen in het Maandblad hebben gewaarschuwd. In de eerste plaats omtrent

Dr. Reteau,

den plaatser der bekende advertentie:

„Groote Gezinnen.“

Ter voorkoming van groote gezinnen vervoegen men zich in persoon tot Dr. Reteau. Te spreken Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag van 10 tot 3 uur, Dinsdag-, Woensdag- en Donderdagavond van 7 tot 10 uur te Den Haag, Paveljoensgracht no. 5. Woensdag en Zaterdag van 10 tot 3 uur en Maandag- en Vrijdagavond van 7 tot 10 uur te Amsterdam, Heerenmarkt no. 19 (huis)."

Volgens 's mans eigen verklaring heet hij eigenlijk WILLEM JACOBUS HAGE, geboren te Batenburg, 19 October 1868, woont te 's Gravenhage, Paveljoensgracht 5 en handelt onder de firma DU TOUR RETEAUD in chirurgische instrumenten.

Gevraagd op welken grond hij zich in de advertentie Dr. Reteau noemde, was zijn antwoord, dat Dr. niet doctor of dokter beteekende, maar de eerste en laatste letter van den naam Du Tour. Overigens vertegenwoordigt hij de firma alleen en zijn er geene andere personen bij betrokken. Volgens verklaring van behandelde patiënten oefent hij geneeskundige behandeling uit, maar verkoopt pessaria, irrigators, spuitjes en dergelijke dingen.

Men kan dit noemen kwakzalverij met voorbehoedmiddelen en daar iemand, die dergelijke leugenachtige advertenties plaatst, geen vertrouwen verdient waarschuwen wij voor dien man.

Nadat het bovenstaande reeds geschreven was kwam het volgende bericht in de couranten voor:

„Eene waarschuwing.“

De hoofdcommissaris van politie waarschuwt in het *Algemeen Politieblad* tegen een persoon, zich noemende Dr. Reteau, maar in werkelijkheid heet Willem Jacobus Hage (geboren 1868). Hij werd als onderofficier gepensioneerd, deed later een kruidenierswinkel, reisde voor een wijnzaak en noemt zich thans handelaar in instrumenten. Er werden door de Haagsche politie eenige processen-verbaal tegen hem opgemaakt op klachte van personen, die volgens

hare verklaring door zijne behandeling zwaar lichamelijk letsel hadden bekomen. Deze zaken zijn wegens gebrek aan bewijs niet vervolgd."

Eenige dagen later lazen wij intusschen onderstaande mededeeling:

„De politie te Amsterdam heeft een zekeren W. J. Hage, uit 's-Gravenhage, die onder den naam van dr. Reteau, zonder daartoe gerechtigd te zijn, medische praktijk uitoefende, gearresteerd, en beslag gelegd op zijne instrumenten. Eene vrouw, die zich door hem had laten behandelen en daarna in het Binnengasthuis moest worden opgenomen, had de politie op het spoor van den kwakzalver gebracht."

De tweede persoon is DIRECTEUR H. BÜSING, zooals de man zich noemde in de volgende advertentie, die in de laatste maanden van het vorige jaar eenige malen in de Amsterdamsche bladen verscheen:

„Directeur H. Büsing. Samengestelde natuurbehandeling zonder medicijnen en zonder storing der dagelijkse bezigheden.

Rhumatiek, Ischias (Zenuw-rhumatisme), Podagra, Diphtheritis, Mazelen, Maag-, Zenuw en Nierkwalen, alsook Huid- en Geslachtsziekten worden zelfs in de meest hardnekkige gevallen met gunstigen uitslag behandeld.

Patienten, die reeds lang onder behandeling van andere Doctoren zijn geweest zonder baat, zijn geen geld verschuldigd, wanneer die bij mijne behandeling geen resultaat vinden.

Spreekuren van 10—12 voormiddags.

Leidschekade 91, Directeur,
b/h Leidscheplein. H. BÜSING."

Ook van dezen wonderdoener op het gebied der geneeskunde, zijn wij in staat het een en ander mede te deelen, dat nu juist niet overeenstemt met zijne vele verdiensten, die bij hem, blijkens zijne advertentie, zoo ruimschoots opgehoopt zijn.

Hij heet niet H. maar Friedrich Karl Büsing en is geboren te Empert in Westphalen, 10 November 1862.

Al de in de advertentie opgenoemde ziekten, waaronder er zijn, waarmede toch waarlijk niet te spotten valt, geneest hij — zonder eenig onderzoek der patiënten of iets dat daarop lijkt — met natte lakens, ten minste zoo beweert hij, want het was het eenige middel dat hij aanwendde.

Die grooteweldoener der zieke Amsterdammers schijnt hier echter miskend te zijn. Het zaakje is niet opgegaan, want uit Bentheim schreef hij in December 1896 aan zijne hospita, wie hij verteld had dat hij op reis moest om geld te halen, dat het hem speet dat hij nu niet aan zijne geldelijke verplichtingen kon voldoen. Hij was nu naar Hanover op weg om maatregelen te treffen om opnieuw geld te krijgen. (Deze uitdrukking is openhartiger dan de man vermoedelijk zelf zal hebben bedoeld). Hij verzocht tevens alle brieven, die voor hem aan zijn adres te Amsterdam kwamen, aan te nemen. Als er nieuwe patiënten kwamen dan moest de geadresseerde vertellen dat hij naar Ausserhalle bij een patiënt was geroepen. Den volgenden Maandag, uiterlijk Dinsdag zou hij weer terug zijn, daarom moest zijn kamer gereserveerd blijven, want dan zou hij wel weder in staat zijn prompt te betalen. Tot in Februari was hij echter niet teruggekeerd, zoodat de maatregelen in Hannover zeker geen doel hebben getroffen. Misschien zijn er in Duitschland wel maatregelen tegen hem genomen, want de wet is in Duitschland minder elastiek en wordt beter gehandhaafd dan bij ons.

Komt deze persoon onverhoopt weer in ons land terug, dan zullen wij in staat zijn het een en ander mede te deelen over eenige zoogenaamd genezen patiënten.

Prof. J. Schoondermark Jr.

Deze oude kennis van de Vereeniging, die met bovenstaand opschrift advertentiën plaatst in den geest van zijn collega en geestverwant Dr. Reteau, alias W. J. Hage, heet gewoonweg Jacobus Schoondermark Jr. en is, volgens eigen verklaring, onbevoegd tot het uitoefenen der geneeskunst. Den fraaijen titel heeft hij verkregen op de wijze, zooals wij mededeelden in het Juni- en September-nummer van 1893.

Een zijner bewonderaars heeft erkend dat hij wel wist dat Schoondermark geen dokter of professor is, maar dat hij hem in het openbaar zoo tituleert om de reclame.

Een woordvoeder voor Windelincx.

In de „Telegraaf" moet een „ingezonden stuk" van WINDELINCX gestaan hebben, waarvan wij kennis kregen doordat het door het *Haarlem's Dagblad* van 19 Maart j. l. was overgenomen. Dat stuk zelf, waarin W. elken deskundige uitdaagt te bewijzen, dat er geene hopeloze kankerlijders in zijne inrichting werden genezen, met de bedreiging dat hij, bij het stilzwijgen van die deskundigen, ongestoord op den eenmaal ingeslagen weg zal blijven voortgaan, laten wij onbesproken, al wordt ook verder daarin de wijze, waarop onze Vereeniging sinds eenigen tijd tegen W. optreedt, „laf en oneerlijk" genoemd. Wij zijn aan dergelijke aanvallen gewoon geraakt, weten, uit ervaring, dergelijke artikelen naar hun juiste waarde te schatten en onthouden ons daarom meestal van polemieken met de kwakzalvers, tegen wie wij meenen te moeten waarschuwen.

Doch een enkel woord wenschen wij te wijden aan het onderschrift, dat de Redactie van het *Haarlem's Dagblad* aan het stuk van Windelincx heeft toegevoegd. Dat onderschrift luidt aldus:

„Wij hopen, dat de aldus aangevallen vereeniging den haar toegeworpen handschoen zal opnemen. Bij hooghartig stilzwijgen harerzijds worden natuurlijk de patiënten nog meer naar Windelincx gedreven.

Een van beiden: of Windelincx treedt hier op met groote brutaliteit, of hij spreekt de waarheid. Laat de Vereeniging tegen de kwakzalverij ons eens inlichten en daartoe de haar gezonden uitdaging aanvaarden!"

Maar hoe hebben wij 't nu? Een hooghartig stilzwijgen? Maar 't is de Red. van het *Haarlem's Dagblad* toch zeker niet onbekend dat wij over bijna niemand meer geschreven hebben dan juist over WINDELINCX en zijn gesticht. In verschillende strooibiljetten, vanwege de Vereeniging verspreid, en in ettelijke nummers van het Maandblad is, bij herhaling, gewezen — niet op de kankerlijders die in het gesticht genezen zijn, daartoe waren wij niet in staat — maar wel op de talrijke, ons bekende, sommigen met name genoemde ongelukkigigen, wier kwaal door de behandeling van W., in of buiten het gesticht, in de hoogste mate verergerd is, niettegenstaande de hun verstrekte belofte van volkomen genezing. Waarlijk, ook zonder de uitdaging van W. is het publiek door ons voldoende ingelicht. Wist de Red. van het *Haarlem's Dagblad* daar niets van? Ontvangt ze niet maandelijks een Maandblad?

Komaan, wij zijn in de gelegenheid nog eenige feiten uit den laatsten tijd als nadere inlichting publiek te maken.

Het *Nieuws v. d. Dag* van 22 Maart j. l. bevatte de volgende advertentie:

„Waarschuwing.

Ondergeteekenden waarschuwen ieder lijder zich niet te stellen onder behandeling van WINDELINCX van Brussel, daar zij zich onder stellige belofte van genezing onder zijn behandeling hebben gesteld, hetwelk hun wel veel geld heeft gekost maar niets heeft geholpen.

H. LUSTIG, *Huizen*.
T. GIJZEL, *'s Graveland*."

Als toelichting ontvingen wij het volgend schrijven van den geneesheer, die T. Gijzel onder behandeling heeft gehad:

„'s Graveland, 23, 3, '97.

GIJZEL was lijdende aan carcinoma labii (kanker aan de lip), wat door eene eenvoudige operatie was te verwijderen geweest; uit vrees voor het mes, liet hij zich door WINDELINCX branden en plukken. Hem werd stellig binnen 7 à 8 weken genezing beloofd, maar toen de woekering grooter proporties aannam, werd hem aangezegd dat hij niet meer te Amsterdam kon behandeld worden, maar naar Brussel moest komen. Toen gingen den man de oogen open; ik kon hem toen hier niet meer opereeren maar zond hem naar 't Diaconessenhuis te Utrecht, waar door eene uitgebreide plastische operatie het

zieke weefsel werd verwijderd. In één woord het is een ware lijdensgeschiedenis geweest. De andere man uit Huizen is voor een zelfde kwaal eenigen tijd in Brussel geweest, heeft daar veel geld laten zitten en kwam verergerd terug. Ook hij is in dezelfde inrichting geopereerd.

Misschien kan het nuttig zijn in uw blad op deze advertentie opmerkzaam te maken, opdat zij door meer menschen gelezen worde, die zich misschien aan dit voorbeeld kunnen spiegelen.

Hoogachtend,

Uw. dw.,
Dr. JONKER."

Wij kunnen het, dunkt ons, hierbij laten.

Misbruik van namen.

Hoe meer namen de kwakzalvers kunnen noemen, hoe liever, en ze zijn in de middelen om namen onder hunne advertenties te plaatsen niet kieskeurig; wij toonden dit reeds dikwijls aan. Herhaalde malen komt het voor dat zij personen als depothouders opgeven, die dit niet zijn en niet zouden willen wezen, en dat zij daarmee maar steeds voortgaan, ook omdat de betrokken persoon dikwijls niet eens weet, dat van zijn naam misbruik wordt gemaakt. Een nieuw staaltje daarvan hebben wij hier te vermelden.

In ons vorig nummer deelden wij mede, dat op het Engelsche aanbevelings-biljet voor de *Anti-nausea-Pfennig* als depothouders voor „Holland" werden genoemd: GUSTAV BRIEGLEB te Amsterdam en ARENT en SCHULD te Rotterdam. Dit konden wij gerust melden, want wij lazen het „zwart op wit" of liever, met het oog op de kleur van het biljet, zwart op geel.

Inmiddels ontvingen wij een schrijven van den Heer J. L. SCHULD, firma ARENT en SCHULD, waarin deze ons — tot ons genoegen — bericht, dat het middel hem volkomen onbekend is. Wel is bij hem herhaaldelijk aanzoek gedaan om dat middel in depôt te nemen, maar daarop is steeds een weigerend antwoord gegeven met de mededeeling „dat bij hem nooit zoogenaamde geheimmiddelen te verkrijgen zijn geweest gedurende ruim dertig jaar dat zijn apotheek bestaat en ook nooit te verkrijgen zullen zijn".

Men ziet het, niettegenstaande de uitdrukkelijke weigering van den heer S. wordt toch maar de naam van zijn firma genoemd.

Het vermoeden ligt voor de hand, dat het met den naam van den heer BRIEGLEB niet anders zal zijn gesteld, want wij hebben nu voor ons een biljet in de Nederlandsche taal (men schijnt het dus wel in ons land met ernst te willen beproeven) en daarin wordt als depothouder voor Nederland genoemd de firma J. JOSEPHUS, Jacob van Campenplein 62 te 's Gravenhage, de firma van het middel „Eureka", de verkoopster van Aloë-Crème, van Perl's Antikrinin, van White's oogwater, van een gehoorolie enz. enz. Nu, daar kon Anti-nausea ook nog wel bij.

Wij blijken in het vorig artikeltje niet gelukkig met de namen te zijn geweest. Ook wij hebben ons — geheel te goeder trouw, dit begrijpt men — aan een verkeerde naamsopgave schuldig gemaakt. Wij hebben nl. den heer v. d. HARST te Middelburg opgegeven als het lid dat de Anti-nausea heeft onderzocht; dit was onjuist. Ons lid, de heer A. J. WIJNNE, ook te Middelburg woonachtig, had de welwillendheid ons in deze met zijne chemische kennis bij te staan.

Bestrijding van de kwakzalverij in Duitschland.

In het „Regierungsbezirk Coblenz" is in 1894 een politieverordering uitgevaardigd, waarbij het aanbevelen van geheimmiddelen en z.g. reclame-middelen in het openbaar werd verboden. Volgens het pas verschenen jaarbericht over den openbaren gezondheidstoestand in dat „Bezirk" over 1892—94 blijkt het, dat deze verordening goede vruchten heeft gedragen. De bedoelde advertenties zijn grootendeels uit de bladen verdwenen. Dit werd mogelijk, doordat in elk bijzonder geval, ieder dagblad-redacteur in 't begin gewezen werd op de overtreding, begaan door het plaatsen van de advertentie, terwijl

eerst bij herhaling van de plaatsing een strafvervolgung werd ingesteld. Dergelijke waarschuwingen werden er, van het uitvaardigen van de verordening af tot aan het einde van 1894, 66 maal verstrekt en wel aan 22 Couranten, met het resultaat, dat slechts een enkele strafvervolgung plaats had.

In het jaarverslag over den gezondheidstoestand enz. van de stad Berlijn over 1892, 93 en 94 vinden wij vermeld, dat de strijd tegen de kwakzalverij, dank zij de politie-verordening van 27 Juni 1887, met het beste gevolg is voortgezet.

Een verscherping heeft dit wapen in 1894 nog daardoor verkregen, dat de redacties der periodiek verschijnende bladen nog wel, evenals vroeger, van tijd tot tijd opgaaf ontvingen van die geheimmiddelen, waarvan de aanbeveling verboden is, doch dat van een geregelde waarschuwing werd afgezien.

Het is gelukt uit de voornaamste bladen de aanbeveling van kwakzalverijen geheel te doen verdwijnen en deze in de andere zoo sterk te verminderen, dat het getal vervolgingen per maand 15 tot 20 zelden overschrijdt.

De lintworm-, tand- en haargroeimiddelen uit vroegere jaren zijn bijna geheel uit het advertentiegedeelte der couranten verdwenen en, in de plaats van annonces van een halve bladzijde groot, zijn 3- of 4-regelige aankondigingen verschenen, op welke plaatsing de redacties weinig prijs stellen. De meeste redacties vragen daarom, vóór de opname van zoo'n advertentie aan, of deze geoorloofd is of niet; (*) zij ontvangen omgaand antwoord.

Met de belemmering der reclame is ook het getal der geheimmiddelen, die in Berlijn worden verkocht, sterk afgenomen en worden zij bijna alleen in de apotheken en drogistwinkels afgeleverd.

Intusschen wordt de politie-verordening nog dikwijls ontweken door indirecte aanbevelingen van geneesmiddelen, die in den vorm van dankbetuigingen van z.g. genezen patiënten verschijnen. Hier was echter een aankoop bij den leverancier en een waarschuwing aan de redactie meestal voldoende om de verdere aanbeveling te verhinderen.

(*) In Duitschland oefenen de redacties dus wel invloed op de advertentie-kolommen uit. RED.

INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

Ter voldoening aan de belofte, die ik U indertijd heb gedaan, doe ik u bij deze het verslag geworden van de *tournee*, die ik in den loop van dit jaar en van het vorige jaar hier ter stede en in Scheveningen bij de navolgende categorieën van personen heb gedaan, ten einde het *Maandblad* in ruimeren kring verspreid te krijgen, (ik zal ze hier verder respectievelijk met „I”, „II”, „III” en „IV” aanduiden. en het *Maandblad* met „M.”).

I. Medici, hieronder ook te verstaan heel- en verloskundigen en tandartsen en verder heilgymnasten en masseurs.

II. Kappers, koffiehuis-, restauratie-, logement- en hotelhouders.

III. Besturen van vereenigingen; (hieronder zijn voor Scheveningen ook begrepen de commissaris van politie, de stationschef en de directeur van het post- en telegraafkantoor).

IV. Besturen van ziekeninrichtingen.

Deze *tournee* is alzoo de voortzetting van die, in 1894 hier ter stede door mij gedaan, en waarvan in het September-nummer van het *M.* van dat jaar melding is gemaakt. (Men zie aldaar het artikel op de eerste bladzijde: een *bedenking weerlegd.*)

Al deze personen kregen vooraf een brief of eene circulaire, waarin in hoofdzaak werd uiteengezet, waarom de Vereeniging het *M.* uitgeeft, en waarin er voorts op werd gewezen, dat zij die verspreiding in de hand konden werken door het ter lezing te leggen: I. in hunne wachtkamers, (voor hunne patiënten); II. in hun winkel, (resp. leeszaal of gelagkamer); III en IV in de leeszaalen van de ziekeninrichtingen, (resp. van de vereeniging), — of door het op eene andere manier onder hen die daar worden verpleegd (resp. die de leeszaal bezoeken) te verspreiden; — en in verband daarmee werd hun verzocht, de maandelijksche toezending van één of meer exemplaren te willen aannemen, die hun dan gratis en franco zouden worden toegezonden; ik zou mij over een paar dagen bij hen komen vervoegen,

teneinde hun antwoord te vernemen.

Bij II heb ik mij alleen bij die personen vervoegd, van wie te verwachten was, dat hun *établissement* alleen of ten minste grootendeels door personen werd bezocht, ontwikkeld genoeg om lust te gevoelen, met den inhoud van het *M.* kennis te maken en verder uit die kennis-making nut te trekken.

De uitslag is geweest als volgt: (In dit overzicht beteekent „H.” „hier ter stede”, „S.” „Scheveningen”, „T.” „te zamen”; onder I zijn niet begrepen die medici die de toezending van het *M.* niet hebben aangenomen, om geen andere reden dan dat zij geen praktijk bij zich aan huis uitoefenen).

Categorieën.	Aantal personen.						Aantal exemplaren, waarvan de toezending is aangenomen.		
	aan wie de circulaire is toegezonden.		die de toezending van het <i>M.</i> hebben aangenomen.						
	H.	S.	T.	H.	S.	T.	H.	S.	T.
I	120	8	128	113	8	121	242	35	277
II	80	17	97	60	14	74	184	40	224
III	2	3	5	2	3	5	26	22	48
IV	9	0	9	9	0	9	43	0	43
Totaal ...	211	28	239	184	25	209	495	97	592

Het aantal exemplaren, waarvan door elk van deze personen afzonderlijk toezending werd aangenomen, wisselde af van 1 tot 25; bij I en II bedroeg het in den regel echter niet meer dan 1 of 2, meestal 1.

Van II heeft niemand, van I hebben twee de redenen opgegeven waarom zij het *M.* niet wenschten te ontvangen; de één achtte het een soort van opdringen van dit blad, en daarom in strijd met de individueele vrijheid waar iedereen recht op heeft; de tweede maakte er zich van af met den „thans meer en meer gebruikelijken dooddoener”: ziekelijk! Hij achtte het streven van de Vereeniging ziekelijk. „Hij deed ze dood hoor!” „Und eben wo Begriffe fehlen.

Da stellt ein Wort zur rechter zeit sich ein.”

zegt GÖTTE.

Daarentegen mocht ik van vele andere medici opmerkingen en mededeelingen ontvangen, die ik belangrijk genoeg acht om er hier openlijke bekendheid aan te geven, — ook al kan ik mij niet met *al* die opmerkingen vereenigen.

Vele medici zeiden mij, dat de kwakzalverij hier ter stede welig tiert, vooral onder de aristocratie; eene van de oorzaken daarvan achtten zij den trek naar het geheimzinnige die den mensch eigen is, en deze vindt een aanloksel in het waas van geheimzinnigheid, waarin de kwakzalvers hunne voorgewende genees-methode weten te hullen. Om die reden waren er ook velen die van de toezending van het *M.* niet veel heil verwachten; „het publiek wil bedrogen worden”, zeiden zij, „en zoekt „liever hulp bij kwakzalvers dan bij medici, die het „eerlijk behandelen”.

Eén medicus, die evenwel de toezending van drie exemplaren aannam, vond het eigenlijk niet doeltreffend de kwakzalverij zoo te bestrijden, als de Vereeniging doet; het was volgens hem beter, het publiek door schade en schande wijs te doen worden; hij bedoelde het te doen voelen, wat er de gevolgen van waren, als het zoo dwaas was, zich aan de kwakzalvers over te geven; dan zou het van zelf wel wijzer worden.

Eén medicus vond het minder practisch, het *M.* bij de medici te verspreiden; het publiek zou zeggen: de medici doen zoo uit eigen belang; (n.l. het in de wachtkamer ter lezing leggen) en op die manier zou men het er afkeerig van maken, dit blad in te zien. Hij nam de toezending van vier exemplaren aan; hij zou ze evenwel niet in de wachtkamer leggen, maar op andere wijze trachten te verspreiden. Volgens hem zou het Bestuur van de Vereeniging beter doen, exemplaren van het *M.* aan de verschillende huizen in de bus te doen steken.

Vele medici klaagden over gebrek aan medewerking van de rechterlijke macht om de kwakzalvers te straffen; ging dit beter, dan zou de bestrijding van de kwakzalverij veel krachtiger zijn.

Eén zeide, dat hij het denkbeeld zeer practisch vond, den inhoud van het *M.* op die wijze onder het oog van een groot aantal lezers te brengen, maar dat het voor de bestrijding van de kwakzalverij toch nog veel beter zou helpen, als de bladen, vooral de groote, geene kwakzalvers-advertentiën opnemen.

Een verhaalde, dat de kwakzalvers de beschaamdheid

hebben, hunne middelen tot bij de medici toe te komen aanprijzen; hij had daar zelf de ondervinding van gehad.

Een ander vond, dat de bestrijding van de kwakzalverij er veel bij zou winnen, als elk geneeskundige, die van een geval van overlijden ten gevolge van kwakzalverij op de hoogte kwam, aan het bestuur van de Vereeniging of aan de Redactie van het *M.* daarvan kennis gaf.

Eén zeide, dat de toezending van het *M.* aan de medici ook het nut had, dat het hen op de hoogte hield van al het doen en laten van kwakzalvers, en een ander vond, dat hij er ook voor zijn persoon nog wel wat uit kon leeren.

Verscheidenen waren van oordeel, dat de Vereeniging buiten haren werkkring treedt door te waarschuwen tegen middelen, waar te veel voor wordt gevraagd, maar die onschadelijk zijn; volgens hen kan men dit geen kwakzalverij noemen.

Eenigen, die geen praktijk bij zich aan huis hadden, hebben toch de toezending van het *M.* aangenomen, ten einde het buitenhuis te verspreiden.

De huishoudster van een tandarts, die van hare meesteres de opdracht had ontvangen, deze zaak voor haar met mij te behandelen, zeide mij, dat als zij aan eene meid of een knecht het een of ander moest meegeven, zij het in een exemplaar van het *M.* zou inpakken; de ondervinding had haar geleerd, dat zulke personen papieren, waar men iets inpakt, altijd lezen.

Hiermede aan het einde van mijne mededeelingen gekomen zijnde, leg ik bij deze de pen neer, tevens de hoop uitsprekende, dat zij eenig nut zullen stichten; dit zal mij voor de moeite van mijne *tournee* eene aangename schadeloosstelling zijn.

Met achting

Uw dienstwillige,

W. M. H. ANTEN.

's-GRAVENHAGE, 25 Maart 1897.

Correspondentie.

Ten einde in dit nummer nog iets te kunnen mededeelen omtrent het *Proces-Poncelet*, moest de uitgaaf een week later dan gewoonlijk geschieden.

Als nieuwe leden van de Vereeniging zijn toegetreden de heeren:

B. BOUMA, arts te Meeden;

E. HEKMA, arts te Hilversum.

H. M. te R. Het behoeft niet gezegd te worden dat wij uwe medewerking ten hoogste waardeeren en dat wij ons voor de beloofde toezending zeer aanbevelen houden. De correspondentie en het boekje bespreken wij in het volgend nummer; er was nu geen plaats voor.

J. K. te A. Wij hebben de „oproeping” van H. J. VAN DE ZEDDE aan de *kaalhoofdigen* ook gelezen, doch gevoelden geen lust om de kas der Vereeniging te bezwaren met de uitgave van f 10 — of van f 50, indien de man ons voorgedood aanziet — voor een middel, waaraan wij, ook zonder onderzoek, alle vertrouwen ontzeggen.

Een *geneesmiddel*, dat het hoofbaar bij *kaalhoofdigen* weder terug kan doen komen *bestaat er niet*. Als de natuur het niet doet, dan kan geen ander middel helpen.

H. S. te R. Antw. vraag I. Zeker zijn de *pillen van Gelauf* even schadelijk al de andere aloëhoudende pillen. Zelfs nog schadelijker dan sommige der opgenoemde, want zij bevatten drie, sterk werkende laxeermiddelen, n.l. *aloë, rhabarber* en *gutte-gom*.

Vraag II. Vermoedelijk is *Apenta* niet schadelijk, maar of 't beter is dan al die, met zooveel ophef, aanbevolen *bitterwateren* ligt niet op onzen weg te beslissen. Dit moet gij den geneesheer vragen.

Vraag III. Onze meening omtrent de *Kneippische kuur* kunt gij o. a. vinden in de *Maandbladen* van Augustus 1891 en van Mei en Juli '92. Indien deze niet onder uw bereik zijn, kunt gij ze bij onzen Secretaris-Penningmeester aanvragen, die, wanneer ze nog voorhanden zijn, u de verlangde nos. gratis zal toezenden.

S. H. te M. Het *haarwater capulair* van Dr. Meijer is ons onbekend. Waar is 't verkrijgbaar? Of kunt gij ons een fleschje doen toekomen? Eerst na onderzoek kunnen wij oordeelen of het schadelijk is of niet.

Mevr. v. H. E. S. te N. Eerst kort geleden kwam ons de advertentie van „*Lavato*” onder de oogen. Het middel wordt nu onderzocht, zoodat wij eerst later een definitief oordeel kunnen vellen. Maar reeds nu beschouwen wij het middel met het grootste wantrouwen, omdat wij niet gelooven dat er een *geneesmiddel* zal gevonden worden, dat aan den drank verslaafden van hun kwaal zal bevrijden. Hier helpt o. i. niets anders dan *onthouding*.

H. de B. te L. Gij hebt het juist ingezien om u tot ons te wenden; steeds zijn wij tot het geven van nadere inlichtingen bereid.

Gebrek aan plaatsruimte verhindert ons in dit no. de rubriek „Ter Overneming” in te vullen; misschien echter geeft ons hoofdartikel wel aan sommige redacties aanleiding om daaraan iets te ontleenen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 740.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in he bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D:

Hoofdartikel: De niet-officieele geneeskunst.

Berichten: De vordering aan Poncelet ontzgd. — Geneesheeren bij kwakzalvers.

Grootere artikelen: De breukzalf van Pastoor Beck. — Middel tegen astma uit de Löwenapothek te Goch. — Nanning's kinadruppels van Dr. de Vrij. — Een Nederlandsch apotheker en de Kneipp'sche geneesmiddelen. — Waarschuwing der Italiaansche regeering tegen geheimmiddelen. — Advertenties van doctoren. — Misbruik van namen. — De helper van Windelinx. — Chaulmougra.

Ingezonden: Over Windelinx en de controle op zijn geacht. — Een staaltje van de handelwijze van Windelinx. — Ter overneming: Pastoor Martin Beck's breukzalf.

Varia.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Dr. Spranger's Maagdropels. — Pain Expeller.

De niet-officieele geneeskunst; een vraag aan de faculteit.

Onder laatstgenoemden titel bevatte de *Amsterdamsche Courant* van 13 April j.l. een artikel van A. A., waarin de schrijver wijst op de vele gevallen waarin de geneesheeren de zieken of hun omgeving onbekend laten met den aard der ziekte en de geneesmiddelen, die zij daartegen voorschrijven, waarin tevens onbekendheid heerscht omtrent den omvang der kennis van den geneesheer als zoodanig en omtrent de werking die zijne geneesmiddelen kunnen uitoefenen.

In de meeste gevallen hindert dit niets; men stelt zich tevreden met de gedachte dat men in goede handen is.

Er zijn echter omstandigheden, waarin het publiek bepaald te weinig weet omtrent de grenzen van het medisch weten en voorlichting van die zijde behoeft. Schrijver heeft o. a. het oog op de behandeling door Sequah of door Kneipp, vooral in den eersten tijd, en zegt daarvan: „De evidentie der genezingen was klaar, doch de faculteit nam de bestrijdingsmiddelen der ziekten niet in haar wetenschappelijk arsenaal op, maar keurde die evenmin af.”

En, als een geval van de laatste dagen, wijst hij op het bekende *Staphorster boertje*, dat, niet alleen in zijn omgeving maar ook ver daarbuiten, een schitterend succes heeft met genezing van allerlei ziekten door eenige dranken, die hij zelf praepareert. Schrijver vraagt daarop:

„Wat hiervan nu te denken? Is het mogelijk dat een persoon zonder kennis, een onbevoegde in den zin der wet, genezingen verricht, waar de beste vertegenwoordigers der eeuwenoude medische wetenschap niet konden slagen? Is het element aangeleerde kennis in de geneeskunde nog zoo gering? Of moeten wij twijfelen aan de waarheid dier verhalen omtrent die genezingen?”

Of is misschien het geval van het boertje van Staphorst niet voldoende onderzocht, zoodat dit voorsnog een Non Liquet zou uitmaken? Maar als dit zoo is, is er dan, zou ik ten slotte willen vragen, geen reden om dit onderzoek zoodra mogelijk te doen plaats hebben, opdat de menschheid er voordeel van trekke of het publiek gewaarschuwd worde?”

In de *Amst. Ct.* van 14 April heeft de bekende Dr. H. P. daarop het volgende geantwoord, dat wij, omdat het ook onze zaak betreft, bijna geheel overnemen:

„Het zal u, geachten vrager, wel niet enkel te doen zijn om bijzonderheden omtrent het Staphorster boertje.

De 15e jaargang (misschien ook vroegere, maar die heb ik niet bij de hand) van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* handelt herhaaldelijk over dezen reeds meermalen gewonnen kwakzalver. In No. 6 van dien jaargang zult u een treurig gevolg van zijn optreden kunnen lezen, en telkens wordt de (in 't beste geval waardelooze) samenstelling van eenige zijner voorschriften vermeld. De meer algemeene vrager: neemt „de faculteit” wel genoeg notitie van de middelen, die door „het volk” en de kwakzalvers gebezigd worden? en „waaraan is het toe te schrijven, dat men zoo herhaaldelijk hoort van schitterende genezingen buiten de Faculteit om?” deze vragen zijn het, dunkt mij, waarop u een antwoord wacht.

Ik wil niet ontkennen, dat de geneeskundige wetenschap tijden beleefd heeft, waarin zij weinig geloof hechtte aan de waarde van geneesmiddelen, en het allerminst van niet-officieele middelen. Dat had zijn oorzaken. Aan de eene zijde de chirurgie, die steeds stoutmoediger en steeds met gunstiger gevolg leerde verwijderen wat ziek was — aan de andere zijde de ziektekundige ontledkunde, die in een aantal ziekten stoffelijke veranderingen in de inwendige lichaamsdeelen ontdekte, veranderingen, die men geheel onaantastbaar achtte voor de werking van geneesmiddelen, en ten slotte de natuurkundige opvatting der wetenschap, die maakte, dat men iedere poging, ook op geneeskundig gebied, welke men niet natuurkundig kon verklaren, als onwetenschappelijk moest achterwege laten. Men vergat, dat onze geneeskundige kennis op ervaring gebouwd is, dat onder onze voorgangers in den loop der eeuwen zeer scherpe waarnemers waren, die geen middel zouden hebben aanbevolen, zoo zij zich niet overtuigd hadden, dat het in zekere ziekte-toestanden nut kon stichten. En zooveel te meer verachtte men de middelen, wier roep slechts op een volksverleving berustte.

Maar in onzen tijd heeft de geneeskunde in engeren zin, de behandeling van inwendige ziekten met geneesmiddelen, ontzaggelijke veroveringen gemaakt. Uit het dierlijk lichaam zijn stoffen bereid, gelijk ieder weet, die in staat zijn, ziekten te genezen, die men voorheen ongeneeslijk achtte. Het natuurkundig onderzoek zelve heeft bovendien de werking van een aantal geneesmiddelen zoodanig verklaard, dat hun toepassing thans niet enkel meer op ondervinding, maar ook op wetenschappelijken grondslag rust. De richting van onzen tijd, met het herboren geloof in de waarde der geneesmiddelen, voert niet tot blindelings verwerpen van de middelen, die de volksondervinding ons overgeleverd heeft. Moge deze ondervinding dikwijls dwalen, even vaak is de samenhang tusschen middel en genezing klaarlijk genoeg. En niet gering is het aantal middelen van dien aard in onzen thans gebruikelijken artsenschat. Zijn niet de meeste uitheemsche geneesmiddelen aan de natuurvolken ontleend? Wat zouden wij zonder kinabast beginnen? Maar het verschil tusschen het gebruik, dat wij van die middelen maken, en tusschen de volksgeneeskunde bestaat in ons trachten om voor ieder middel uit te maken, in welke toestanden zijn aanwending gewenscht, ongewenscht of nutteloos is, en om vast te stellen,

op welke wijze het middel zijn werking uitoefent. Dat onderzoek moet nauwkeurig zijn en daarom is het niet te verderen, dat maar aanstonds ieder kwakzalversmiddel, waarvoor op een gegeven tijdstip rumoer gemaakt wordt, op den zieken mensch beproefd worde. Genoeg is het meestal, om de samenstelling van zulk een middel na te gaan, en, als het nutteloos of schadelijk is, het publiek te waarschuwen, gelijk dit in het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* geschiedt. Mits — het publiek gewaarschuwd wil worden en de waarschuwing niet beschouwt als een uiting van belangzucht van de bevoorrechte (och, och!) standen der dokters en apothekers. Maar u, geachte heer A. A., zult die waarschuwingen niet verkeerd verstaan. Aan u en allen, die zich de vragen zoo duidelijk voorleggen, blijve het lezen van het *Maandblad* warm aanbevolen.

Maar nu de tweede vraag: hoe het succes te verklaren, waarop de kwakzalvers zoo dikwijls bogen?

Ten eerste: vele berichten van dien aard zijn eenvoudig leugens, door beloningen of beloften uitgelokt, of door bedreigingen, ja, door chantage afgeperst.

Ten tweede: omtrent het mislukken der behandeling verneemt men weinig, omdat de behandelde zich dan dikwijls schaamt, zich tot den kwakzalver gewend te hebben; ook verwacht men van dezen als regel geen genezing, maar wendt men zich tot hem, als men denkt, dat er toch niets aan te doen is, of soms ook maar voor een grapje. Maar wie een dokter raadpleegt, verwacht wel genezing. Blijft die uit, dan is men teleurgesteld.

Ten derde: vele ongesteldheden gaan gelukkig voorbij ook zonder bijzonder toedoen van den arts. Deze zal dan geen ophet maken van de door hem ingestelde behandeling. De kwakzalver wel; die zal niet nalaten te tuiten van de ongehoorde werking van zijn middelen. Een der voortreffelijkste mannen van Zwitserland, de arts Sonderegger, in het vorige jaar overleden, zegt in zijn levensbeschrijving: „Dikwijls moest ik denken aan den medicijnman der Indianen. Die maakt een heidensch geraas, opdat de zonverduistering ophoude. En dan houdt ze ook behoorlijk op. Het publiek wil zulk een medicijnman, maar de arts mag er geen zijn. Daar zit de knoop.”

Ten vierde: eenige ziekten, die algemeen voor ongeneeslijk gelden, kunnen in enkele zeldzame gevallen van zelf genezen. De dokter, die een kankerlijder onder behandeling heeft, die nog door operatie te redden is, zou echter verkeerd doen, zijn patiënt op zulk een geringe gunstige kans te doen hopen. De operatie zou dan geenszins nagelaten worden en de groote kans van een ellendig uiteinde belopen worden. Een andere Zwitsersche arts, die voor 4 eeuwen leefde, Paracelsus, zeide tot zijn zieken nooit: „gij zijt niet te genezen”, maar: „ik kan u niet genezen.” De lijdens nu, die een operatie weigeren, zijn de welkome buit van kwakzalvers.

Genezen zij — wat, zooals wij gezien hebben, vanzelf kan geschieden — dan is 't een triomf. Genezen zij niet, ja, dan mag men van den kwakzalver niet vorderen, dat hij vermag, wat de dokter niet vermocht. Maar talloos zijn de gevallen, waarin de tijd gedurende welken nog te redden viel, hierdoor nutteloos voorbij is gegaan.

Ten vijfde: in een klein, zeer klein deel van de gevallen zal het aangewende middel toevallig voor den zieke gepast hebben. Den kwakzalver kan dat echter niet schelen. Hij behandelt luk of raak, want de ziekte-toestanden kan hij niet beoordeelen.

Ten zesde: patiënten, die door een sterken invloed op hun verbeelding (suggestie) te helpen zijn, zullen misschien eerder door een kwakzalver geholpen kunnen worden dan door een geneesheer.

Voor genen, wiens geheele beroep uit bedriegen bestaat, dat is het suggereeren van zijne medemenschen, mag de eerlijke geneesheer op dit gebied gaarne de vlag strijken. Misschien zijn er nog meer oorzaken. Zij vallen mij thans niet in. Ik hoop den heer A. A. eenigszins tevreden te hebben gesteld. Dr. H. P.”

BERICHTEN.

Het Proces-Poncelet.

Bij vonnis van 4 Mei j.l. heeft de Rechtbank te Amsterdam ten gunste der Vereeniging beslist.

PONCELET is ten aanzien van het December-artikel niet ontvankelijk verklaard, omdat zijn vordering te dien aanzien niet voldoende is omschreven. Voor het overige (April-artikel) is hem zijn vordering ontzegd, omdat de Rechtbank het oogmerk om te beledigen niet aanwezig acht. O.a. wordt in het vonnis overwogen dat, tegenover de schelkinkende reclames van Poncelet, uitdrukkingen als markt-schreeuwer gerechtvaardigd zijn, en dat ook de woorden kwakzalver en charlatan in deze niet als beledigend kunnen worden beschouwd. De Rechtbank hield daarbij ook in het oog dat het grootste deel van het artikel een wetenschappelijk karakter draagt en dat PONCELET onbevoegd is tot uitoefening der geneeskunde hier te lande.

In het volgend nummer deelen wij het vonnis uitvoeriger mede.

Geneesheeren bij kwakzalvers. Een flinke manier om de onwaardige medici te straffen, en te beletten, dat hun schande op aller hoofd neerkomt, en dat zij zich bij het publiek verheffen, wordt te *Barcelona* toegepast. In de openbare bladen heeft de geneeskundige Vereeniging medegedeeld, dat drie doctoren kwakzalvers „gedekt” hebben; dat men tevergeefs langs minnelijken weg getracht heeft hen van die handeling terug te brengen; dat deze tegen plicht en waardigheid strijdt en dat den collega's verzocht wordt, om iedere collegiale betrekking met hen af te breken, en het publiek, om die kwakzalversinrichtingen te mijden. Tevens wordt in die kennisgeving aangedrongen op gerechtelijke bestraffing der afgedwaalden. (W. T. G.)

De breukzalf van Pastoor Beck.

Een lezer van ons Maandblad, die, volgens zijn eigen verklaring, niet op heeft „met kwakzalve.ij of iets wat daarmede ook maar eenigszins in verbinding staat” bericht ons, dat zijn moeder reeds na het gebruik van een potje breukzalf baat vond en, na gebruik van twee potjes, den geheelen dag zonder band heeft geloopt, iets wat zij in geen jaren heeft kunnen doen, terwijl zij de breuk reeds 44 jaren heeft. Hij vraagt onze opinie in deze.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om de zaak tevens in 't algemeen te beschouwen.

Dat bedoelde moeder na 't gebruik van de zalf zonder breukband kon loopen bewijst niets. Zeker is het, dat vele lijdens aan breuken zonder bezwaar hun werk verrichten, ook al dragen zij geen band.

Dit zal de dame in quaestie gedurende de 44 jaren die zij aan een breuk leed, zonder twijfel ook hebben ondervonden. Zelfs hebben een groot aantal personen een breuk, zonder het zelf te weten. Bij oude en lang bestaande breuken is het gevaar voor inklemming niet groot. Bij constipatie, zwaar persen en andere oorzaken kunnen oude breuken echter pijn veroorzaken, die bij zachte wrijving dikwijls verdwijnt. Wellicht is dit — en niet de zalf — de oorzaak dat er bij een of ander smeersel verlichting wordt bespeurd. Met olie of andere zachte vetten zal men hetzelfde bereiken; de dure zalf van BECK—REIMANN'S, trouwens geen bijzonder mengsel, zal niets anders verrichten.

Evenwel blijft het altijd voorzichtig onder controle van deskundigen, een band te gebruiken, daar elke breuk een andere behandeling vereischt.

Meermalen gebeurt het — elk medicus heeft dit ondervonden — dat een reeds lang bestaande breuk onverwachts inklemt, in welk geval men, door naar de raadgevingen van den zalf-fabrikant te luisteren, zich aan het grootste gevaar zou blootstellen.

Omtrent de breukzalf wordt ons nog het volgende uit *Lisse* geschreven:

„Bij één mijner patiënten zag ik dezer dagen de breukzalf van Pastoor Beck, voorzien van den naam Math. Reimann's, Haarlem; potjes van ongeveer 40 gr. inhoud à f 2.50. Buitendien had de man geleverd iets wat een breukband moest verbeelden, bestaande uit een pop ongeveer handgroot, van vorm als een gewone pop maar, in plaats van een veer, eenvoudig ongeveer 2 vingers breed stevig bandelastiek en bilbandje van smaller elastiek. Het geheel zou waarschijnlijk voor enkele kwartjes vervaardigd kunnen

worden, maar had den lijder f 9 (zegge negen gulden) gekost. Het is een verzuimd geval (16 jaar oud) dat waarschijnlijk alleen door operatie behandeld kan worden; de man heeft zoo goed als geen klachten en dat houdt hem terug. Hij had reeds 3 potjes smeer opgebruikt, dus reeds f 16.50 uitgegeven.

Mogelijk kan u bovenstaande mededeeling te pas komen. D. BLOK, Arts.”

Middel tegen asthma uit de Löwen-apotheek te Goch.

De Duitsche apothekers staan in 't algemeen, hier te lande goed aangeschreven, en met recht. Toch zijn er daar ook, even als overal, schurftige schapen onder de kudde, die den stand, waartoe zij behooren, in discredit brengen. Wij hebben n.l. in den laatsten tijd kennis gemaakt met een paar apothekers onder onze naburen, die zoo edelmoedig zijn zich het lot van onze lijdende landgenooten aan te trekken, echter op een wijze, die hun een plaatsje in ons Maandblad bezorgt.

Vestigden wij in het Maandblad van Januari j. l. de aandacht op „het poeder tegen Epilepsie uit de „Schwanenapotheke” te Frankfort a. M.”, thans stellen wij onze lezers voor: den apotheker HEINRICH ZÖRNIG, die in de Nederlandsche bladen de onderstaande advertentie plaatst:

„Middel tegen ASTHMA.

van beproefde voortreffelijke werking, verzendt franco tegen rembours per doos twee gulden:

De LÖWEN-APOTHEEK, GOCH, (Niederrhein).”

Op gevaar af dat de heer Zörnig toornig op ons wordt, zien wij ons genoodzaakt tegen hem en zijn middel met kracht te waarschuwen.

Zijn middel van beproefde werking is niets nieuws en behoeft waarlijk niet uit Duitschland te komen. Een onderzoek, verricht door ons lid, den heer BIERHAALDER, apotheker te *Baarn*, heeft daarin aangetoond het poeder van *stramoniumbladen*, van *althaea-bladen* en van *salpeter*, dus ongeveer weer dezelfde bestanddeelen als voorkomen in de meeste, met zoo-veel ophef aangekondigde *rookpoeders* tegen asthma, die wij reeds zoo dikwijls in ons blad hebben besproken. Wij herinneren slechts aan Schiffman's middel, Zematonepoeder, het middel van Clery, Himrod's Asthma-cure enz. enz.

Door dat onderzoek weten wij tevens dat het middel van „beproefde voortreffelijke werking” aan asthmalijdens geen andere hulp zal verleen, dan dat het, bij aanvallen, eenige verlichting teweeg brengt; genezen zal het de kwaal evenmin als de hierboven genoemde kwakzalverijen. Men zij dan ook zoo verstandig, zijn twee gulden niet naar de Löwen-apotheek op te zenden. Wenscht men van een dergelijk rookpoeder, 't zij als zoodanig, 't zij als asthmapapier gebruik te maken, dan kan men zich dit bij elken Nederlandschen apotheker — en voor vrij wat minder geld — aanschaffen.

Nanning's Kinadruppels van Dr. de Vrij.

De wijze waarop de apotheker H. NANNING te 's Gravenhage in de laatste tijden de door hem bereide kinadruppels aan den man tracht te brengen en wel door middel van advertenties waarbij deze druppels o.a. als „het krachtigst werkend middel tegen *Malaria* (binnenkoortsen) *algemeene zwakte*, *bloedarmoede* en *bleekzucht*” wordt aanbevolen, begint in vele opzichten op de aanbevelingen van de kwakzalvers te gelijken en maakt het noodzakelijk dat wij, van ons standpunt, daartegen opkomen. Wij moeten dit te eerder doen, omdat het groote publiek nog altijd meent „dat een apotheker ook wel wat van geneeskunde afweet” en dus waarde zal hechten aan de beweringen die, in dit opzicht, door den apotheker NANNING worden verkondigd. In hoever de reclames van den heer N. passend zijn voor een fatsoenlijk apotheker laten wij aan zijn collega's ter beoordeeling over, wij, voor ons, wenschen slechts erop te wijzen, dat het geven van *dergelijken geneeskundigen raad* geheel buiten de bevoegdheid van den apotheker valt.

Nog iets anders naar aanleiding van de bedoelde advertenties. Daarin luidt het:

„Vraagt overal de □ verzegelde flacons à f 1.— voorzien van nevensstaand fabrieksmerk. Men lette daarop.”

Men zou daaruit afleiden dat de heer NANNING al een zeer bijzonder praeparaat aflevert, dat beter is dan het door andere apothekers bereide, (en inderdaad meent een groot deel van het publiek dat) maar dat is volstrekt het geval niet. Dit zal onze lezers duidelijk worden wanneer wij het woord geven aan Dr. DE VRIJ, de vader der kinadruppels, die in het *Pharmac. Weekbl.* een artikel tegen den heer N. heeft geplaatst. Het gaat niet aan in dit blad het geheele artikel over te nemen, omdat de hoofzaak daarin minder t'huis behoort, maar toch kunnen wij daaraan een gedeelte ontleenen, dat in staat is enkele nadere inlichtingen omtrent de bereiding van den heer NANNING te verschaffen.

Het stuk van Dr. DE VRIJ werd geplaatst naar aanleiding van de volgende advertentie, voorkomende in de *Katholieke Illustratie* van 20 Nov. 1896:

„KINADRUPPELS van Dr. DE VRIJ.

Het krachtigst opwekkend en versterkend middel bij bloedarmoede, bleekzucht, tusschenpoozende koorts en algemeene zwakte. Daar het uit de onderzoekingen van Dr. DE VRIJ en mij gebleken is, dat op vele plaatsen een slecht praeparaat wordt verkocht, heb ik het thans uitsluitend verkrijgbaar gesteld in vierkante verzegelde Flacons à f 1,— per stuk met gebruiksaanwijzing. Vraagt deze bij uwen Apotheker of tegen inzending van postwissel à f 1,15 franco aan de Chemische Fabriek van

H. NANNING, Apotheker, Den Haag.”

Dr. DE VRIJ komt nu met kracht op tegen de samenkoppeling van zijn naam met dien van den heer N., als zoude uit *hunne* onderzoekingen gebleken zijn, dat op vele plaatsen een *slecht* praeparaat wordt verkocht. Hij ontzegt hem het recht van zijn naam gebruik te maken omdat het Extractum Cinchonae liquidum van den heer Nanning niet voldoet aan de eischen, die hij, Dr. DE V., later aan zijn kinadruppels heeft gesteld, terwijl, aldus gaat hij verder, „ik reeds vroeger openlijk verklaard heb, dat ik mijn vorig Extractum Cinchonae liquidum niet meer erken als MIJNE „kinadruppels”, maar uitsluitend de latere China Liquida met ongeveer het dubbel gehalte aan werkzame bestanddeelen.”

Dientengevolge verklaart Dr. DE V., dat de heer NANNING ten onrechte het door N. geannonceerde kina-praeparaat voor het zijne doet doorgaan.

Een Nederlandsch apotheker en de Kneipp'sche geneesmiddelen.

De vorige maand werd door den apotheker COEBERGH, te *Schiedam*, de volgende circulaire aan vele zijner Nederlandsche collega's verzonden:

„M.!

Aangezien ik eene uitgebreide reclame voor *Kneipp's geneesmiddelen* voorbereid, vestig ik daarop nogmaals uwe aandacht. Waar ze verkocht worden, hebben ze succès en worden geregeld bijna dagelijks gevraagd.

Bizonder kan ik U aanbevelen:

Kneipp's Hoestthee, *Bloedzuiveringsthee*, *Waterzuchtthee*, *Beendermeel (wit)*, *Maagtroost*, *Brandnetelhaarwater*, *Brandnetelolie* en *Kneipp's Pillen*, allen met 20% korting à contant, boven f 5.— franco.

Deze laatste werken zóó voortreffelijk, dat ze voortdurend meer worden gevraagd.

Om den verkoop te bevorderen lever ik U bij een eerste order van f 5.— netto, een willekeurig aantal bijv. 100 à 500 van nevensgaande circulaire *) *voorzien van uwe firma*, ter verspreiding, terwijl uwe firma op ongeveer 40.000 circulaire's vermeld wordt, welke door het geheele land worden verspreid.

In spoedige afwachting uwer geëerde orders

Hoogachtend,

Uw dw. dien.,

J. B. M. COEBERGH.”

Wij moeten bekennen, dat die Schiedamsche apotheker al een eigenaardige opvatting van zijn vak heeft. Geneesmiddelen, waarvan de samenstelling onbekend is, die door apothekers te Würzburg worden bereid en geheel gereed worden afgeleverd, onder opsomming van de kwalen, waartegen zij

*) Deze circulaire is een aanbeveling van een ruim twintigtal Kneipp'sche middelen, die allen als *uitstekend* of *voortreffelijk* enz. worden aanbevolen. *Red. Mbl.*

heeten te helpen, (terwijl de lijder maar moet beoordeelen of hij die kwaal bezit of niet) behooren o. i. niet in een Nederlandsche apotheek t'huis.

Wij kunnen bijna niet begrijpen, dat er bij ons te lande één apotheker gevonden wordt, die als Generaal-depôthouder van dergelijke middelen, van geheime samenstelling, wil optreden, maar nog minder, dat deze bij zijn collega's durft aan te kloppen om hem, in zijn optreden, behulpzaam te zijn. Zeker is het, dat het schrijven van COEBERGH bij de andere apothekers weinig succes zal hebben.

Wij kunnen verder ons gevoelen niet verheelen, dat de wijze, waarop tegenwoordig de Kneipp'sche middelen aan den man worden gebracht, niet geschikt is om den naam van PASTOOR KNEIPP en zijn geneesmethode te verheffen.

Waarschuwing der Italiaansche regering tegen geheimmiddelen.

*Terwijl in Nederland de invoer van kwakzalverijen en geheimmiddelen van allerlei aard ongehinderd kan plaats vinden, is dit niet het geval in andere landen. Bijna overal elders zijn aan de grenzen voorwaarden gesteld, waardoor de invoer wordt bemoeilijkt en controle wordt uitgeoefend op de deugdelijkheid en de samenstelling dier middelen. Zoo ook in Italië; een jaar geleden ongeveer (18 Juni 1896) heeft de minister bij hernieuwing de tolbeambten er aan herinnerd, dat ingevolge art. 27 van de wet ter bevordering der openbare gezondheid, bij invoer van specialiteiten, die als genees- of geheimmiddelen in den handel worden gebracht, vergunning noodig is van den Oppersten Gezondheidsraad. Zonder deze vergunning mogen slechts die middelen toegelaten worden, waarvan de samenstelling op de verpakking is aangegeven, terwijl daarbij tevens moet blijken, dat zij slechts bestaan uit stoffen, die in de officieele pharmacopee zijn opgenomen. De personen, die zulke artikelen invoeren, zoo wordt er nog uitdrukkelijk bijgevoegd, moeten zelf zorgen, dat de bovenbedoelde vergunning, indien zij noodig is, aan de tolbeambten wordt overgelegd; deze laatste hebben zich er niet mee te bemoeien en weigeren eenvoudig den invoer, wanneer de vergunning niet in orde is.

Ten gevolge van deze bepaling hebben, op gewone kwakzalversmanier, de invoerders van geheimmiddelen, waarvan de samenstelling werd medegedeeld en die, als bestaande uit stoffen in de pharmacopee voorkomende, dus vrijen toegang hadden, het publiek wijs gemaakt, dat zij een vergunning of zelfs een aanbeveling hadden voor hun produkt van den Oppersten Gezondheidsraad. De minister van binnenlandsche zaken in Italië heeft het daarom noodig geacht, onder dagteekening van 7 November j.l., een schrijven te richten tot alle prefecten in het Koninkrijk. Hierin wijst de minister er op, dat tot op dien dag noch de Regeering, noch de Opperste Gezondheidsraad het noodig geoordeeld hebben aan eenig zoogenaamd nieuw geneesmiddel speciale vergunning te verleen, niettegenstaande herhaalde aanvragen.

Aangezien zulke beweringen, bezijden de waarheid, slechts moeten dienen, zoo vervolgt de minister, om het goedgelovig publiek te bedriegen, zoo worden de prefecten ten ernstigste aangemaand met alle hun ten dienste staande middelen dit publiek beter in te lichten en de vervaardigers, voor zooverre zij in hunne provincie mochten wonen, die hunne specialiteiten aan den man trachten te brengen onder voorgeven, dat zij eene ambtelijke vergunning hebben ontvangen, te vervolgen.

Hoe vreemd klinkt in Nederlandsche ooren zulk een ernstige poging van Hooger Hand om de kwakzalverij met geneesmiddelen te bestrijden en openlijk de onware beweringen in de advertenties der geheimmiddelkramers, als bedriegerij van het publiek aan den kaak te stellen!

Advertenties van doctoren.

Wij ontleenen het volgende aan het *Handelsblad*: „Men acht het niet zeer behoorlijk dat doctoren reclame maken en adverteeren, en men vindt het een veeg teeken, dat dit, al is het dan niet hier te lande, tegenwoordig veel meer schijnt te gebeuren dan vroeger. Maar veel vroeger was het hiermede toch zeker erger gesteld dan nu. Een advertentie als de volgende, die in 1729 in de *Cosgrove's Gazette* stond,

zou hier toch wel niemand voor zijne rekening willen nemen.

„Daar een zekere mr. Charles Haynes, een vreemdeling die sinds langen tijd in deze stad is gevestigd als mannelijke vroedvrouw, maar slechts weinig praktijk kon krijgen, den barmhartigen inval heeft gehad (jegens zichzelf) om zich de vorige week bij advertentie aan te bieden voor gratis hulp aan de armen, en ik John Harmes, die geld ontvang van het Hof voor hetzelfde werk, en in deze stad geboren ben, en verschillende daden van barmhartigheid heb verricht in het vak der heilkunde, mij zou schamen om mij door een vreemdeling in deze daden den loef af te laten steken; geef ik kennis aan het publiek, dat ik alle arme vrouwen, die niet kunnen betalen, in dit noodzakelijke werk gratis zal helpen en bijstaan.

NB. Daar mr. Haynes een jong man is en ongetrouwd, raad ik hem aan te trouwen, als een noodzakelijke hoedanigheid om te slagen, want ik geloof, dat er nog nooit van gehoord is (en het komt ook volstrekt niet te pas) dat een ongetrouwd man zulk werk verricht.”

Dezelfde courant bevatte meermalen zulke advertenties. John Bennett, chirurgijn en student in de geneeskunde, adverteert in 1710, dat hij asthma, catarrhen, rheumatiek en watervrees geneest dat men er verbaasd van staat, koorts en pijn in weinige uren, en Engelsche ziekte dat het op een wonder gelijkt. Zweren, wonden en fracturen enz. in elk deel van het lichaam, bij mannen, vrouwen en kinderen, aangeboren of verouderd, geneest hij evenzoo en gratis voor de armen. Dat hij weer naar zee is gegaan, is een leugen, evenals het bericht van het vorige jaar dat hij in Spanje zou gestorven zijn.

Als een medicus gestorven was, adverteerde veelal de weduwe. Zoo een zekere mrs. Hacon. „Ieder die nog schulden heeft aan den onlangs overleden Hubert Hacon, chirurgijn, wordt verzocht die te voldoen aan de weduwe. Zij knipt de haren van heeren en dames, keurig netjes. Ook kan zij heel mooi aderlaten, voor de armen voor drie stuivers. Zij heeft een uitmuntend soort goed om te dragen bij pijn, wat zij verkoopt voor negen stuivers de kwart el, en voor rheumatiek heeft zij nog dezelfde onfeilbare middelen, die de docter zelf altijd gebruikte.”

Misbruik van namen.

In aansluiting aan hetgeen wij in ons vorig nummer betreffende de depôthouders van *Anti-nause-Pfennig* mededeelden, nemen wij gaarne het onderstaand schrijven van den heer GUSTAV BRIGLEB op:

„Ik heb met dit artikel hoegenaamd niets uit te staan, ben niet agent voor den fabrikant en ook niet depôthouder. Heeft men mijn naam op prospectussen gebruikt, zoo is dit *zonder mijn weten* geschied en een groot misbruik.

Ik verzoek u derhalve beleefd, in uw volgend nummer te vermelden, dat de biljetten die mijne firma als depôthouder noemen een onwaarheid bevatten.”

De helper van Windelincx.

Het gebeurt, in Haarlem ten minste, meermalen dat Windelincx op het door hem aangekondigde zittingsuur niet verschijnt, maar de behandeling van de twee à drie patiënten, die er nog verschijnen, overlaat aan den geneesheer van Coevorden.

De aan een geneesheer onwaardige positie van dezen van C. werd laatst treffend geteekend door een eenvoudig Noord-Hollandsch boertje, dat het huis was binnen gegaan, doch er spoedig mopperend weder uitkwam en zich bij onzen bode beklaagde dat hij een vergeefsche reis had gemaakt, want „zie je, ik moet Windelincx zelf hebben, die andere mijnheer weet er niets van.”

Chaulmougra.

In ons Maart-nummer bespraken wij dit z.g. uitheemsche en dure middel, dat tegen asthma werd aanbevolen en noemden daarin als exploitant van het middel: Dr. K. BEVING, te Brussel.

Naar aanleiding daarvan ontvingen wij een schrijven van Dr. J. K. BEVING, te Brussel, waarin deze ons mededeelt, dat hij „nooit een enkelen brief aangaande asthma of chaulmougra heeft geschreven en ook niets weet aangaande die advertentie”. Wel

bericht hij ons, dat hij een korten tijd geassocieerd was met een Amerikaansch gediplomeerd geneesheer, van wien hij alles behalve aangename ervaringen heeft opgedaan, en die op eens verdwenen is, ofschoon Dr. B. vermoedt, dat hij zich nog te Brussel ophoudt.

De naam van dien Amerikaanschen geneesheer wordt ons opgegeven als FRANS SMINKELS, en nu is het wel opmerkelijk dat, (zooals wij in het no. van Maart j.l. meldden) de expediteur, die voor de verzending van het poeder zorg draagt (en daarbij nog een prijscourant stuurt, die er met vele Latijnsche plantennamen zeer geleerd uitziet) zich noemt: A. P. SMINKELS.

Wij zullen de zaak nader onderzoeken, maar gevoelden ons verplicht reeds nu het protest van Dr. BEVING op te nemen.

INGEZONDEN.

HAARLEM, 12 April 1897.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij, te Amsterdam.

Tot mijn leedwezen ben ik genoodzaakt op te komen tegen de voorstelling van de vraag, die ik gericht heb tot uwe Vereeniging inzake de uitdaging van Windelincx, welke voorstelling is opgenomen in uw No. van April j.l.

Boven dat stuk zet u: „Een woordvoerder voor Windelincx”, blijkbaar een insinuatie tegen mij. Waaraan ontleent u, M. de R. het recht mij aldus te betitelen? Omdat ik u aanraad den handschoen op te nemen, dien Windelincx u toewerpt? Dan zal ik mij de qualificatie moeten blijven getroosten, want ik ben nóg van meening, dat dit op uw weg ligt.

Wat wil Windelincx? Niet zooals in uw No. van April wordt gezegd: „te bewijzen, dat er geene hope, looze kankerlijders in zijn inrichting worden genezen”; maar: „een onderzoek doen bij (onze) genezene patiënten van kanker, of bij degenen, die nu nog in behandeling zijn, om eens goed te kunnen constateeren of in mijne inrichting kankerlijders genezen worden, nee of ja.”

Ik schrijf dat uit het ingezonden stuk van Windelincx over en ieder die lezen kan bemerkt toch, dat dit geheel iets anders is.

Kon nu de Vereeniging deze uitdaging niet aanvaarden? Was er geen jong medicus te vinden, die Windelincx controleeren wilde in zijn eigen gesticht? Windelincx had hem moeten ontvangen, want hij vraagt het zelf en was hij achteruitgekraabbeld, dan had het Maandblad een mooi wapen tegen hem in de hand gehad. Maar in het meergenoemd Aprilnummer rept de Redactie van dit controle-onderzoek niet en bepaalt er zich toe, te wijzen op wat zij reeds tegen Windelincx heeft gedaan.

Ik noem dit slaan naast de quaestie en niet er bovenop. Het publiek dat het stuk van Windelincx gelezen en van het Maandblad geen antwoord gevonden heeft, concludeert daaruit, dat Windelincx het nog zoo mis niet heeft en aan dien indruk doen de berichten over patiënten die door hem verknoeid zouden zijn, weinig kwaad. „De doktoren”, zegt het publiek dan, „vergissen zich ook wel!”

Dat klinkt niet aangenaam, maar het is zoo en ik moet het daarom zeggen op gevaar af, dat uwe Redactie mij nu den woordvoerder van 't groote publiek noemt. Laat mij u zeggen, M. de R., dat ik persoonlijk mij nimmer tot Windelincx zou wenden en dat ik dit alleen schrijf om mij te rechtvaardigen in de oogen van uwe lezers, die door uw onberaden uitdrukking een woordvoerder van Windelincx in mij zouden zien en bovendien uit sympathie voor uw streven.

Die sympathie leidt mij er tevens toe, u te doen opmerken, dat naar mijne wijze van zien, de strijd door u gevoerd, op veel praktischer manier zou kunnen geschieden dan (hoofdzakelijk in uw eigen Maandblad. Zij die dat lezen, zijn de leden uwer Vereeniging die niet meer bekeerd behoeven te worden en verder wordt er nu en dan in de dagbladen eens een klein stukje overgenomen. Meestal is dat overnemen moeilijk, omdat vele berichten zoo oud zijn geworden. Waarom nu zendt de Vereeniging niet direct berichten of ingezonden stukken aan de dagbladen, dan kunnen deze ook actueel als ze daar zijn, veel meer nut stichten. Ik voor mij stel er gaarne wat ruimte voor beschikbaar.

Het maandelijksch verschijnen van uw blad maakt welbeschouwd ook polemiek onmogelijk, tenzij die in de dagbladen wordt gevoerd. Bij het afdrucken van dit stuk toch zullen de lezers wel niet zoo precies meer weten, wat er in het Aprilnummer heeft gestaan.

Met dankzegging voor de plaatsruimte verblijf ik Hoogachtend,

J. C. PEEREBOOM,

Redacteur van Haarlem's Dagblad.

Gaarne verklaren wij, dat het geenszins in onze bedoeling lag te insinueren, als zou de geachte inzender een helper

van *Windelincx* zijn. Wij twifelen geen oogenblik, of het was ter wille van de waarheid, dat hij ons aanspoorde, den handschoen van *W.* op te nemen.

Maar hiermede bepleitte hij onwillens de zaak van den kwakzalver.

Het is ons niet mogelijk het verzoek van *W.*, om hem te komen controleeren, te beschouwen als een verzoek te goeder trouw. Dat het wordt ondersteund door een eerlijk man is koren op zijn molen en een welkome reclame voor zijn zaak.

Wij hebben in den loop der jaren steeds meer zekerheid gekregen, dat de inrichting van *W.* een *heilooze* inrichting is, die onnoemlijk veel kwaad gesticht heeft en nog voortdurend sticht. Op een breede rij van feiten steunt onze overtuiging, dat deze inrichting een geldmakerij is, waarbij het wel en wee der patiënten te eenemale bijzaak is. Hoe velen zijn niet daarheen gelokt met de belofte van „volkomen genezing,” die niet genezen, maar wel verergerd weer zijn vertrokken, terwijl de tijd voor een doeltreffende behandeling intusschen onherroepelijk was verstreken. Hoe velen zijn niet met de stellige belofte van genezing gepaaid en aan de praat gehouden, weken en maanden lang, en hebben schatten gelds zien verdwijnen, zonder eenig nut. Nu zegge het publiek „dat de doktoren zich ook wel vergissen,” maar geen eerlijk dokter zal onder belofte van zekere genezing een patiënt een pijnlijke en kostbare kuur laten ondergaan, terwijl hij weet dat die kuur den patiënt van geen nut kan zijn.

Wat zou onder deze omstandigheden onze controle moeten uitrusten? Meent werkelijk de geachte inzender, dat er een bekwaam medicus zou zijn te vinden, die eenige maanden wilde opofferen voor dit onvruchtbaar werk? Ernstig onderzoek, opoffering van moeite en tijd, men getroost het zich gaarne wanneer daarmee een nuttig resultaat kan worden verkregen. Maar van deze zaak weet elk medicus, dat zij slecht is.

Die controle zou alleen kunnen dienen om het publiek te overtuigen, om aan het Maandblad „een mooi wapen in de hand” te geven, zooals de geachte inzender meent. Maar wij weten het uit treurige ervaring, dat de kwakzalver elk wapen weet te gebruiken voor eigen reclame. Wat een verdachtmakingen, wat een insinuaties lieten zich van tevoren voorspellen, wanneer het rapport van dien controleur tegen *W.* zou getuigen! Aan welk een kans zou zulk een medicus zich blootstellen om zijn eigen goeden naam beklad te zien! Wie gevaarlijke dieren wil uitteekenen gaat niet bij ze in de kooi zitten, hoe leerzaam zulk een verblijf wellicht zou kunnen zijn. Wij achten het verstandiger ons niet persoonlijk te begeven in het hol van den kwakzalver.

Met genoegen lezen wij de betuiging van sympathie die de geachte inzender voor ons streven gevoelt en dankbaar nemen wij derhalve nota van zijne opmerkingen. Hij houde ons echter ten goede, dat wij, op onze manier blijven voortwerken. Want zij, die de waarschuwingen in ons Maandblad lezen, zijn niet alleen de leden onze Vereeniging maar *duizenden anderen*. Iedere maand worden ongeveer 4000 exemplaren gratis onder niet-leden verspreid en tevens neergelegd op plaatsen, waar zij door veel meer dan één persoon worden gelezen. Daarbij ontvangt elke redactie van de ons bekende Dag- en Weekbladen een exemplaar met verzoek om daaruit over te nemen wat zij verkiest. Dat dit overnemen nu zoo moeilijk is „omdat vele berichten zoo oud zijn geworden” stemmen wij geenszins toe. Het zijn geen nieuwstijdingen, maar meestal waarschuwingen, die, men behoeft de advertentie-kolom van de dagbladen, die op denzelfden dag verschijnen maar na te gaan, nog actueel genoeg zijn. Trouwens, wat de inzender verlangt, het terstond inzenden van berichten enz. aan dagbladen — hoe zeer wij ook zijn aanbod van beschikbare ruimte waardeeren — zou een totale onmogelijkheid voor ons zijn. Wanneer wij kennis krijgen van deze of gene advertentie of brochure, die ons *verdacht* voorkomt, dan gaat 't niet aan daartegen maar terstond en klakkeloos te waarschuwen. Elke waarschuwing vereischt veel tijd voor een meestal uitgebreid onderzoek en somwijlen zijn we genoodzaakt een plan van bestrijding op te geven wegens gebrek aan voldoende gegevens. Wat zou er nu gebeurd zijn, als wij terstond aan 't waarschuwen waren gegaan? Daar, waar bij ons geen twijfel bestond dat wij inderdaad met kwakzalverij te doen hadden en er „periculum in mora” was, hebben wij nooit gewacht tot de verschijning van het Maandblad, maar het publiek door middel van strooibijljetten of door de dagbladers gewaarschuwd; men herinnere zich slechts de Hop-bitter, Sequah of het Asthma-middel van Schiffmann.

Dat polemieek moeilijk wordt door het maandelijksch verschijnen van ons blad geven wij gaarne toe, maar deze rubriek neemt weinig plaats in 't Maandblad in. Zooals men weet, treden wij met kwakzalvers of hunne helpers niet in debat en het gebeurt zelden dat wij met anderen polemieek voeren. Zoo noodig, dit zal de geachte inzender zich zeker herinneren, roepen wij daarvoor ook de welwillendheid der dagbladers in.

REDACTIE.

Mijnheer de Redacteur!

Het zij mij vergund u een staaltje van *Windelincx's* praktijk hier in Haarlem mede te deelen; misschien dat u het geschikt vindt het in het Maandblad te publiceeren.

Eergister dan vervogde zich ten mijne eene moeder hulp vragend voor twee kinderen, meisjes, beide lijdende aan eene oogaandoening van vrij recenten datum.

Behalve daaraan, leed het eene kind nog aan een uitgebreiden lupus van den neus, terwijl het andere kind eene tuberculeuse aandoening had van een der vingers (spina ventosa met fistelvorming).

De vader was werkmans (smid) aan eene der industriële ondernemingen hier ter stede.

Sedert eenigen tijd nu was de moeder aan het sparen gegaan om den neus en den vinger van hare kinderen aan de zorg (?) van *W.* te kunnen toevertrouwen.

Na 7 weken behandeling was de oogaandoening eene goede gelegenheid mij meteen te vragen: „wat mijnheer van *W's* behandeling dacht, want ziet u, 't schiet niets op en 't gaat boven de krachten van ons menschen”.

In die 7 weken was elke week door deze werkmansvrouw f 5.— geofferd voor één consult (*W.* was zoo

roijaal (?) geweest, twee kinderen voor één te laten betalen!) en verder elke week nog f 7.35 voor medicijnen, die van uit Brussel werden toegezonden.

De vrouw had dus circa 85 gulden betaald en was: *niets opgeschoten*. *W.* had de moeder voorgesteld het lupuskind op te laten nemen in *het gesticht W.* à 10 gulden per dag, welk voorstel natuurlijk schipbreuk leed op de finantieële draagkracht der vrouw.

(Het voorstel op zich zelf geeft ook veel te denken.)

Als bewijs hoe hoog een dergelijk man als *W.* boven de medici bij het publiek staat aangeschreven, diene wel de vraag der moeder of ze van mij voor de oogbehandeling harer kinderen een kaart van onvermogen mocht hebben van één gulden per drie maanden.

Ik kon niet nalaten te glimlachen toen ik haar dit verzoek inwilligde.

Dat *Windelincx's* philantropie niet nog meer vruchten draagt, zit in de: „*broodnijd der medici*”???

Met de meeste hoogachting,

Uw dienstwillige,

J. WALLER ZEPER, Arts.

HAARLEM, 15 April '97.

Ter overneming.

Pastoor Martin Beck's breukzalf. Evenmin als het gat in een plank zal dichtgroeien door een smeerseltje, evenmin kan de abnormale opening in den spierwand van den buik (een breuk) gesloten worden door zalf te smeren op de huid, die haar bedekt. Nooit heeft eenige zalf een breuk genezen of heeft eenig geneeskundige, die te goeder trouw is, de mogelijkheid van zulk een genezing kunnen beweren. Toch wordt er van *Beck's breukzalf*, in de advertentie, beweerd: dat ze „*volkomen genezing brengt* en zoowel door Binnen- als Buitenlandsche geneeskundige specialiteiten *dringend* wordt aanbevolen”.

Deze bewering is *hoogst gevaarlijk*. Niet alleen dat hij, die daaraan geloof en van de zalf in geval van een breuk gebruik maakt, zijn geld *doelloos* wegwerpt, wanneer hij voor f 2,50 een bijna waardeloos mengsel van terpentijn, was en een of ander vet bij *REIMANN'S te Haarlem* koopt, maar — en dit is *veel slimmer* — hij stelt zich bloot aan het groote gevaar, dat zijn gebrek verergert, omdat hij de meest doelmatige behandeling verwaarloost. En die verwaarloozing kan beklemming van de breuk ten gevolge hebben, het ergste wat een breuklijder kan overkomen.

Varia.

Uit een advertentie.

In een annonce van een handelaar in drogerijen, specerijen enz. lezen wij o. m. het volgende:

„Specialiteit in

alle soorten natte en droge VERFWAREN.

Schilders en Stukadoors extra goedkope prijzen.

Eenig adres voor de **KINDERSIROOP** tegen koperzuur en het verzuren van melk en voedsel bij kinderen. — 35 Cent per Flacon.”

Van een scheurkalender.

„Die hier zijn menschen kent, naar eisch biologieert, En naar het voorkomt, 't best en 't gauwst zijn schaapjes scheert, In 't vlieg afvangen knap en 't meeste intrigeert, Hij komt somtijds het verst, en wordt het meest geëerd.

De wereld, wel beschouwd, is sluwheid en taktiek, Is vrienden anders niet, dan eene rarekiek.”

Dit stond op 1 April, de kwakzalvers echter leveren het bewijs, dat het geen grap is.

Correspondentie.

Als nieuw lid is toegetreden de heer *J. Waller Zeper*, arts te Haarlem.

Dep. Rotterdam der Maats. t. Nut van 't Algem. Gaarne zullen wij aan het voorstel gevolg geven; het is een goede gelegenheid tot verspreiding der blaadjes.

B. K. Kz. te D. T. De nummers van „*De Rijnstreek*” ontvangen en met genoegen gelezen. Gij weet nu hoe wij over de apparaten van de *Alimonda's* denken.

H. v. d. M. te R. Dank voor 't gezondene. Reeds in onze eerste jaargang, in de nummers van Juni, Juli en Augustus is uitvoerig uiteengezet welken invloed de firma's *Daube en Co.*, en *Jones en Co.*, de *Compagnie Générale de Publicité*, aan wie tal van bladen de behartiging van de buitenlandse advertenties overlaten, op de plaatsing van de kwakzalvers advertenties uitoefenen; een invloed die, tenminste in dien tijd, voor de betrokken firma's alles behalve nadeelig was. De eerste jaargang is uitverkocht en daarom zouden wij zoo gaarne de destijds geplaatste artikelen over dit

onderwerp — en ook tal van andere — nog eens overdrukken, maar . . . de kwakzalvers laten ons zoover niet komen. Er zijn steeds zóoveel nieuwe zaken te behandelen, dat wij de oude wel moeten laten rusten.

In het boekje „*Ueber Haarfarbe und Haarfärbung*” konden wij geen kwakzalverij zien.

Dr. G. W. B. te S. Het deed ons genoegen weer eens iets van u te ontvangen.

Dr. v. D. te L. Wij hebben alles nagegaan doch konden niet vinden dat die *Dr. v. P. te O.* vroeger in het Maandblad besproken is. Gij zult ons dus zeer verplichten door ons, indien het u mogelijk is, eenige nadere inlichtingen omtrent zijn geneesmethode en geneesmiddelen te verstrekken.

Dr. D. S. H. te 's G. Ofschoon de desinfecteerende eigenschappen van het papier „*Santaboli*” wel in snorkende bewoordingen worden aangekondigd, kan het papier zelf toch niet als kwakzalverij worden beschouwd. Integendeel, een nauwkeurig bacteriologisch onderzoek, door ons lid, den heer *VAN KETEL* te Amsterdam, in vergelijking met ander, gewoon schrijfpapier ingesteld, heeft aangetoond, dat het desinfectans van „*Santaboli*” inderdaad een belangrijken storenden invloed op de ontwikkeling van typhusbacillen uitoefent, terwijl die invloed bij gewoon schrijfpapier niet was te bespeuren.

Met dit nummer wordt de op 27 April j.l. gesloten ledenlijst over 1896 verzonden. Zooals gewoonlijk zijn met een * aangeduid de leden, die hunne contributie over 1896 reeds gezonden hebben, en met † zij, die bovendien nog een extra-bijdrage voor de kas hebben gegeven.

Wijl er enkele postwissels zonder naam zijn ontvangen, verzoekt de Secretaris-penningsmeester hun, die een postwissel verzonden hebben en dit niet bij hun naam vinden aangeteekend, hem daarvan kennis te geven.

Aangeteekend, die hunne contributie nog niet hebben betaald, worden beleefd verzocht, ten einde moeite en kosten aan de Vereeniging te besparen, dit alsnog per postwissel te doen.

Nogmaals verzoeken wij onze leden, ieder in zijn kring pogingen aan te wenden tot vermeerdering van het leden-tal. De Vereeniging heeft meer moreelen en finantieelen steun noodig om haren strijd met kracht voort te zetten.

Met een weinig moeite en een hartig woord van de zijde onzer leden zou het getal deelnemers in dien strijd ongetwijfeld grooter kunnen zijn, wanneer n.l. ieder van hen vrienden en kennissen aanspoorde om onze geleerden te helpen versterken.

Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. Spranger's Maagdruppels. Met ijzeren volbarding wordt dit middel voortdurend aanbevolen tegen alle *maag- en onderbuikskwalen*, als onmiddellijke hulp bij schele hoofdpijn, maagkramp, misselijkheid, hoofdpijn, buikpijn, slijmverstopping, hartwater, maagzuur, opgeblazenheid, duizelingen, koliek en klieren.

En alsof dit nog niet genoeg was leest men in een bijgevoegde brochure, dat bij *cholera* en *buikloop*, deze druppels onmiddellijk de ziektekiemen uit de *maag* en ingewanden verdrijven, terwijl zij verder bij *walgelijke epidemieën* een zeker behoedmiddel zijn tegen besmetting.

Ons dunkt men zou tevreden kunnen zijn met het groote getal kwalen waartegen dit middel hulp biedt; maar dit behoeft niet, het kan ook nog voor andere doeleinden gebruikt worden, want — zegt de fabrikant — de druppels zijn een voorbehoedmiddel *tegen alles*; *wie jaar in jaar uit*, alvorens zich ter ruste te begeven, een thee- of eetlepel vol inneemt, *blijft steeds gezond*.

Wij vragen in gemoede: kan het ergerlijker? kan het brutaler?

En waaruit bestaat nu dit universeel-middel? De heer *D. v. D. WEERD* te Kampen heeft aan het licht gebracht, dat *Spranger's druppels* bestaan uit een alcoholisch aftreksel van *rhabarber*, *aloë* en *guttegom*, drie purgeermiddelen, de laatste twee zeer sterke, die bij langdurig gebruik ongetwijfeld der gezondheid groote schade zullen berokkenen.

Wie, jaar in jaar uit, dagelijks deze purgeermiddelen inneemt, kan er zeker van zijn, dat hij, op raad van een gewetenloosen kwakzalver, zich zelf te gronde richt.

Pain Expeller van *F. Ad. Richter & Co.* kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van *Spaansche peper* worden met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder worden 2,5 d. *zeep* in 100 d. water opgelost en daarbij gevoegd *vliegende geest* 300 d., *Kamfer* 30 d., *Rosmarijnolie*, *Lavendelolie*, *Thijmolie* en *Kruidnagelolie* elk 10 d., *Kaneelolie* 1,5 d., aftreksel van gebrande Suiker 5 d. Het middel wordt zoowel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen, uitwendig gebezigd, eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang geen onschadelijk middelje en menigeen zal er zich nadeel door berokkenen.

Vergiftiging door het inwendig gebruik van *Pain Expeller* is reeds meermalen voorgekomen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 740.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Het vonnis in zake Poncelet.

Grootere artikelen: Bestaat er een Pastoor Beck? — Is dit alleen in den Haag zoo? — Wetsovertreding.

Ingezonden: Boeren-geneesmiddelen.

Ter overneming: Middelen tegen Asthma.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Dr. Retau's zelfbewaring.

BERICHTEN.

Het Proces-Poncelet.

ARRONDISSEMENTS-RECHTBANK TE AMSTERDAM.

EERSTE KAMER.

Voorzitter: Mr. J. A. de Bas, Vice-President.

Rechters: Mrs. A. J. Karseboom en J. Deking Dura.

Vonnis van 4 Mei 1897,

inzake

EMILE PONCELET, wonende te Verriers, Eischer, procureur Mr. D. E. LIONI, advocaat Mr. J. KAPPEIJNE VAN DE CAPPELLO,

contra

de „Vereeniging tegen de Kwakzalverij”, gevestigd te Amsterdam, Gedaagde, procureur en advocaat Mr. V. K. L. VAN OS.

De Rechtbank, gehoord partijen, gezien de stukken, overwegende ten aanzien der feiten,

dat de Eischer stelt, dat Gedaagde in het nummer van April 1895, vijftiende jaargang, No. 4, van het door haar uitgegeven maandblad een artikel heeft gepubliceerd van den volgende inhoud: (1)

„Pastilles Poncelet.

„Het is de koning der Pastillen, de leidman der zwakke borsten, de troost der ongelukkigen, die lijden en hoesten. In één woord het is het eenig middel wat nog hulp brengt, dan wanneer reeds alle andere geneesmiddelen krachteloos zijn geweest.”

„Dat klinkt als een — ja als wat?

„Dergelijke mooie tirades zouden wij hier in massa kunnen opnemen, wanneer wij maar enkele aanhalingen deden uit de walgelijk opgeschroefde reclames, waarmede in de laatste tijden bijna alle groote en kleine Nederlandsche dagbladen werden ontsierd.

„Bij die eene aanhaling zullen wij 't echter laten, 't is meer dan genoeg.

„Ja, 't is meer dan genoeg om de Pastilles Em. Poncelet te brandmerken als een kwakzalverij, zóó groot in haar optreden, dat zij de producten van Holloway, Brandt, Richter, Guyot en dergelijke naar de kroon steekt.

„Wij hebben een verzoek aan onze lezers: Doet u de moeite (onze couranten maken u die moeite al zeer gemakkelijk) en leest eens goed na, wat die Fransche kwakzalver in zijn advertenties schrijft ter aanbeveling van zijn fabrikaat. Ziet hoe hij alle bestaande geneesmiddelen afbreekt en met zijn middelen onfeilbaar genezing, binnen korten tijd belooft; let er op hoe hij, bij al die reclame schettert, dat een fatsoenlijk mensch, als 't ware, hooren en zien vergaat..... en antwoordt dan op deze vraag:

(1) Wij nemen dit artikel in zijn geheel, uit het vonnis over, teneinde onze lezers, die niet in het bezit zijn van het Mbl. van April '95, in de gelegenheid te stellen de zaak goed te beoordeelen.

Red. Mbl.

„Waarvoor houdt gij die Pastilles Poncelet?

„En wij zijn overtuigd, dat zelfs zonder nader onderzoek, alléén door het lezen der annonces, het eenstemmig antwoord zal zijn..... voor een groote kwakzalverij!

„Slechts een charlatan, een marktschreuer kan op dergelijke wijze reclame voor zijn product maken. Uit alles proeft men den typischen kwakzalver, die alleen maar in plaats van marktplein, trompet en trom, gebruik maakt van de moderne hulpmiddelen, hem zoo welwillend, meestal tegen laag abonnement aangeboden: courant en advertentie. Blaffende honden bijten niet. Zoo zal het ook hier zijn. Juist de ophef, die er van de genoemde pastilles wordt gemaakt, zal oorzaak zijn, dat iedereen ze terstond in hare ware gedaante leert kennen..... en daarom kunnen wij met een beknopte waarschuwing volstaan.

„De Pastilles Poncelet bestaan, volgens de opgaven in de advertenties, uit teer, chloorzure potasch, ipecacuanha en zoethout, terwijl in enkele dier advertenties codeïne in de samenstelling is opgenomen en in andere niet.

„Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. d. Harst J.Jzn. en A. Sytsema te Middelburg, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van chloorzure potasch en ipecacuanha, terwijl er veel waarschijnlijkheid, doch geen zekerheid was voor het voorhanden zijn van codeïne.

„Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten onze beschouwing laten, dan zijn nog de andere twee stoffen, die trouwens zeer oude bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zóó onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dat nog wel aan kinderen!

„Integendeel; een geregeld gebruik van ipecacuanha — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijdens (en juist o. a. voor die lijdens, aan wie Poncelet hulp belooft) zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen en ook de chloorzure potasch mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt.

„De raad, in een der geïllustreerde advertenties in het Handelsblad voorkomende, om een kind ieder uur een pastille te geven, is in één woord schandelijk; bij kleine kinderen zou die raad den dood kunnen veroorzaken.

„Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles Poncelet geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen in elke gewenschte hoeveelheid even goed bij ieder apotheker hier te lande krijgen en zeker niet duurder. Men heeft daarbij de zekerheid, dat men juist datgene krijgt wat men verlangt, en in zuiveren staat, welke zekerheid niet wordt geboden door een kwakzalver, die zijn product in gesloten doosjes verkoopt, al zijn er ook sommige Nederlandsche apothekers, o. a. de algemeene depôt-houder Henri Sanders, Rokin 2, te Amsterdam, die zich niet schamen als handlangers van den Franschman op te treden.

„Er is dus niets, dat ten voordeele van deze Pastilles pleit, alles is er tegen.

„Ten slotte nog eens de waarschuwing, die eigenlijk op ieder kwakzalversmiddel past. Door het afkeuren van alle andere middelen en het aanbevelen van hun eigen middel trachten de kwakzalvers het lichtgeloovig publiek er toe te brengen, bij elke ongesteldheid, vóór alles, naar hun middel te grijpen. Die toeleg gelukt helaas dikwijls! Het middel wordt aangewend, het helpt niet..... en eerst daarna wordt de geneesheer geroepen. Maar dan is het somwijlen te laat of kost het veel meer moeite dan in het begin der ongesteldheid, om het kwaad te keer te gaan.

„Zoo ergens, dan is dit van toepassing op verkoudheid, longaanandoening, keelontsteking en tal van de kwalen, waartegen juist de Pastilles Poncelet als onfeilbaar worden aangeprezen.

„Men zij op zijn hoede!”

dat Gedaagde in het nummer van December 1895, vijftiende jaargang, No. 12, opnieuw een artikel heeft gepubliceerd van ongeveer denzelfden inhoud;

dat de inhoud van gemelde artikelen is beleedigend voor Eischer en het oogmerk om dezen te beleedigen, bij den kennelijk beleedigenden inhoud der artikelen en den niet minder krenkende en beleedigenden vorm, waarin de daarin opgenomen onware beschuldigingen worden geuit, uit den inhoud en vorm van zelf voortvloeit;

dat de Eischer door de publicatie der bedoelde artikelen materiele schade en nadeel in eer en goeden naam heeft geleden;

dat de Eischer mitsdien heeft gevorderd en geconcludeerd, dat de door gedaagde in voorschreven voege gepleegde daden zullen worden verklaard te zijn beleedigend voor den Eischer en deze zal worden gemachtigd om het in deze te wijzen vonnis ten koste van Gedaagde in het openbaar te doen aanplakken bij zoovele exemplaren, als en daar waar de Rechtbank zal bevelen, voorts dat Gedaagde zal worden veroordeeld, om aan Eischer als schadevergoeding en tot betering van het nadeel, door hem in eer en goeden naam geleden, tegen kwijting te betalen de som van f1000.—, alles met veroordeeling van Gedaagde in de kosten van het geding;

dat de Gedaagde heeft geantwoord:

dat des Eischers recht, indien het ooit bestaan had, om ter zake van het artikel van April 1895, voorkomende in het door haar uitgegeven „Maandblad”, eene burgerlijke rechtsvordering, wegens beleediging in te stellen, vervallen is, daar ten dage der dagvaarding reeds een jaar verlopen was, sedert de inhoud van het artikel hem bekend was;

dat de Eischer den Rechter niet in staat stelt te oordeelen over het al of niet beleedigende van het artikel van December 1895, nu hij daarvan bij dagvaarding niets anders zegt, dan dat het „van ongeveer denzelfden inhoud” is, n.l. als dat van April 1895;

dat de Eischer niet stelt, welke de woorden of uitdrukkingen in het door hem, in hoofdzaak juist geciteerde artikel zijn, waardoor hij zich beleedigt acht en dus een debat over het al of niet beleedigende onmogelijk is;

dat de Eischer geen feiten stelt, waaruit van het oogmerk om te beleedigen blijkt;

dat zoodanig oogmerk bij de Gedaagde Vereeniging niet bestaan heeft, doch deze met de publicatie geen andere bedoeling gehad heeft, dan ter bereiking van het geoorloofde doel, waartoe zij is opgericht, het publiek te waarschuwen tegen het opvolgen van den verderfelijken geneeskundigen raad, gegeven door iemand die de bevoegdheid daartoe mist;

dat die waarschuwing gedaan werd op wetenschappelijke gronden en reeds uit haren inhoud klaarblijkelijk is, dat zij geschiedde uitsluitend in het algemeen belang;

dat de afwezigheid van het oogmerk om een bepaald persoon te beleedigen reeds daaruit blijkt, dat gedaagde den exploitant van het als geneesmiddel aanbevolen product, tegen welks gebruik zij waarschuwde, zoo weinig kende, dat zij hem voor een Franschman hield, terwijl haar nu eerst blijkt, dat hij een Belg is;

dat zij bereid is de waarheid der in de bedoelde artikelen vermelde feiten te bewijzen door alle middelen rechtens, speciaal door getuigen;

dat van door Eischer geleden schade niets is gebleken en ook geen feiten zijn gesteld, waaruit het bestaan van schade, laat staan van schade tot een bedrag van f1000.—, zou voortvloeien;

dat Gedaagde mitsdien heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijk verklaring van Eischer in zijn eisch en conclusie, immers en in elk geval tot ontzegging daarvan, met zijne veroordeeling in de kosten van het rechtsgeding;

dat de Eischer voor Repliek heeft gezegd;

dat hij ontkent, dat ten dage der dagvaarding een jaar verlopen zou zijn sedert de inhoud van het geincrimineerde artikel, dat in April 1895 is gepubliceerd, hem bekend was; dat beide oeleedigende artikelen eerst enkele weken vóór het uitbrengen dier dagvaarding gelijktijdig te zijner kennis zijn gekomen; dat de exemplaren van het „Maandblad“, waarin die artikelen zijn opgenomen, door hem in 't geding worden gebracht; dat niet alleen bepaalde woorden, maar de geheele inhoud en strekking van de publicatie van Gedaagde beleedigend zijn, terwijl het oogmerk om te beleedigen uit dit een en ander afdoende blijkt; dat Gedaagde tot het bereiken van een wellicht geoorloofd doel ongeoorloofde middelen heeft gebruikt en zij deswege schadelijkt is; dat de landaard van den beleedigde ter zake niets afdoet; dat het waarheids-bewijsaanbod van Gedaagde niet relevant is; dat het lijden van schade rechtens volgt uit het ondergaan eener gepubliceerde beleediging; dat de Eischer mitsdien bij zijne genomen conclusie heeft gepersisteerd; dat de Gedaagde hare bij antwoord gevoerde beweringen bij Dupliek volgehouden en in hoofdzaak nog heeft aangevoerd, dat 't geheel onaannemelijk is, dat Eischer eerst na verloop van 1½ jaar zou kennis genomen hebben van hetgeen over zijn product in het bekende Maandblad van Gedaagde geschreven werd, terwijl het ondenkbaar is, dat de beweerde schadelijke werking van een Maandblad-artikel eerst zoolang na de verschijning zich zou openbaren en daarom de bewering van Eischer omtrent den tijd, waarop 't artikel van April 1895 hem bekend werd en die omtrent 't lijden van schade niet met elkander te rijmen zijn; dat de onvolledigheid der dagvaarding ten aanzien van het artikel van December 1895 niet kan worden goedge gemaakt door bij repliek een exemplaar van het Maandblad in 't geding te brengen; dat Gedaagde haar waarheids-bewijsaanbod alleen deed, omdat uit dat bewijs zou kunnen blijken, dat zij in het algemeen belang gehandeld heeft, indien de Rechtbank daaromtrent nog bewijs nodig mocht achten; dat niet elke beleediging voor den beleedigde schade ten gevolge heeft;

Overwegende wat het recht betreft:

a. ten aanzien van de verwerping, dat des Eischers recht om ter zake van het artikel van April 1895 de onderwerpelijke actie in te stellen, vervallen is, daar ten dage der dagvaarding reeds een jaar verlopen was sedert de inhoud van het artikel hem bekend was — dat de Eischer dit laatste feit heeft ontkend en Gedaagde wel beweert, dat dit niet aannemelijk is, doch in gebreke is gebleven zijne bewering ten aanzien dier bekendheid aan Eischer met eenig bewijs te staven;

dat derhalve voormeld verweer van Gedaagde moet worden voorbijgegaan;

b. ten aanzien der beweerde niet-ontvankelijkheid van Eischer, voor zoover betreft het artikel van December 1895, op grond dat daaromtrent bij dagvaarding alleen wordt gesteld dat het van ongeveer denzelfden inhoud is, als dat van April 1895, zoodat over het al of niet beleedigende er van niet kan worden geoordeeld, dat deze verwerping gegrond voorkomt;

dat immers, waar de Eischer beweert dat hij ook beleedigd is door het artikel van December 1895, en wel door den geheelen inhoud er van, zonder bepaalde beleedigende woorden of uitdrukkingen te noemen, hij niet kon volstaan met het positum, dat dit artikel van ongeveer denzelfden inhoud is als dat van April 1895, maar hij ook dien inhoud in de dagvaarding had moeten opnemen, terwijl Gedaagde terecht heeft aangevoerd, dat dit gebrek niet meer kon worden goedge gemaakt, door het eerst bij conclusie van Replik in 't geding brengen van het exemplaar van het Maandblad waarin het bedoelde artikel is opgenomen;

c. ten aanzien der beweerde niet-ontvankelijkheid van Eischer, op grond dat in het artikel van April 1895, niet is gesteld welke de woorden of uitdrukkingen zijn, waardoor hij zich beleedigd acht, — dat deze bewering niet is gegrond, daar de Eischer zich beroept op den geheelen inhoud en de vorm van het artikel, beide voor hem beleedigend en dus op het complex der daarin vervatte uitdrukkingen en den inkleeding er van, welke het in 't geheel voor hem tot eene beleediging maken, zoodat debat en oordeel daarover wel degelijk mogelijk zijn;

d. ten aanzien der verwerping dat geen feiten zijn gesteld, waaruit van het oogmerk om te beleedigen blijkt — dat ook dit verweer niet kan opgaan, daar voor eene innerlijke bedoeling geen daadzaken kunnen worden aangegeven en bedoeld oogmerk uit inhoud en strekking van het artikel voldoende kan blijken, gelijk Gedaagde zelve dan ook aanvoert dat uit den inhoud van het gepubliceerde zelf blijkt, dat de strekking niet was om een persoon te beleedigen, doch om een zaak te bespreken;

dat derhalve de Eischer in zijn vordering ten aanzien van het artikel van December 1895 vijf en negentig niet, doch in die wat betreft het artikel van April 1895 wel ontvankelijk is;

Overwegende alsnu ten aanzien van de vraag, of de inhoud van dat in de dagvaarding in extenso opgenomen artikel is beleedigend voor den Eischer en of het oogmerk om hem te beleedigen, wat door Gedaagde ten stelligste wordt ontkend, uit inhoud, vorm en strekking van dat artikel voldoende blijkt — dat dit oogmerk slechts dan uit de woorden of uitdrukkingen zou kunnen worden afgeleid, indien deze daarvan een duidelijk sprekend karakter dragen;

dat nu het bewuste artikel met het opschrift „Pastilles Poncelet“ aanvangt met het overnemen uit de dagbladen van eene reclame voor die Pastilles;

dat door den Eischer niet is betwist, dat deze reclame van hem afkomstig is;

dat hierna de bedoeling met dit overnemen en het schrijven van het artikel duidelijk wordt aangegeven, nl. om de Pastilles te brandmerken als, een kwakzalverij en, zoodat het eenige regels verder luidt, „als eene groote kwakzalverij“; dat nu, waar in de reclame de Pastilles aangeprezen worden aan „de ongelukkigigen, die lijden en hoesten“ als „het eenig middel, wat nog hulp brengt dan, wanneer reeds alle andere geneesmiddelen krachteloos zijn geweest“, deze kwalificatie, daaraan door de Gedaagde Vereeniging gegeven,

inderdaad niet kan gezegd worden niet te zijn gerechtvaardigd;

dat voorts de Eischer, en wel uitsluitend in het eerste gedeelte van het artikel, persoonlijk wordt aangeduid als „Fransche kwakzalver, een charlatan, een marktschreeuwer en een typische kwakzalver“;

dat vervolgens het artikel een waarschuwing bevat tegen het gebruik der pastilles, met vermelding van de bestanddeelen daarvan en van den uitslag van een daarnaar ingesteld wetenschappelijk onderzoek en met bespreking der gevolgen van het gebruik dier bestanddeelen, zoodat dit grootste deel van het artikel een schier uitsluitend wetenschappelijk karakter draagt;

dat nu het enkel gebruik van het woord „charlatan“ of „kwakzalver“, door de Gedaagde Vereeniging, die zich tot taak heeft gesteld de kwakzalverij te bestrijden, op de wijze zoodat zij zich in het onderwerpelijk Maandblad-artikel heeft geuit, niet als eene beleediging kan worden opgevat door den Eischer, die, ofschoon zoodat in confesso is, hier te lande onbevoegd tot het uitoefenen der geneeskunst, in Nederlandsche dagbladen geneeskundigen raad geeft en reclame tracht te maken voor een zogenaamd „geheim-middel“, terwijl ook het woord „marktschreeuwer“ d.i. iemand die met veel misbaar eenige koopwaar aan den man zoekt te brengen, noch op zich zelf beschouwd, noch voor den Eischer beleedigend is te achten, wiens schelklinkende reclame voor zijn middel, aan 't hoofd van het Maandblad-artikel is geplaatst;

Overwegende, dat reeds op voorschreven gronden den Eischer zijne vordering niet kan volgen;

Gezien artikel 56 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;

Verklaart den Eischer niet-ontvankelijk in zijne vordering, voor zoover betreft den inhoud van bovengenoemd artikel van December 1895;

Verklaart hem voor het overige daarin wel-ontvankelijk, doch — voorbijgaande het door Gedaagde aangeboden bewijs — ontzegt den Eischer die vordering en veroordeelt hem in de kosten van het rechtsgeding, aan zijde van Gedaagde begroot op enz.

Bestaat er een Pastoor Beck?

In ons nummer van December 1896, bij de bespreking van de *Breukzalf van Pastoor Martin Beck* opperden wij, op aldaar aangevoerde gronden, het vermoeden, dat de naam van den Pastoor slechts gefingeerd was. Sinds dien tijd heeft deze zaak een punt van bespreking uitgemaakt in verschillende nummers van het *Nijmeegsche Weekblad* en wij achten ons verplicht daarvan het een en ander mee te deelen.

In het no. van 17 Maart '97 wees de Redactie op de handelwijze van Pastoor Beck, waarop 31 Maart een „ingezonden stuk“ van den heer KEUKENS volgde, waarin ons artikel van December en ook een later van Januari werd aangehaald om aan te toonen, dat bij ons twijfel bestond omtrent het bestaan van genoemden Pastoor.

Naar aanleiding daarvan verscheen in het *Nijm. Weekbl.* van 7 April een artikel van Dr. J. (wiens naam ons bekend is), dat wij in de hoofdzaak overnemen:

„Geachte Redactie.

Aangezien de heer Keukens meent, met een beroep op het *Maandblad tegen de Kwakzalverij*, het bestaan van pastoor Beck in twijfel te kunnen trekken, verzoek ik de ruimte om uwen lezers mede te deelen *waar en op welke wijze* ik de eer had met dezen pastoor, den uitvinder en fabrikant van de bedoelde breukzalf, en zijne zuster kennis te maken.

Den vorigen zomer, een reisje makende door Elzas-Lotharingen, bevond ik mij op zekeren middag in het vriendelijke stadje Barr. Eenigszins vermoeid van een grooten tocht wierp ik het anker uit in het Hotel „Krone“ aldaar, op het oogenblik dat er gemiddagmaald zou worden. Zonder veel plichtplegingen zette ik mij aan den disch, waaraan reeds twee heeren, handelsreizigers hoogstwaarschijnlijk, een pastoor en eene dame hadden plaats genomen. De pastoor, een man van ongeveer 45 jaren, was mijn overbuurman en de naast hem gezeten dame werd mij al spoedig voorgesteld als zijne zuster.

De pastoor hield blijkbaar van een praatje. Met een sterk Elzasser accent vertelde hij mij allerlei bijzonderheden van de streek, waarin ik mij bevond, en gaf hij daarbij zijne groote voorliefde voor Frankrijk op de meest ondubbelzinnige wijze te kennen. De behoefte om vreemdelingen, die geen Duitschers zijn, deelgenoot te maken van hunne bittere gevoelens jegens Duitschland, had deze pastoor gemeen met alle Elzassers, met wie ik in die environs kennis maakte.

Gaandeweg werd de pastoor hoe langer hoe mededeelzamer, zoodat ik bij het dessert reeds wist dat hij en zijne zuster voor een paar dagen voor plezier op reis waren; dat hij zijn standplaats had in een naburig dorpje; dat zij den vorigen nacht gelogeed hadden in het klooster op den Odiliënberg en dat zijn naam Beck was. De eenigszins komische indruk, dien — ik weet nog niet waarom — deze pastoor en zijne zuster op mij maakten, werd niet weinig verhoogd door de zichtbare verbazing van den goeden man, toen hij bemerkte, dat het vernemen van zijn naam mij onverschillig liet. Ik had

waarlijk tot op dat oogenblik nog nooit van zijn wonderbaarlijke breukzalf gehoord.

Nu moest ik natuurlijk alles weten. Ook de zuster werd toen spraakzaam. Haar broeder had van zijn jeugd af een breuk gehad, die door geen dokter te genezen was; te zamen hadden zij allerlei smeersels en zalfjes geprobeerd, totdat zij eindelijk een mengsel hadden verkregen, waardoor de genezing tot stand kwam. Onderwijl haalde de broeder uit zijne zakken verschillende gele en rose biljetten, waarop benevens zijn portret al de wonderen gedrukt stonden, die hunne zalf zou kunnen te weeg brengen.

Mijne vraag, of werkelijk de genezing van de breuk van pastoor Beck door zijne zalf verkregen was, zoodat hij thans het waagde zonder breukband te loopen; beantwoordde deze geestelijke brutaalweg bevestigend. Toen ik evenwel wat pertinenter deze vraag herhaalde en mij daarbij meer tot de zuster wendde, viel deze laatste door de mand en bekende, dat haar broeder wel nog steeds een breukband droeg⁽¹⁾, maar dat dit alleen voorzichtigheidshalve geschiedde. Ik maakte toen de opmerking, dat hij zoo eerlijk had moeten zijn, dit ook op de papiertjes te vermelden, maar pastoor Beck beweerde dat dit niet noodig was, want dat hij zijnen patienten steeds schriftelijk of mondeling aanried, na de genezing den breukband even als te voren te blijven dragen.

Of het dan aan zijne verontwaardiging over de duidelijke wijze waarop ik te kennen gaf, zijne humaniteit op hare rechte waarde te schatten of wel aan eene andere oorzaak was toe te schrijven, dat hij langzamerhand een anderen toon aansloeg, dit durf ik niet beslissen; maar constateeren kan ik, dat de geestelijke zich thans begon te vertoonen in een geheel andere gedaante. Kon men aanvankelijk meenen met iemand te doen te hebben, die zelf dupe van eene dwaling was en nu te goeder trouw anderen dupe maakte, meer en meer werd het mij duidelijk, dat de pastoor geen ander doel beoogde dan de dubbeltjes machtig te worden van hen, die vrouwen in hem stelden. Het cynisme waarmede hij dit te kennen gaf, vooral toen ik hem vroeg waarom hij zijn mengsel niet ten bate der menschheid bekend maakte, behoefde voor dat van den kwakzalver van professie in geen enkel opzicht onder te doen. Ik had geen lust om nog langer met deze twee dischgenooten het discours voort te zetten en nam tamelijk koel afscheid.

Uit het bovenstaande blijkt, geachte Redactie, dat het *Maandblad ter bestrijding van de kwakzalverij* zich vergiste, toen het twijfelde aan het bestaan van Pastoor Beck, den breukzalfman. Het blad was volkomen in zijn recht, toen het tegen boerenbedrog waarschuwde, maar zond zijne pijlen niet op den juiste persoon af, door den generaal-agent verantwoordelijk te stellen. Hoogstens kan deze, zoo hij ten minste niet in blind geloof den geestelijken herder is gevolgd, als heler gebrandmerkt worden.

Uwe Redactie was dichter bij de waarheid dan het *Maandblad ter bestrijding van de kwakzalverij*: die kwakzalver is er wel.

Uw Dw.,
Dr. J.”

Dit artikel lokte verscheidene protesten uit, waarop Dr. J. in het nummer van 28 April het volgende plaatste.

„Om aan al de geteekende en ongeteekende insinuaties in uwe courant aan uw en mijn adres een einde te maken, heb ik maar zelf de moeite genomen het juiste adres van pastoor Beck op te sporen, om zoodoende het bestaan van dien kwakzalver te kunnen constateeren. Ik schreef te dien einde een briefje met verzoek om nauwkeurig adres aan:

Den WelEerwaarden Heer Martin Beck
Pastoor

in de nabijheid van Barr, Elsass,

en ontving reeds drie dagen daarna een uitvoerig schrijven van pastoor Beck, waarbij hij weder eenige gele en rose papiertjes voegde, ter aanbeveling zijner breukzalf, benevens zijn adreskaart. Een dezer papiertjes en de adreskaart zend ik uwe Redactie hierbij toe. Voor degenen die niet de moeite willen nemen zich persoonlijk bij de drukkers van dit blad te vervoegen ter inzage van het juiste adres, volgt hierbij de afdruk van het kaartje:

L'abbé M. Beck

Curé

Bergholtz, (Haute Elsass)
bei Gebweiler.”

Op 12 Mei had nog niemand inzage genomen van het kaartje en het reclame-biljet, wat de Redactie van het *Nijm. Weekbl.* aanleiding gaf om te schrijven:

„Wanneer er niemand opkomt, die de bewijskracht van de door ons gedeponeerde stukken ontzenuwt,

(1) Wij cursiveeren. Red. Mbl.

dan spreken wij het als onze vaste overtuiging uit:

1e. dat er wel degelijk een pastoor Beck bestaat, en

2e. dat die pastoor Beck een gewetenlooze kwakzalver is.

We wachten onze bestrijders af."

Is dit alleen in den Haag zoo?

Onder den titel „Haagsche Hopjes" bespreekt Haganus in het dagblad „de Echo" zoo nu en dan allerlei onderwerpen.

In het nummer van 8 Mei l.l. komt onder meer het volgende voor, dat zoo overeenstemt — zij het dan ook in andere bewoordingen — met wat wij reeds zoo dikwijls schreven, dat wij het gaarne overnemen, als een getuigenis van andere zijde.

Het is het verslag van een gesprek, dat Haganus had met een der meest bekende Haagsche medici op het gebied van zenuwlijden.

„Deze man van groote ervaring en kennis der plaatselijke toestanden wees mij op den toenemenden trek naar het mystieke, het verborgene, het „bovennatuurlijke" (om 't zoo maar te noemen) — die speciaal in de Hofstad valt waar te nemen.

De lezingen op „psychologisch gebied", welke de bekende spiritualiste, mevrouw Elise van Calcar, des Zondags om de veertien dagen hier houdt, worden telkens door een talrijk gehoor bijgewoond. En hoezeer de nobele en vriendelijke vrouw, die ik noemde, ook haar best doet om de menschen te wijzen allereerst op de ethische strekking van haar leer en te waarschuwen tegen het zich overgeven aan allerlei gevaarlijke en zenuwchokkende, griezelige proefnemingen: baten doet het niet.

De medicus, van wien ik hierboven sprak, verhaalde mij van reeksen patiënten, die bij hem kwamen met verstoord zieleleven, als gevolg van deze strooming, die zich in alle kringen doet gelden. Op sommige, zeer impressionabele gestalten, hebben deze dingen een uiterst noodlottigen invloed. Angst, visioenen, dwang-voorstellingen, onrust, algemeene overprikkeling: het zijn zooveel kenteekenen van neurasthenie, die hij onder hen kon gadeslaan. Bij enkelen heeft de oppervlakkige studie van het spiritisme zulk een geweldigen indruk gemaakt, dat zij niet meer voor redeneering vatbaar zijn. Tegenspraak prikkelt hunne overspannen zenuwen slechts en windt hen in hooge mate op. De behoefte om dieper door te dringen tot de mysteriën wordt aldra een hartstocht. Zij verkeeren in een abnormalen toestand, waartegen de functiën der hersens niet lang bestand zijn. En niet zelden is het gedwongen verblijf in een of andere inrichting voor zenuwpatiënten het treurig gevolg van dit alles. Zulke verschijnselen aanschouwend, vraagt men zich af, welke dan de verheffende, tot blijde berusting en tot vroom-kindertlijk geloof stemmende invloed kan zijn van een leer, die zich aanmeldt als willende „vernieuwen" den ouden Godsdienst? Het ergst is, dat zoovele moderne kwakzalvers misbruik maken van de op mysteriën beluste stemming van het publiek, om hun slag te slaan! Telkens vestigt zich een of andere meneer, wiens antecedenten doorgaans in het duister liggen, als magnetiseur, wonderdokter, of hoe men 't gelieft te noemen. Soms zoekt hij een verlopen sujet met 'n medicus-diploma om de wet te kunnen ontduiken. Soms adverteert hij brutaalweg, dat-ie „te spreken is" tusschen zoo en zoo laat. Hij richt zich netjes in; laat u behoorlijk antichambreeren in een sierlijk vertrek; geeft u een gedrukte tarievenkaart en tracht u te overbluffen met de verhalen zijner miraculeuse genezingen. De „officieele wetenschap?" Bah! Welk een mensch met gezonde hersens gelooft daar nog aan! Wie, die zijn leven lief heeft, geeft zich over aan de botterikken, die hun curpus stuksnijden, bederven willen tegen hoog honorarium! Op de gepatenteerde dokters ziet hij neer met de minachting van een Boerhave op een dorpsbarbier. Hij geeft geen drankjes en pillen; hij kerft u niet en doet geen pijn. Hij ziet u slechts aan met z'n groote, schitterende oogen of zwaait zijn met valsche diamanten getooide vingers langs uw neus, — hocus pocus! Klaar is Kees.

Maar die kerels verdienen toch geld als water, — zegt u. Zeer zeker is dat, helaas, het geval.

Maar niemand zal ook beweren, dat de suggestie, van hem uitgaande, nooit vat heeft. Integendeel, dat erkende mijn geleerde dokter eveneens. Op nerveuse vrouwen heeft zoo'n guit dikwijls wát een macht! En even goed als gij of ik, met doller kiespijn naar den tandarts hollend, geen wee meer kunnen gevoelen, zoodra we de schel van den tandarts hebben doen klingelen, zoo „geneest" zulk een kwakzalver menigmaal de uiterlijke symptomen van ziekte of kwaal. Dat is de suggestie. Maar de oorzaak van het lijden is niet weggenomen. Neen, die woekert voort, waar geen deskundige hand hulp heeft geschapt. Die sloop langzaam het lichaam verder, waar de wetenschap geminacht wordt. En kijk nu eens aan, — een geleerde dokter kan niet genezen en deze meneer helpt u dadelijk! Maar wacht eens even; over een jaar of wat steekt de ziekte met hernieuwde felheid het hoofd op. En dan is het de vraag, of meneer de magnetiseur nog redding kan bieden! Ik zou wel eens 'n statistiek willen zien der gevallen van „duurzame, radicale geneezing", door dergelijke heeren tot stand gebracht."

Wetsovertreding.

In het Maandblad van November 1893 plaatsten wij het onderstaand artikel. Nu ons van meer dan één zijde herhaaldelijk gevraagd wordt, wat er, bij ons te lande, bij de tegenwoordige wet, tegen de kwakzalverij kan worden gedaan, nemen wij het nogmaals op.

Er bestaat — wie zou 't gelooven? — in Nederland een middel, weliswaar vrij omslachtig en niet altijd doeltreffend, maar dat toch in vele gevallen kan worden aangewend om de verkoopers van kwakzalverijen strafrechtelijk te vervolgen.

Wij hebben nl. in Nederland een wet van 1 Juni 1865, (Stbl. no. 61), regende de uitoefening der artsenijbereidkunst, een wet, waarvan art. 30 aldus luidt:

„Behalve door de apothekers en door de geneeskundigen, tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, mogen de geneesmiddelen, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, een commissie van deskundigen gehoord, aan te wijzen, niet worden verkocht beneden de hoeveelheid, daarbij voor elk dier middelen te bepalen."

De lijst dier geneesmiddelen, die somwijlen door het in gebruik komen van andere geneesmiddelen moest worden herzien, is het laatst vastgesteld bij ministerieële beschikking van 15 October 1889 en draagt het volgend opschrift:

„C. Lijst van geneesmiddelen, die behalve door de apothekers en door de geneeskundigen tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen worden verkocht — onverschillig tot welk doel — beneden de hoeveelheid in die lijst voor elk dier middelen bepaald; met dien verstande dat dit verbod ook betrekking heeft op als geneesmiddelen verkochte mengsels, oplossingen, aftreksels en andere bereidingen, met behulp van een of meer der op de lijst genoemde middelen beneden de daarin opgegeven hoeveelheden bereid, of waarin een of meer dezer middelen beneden die hoeveelheden ontstaan zijn."

Reeds ontelbare malen hebben wij op het bestaan van dit art. 30 gewezen en aangetoond, dat de meeste verkoopers van kwakzalverijen zich aan overtreding daarvan schuldig maken.

Toch behoort een vervolging deswege — vooral tegenwoordig, nu deze overtreding voor de kanton-gerechten wordt behandeld — tot de zeldzaamheden.

De reden daarvan, wij vermeldden het reeds vroeger, is vooral te zoeken in de aarzeling van de Ambtenaren bij het Openbaar Ministerie om een dergelijke vervolging in te stellen, bij de onzekerheid of de geheime kwakzalversmiddelen inderdaad stoffen bevatten, die op de bovengenoemde lijst voorkomen en dan wel in een hoeveelheid, waarin de verkoop, door onbevoegden, strafbaar wordt.

Voor die aarzeling bestaat echter in vele gevallen geen voldoende grond; tal van kwakzalverijen zijn herhaalde malen onderzocht, hare samenstelling is geen geheim meer en men kan vrij zeker zeggen, welke stoffen — soms ook in welke hoeveelheden — tot de samenstelling behooren.

Wij willen een handje helpen om die aarzeling weg te nemen.

Aloë mag, volgens de lijst C., door onbevoegden niet worden verkocht beneden een hoeveelheid van 200 gram;

Zwitsersche pillen,	Pillules Fontaine,
Holloway	Warner's Safe Pills,
Slijm- en Maag-pillen,	Spranger's maagdruppels,
Urbanus	Lieber's zenuwen-kracht elixer,
De galverdrivende Delacre pillen,	

om het hierbij maar te laten, bevatten aloë en wel, bij de hoeveelheden waarin zij aan particulieren worden afgeleverd, minder dan 200 gram; dit laatste is duidelijk omdat b. v. de inhoud van ieder doosje of fleschje pillen slechts eenige grammen in 't geheel weegt.

Acetas plumbicus, op de lijst voorkomende, mag niet beneden de 100 gram (door onbevoegden) worden verkocht;

Ayer's haarversterker,	Melrose,
Eau de Zénobie,	De nieuwe London haarhersteller.
Allen's haarhersteller,	
Rosetter's Hair restorer,	Royal Windsor,
	Injection Brou,

hebben allen onder hunne samenstellende bestanddeelen: acetas plumbicus, per flesch in veel geringere hoeveelheid dan 100 gram.

Brometum kalicum komt op de lijst voor met 100 gram als minste hoeveelheid;

Liqueur Anti-Epileptique van Fiévez,
Bromidia van Battle & Co.,
Middel tegen epilepsie van Killisch,
Anti-épileptique van Uten,

bevatten allen slechts eenige percenten Brometum kalicum, dus veel minder dan 100 gram.

Zoo zouden wij geheele lijsten kunnen samenstellen; om echter niet te uitvoerig te worden, vermelden wij nog het volgende:

De pillen van Dr. Blyn's tegen vetzucht bevatten jodetum kalicum,

Theophiles haarkleurmiddel bevat nitras argenticus,
Pillen Percy bevatten resina podophylli,
Siroop de Chloral de Follet bevat hydras chlorali,
Siroop van Dr. Zed bevat codeinum,
Sequah's Prairy-flower bevat radix rhei (rhabarber),
Suikerpillen Cantel bevatten balsamum copaivae.

allen geneesmiddelen, voorkomende op de bedoelde lijst C., terwijl de hoeveelheid, waarin die middelen aan particulieren wordt afgeleverd, ver staat beneden die, welke in de lijst is opgenomen.

Voorloopig kunnen wij het bij deze opgave laten er is anders nog stof genoeg over.

Wat nu deze opgave betreft durven wij er gerust voor in te staan, dat de opgenoemde geneesmiddelen werkelijk in de desbetreffende kwakzalversmiddelen zullen worden aangetroffen, zoodat men niet behoef te aarzelen in dit opzicht een vervolging in te stellen.

En dan is de vervolging niet moeilijk; het opsporen van de overtreders is onnoodig; zij bieden zich zelf per advertentie aan. Zóó gerust gevoelen zij zich onder de tegenwoordige wetgeving, dat zij, dag in dag uit, per annonce, in de bladen bekend maken, (al is het ook met andere woorden) dat zij het bedoelde art. 30 overtreden.

Moet dat zoo blijven?

Herhaalde malen lezen wij, dat iemand gestraft is omdat hij in 't bezit van ongeijkte gewichten was bevonden. Dit is goed; de wetgever geeft hier den kooper een waarborg dat hij niet in zijn beurs wordt benadeeld.

Maar wanneer, zooals bij den verkoop van kwakzalversmiddelen, de kooper en in zijn beurs en in zijn gezondheid wordt getroffen, wat dan?

INGEZONDEN.

Boeren-geneesmiddelen.

Jantje was altijd een zwak ventje geweest. Zijne ouders hielden zielsveel van hem, want hij was het derde kind, het lang verbeide eenig zoontje, de hoop zijns vaders. Daarom was hij met bijzondere zorg bijzonder stijf gebakerd, en als hij schreide dadelijk flink gewiegd...

Hij bleef een zwak kereltje. Uitslag op het hoofd verscheen al vroeg, ook het gezichtje werd door zwaren geschonden en de neusgaten zaten er vaak van verstopt. „'t Zijn klieren", zei de moeder. Hij is klierachtig, we zullen met levertraan moeten beginnen — en op tweejarigen leeftijd begon Jan zijn eerste flesch. Hij vond dezen drank erg leelijk en daarom gaf moeder hem altijd een handjevol krenten toe om den leelijken smaak te verdriven. Stationair werd elken avond een wijnglas vol levertraan gedronken en welke andere medecijnen later nog ingenomen werden, van levertraan kreeg hij altijd zijn geregelde dosis, tot hij 16 jaar was en

het onderlijke huis verliet.

Vreemd dat deze gewoonte — een ton vol zal hij wel opgedronken hebben — bij hem niet tot een tweede natuur geworden is; toen hij te Rotterdam kwam nam hij toch geen levertraan meer in. (Wat ik hier mededeel is juist zoo voorgevallen te Bleiswijk, dus in het hartje van Zuid-Holland.)

Bovendien waschte de moeder hem elken morgen met sterken brandewijn. Dan greep J. gewoonlijk den doek krampachtig vast — want het deed pijn, erge pijn en hield hem voor zijn borst of bij zijn mond gedrukt. Ook 's avonds werd hij nu en dan met brandewijn gewasschen en dan liet moeder soms er druppeltjes uit den natten doek in Jans mondje loopen; dan sliep hij beter.

Ondanks de levertraan bleef Jantje zwak. De *beenderen* zouden wel zwak zijn; daarom werden oester-schelpen gekocht, fijn gestooten en met water tot thee gezet. Jan kon niet zeggen, dat het leelijk was, het had geen smaak.

Ongeveer terzelfder tijd oordeelden de ouders Jan oud genoeg om met Haarlemmer olie te beginnen. De traditie zeide: „zooveel droppels dagelijks gebruiken als ge jaren oud zijt.” Jan zag, dat vader en moeder, als ze eens ongesteld waren, *jenever* in een glas goten en vele droppels der olie met sterken geur tot een grooten bol in de jenever deden en dan uitdrongen. Maar Jan zelf kreeg de olie in melk en 't was hem of die melk en olie het in zijn lichaampje niet goed eens konden worden. Zeker is, dat Jan, daar de olie 's avonds na het avondgebed ingenomen werd, als hij 's nachts wakker werd, altijd Haarlemmerolie oprispingen had. Vader bracht de olie mee uit de stad (Rotterdam) en wel met een paar *pakjes* te gelijk. Men liet het vliesje op de fleschjes zitten en prikte daar maar eenige gaatjes in tot het fleschje goed druppelen kon. Haarlemmerolie vormde een hoofdartikel van moeders huisapothek.

Maar Jantje werd niet beter, en daar toch voor elke ziekte kruiden zijn gewassen, als men ze maar weet te vinden kon de Brabantsche grasmaaiër wel gelijk hebben, die aanraade notenbladen tot thee af te trekken en Jan dit aftreksel te laten drinken. De geurige notenbladen gaven geurige thee, die echter juist niet lekker te noemen was — maar suiker maakt veel goed.

Jantje ging met 6 jaar naar school en was een door en door zoete jongen, maar met weinig leven. Daar hij ver van school woonde, nam hij, evenals zijne zusjes, boterhammen (grof brood) mee en at die bij de school, bij den timmerman op.

Thuis was wel veel melk en Jan had die wel gaarne met kommen vol gedronken, maar moeder meende, dat de roode uitslag, puntjes op de huid op armen en beenen, wat ze „brand” noemde, een noodzakelijk gevolg waren van 't melkdrinken en verbood dit daarom.

't Werd er niet beter op. Weken aaneen bleef J. soms uit school thuis; hij werd ziekelijk en eindelijk ziek. De derdendaagsche koorts ondermijnde het zwakke lichaampje. Nu kreeg hij bij zijn gewoon rantsoen van huismedicijnen nog leelijke poeders van den ouden dorpsdokter, die hem echter weer zoo klaar maakte, dat hij na ongeveer een half jaar weer naar school kon gaan.

Tegen de klieren had toen een marskramer uit Duitschland een nieuw middel meegebracht: elken ochtend bij 't opstaan, dus op nuchtere maag, een klontje rauw, dus ongekoekt spek, ter groote van ± 3 cM³. Aan den Pastoor werd vergunning gevraagd om dit J. ook op Vrijdag en Zaterdag en de vastendagen te mogen geven, wat toegestaan werd.

De uitslag op gelaat en hoofd was echter eene onaangename geschiedenis: die wilde maar niet weggaan. De neus stond vol zweren, Jan mocht er niet aan krabben om moeder, maar daar het geweldig jeukte kon hij er niet afblijven. Zoo liep hij doorgaans met tal van open wondjes. Maar moeder kwam dikwijls bij zekere juffrouw Van Soest te Rotterdam, in de wandeling de „papjuffrouw” genaamd, omdat de talrijke patiënten die bij haar kwamen, altijd pap op de uit- of inwendige wondplekken kregen. Deze juffrouw gaf moeder een rolletje harde zalf mede — lengte en breedte als een rolletje centen, kleur grauw-geel — deze zalf moest thuis warm gemaakt worden, dan kon ze met een mes op een lapje gesmeerd worden en hielp dan voor *allen* uitslag; de zalf *trok* goed, dat was haar beste eigenschap, immers „uitslag is een teeken, dat er vuile, onreine, schadelijke bestanddeelen in het bloed zitten; als die er uit zijn, gaat de uitslag van zelf weg.”

Dergelijke pleisters kreeg J. nu op het gezicht; op den neus een groote, die over den rug van den neus heenliep. Toen heeft J. ondragelijke pijn geleden. Het vel van zijn gezicht, dat nog vrij gebleven was, werd hoogrood en de wonden waren zoo pijnlijk dat hij het uitschreuwde en ondanks moeders betoog, „dat zachte meester stinkende wonden geven” en hij maar eens „door een zuren appel moest heenbijten”, rukte hij al de lapjes van 't gezicht af en zocht in een spons met hel-

der pompwater afkoeling voor zijne brandende zweren.

Het was werkelijk zeer verdrietig voor de ouders, dat hun eenige zoon zulk een stakkert bleef. De menschen waren in goeden doen; aan geld ontbrak het dus niet.

Zelfs wanhopige pogingen werden aangewend, alles werd beproefd: Jan was al 12 jaar, toen iemand een afschuwelijk middel aanraade, n.l. tweemaal 's weeks (vergeef me lezer) een glas eigen urine te drinken. Ook dat werd met de grootste walging door Jan verricht.

Jan werd een huishen, hij leerde goed pianospelen en daar hij geen pastoor worden wou, moest hij schoolmeester worden; een boer zat er niet in; hij zou op het land wegwaaien.

Met zweren beladen en met een door en door zwak gestel, kwam hij te Rotterdam als kweekeling. Toen gebruikte hij geen huismiddeltjes meer. Daar leerde hij gymnastiseeren en zwemmen en dat beviel hem.

Toch bleef hij zwak en was bek-af als zijn school uit was, maar dan begon eerst de studie. Altijd en altijd in huis, gedrukt op school, gedrukt op de vorm-school, hoe verlangde hij naar de wandeling 's Zaterdags naar huis.

„Was ik maar soldaat”, dacht hij, en zeer vroom als hij was, bad hij, dat hij er in mocht loten, en werkelijk hij lootte er in, ondanks de middelen die moeder had aangewend. Vader wou een remplaçant koopen, hij wilde dien niet hebben.

Toen werd hij 17 maanden soldaat; nu had hij lucht en beweging in overvloed. Hij genas geheel, en liet zich door den garnizoensdokter eenige hinderlijke wratten van de hand snijden, die met groote boonenschillen, touw met knoopjes, Maartsche dauw, maanlicht, en allerlei meer, niet hadden willen verdwijnen. Ook de laatste zweren verdwenen, en hij werd een kerel als een boom, tot verbazing van ieder, die hem vroeger gekend had. Toch heeft hij eenige littekens over als herinnering aan de onbeholpen liefde, waarmee de ouders hem koesterden: eenigszins kromme beenen en een roodachtigen neus. Later als een gezond en krachtig onderwijzer in de school teruggekeerd, heeft hij ervaren geneeskundigen geraadpleegd, maar ze zeggen, dat de bloedvaten in den neus, vooral in de huid, sinds jaren geschonden zijn en de huid niet meer normaal worden kan.

Er zal nog heel wat water door den Rijn moeten loopen voor het volk gezonder begrippen over geneesmiddelen krijgt.

R.

Ter overneming.

Middelen tegen Asthma. De asthma-lijder grijpt, in zijne aanvallen van benauwdheid, naar alles wat hem — zoo geen genezing — dan toch verlichting kan verschaffen. Daarvoor wordt dikwijls met succes gebruikt een mengsel van sommige geneeskrachtige kruiden, vooral stramonium- en belladonnabladen, vermengd met salpeter, dat aangestoken wordt en waarvan de damp wordt ingeademd. Ook wordt van een dergelijk mengsel een aftreksel gemaakt en daarmee papier doortrokken, dat aangestoken kan worden en dan de dampen geeft, waarvan heil wordt verwacht.

Dit mengsel en dit papier, volgens officieel voorschrift vastgesteld, is in elke apotheek verkrijgbaar. Maar ook daarbuiten, al gedooft de wet dit niet. De kwakzalvers n.l., die zich aan de geneeskundige wetten niet storen, hebben zich, wetende dat zij aan de arme asthmalijders een gewillige prooi hebben, op dit gebied, van belang doen gelden. Tal van middeltjes, met meer of minder variatie in de samenstelling, in hoofdzaak overeenkomende met het mengsel waarvan boven sprake is, worden onder allerlei fraaie namen aangeboden, meestal als *onfeilbaar geneesmiddel* tegen asthma.

O. m. werden of worden hier te lande geadverteerd:

Himrod's Asthma-cure,
Poeder van Cléry,
Cigaretten van Grimault,
„ „ Giquel,
„ „ Kraepelien en Holm,
Zematone-poeder en Cigaretten,
Schiffmann's middel,
Het middel van Zornig uit Goch.

Alle dezen nu zijn *geen geneesmiddelen* tegen asthma; zij kunnen slechts een tijdelijke verlichting teweeg brengen, maar daarvoor behoeft men niet bij de kwakzalvers terecht te komen.

Correspondentie.

Dr. v. D. te L. Ook wij betreuren de zaak maar zien er bezwaar in deze in ons blad te behandelen. Wij moeten zoo

voorzichtig zijn.

De samenstelling van den drank van Praag kunnen wij u niet mededeelen, omdat die geneesheer haar geheim houdt (werkelijk, een mooie opvatting van zijn taak!) en gij weet dat het onderzoek van dergelijke atreksels van plantendeelen lang niet altijd een betrouwbaar resultaat oplevert.

Een stroop, op onderstaande wijze gemaakt, heeft zeer veel overeenkomst met het middel van v. Pr.

R. Pulv. rad. rhei
„ jalapae
Carbonat. kalic. aa 12 gram.
Aqueae destill. 150 „
Infunde et filtra ad 100 „
adde
Sacchari 240 „
Tinct.aurant. 45 „

Mr. S. te A. Zie ons artikel „Wetsovertreding” in dit no.

A. C. te A. Uw vraag was aan het verkeerde adres; Dr. van Hamel Roos was echter zoo beleefd ze ons toe te zenden.

Wat de zaak zelve betreft, verwijzen wij u naar ons antwoord aan J. K. te A. in de Correspondentie van het Maandblad van April j.l.

Mocht dit blad niet onder uw bereik zijn, dan zal het u, op franco aanvraag aan onzen Secretaris-penningmeester, gratis worden toegezonden.

H. S. te 's H. Dank voor de toezending; van dergelijke schriftelijke raadgevingen van het *Institut Drouet* hebben wij reeds verscheidenen in ons bezit. 't Is wel aardig dat in al die brieven ongeveer hetzelfde staat. De Dokter heeft de ziekte herkend, 't is dit of dat en belooft spoedige genezing... „waartoe noodig is deze geneesmiddelen zonder verzuim te gebruiken.” Daar zit de kneep!

Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. Retau's zelfbewaring. Dit schandelijk boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koopen laten verlokken. De prijs van f 2 is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is niets-beteekenend in vergelijking met het schromelijk nadeel dat de koper er door naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men eene angstvallige schildering van de onheilen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf, als afschrikwekkend voorbeeld, misschien niet te misprijzen, doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat den ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen, die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijders moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende, dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door,” — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wend u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden.”

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd *Geneeskundig Bureau* te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap, en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds zes gulden insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat bemerkt men niets; een-boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit eene zoogenaamde apotheek toegezonden.

Omdat het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd *legio* is, en de hier bedoelde lijders met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenig gunstig uitwiskel te ondervinden, tot groote schade van hun beurs en niet zelden van hunne gezondheid, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras van bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende: „Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aanbieden of door bluffende aanprijzing schadelijke tinturen, pillen, poeders enz. voor enorme sommen trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk te fnuiken en in plaats daarvan tot heil der menscheid eene rationeele, door duizende ervaringen deugdelijk gebleken geneeskunde op deugdelijke gronden ingang te doen vinden.”

Welnu! de mannen, die dit terneer schrijven, die de guldens, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden, lachende binnenstrijken, zijn erger dan kwakzalvers en knoeiers.”

Ieder, die zegt, lijders per brief te kunnen behandelen, is een bedrieger, en ieder, die zich aan hen toevertrouwt, een dwaas!

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den **Secretaris-Penningmeester**, te *Amsterdam*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen. Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 743.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in he bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

In te dienen voorstellen enz. voor de Alg. Vergadering. *Hoofdartikel*: De Zwitsersche pillen van Richardt Brandt. *Berichten*: Hulde aan Dr. G. W. Bruinsma. — Reteau op vrije voeten. — Het informatie-lokaal van Windelincx. — Vervalsching van specialiteiten. — Dood van den uitvinder van Homeriana.

Grootere artikelen: De electricische genees-inrichting te Laren. — Hulp voor ooglijders in het buitenland. — Galvanoplaten. — Genezing van asthma door Paul Weidhaas. — Dr. James' middel tegen zweetvoeten. — Bestrijding van kwakzalverij voor 100 jaar.

Ingezonden: Over geneeskundigen in de Tweede Kamer. *Boekbeoordeling*: De voortplanting.

Correspondentie. *Herhaalde waarschuwingen*: Eureka. — De Fistelpot van Klaas Ursem. — *Revalenta Arabica*.

Bericht.

Leden of Afdeelingen die voorstellen of onderwerpen willen inzenden ter behandeling in de aanstaande Algemeene Vergadering, worden verzocht dit aan den ondergeteekende te doen vóór 15 Augustus e. k.

De Secretaris Penningmeester,
G. B. SCHMIDT.

De Zwitsersche pillen van Richardt Brandt.

Er gaat tegenwoordig weer bijna geen dag voorbij, waarop wij niet in een of ander Nederlandsch blad de opgeschroefde advertentie van den Zwitserschen pillenfabrikant aantreffen. Wij zijn derhalve wel verplicht — hoe dikwijls wij 't ook reeds gedaan hebben — weer eenigszins uitvoerig op deze kwakzalverij de aandacht te vestigen.

Toch kan onze waarschuwing ditmaal niets anders bevatten dan hetgeen sedert '84 door de vorige redactie en later door ons in dit blad is gezegd, want zooals BRANDT 13 jaar geleden werkte, werkt hij ook thans nog.

Men zal het ons dus ten goede houden dat wij — ook vooral voor hen die de 5 eerste jaargangen van het Maandblad niet hebben gelezen — ons voor een gedeelte bepalen tot het overnemen van 't geen de vorige Redactie in het no. van October 1885 omtrent de Zwitsersche pillen mededeelde. Wij doen dit te eerder omdat de in dat no. geplaatste waarschuwing op zoo'n aardige en o. i. doeltreffende wijze is gesteld, dat wij geen kans zien deze te verbeteren, zelfs na te volgen.

Wij geven dus het woord hier ter plaatse aan de Gebr. BRUINSMA:

„De meeste *nieuwe* geheimmiddelen, die in het buitenland vaak grooten opgang maken en aanzienlijke winsten afwerpen, vallen na een flikkerleven van meest korten tijd hier te lande tegenwoordig weldra in het niet terug, waaruit zij nimmer te voorschijn hadden moeten treden.

Wij herinneren aan *Moeder Seigel's Stroop*, *Homeriana*, *Hopbitter*, *Produits des Alpes Maritimes*, *Kuiper's Rheumathiek zalf*, *Malaspina's middel tegen Epilepsie en Zenuwziekten*, *Auxilium Orientis van Sylvius Boas* en vele anderen.

Slechts BRANDT met zijne *Zwitsersche pillen*, insgelijks van betrekkelijk jongen datum, heeft zich vastgeworteld en schijnt aan de depóthouders zulke grove winsten te verzekeren, dat zij het adverteeren kunnen blijven volhouden en wel op de duurste manier door zoogenaamde reclames, waarvoor aan de bladen 40 of 50 cent per regel moet worden betaald.

Juist deze reclames worden ook opgenomen door verschillende couranten, die overigens van dezelfde depóthouders slechts weinig advertenties betreffende andere insgelijks door hen verkochte geheimmiddelen ontvangen.

Bovendien munten deze reclames uit door meer dan zelfs bij kwakzalvers gewone leugenachtigheid en onbeschaamde verzekeringen. Eenige uitknipsels van de laatste weken willen wij hier inlasschen. Zij die zulke reclames in den regel ongelezen laten mogen hieruit zien op welke wijze men het Nederlandsche publiek duurzaam, tegen alle waarschuwing in, schijnt te kunnen vangen.

Maar wij durven deze advertenties niet over te drukken zonder ons tegengifft er naast toe te dienen. Zie hier dus:

DE LEUGEN uit de advertenties.

Vrouwen en Meisjes,

die laxeerende middelen gebruiken, moeten niet verzuimen een proef te nemen met de Zwitsersche Pillen van den Apotheker R. Brandt, door de beste autoriteiten allergunstigst aanbevolen. Die proef zal haar overtuigen hoe aangenaam, vrij van pijn en stellig werkend dit geneesmiddel is.

DE WAARHEID ter behartiging.

Mannen, vrouwen en kinderen

wacht u in het algemeen voor laxeerende middelen, doch zoo gij er gebruikt, neemt dan niet de Zwitsersche pillen van den Apotheker R. Brandt, want zij zullen op den duur zeker uwe ingewanden bederven.

Een kleine Uitgaaf

maar een groote winst, behalven al diegenen die door het gebruik der Zwitsersche Pillen van den apotheker R. Brandt hun lichaam zuiveren en het daardoor nieuwen levensgeest en kracht deelachtig doen worden.

Een zwaar verlies

aan gezondheid kunnen zij zich berokkenen, die zich overgeven aan de Zwitsersche pillen van den Apotheker R. Brandt.

Een ondersteuning voor mingevoeden.

Hoe dikwerf brengen ziekten zorg en nood in de huizen van diegenen, die met hunne handen in hun dagelijksch onderhoud moeten voorzien. Daarom is het te waardeeren, dat de Heer R. Brandt, Apotheker te Zurich, reeds jaren lang aan mingevoeden, die lijdende zijn aan Maag-, Lever- of Galkwalen, Aambeien, enz. zijne vermaarde Zwitsersche Pillen gratis verstrekt. Men behoeft zich slechts rechtstreeks tot genoemden heer te wenden, om ze te ontvangen.

Een vergif voor de zieken

kan men, wegens hun sterk laxeerende werking, de Zwitsersche pillen van R. Brandt noemen. Vooral bij Maag, Lever en Galkwalen kan het gebruik van die pillen, omdat zij grotendeels uit aloë bestaan, hoogst na-deelige uitwerking hebben. Wil men lichte ongesteldheden ongeneeslijk maken, dan wende men zich tot dien Heer om zijn pillen te ontvangen.

Iets op tijd gedaan

is wèl gedaan, zegt een

Iets op tijd gedaan

oud spreekwoord, en daar is wèlgedaan, zegt een oud spreekwoord, toepasselijk op een ieder die niet verzuimt zijn lichaam inwendig te reinigen en daardoor nieuwe levenskrachten op te doen. Het beste middel om dat doel te bereiken, zijn de gunstig bekende Zwitsersche Pillen van den Apotheker R. Brandt.

en daarom verzuim niet om bij ziekte en ongesteldheid geneeskundige hulp in te roepen. Probeer niet eerst een kwakzalversmiddel, zooals de Zwitsersche pillen van R. Brandt, want dan wordt het helaas dikwijls te laat!

Als schadelijk onkruid

woekert het eene kwakzalversmiddel naast het andere. Wie door Holloway pillen, Urbanus pillen, of Maag- en Slijmpillen zijn ingewanden heeft verzwakt, zoodat zij geen of weinig ontlasting meer te weeg brengen, probeert het tegenwoordig met de Zwitsersche pillen van R. Brandt. Ook hier zal hij bedrogen uitkomen, om-

Als een *Enfant Chéri*,

dat overal conquêtes maakt, zoo vindt men tegenwoordig in ieder huisgezin, rijk of arm de Zwitsersche Pillen van den apotheker R. Brandt, die alle andere middelen op den achtergrond gedrongen hebben, wegens hare aangename, zeker werkende en onschadelijke werking bij Lever- en Galaandoeningen, Aambeien enz.

dat deze pillen even als de anderen hoofdzakelijk uit aloë bestaan.

Een slechte raad

Goede raad. is het, die door R. Brandt gegeven wordt, als hij zijn pillen bij huiduitslag en allerlei andere ziekten en ongesteldheden aanbeveelt. Wie zijn lichaam frisch en gezond wil houden, wachte zich voor alle kwakzalversmiddelen en in 't bijzonder voor sterkwerkende, zooals de Zwitsersche pillen van R. Brandt.

Men ziet het, de verscheidenheid is groot en toch is deze verzameling slechts een klein gedeelte. Op allerlei wijze en tot allerlei standen wordt van tijd tot tijd het woord gericht, maar — en dit is niet het geringste kwaad — met voordacht het meest tot de kleine burgerij, werklieden en de eenvoudigen in den lande."

Wij zouden met deze waarschuwingen van de Heeren Bruinsma kunnen volstaan, ware het niet dat wij een tegenwerping tegemoet zien die ons reeds dikwijls gemaakt is. In sommige advertenties, doch vooral in de talrijke strooibiljetten, die Brandt verspreidt, komen verscheidene gunstige attesten voor van geneeskundigen van naam, zooals Prof. Dr. VIRCHOW te Berlijn, Prof. Dr. HERZ te Amsterdam en anderen. Zijn die echt? Helaas ja; die attesten hebben ons reeds veel verdriet berokkend omdat zij onzen strijd zoo zeer bemoeilijkten, maar niet alleen ons, doch nog meer de stellers der attesten. Handig door Brandt geëxploiteerd, zijn ze, zonder precies te denken aan het gewicht, dat hunne verklaringen in de schaal leggen, er, als ware het, ingelooopen.

Maar Brandt heeft hen beet en laat hen niet los, niettegenstaande de latere verklaringen der Hoogleraren (die het groote publiek helaas niet leest) alle waarde aan die attesten hebben ontnomen. Brandt is een handig attestenvanger; in het no. van Mei 1892 gaven we daaromtrent nog de volgende mededeeling:

"Zooals een Duitsch vakblad voor apothekers mededeelt, is de Zwitsersche apotheker RICH. BRANDT opnieuw bezig, attesten voor zijne pillen te verzamelen. Bij schrijven onder het poststempel Büsingen in Baden aan de Duitsche geneesheeren, verzoekt hij, onder beleefde verwijzing naar de hun voor eenigen tijd toegezonden proefdoosjes zijner „Zwitsersche pillen", om mededeelingen, of het praeparat onderzocht is en of dat onderzoek goed is uitgevallen. — Brandt voegt er bij, dat het zijn doel is, om zooveel mogelijk het gevoelen van praktiseerende geneesheeren in te winnen; ook onze Nederlandsche geneesheeren heeft hij getracht op die wijze te vangen.

Een slimme baas. — De mooist klinkende attesten zoekt hij natuurlijk uit, om daarmee zijne leugens, tot aanbeveling zijner kwakzalverij, steun bij te zetten, terwijl hij de attesten, die minder goed of slecht klinken, in zijn eigen belang wél achterwege zal houden.

Wanneer men ook eens zoo gelukkig was, inzage te kunnen krijgen van de afgegevene, maar niet gepubliceerde attesten, dan zou het publiek misschien voor goed genezen zijn van zijn voorliefde voor de Zwitsersche pillen.

Berichten.

Huldeblijk aan Dr. G. W. Bruinsma. Naar aanleiding van Dr. BRUINSMA'S aanstaand vertrek naar Breda werd dezer dagen door een Commissie uit de inwoners van Steenberg aan den gevierden geneesheer en ijverigen bevorderaar der landbouwbelangen in die gemeente een kostbaar geschenk (schrijfbureau met stoel en pendule) aangeboden, uit dankbaarheid voor de gedurende 25 jaren bewezen diensten.

Wij maken met ingenomenheid melding van dit blijk van achting en waardeering, geschonken aan het eerelid onzer Vereeniging, den man, die, bij zijn vele werkzaam-

heden, nog steeds met alle macht de kwakzalverij bestrijdt.

Op vrije voeten. De z. g. dokter RETEAU, tegen wiens practijken onlangs in het *Alg. Politieblad* gewaarschuwd werd en die een paar maanden geleden te Amsterdam in verzekerde bewaring werd genomen, is op vrije voeten gesteld.

Wat nieuws omtrent Windelincx. Sedert eenige weken houdt W. geen zitting meer in zijne gewone lokalen te Haarlem en Rotterdam, maar hij heeft thans een *informatie-lokaal* te Rotterdam, Hoogstraat no. 154, open elken werkdag *alleen voor inlichtingen*. Zoo staat het nl. in de advertentie van het *N. v. d. Dag*; men zal dit „alleen voor inlichtingen" beter begrijpen, wanneer men weet, dat de handelingen van WINDELINCX aldaar niet door een bevoegd geneesheer worden gedekt. Van het veranderd adres hebben wij goed nota genomen; onze waarschuwingen zullen hem daar volgen.

Vervalsching van specialiteiten. In Chicago is een vervalsching van geheimmiddelen op groote schaal ontdekt, vooral van Antikamnia, Williams Pink Pills, Santal Midy, Carters Liver Pills, Kohlers Headache Remedy enz. Door detectieven werd vastgesteld, dat de vervalschte waren in de groote verkoophuizen terecht kwamen, die daarmee de apothekers groote concurrentie aandedden. Door een bijzondere „truc" is het den vervalschers zelfs gelukt groothandelaren in drogerijen en apothekers hun fabrikaat in handen te spelen. Zij bestelden nl. bij een handelaar de een of andere specialiteit in vrij groote hoeveelheid; den volgenden dag vroegen zij, onder een voorwendsel, of zij het ontvangene geheel of ten deele mochten terugzenden wat meestal werd toegestaan. Dan mengden zij de vervalschte waar onder een deel van het teruggezondene, welk mengsel dan, in goed vertrouwen, door de groothandelaren aan de apothekers (die in Amerika groote zaken doen in specialiteiten) werd afgeleverd.

De daders, een apotheker (druggist) ISAAK PLATT, zijn broeder JOSEPH PLATT, een commissionair en een bediende in een andere apotheek OTTO DOERLANN werden gevangen genomen. De vervalschte middelen werden bereid door een fabriek, die van de bedriegelijke handeling niets afwist en de bestelde middelen bereidde naar een haar opgegeven recept.

Wij ontleenen dit bericht aan de *Apotheker Zeitung* en stemmen gaarne toe, dat het bedrog gemeen is. Of echter de gebruikers van de vervalschte kwakzalverijen er — wat de geneeskundige werking betreft — slechter aan toe zijn dan die van de *echte*, betwijfelen wij sterk.

De uitvinder van „Homeriana", P. HOMERO te Triëst, is voor eenige dagen overleden. Hij heeft — zegt de *Pharm-Zeitung* — door het bescheiden kruidje, herba Polygoni aviculare (Duizendknop, varkensgras) als „Homeriana" te doopen, en daarvoor overal een enorme reclame te maken als middel tegen toring, veel geld gewonnen, zij het ook ten koste van de vele door hem bedrogen zieken.

De elektrische genees-inrichting te Laren.

Kort geleden werd van geachte zijde onze aandacht gevestigd op eene brochure, getiteld: *Electrische genees-inrichting te Laren in 't Gooi, Noord-Holland. Geneesheer-Directeur W. J. Tenckinck*". Deze brochure moet dienst doen om de aandacht van het publiek op gemelde inrichting te vestigen en de lijders aan tal van kwalen tot een bezoek uit te lokken. Dit doel moge nu bereikt worden bij enkelen, die alles wat ze lezen maar grif aannemen, bij anderen zal juist de tegenovergestelde werking worden uitgeoefend. Een doorlezing van de brochure moet bij velen het vermoeden opwekken, dat men hier niet met eene op wetenschappelijke basis gegrondveste inrichting te doen heeft.

Tenminste met ons was dit het geval; wij kunnen ons best voorstellen dat er inrichtingen bestaan, waar de electriciteit als geneeswijze door een geneesheer wordt toegepast, maar wat wij niet kunnen begrijpen is, dat zulk een geneesheer, (de heer TENCKINCK is plattlandsheel- en verloskundige) die inrichting zou aanbevelen op een wijze, zooals dat in de bedoelde brochure geschiedt. Dit wekt ons wantrouwen op. Men oordeele slechts.

Behalve dat, in 't begin der brochure, een beroep wordt gedaan op „de dertienjarige ondervinding van de Heeren uitvinders Doctoren Alimonda uit Oostenrijk", voor welke uitvinders wij nu juist niet bijzonder veel respect hebben (zie Mbl. van Octo-

ber 1894 en van Juli en October 1895) wordt de te Laren aangewende methode aangeprezen op een manier, waarvoor het woord „humbug" o. i. niet misplaatst is en die werkelijk veel heeft van de wijze, waarop de kwakzalvers hunne geneeswijzen of geneesmiddelen aanbevelen. Eenige aanhalingen uit de brochure mogen dit bewijzen.

Blz. 5. „Electriciteit is het levenselixer van alles." „Wanneer wij de aarde gaan voorzien met electriciteit en ontsteken op dezelfde plaats electricisch „licht, . . . hoeveel meer vrucht geeft dan het „koren niet." (Verbeeld U eenige bunders korenveld van electriciteit „voorzien" en electricisch verlicht!)

Blz. 6. „De electriciteit kan iemand gezond maken zonder „pillen of iets van dien aard".

Blz. 7. „Kinderen, eenige dagen oud, worden met „succes behandeld en beginnen dikwijls onder de „behandeling te spelen of te lachen". *)

Blz. 8. „Al bemerkt men terstond geen beterschap „zij zal toch zeker volgen."

Blz. 14. „Ik heb zelf ook dikwijls gedacht: het „is koolverkoopery, de resultaten overtreffen evenwel verre de verwachting . . . Geduld overwint „alles".

En zoo is er meer!

Maar dit is het ergste niet. Uitdrukkelijk wordt er op het ondoelmatige van het gebruik van geneesmiddelen gewezen (iets wat de geneesheer zelf moet weten en waarvoor hij zijn reden kan hebben) maar daartegenover wordt de electricische behandeling hemelhoog geprezen bij tal van zeer uiteenloopende ziekte-toestanden. Wij noemen slechts: *Negen-oogen en bloedvinnen, heupgewrichtsontsteking, neusbloedingen, syphilis* (1e, 2e en 3e graad en hare gevolgen), *suikerziekte, gal-, blaas- en nierstenen enz. Miskramen en hersenbloedingen* (beroerte) worden voorkomen, de lasten van zwangeren worden weggenomen.

„*Klieren, influenza en hare gevolgen, malaria, wormziekte, leverkwalen, ziekten van de geslachtsorganen, zoowel bij den man als de vrouw, hersenschuddingen, ruggemergsaandoeningen, (tering enz.), zenuwkrampen, Engelsche ziekte, vallende ziekte, St. Vitus-dans, beeneter, hoofdpijn, slapeloosheid enz. enz. zijn met succes behandeld*".

Wat wil men meer? En alsof dit alles nog niet voldoende ware, kan men zich tegen *besmettelijke ziekten* waarborgen, wanneer men elke maand 4 à 5 dagen gebruik maakt van de Electro-galvanische stroom, zooals zij door de inrichtingen te Laren worden toegepast.

Nu, dit laatste maakt de deur dicht; wat dunkt u, lezer, bestaat er reden voor ons wantrouwen?

*) De cursiveering is van ons.

Red. Mbl.

Hulp voor ooglijders in het buitenland.

Onder den titel: „Waarschuwing voor degenen, die ondoordacht oogheekundige hulp zoeken in het buitenland", heeft de heer H. J. LENDERINK, Directeur van het „Instituut tot onderwijs van Blinden" te Amsterdam, in het weekblad *De Amsterdammer* van 20 Juni een belangrijk artikel geschreven. Het stuk is te groot om in zijn geheel te worden overgenomen, maar wij kunnen niet nalaten, onder betuiging van onze instemming met het geschrevene, het volgende daaraan te ontleenen:

„Zonder te kort te doen aan de hooge wetenschappelijke ontwikkeling van enkele *buitenlandsche* oogartsen, blijkt het mij noodzakelijk, door de treurige ervaringen in de laatste tijden opgedaan van de gevolgen van oogheekundige behandelingen, in het buitenland door twijfelachtige grootheden verricht, een ernstig woord te doen hooren aan mijne blinde en half blinde landgenooten.

Velen toch, nog niet voldoende geleerd door het brutale, charlatanachtige optreden van Golam Kader, den beruchten Arabischen oogarts, die zooveel onheil gesticht heeft in 1892 te Amsterdam, slaan nog steeds geloof aan de vele sensatieberichten over wonderbaarlijke genezing van blindheid enz., berichten, die totaal onbetrouwbaar en meestal van Amerikaanschen oorsprong zijn.

Nu wederom allerhande overdreven berichten van *merkwaardige genezingen* in het buitenland de ronde doen, waarin zelfs voor de zooveelste maal de x-stralen een belangrijke rol zouden spelen, is het tijd,

mijne landgenooten te waarschuwen vóór dat zij zich ontijdig en ondoordacht onderwerpen aan eene operatie, waarbij zij wellicht, zoolang men geen afdoende gunstige resultaten heeft verkregen, als experiment zouden moeten dienen.

Ik zou u zoo gaarne willen toeroepen: wacht bedaard den tijd af, dat uw *Nederlandsche oogarts*, die door eigen studie van wetenschappelijke werken, door het bijhouden van de nieuwste vindingen in zijn vak, door de mededeelingen in de geneeskundige kringen zoo volkomen op de hoogte is, u met vertrouwen aanraadt, een laatste poging tot redding aan te wenden. Doch wat is helaas het geval, — van de tien patienten, die zich tot een buitenlandschen oogarts wendden, die door ongelooflijke reclame zich met den nimbus van een wonderdokter tracht te omgeven, zijn er negen, die dit doen zonder met één woord tot hun eigen kundigen arts gerept te hebben van hetgeen zij van plan zijn te doen.

Bedenkt, dat het hoogste op het spel staat; met het ééne oog kunt ge nog voorwerpen onderscheiden; het zonnetje, dat plotseling door den grauwen nevel dringt, begroet ge nog blijde, al zijn voor uw oog de beschenen voorwerpen ook minder scherp afgeteekend; het wekt u op en stemt u tot levenslust; en zoudt ge nu dit genot prijs willen geven en op *onverantwoordelijke* wijze, zonder advies van uw betrouwbaren arts, u in handen gaan stellen van den buitenlandschen dokter, wiens reputatie ge slechts bij geruchte kent?

Een paar droeve gevallen van de laatste weken hebben mij er toe gebracht een *waarschuwend* woord te doen hooren. Een jonge man, even in de twintig jaar, die nog een vrij sterke gewaarwording van licht en duisternis had en groote voorwerpen kon waarnemen, stelt zich, natuurlijk zonder met een woord van dit plan te spreken tot zijn oogarts, onder behandeling van een buitenlandschen medicus; de operatie heeft twee malen plaats; hoopvol verbeidt hij het afnemen van het verband, want herhaaldelijk had hem de arts verzekerd, ge moet kunnen zien! de dag is dáár en . . . de jonge man was stekeblind, is dit tot heden gebleven en zal dit zeker voor altijd blijven.

Wanhopig over zijn overhaast besluit en vol berouw, dat hij niet zijn eigen kundigen arts vertrouwd heeft, tast hij nu in *eeuwige duisternis* rond.

Het tweede geval is dat van een flinken sterken man op veertigjarigen leeftijd; ook hij had hooren gewagen van de „beroemdheid” van een buitenlandsche specialiteit in het opereeren van het oog; zonder verdere bespreking met een deskundige gaat hij op reis, de verleidelijke belofte van genezing doet hem zich aan de behandeling onderwerpen en na eenige weken komt hij terug, somber en droeft te moede; het gezichtsvermogen is weg.

Deze gevallen hadden beide kort geleden plaats; het zou mij niet moeilijk vallen, meerdere dergelijke voorbeelden bij te brengen, die ik gedurende de vijf jaar, welke ik als Directeur van het Blinden-Instituut werkzaam mocht zijn, ken.

Het zij verre van mij, door dit schrijven ook slechts eenigszins de bekwaamheid van buitenlandsche oogartsen in *verdenking* te brengen; groote landen bezitten ontegenzeggelijk hoogst wetenschappelijk ontwikkelde oogartsen, doch tevens *mislukte genieën*. Voor dezen, vooral als hoogdravende marktschreuwelijke annonces in de dagbladen wonderbaarlijke genezing aankondigen, voor dezen waarschuw ik ernstig. Gaat u niet in behandeling stellen voor en aleeer gij onze Nederlandsche oogartsen, mannen van erkende bekwaamheid, wier namen ieder ooglijder bekend zijn, hebt geraadpleegd. Geloof mij, de werkelijk wetenschappelijke talenten in het buitenland zijn aan onze medici niet onbekend, en mocht er voor u, mijne arme blinde medemenschen, in het buitenland genezing te verkrijgen zijn, zoo staan onze artsen als mensch te hoog, dan dat zij u niet onmiddellijk zouden toeroepen: „gaat”. In medische kringen wordt steeds elke uitvinding, die op het gebied der oogheelkunde gedaan wordt, besproken en aan geen onzer artsen zijn die onbekend, zoodat voor u, blinde vrienden, de wetenschap *niet rust*.”

Galvano-platen.

„Geen dure Volta-kruisen meer!!! — Galvano-platen zijn goedkoper, netter!! maar vooral beter!!!! Kosten slechts 75 cents.

De Galvano-platen volgens bovenstaand model zijn onfeilbaar tegen jicht en reumatiek in ieder lichaamsdeel. Zenuwachtigheid, verlamming, kramp, hartkloppingen, duizeling, zwaarmoedigheid, asthma, doofheid en oorsuizingen, huidziekte, koliek, maagpijn, influenza, zwakte op het water, hoofd- en kiespijn en zuur in de maag. Starrenburg, Frederikstraat 22.”

Aldus luidde een, met een mooi prentje voorziene, advertentie in de *Haagsche Courant* en, schandelijk genoeg, staat er op de afbeelding, evenals op de platen en op het doosje waarin de plaat verpakt is: „Onse hulpe is in den name des Heeren.” Onder dit devies durft men de goedgebouwde menigte een waardeloos prul als *onfeilbaar geneesmiddel* tegen de opgenoemde kwalen aan te prijzen; nog eens: schandelijk! Want de galvano-platen zijn nauw verwant aan de Voltakruizen, in hoofdzaak slechts verschillende in vorm, niet in samenstelling en dus *evenmin iets waard* als de kruizen. De platen bestaan uit een paar eivormige stukjes koper en zink, door een lapje gescheiden en zijn in deze samenstelling, niet in staat eenige noemenswaardige elektrische werking uit te oefenen. Wat er dan ook in het papiertje, waarin het doosje met de plaat gewikkeld is, geschreven wordt over de nuttige aanwending van de Galvanische electriciteit in de geneeskunde, is niet op deze plaatjes van toepassing. Deze zullen *niets* uitwerken, zij zullen geen goed doen maar wel kwaad, omdat zij den lijder, die het plaatje aanwendt, terughouden van het inroepen van doelmatige hulp.

't Is waar; galvano-platen zijn goedkoper dan voltakruizen . . . maar dat ze beter zijn betwisten wij; ze staan *gelijk* in hun *waardeloosheid*. Het verwondert ons niet, dat er eindelijk eens een concurrent van den voltakruis-fabrikant is opgetreden; de mogelijkheid een ding van misschien een cent waarde voor f 1 of f 1,50 aan den man te brengen — al is 't ook met de noodige leugens — (en mogelijk is 't, dat leert de ervaring), moet wel anderen, met een ruim geweten, tot navolging uitlokken. Nu, al is de winst niet zó groot, meer dan een paar centen zal de plaat niet kosten en dan gaat 't toch nog wel. Wij weten niet of STARRENBURG de fabrikant of alleenverkooper is, maar uit het opschrift blijkt wel dat wij hier met een Nederlandsche uitvinding te doen hebben. Wij wenschen er ons vaderland geen geluk mee.

Genezing van asthma door Paul Weidhaas.

„Een oude, geen goede, bekende” zeiden wij, toen wij dezer dagen in een advertentie in het *Nieuws van den Dag* en in andere bladen een openlijke dankbetuiging lazen aan PAUL WEIDHAAS, waarbij aan iederen asthmalijder dringend werd aanbevolen de uitstekende kuur van W. aan te wenden.

Wij hadden in 't geheel niet meer gedacht aan den man, die in de genezing (?) van asthma zooveel concurrenten heeft gekregen, en daar komt hij opeens weer voor den dag. Nu, vergeten hebben wij hem niet; wij herinnerden ons terstond dat de *Gezondheidscommissie te Karlsruhe* indertijd tegen hem had gewaarschuwd en dat die waarschuwing in ons blad was opgenomen.

Het zal zeker — met het oog op de thans verschenen advertentie — niet kwaad zijn, die waarschuwing, voorkomende in het Maandblad van Augustus 1889, hier nog eens te laten volgen:

Een zekere PAUL WEIDHAAS, Dresden—Altstadt, Reissigerstrasse no 42, (†) prijst in de tegenwoordige dagbladen en door afzonderlijke brochures op kwakzalverachtige manier een geneesmethode tegen asthma aan.

Wie zich tot Weidhaas wendt, ontvangt een soort van inhallatie-apparaat, uit hetwelk een zwakke oplossing van overmangaanzure kali en door een filter van watten gedesinfecteerde lucht moet worden ingeademd.

(†) De man blijkt verhuisd te zijn; hij woont nu te *Niederbössnitz* bij *Dresden*. *Red. Mbl.*

Het apparaat is volkomen zonder waarde, wij de patiënt geheel onveranderde lucht en dan nog wel op een zeer ongeschikte manier inademt, en wordt tot den bedriegelijk hoogen prijs van 18 M. 80 Pf. verkocht.

Behalve het gebruik van dit apparaat schrijft Weidhaas het gebruik voor van zoogenaamde „Stemthee”, te koop in de Annenapotheek te Dresden. Deze „Stemthee” is een mengsel overeenkomende met de zoogenaamde borstkruiden en kost bij WEIDHAAS 1 M., terwijl dezelfde hoeveelheid in iedere apotheek voor 50 Pf. te koop is.

Dr. James' middel tegen zweetvoeten.

De firma SNABILLÉ, thans JOH. FABER, in den Haag, is voor hen, die op de hoogte zijn van het debiet van kwakzalversmiddelen, geen onbekende. In de laatste tijden viel ons oog op een advertentie van die firma, waarin het bovenstaand middel werd aangeboden en wij besloten het eens ter kennismaking aan te schaffen. Uit een onderzoek, verricht door ons lid, den heer H. VAN GELDER te *Haarlem*, bleek, dat het middel bestaat uit een pakje watten doortrokken met een oplossing van *chromzuur*; met deze watten, een weinig vochtig gemaakt, moeten de gevoelige plekken goed worden ingewreven.

Die DR. JAMES, voor ons een onbekende grootheid, (die voor Nederland een zekere firma DE BOER EN Co. als importeurs heeft) is een oolijkerd. Als heel wat nieuws tracht hij een al jaren bekend en dikwijls gebruikt middel aan den man te brengen, trouwens in een zeer ondoelmatigen vorm. Chromzuur tegen zweetvoeten wordt, in waterige oplossing, o.a. aangewend in het Duitsche leger en ook in ons leger dikwijls — en met succes — toegepast. Toch is het geen stof, die zoo maar, zonder geneeskundig advies mag worden gebruikt, al is 't ook uitwendig, want het zuur werkt sterk in op organische weefsels en kan, bij het bestaan van open wonden, tot gevaarlijke ontstekingen leiden. Nu is daarvoor o.i. bij het middel van JAMES niet zooveel gevaar, omdat het, zooals wij reeds zeiden, in ondoelmatigen vorm is gefabriceerd. De niet zeer sterke oplossing van chromzuur zal, in aanraking met de betrekkelijk groote oppervlakte van een organisch weefsel als boomwol — daarbij nog in papier verpakt — spoedig hare werkzaamheid verliezen maar . . . dan ook geen waarde meer hebben als middel tegen de kwaal, waartegen zij wordt aanbevolen.

Nu is 't middel niet erg duur, (ofschoon 35 ct. voor een pakje van ruim 10 gram toch nog verre boven de werkelijke waarde is) maar 35 ct. uit te geven voor iets, waarvan het nut zoo twijfelachtig is, daartoe zal toch wel niemand genegen zijn.

Bestrijding van de kwakzalverij voor 100 jaar.

In ons land niet alleen, maar in verschillende landen wordt een ernstige strijd aangeboden tegen de kwakzalverij.

Voor korten tijd (zie *Münch. med. Wochenschrift*) verscheen een rapport van Dr. Lent (Keulen) te dier zake. Naar aanleiding van dat rapport komt Dr. Böhm thans met een aardig bericht, nl. een opgave van de maatregelen die voor ongeveer 100 jaar van overheidswege werden vastgesteld, om de kwakzalverij tegen te gaan.

O. a. leest men daar:

Daar het „provinciaal bestuur” ziet en door ambtelijke berichten ook verneemt, hoeveel schade wordt aangericht door allerlei kwakzalverijen (in de Schwabische provinciën), zoo is genoemd bestuur verplicht, om verdere nadeelen voor de burgers te voorkomen, het hieronder volgende te bepalen:

1. Aan de Tyrolsche en Hongaarsche zoogen: oliehandelaars (onze jeneveroliekoopers van vroeger? Ref.), aan alle handelaars en „hausirers” (ventende en rondtrekkende kooplieden) wordt de verkoop van geneesmiddelen, of welke benaming zij daarvoor ook kiezen, zoowel op kermis als bij andere gelegenheden geheel verboden. Opdat zulks echter niet heimelijk zal geschieden, zoo moet

a. op de grenzen, waar dergelijke personen in Schwaben komen, aan deze lieden medegedeeld worden dat de verkoop op straffe van verbeurdverklaring is verboden;

b. wanneer zij het land door willen trekken,

zoo worde hun dit niet verhinderd, maar hunne pakken met koopwaar moeten op de plaats, waar zij 't land binnen komen, worden verzegeld en deze zegels kunnen eerst dan worden verwijderd, als zij het land verlaten. De te volgen route moet op hun pas worden aangegeven;

c. bij het verlaten van het land moeten de zegels ongeschonden bevonden worden, op straffe van in beslagname der goederen. Ieder persoon die tegen dit verbod zondigt, wordt gestraft met tien gulden boete, en direct over de grenzen gebracht;

d. ieder staatsburger, van wien het bewezen wordt, dat hij van dergelijke kooplieden medicamenten heeft gekocht, wordt eveneens beboet met f 10, en in geval van niet betaling dezer boete, wordt lijfdwang toegepast.

2. „Marktschreeuwers, tandentrekkers, breuksnijders en andere dergelijke kwakzalvers, is het verboden hunne kunsten in de steden of dorpen van het rijksgedebied te vertoonen en hunne zalven, poeders, pillen e. d. te verkoopen. Worden zij betrapt op overtreding, dan zijn hunne waren geconfisceerd en worden zij over de grenzen gebracht.

3. Boekdruckers of uitgevers, die advertenties van zulke kwakzalvers met eigen letter drukken of in een courant opnemen, worden bij eerste overtreding gestraft met f 15 boete, bij tweede overtreding met f 30 en bij volgende herhaling met verlies van hun bedrijf.

4. Aan vreemde doctoren kan de uitoefening van hun bedrijf toegestaan worden, wanneer zij daarvoor een toestemming erlangd hebben van het „Medicinal Collegium” te München.

5. In steden, dorpen, marktplaatsen is de verkoop van in- of uitwendige artseneijen ook aan inwoners verboden, wanneer zij niet daartoe, door hun radicaal van apotheker, materialist, dokter of chirurgijn, gerechtigd zijn.

Overtreding wordt gestraft met f 10 boete; bij eerste herhaling met f 30 en verdere herhaling met 4 weken gevangenisstraf.

Drukkers of uitgevers die desbetreffende advertenties plaatsen, worden op dezelfde wijze gestraft als in § 3 vermeldt wordt.

Hiervan zijn die geneesmiddelen uitgezonderd, die door het „Medicinal-Collegium” (geneeskundige Raad) onderzocht zijn en waarvan de verkoop dus gepermitteerd is.

Daar ook veel geklaagd wordt, dat apothekers, chirurgijns, barbiers en „badstooftouders” (ook een soort barbiers) inwendige kuren toepassen, hoewel hun dit van overheidswege verboden is, zoo is de burgemeester van iedere stad verplicht deze lieden dit verbod nogmaals op het hart te drukken en hun in te lichten omtrent de straffen die op de overtredingen zijn gesteld. In gevallen waar door inwendige kuren schade wordt aangericht, moeten de doctoren of andere personen die er kennis van dragen, dit bij de overheid aangeven, waarop een streng onderzoek van wege de hooge regeering zal volgen.”

Men kan moeielijk zeggen dat deze wettelijke bepalingen niet streng genoeg zijn; ook ademt de geheele wet een goeden geest, en dient ze om de onderdanen voor schade te vrijwaren. Men vraagt zich af, hoe het mogelijk is dat des ondanks de kwakzalverij nu nog zoo welig tiert, dat men op nieuw weer bedacht is, om langs wettelijken weg dit euvel te beperken.

(Geneesk. Courant.)

Ingezonden.

Rotterdam, 24 Juni 1897.

WelEd. Heer!

Mag ik zoo vrij zijn UEd. voor het onderstaande, in Uw blad, eenige plaatsruimte te verzoeken en U bij voorbaat hoffelijk mijn dank voor de verleende plaatsruimte te betuigen.

Nu wij in een verkiezings-periode leven, kwam onwillkeurig de gedachte bij mij op waarom men er niet toe overging om een of meer geneesheeren tot candidaat te stellen voor lid van de 2e Kamer der Staten-Generaal.

Mij komt het in het belang van den algemeenen gezondheidstoestand en aankleve van dien zeer noodig en gewenscht voor, dat er een of meer geneesheeren zitting namen in die Kamer.

Zij konden de Kamer en den volke hoogst gewichtige en nuttige diensten uitden aard hunner betrekking be-

wijzen, waarvan het volk zeer zeker de gunstige gevolgen zou ondervinden. Hoewel het hun natuurlijk vrij zou staan om ook over andere onderwerpen te beraadslagen, is hunne aanwezigheid daar ter plaatse hoofdzakelijk gewenscht om alles wat in betrekking tot de volksgezondheid staat te bevorderen. Zij kunnen in de Kamer voorstellen doen, waarbij de algemeene gezondheidstoestand verbeterd wordt; zij kunnen het hunne bijdragen om met kracht tegen de kwakzalverij op te treden en die inlichtingen verschaffen, die tot het krachtadig bestrijden der kwakzalverij noodig geacht worden.

Hoewel niet zoo zeer tot hun werkkring behorende, kunnen zij toch de vereischte inlichtingen geven, die noodzakelijk geacht worden, om de advertenties in dagbladen enz. te weren, wier doel het is om geheime middelen aan het publiek bekend te maken. Zij kunnen de middelen verschaffen die beraamd moeten worden tegen het uitoefenen van geneeskunde door hen, die daartoe niet bevoegd zijn. Om een en ander blijf ik beweren, dat een geneesheer als volksvertegenwoordiger hoogst gewichtige diensten aan het land en den volke kan bewijzen.

Mocht soms onverwacht weer eene verkiezing plaats hebben, gelieve er dan eens aan te denken of het al dan niet gewenscht is een geneesheer als volksvertegenwoordiger af te vaardigen.

Ik heb de eer te zijn

Uw Dienaar
K. SCHRAVER,
Gep. 1e Lt. pl. Adj.

Bij voorkeur houden wij ons, in ons blad, buiten alle politieke en geloofsquaesties. Toch hebben wij gemeend, in No. 11 van den vorigen jaargang, een beroep te mogen doen op alle welgezinden in den lande om, bij de algemeene kamerverkiezingen, op de programma's, aan de bestrijding van de kwakzalverij een plaats te verleenen. Succes heeft dit beroep niet gehad; wij moeten dus maar weer wat geduld hebben. Verder wenschen wij echter niet te gaan.

Van andere zijde, van de Maatschappij tot bevordering der Geneeskunde, is reeds, met het oog op den algemeenen gezondheidstoestand, erop gewezen, hoe nuttig het zou zijn, wanneer een geneeskundige in de kamer zitting had, maar dit heeft ook niets gegeven. Waar de candidatuur van een geneesheer gesteld werd, geschiedde dit om andere redenen dan omdat hij medicus was.

RED.

BOEKBEORDEELING.

De Voortplanting. Een licht op eene verborgen en gevaarlijke rots. Voor kinderen bewerkt naar Dr. T. L. NICHOLS: „The Beacon Light”, door C. CROLL.

In April 1890 kondigden wij den tweeden druk van het bovengenoemde werkje aan. Het boekje is uitverkocht en nu is, na den dood van den heer CROLL, bij A. BEENTJE te Nieuwolda een herdruk verschenen.

De uitgever verzoekt ons de aandacht op de brochure te vestigen en wij, van ons standpunt, voldoen daaraan o. i. het best, door onze aanbeveling van 1890 hier te laten volgen:

„Niet alleen tot terugkeer te raden, wanneer een verkeerde weg ingeslagen is, maar ook en vooral om kwaad te voorkomen aan leven en gezondheid, is het doel van dit blad; daarom stelt de Redactie zich tot taak nuttige geschriften, geschikt voor leeken, waarin goede lessen betreffende de zorg voor het lichaam voorkomen, te bespreken en ter kennisneming aan te bevelen. Van zulk een boekje schrijven wij hierboven den titel af. 't Is nauwelijks te gelooven welk een aantal personen gedurig onzen raad inwinnen bij ware of vermeende geslachtsziekten en welk een droevig lot velen na zich slepen, omdat zij onkundig zijn van hetgeen gedaan of vermeden had kunnen worden.

Vroeg of laat worden alle dezen de slachtoffers van kwakzalvers, die hen vervolgen en uitpersen tot dat hun gezondheid en hun beurs zijn uitgeput.

Zeer velen hunner waren ongetwijfeld nimmer tot zulk een treurigen staat vervallen, hadden zij bij tijds de gevaren leeren kennen, waaraan zij zich door onvoorzichtige en ongeoorloofde handelingen hebben blootgesteld.

Laten anderen, zich aan hun voorbeeld spiegelende, zich door lezing van het aangekondigde boekje doen voorlichten; 't zal hun en hunnen kinderen ongetwijfeld tot groot nut kunnen zijn.”

Correspondentie.

A's nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:
C. H. L. Baelde, Offic. v. Gezondheid te Ternate;
Jhr. A. B. van Haeften, Administrateur der suikerfabriek Kabot te Banjoewangie;
P. Helder, Gang Schott, Batavia.

Dr. v. D. te L. Doctor I. te J. bericht ons, dat de samenstelling van den drank van Praag niet geheim wordt gehouden. Hijzelf althans ontving van dien geneesheer het recept, bij gelegenheid van een consult. Het was ongeveer gelijk aan het voorschrift dat wij in ons vorig nummer opnamen en luidde aldus:

R. Pulv. rad. rhei
jalap.
Carb. sodae a.a. 12 grm.
Inf. ad. 150 „
Sacchar. 250 „
Tinct. aurant. 4,5 „
S. 's morgens twee lepels.

Toezender Harlinger Courant. Waarschuwingen tegen het Instituut-Drouet zijn reeds herhaalde malen in ons blad opgenomen. Indien gij er belang in stelt kunt gij, op franco aanvraag bij den Secretaris-Penningmeester, een dergelijke waarschuwing gratis verkrijgen.

J. B. te S. Zie het bovenstaande; van het Maandbl. van Dec. '95, waarin uitvoerig tegen Drouet gewaarschuwd wordt, is op 't oogenblik geen exemplaar meer voorhanden.

A. te H. Op de kwakzalverachtige aanbeveling van de Kneipp'sche geneesmiddelen wezen wij in het Maandbl. van Mei j.l. in verband met de circulaire van den apotheker COEBERGH te Schiedam. Nog steeds zijn wij van meening, dat nu wijlen PASTOOR KNEIPP geheel te goeder trouw was en alléén de bedoeling had, in 't algemeen belang werkzaam te zijn. Velen van zijn navolgers echter hebben zijn methode op verkeerde wegen gevoerd en er een „zaakje” van gemaakt met de noodige reclame. In geen geringe mate is dit het geval met de vervaardigers en vele verkoopers van zijne middelen. De bedoelde aanbeveling, waarin een ruim twintigtal middelen tegen verschillende kwalen als uitstekend of voortreffelijk worden aangeprezen, verschilt al zeer weinig van een gewone kwakzalvers-reclame.

B. v. R. te A. en A. H. T. te G. „Eureka” is behandeld in de Maandbladen van Augs. 94 en Januari 95. Ziet ook de „herhaalde waarschuwingen” in het no. van heden.

Dr. G. W. B. te B. Hartelijk dank voor de toezending van „The Evening Telegram”; 't is een kras staaltje van kwakzalvers-reclame. Wij komen er spoedig eens op terug; het heeft geen haast, omdat, voor zoover wij weten, Hood's Sarsaparilla hier te lande nog niet is ingevoerd.

Men zal den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging zeer verplichten door toezending van het Maandblad van December 1895.

Herhaalde Waarschuwingen.

Eureka. De erven Wed. Abbring hebben concurrentie gekregen in hun middel ter bestrijding van drankmisbruik, en gevaarlijke ook. Want wat zij doen voor vijf en twintig gulden doet een zich noemende J. JOSEPHUS, vroeger te Rotterdam thans te 's Hage, voor 60 cent.

't Is goedkoop maar het kan nog goedkooper, zooals wij zullen zien.

Het wondermiddel van Josephus, onder de leuze „Sluit Schiedam” aangekondigd, is, volgens de onderzoekingen van onze leden de heeren: L. VAN ITALIE te Rotterdam en Dr. v. HAMEL ROOS te Amsterdam, een aftreksel, verkregen door een of ander bitter plantendeel met azijn te behandelplep. Dus, evenals al de bekende middeljes tegen drankmisbruik, een bitter „niemendal”, dat ook in uitwerking met die anderen gelijk staat, dat wil zeggen: ook niets uitwerkt.

Er is maar één middel tegen drankmisbruik: „onthouding van het gebruik”, en dit behoeft geen cent te kosten.

De f 25, besteed bij de Wed. Abbring of de 60 ct. bij Josephus, is weggegoorpen geld.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zoowel die gemakkelijk als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die voor eenige jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamde fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSSSE (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Een enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men over de uitwerking een oordeel kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoo dit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen op den fistelpot, die niet kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt, terwijl ons nummer van April 1895 weer een nieuw geval vermeldde van de schadelijke werking van den fistelpot.

Revalenta Arabica. Wie voor een kilogram fijn linzenmeel, bij de meeste grutters voor ongeveer 90 cent verkrijgbaar, f 3.90 wil betalen, koope Du Barry's Revalenta Arabica, dat inderdaad niets anders is dan fijn gebuild linzenmeel.

Wel is waar krijgt hij dan niet de gedrukte verklaring, bij de Revalenta gevoegd, dat dit middel o. a. de oorzaken bestrijdt van koorts, toring, hoofdpijn enz. maar aan die verklaring zal ieder weldenkende geen gewicht hechten. Hij weet te goed, dat linzenmeel zoo iets niet kan uitwerken.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 743.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in he bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: Weer eens het „Institut Drouet”.

Berichten: Een kwakzalver te Zandvoort. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — Elixer Godineau.

Grootere artikelen: Een oordeel over Pastoor Kneipp. — Maagoline. — Een attest voor Rijmanns. — Het haarmiddel van van de Zedde en andere haarmiddelen.

Ter overneming: Paul Weidhaas.

Varia. Kwakzalvers-alphabeth.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen. Middel tegen dronkenschap van de Erven Wed. Abbring.

Weer eens het „Institut Drouet”.

Wij weten niet of wij 't aan onze bemoeiingen moeten toeschrijven, maar dat is zeker, dat de oogen van het publiek meer en meer opengaan. Het begint zich bij de telkens in onze dagbladen voorkomende, opgeschroefde annonces van de firma DROUET af te vragen of er aan dat „Institut” ook een „luchtje” is en velen zijn er die, vóór ze daar hulp zoeken, eerst bij ons om raad komen vragen. Het getal diergenen — en dat verheugt ons — is zóó groot, dat van de betrekkelijk groote hoeveelheden Maandbladen, waarin over DROUET gehandeld is, er geen meer voor nieuwe aanvragen beschikbaar zijn en, daar telkens weer verzoeken om inlichtingen tot ons komen, zijn wij wel genoodzaakt een nieuw artikeltje aan het *Institut Drouet* te wijden. Wij moeten thans echter in beknopte vorm mededeelen wat wij vroeger in verschillende Maandbladen uitvoeriger schreven.

Het zich noemende „Institut Drouet” bevindt zich in Parijs en in Brussel en beveelt zich, door schelkklende reclames, aan tot genezing van doofheid. (1)

Dag uit, dag in worden de arme lijdens aan oorgebreken er op gewezen, dat er voor hun lijdens steeds baat is te vinden, wanneer men zich slechts wendt tot het *Institut*. Is het wonder dat na lezing van de wonderdadige gevallen van herstel van z.g. ongeheelde zieken, vele oorlijdens, die te vergeefs elders hulp hebben gezocht, het toch maar eens probeeren? Welnu, voor hen schrijven wij niet; zij zullen een les, een dure les hebben opgedaan en gewaar zijn geworden, dat men niet alles als waar moet aannemen, wat in die reclames wordt verteld. Zij zullen, na opoffering van veel geld — en misschien na verergering van hun kwaal — tot de slotsom zijn gekomen, dat men niet verstandig handelt zijn ge-

zondheid toe te vertrouwen aan den eersten den besten, die zich maar met mooie woorden als een wonderdokter aanbeveelt.

Maar 't is ook geen wonder (en, zooals wij schreven, de ervaring leert het), dat juist de wijze van reclame, de opgeschroefde inhoud van de attesten van genezen lijdens, bij vele hardhoorenden twijfel wekt aan de werkelijke waarde van die attesten, en dat zij de vraag stellen of men inderdaad vertrouwen kan stellen in de beloften van genezing op zoo'n manier uitgebazuind?

Aan dezen antwoorden wij terstond: *Onthoudt uw vertrouwen aan het „Institut Drouet”; het is een geldmakerij op groote schaal, waarbij de belangen van de z.g. inrichting geheel op den voorgrond staan en de belangen van den lijdens niets beteekenen.*

Wij zullen de redenen duidelijk maken, waarop dit ons advies steunt.

Wanneer men de verschillende reclames van het „Institut” doorloopt, dan zal men zien dat 't slot ongeveer altijd is: vraag het *Journal de la Surdité*, „en u zult zoowel door het lezen der duizenden genezingen verkregen als door de uiteenetting van de eenvoudige behandeling overtuigd worden, dat de oorkwalen, hoe oud zij ook zijn mogen, volkomen genezen kunnen worden.”

Aan dit *Journal* wijdden wij een artikel in het Mbl. van April 1895, ontleend aan een schrijven van Dr. H. P. in de *Amsterd. Ct.*, waarvan wij hier slechts het volgende kunnen overnemen:

Het *Journal de la Surdité* verschijnt in drie uitgaven, een hoofdblad, een geïllustreerd supplement en een blad, getiteld: „à travers les guérisons”; dit is een lijst van dankbetuigingen en berichten van genezingen.

Ik heb hier voor mij no. 70, van 15 Januari 11. Het eerste artikel in dit nummer is gewijd aan de gedachtenis van den oprichter, Dr. Drouet, dien menschlievend man, die „het waarlijk doeltreffende geneesmiddel ontdekte voor alle gevallen van doofheid en ooraandoeningen”, waardoor alle gehoortoestellen en operaties „voor altijd” overbodig werden. Van toen af nam Drouet een eerste plaats in onder de groote mannen onzer eeuw; zoo leest men althans.

De groote man intusschen bracht het nog verder: alle aandoeningen van keel en neus kunnen genezen worden door zijn ontdekkingen, maar . . . „de dood, helaas, moest den meester ontrukken aan zijn geliefde studiën, en hem ontrooven aan de gehechtheid zijner leerlingen.”

Maar die heeren zaten niet stil. Zij hebben het zóóver gebracht, dat zij ook provinciale zieken kunnen behandelen, zonder hen te zien. Ja, zelf buitenlanders kunnen van hun weldaden genieten.

Nu volgen een reeks van artikelen, die op zoogenaamd wetenschappelijke wijze een aantal onderwerpen op het gebied van oor-, neus- en keelziekten behandelen. Zij zijn er op aangelegd om ook dengeen, die nagenoeg niets mankeert, opmerkzaam te maken op kleine afwijkingen, pijnlijkheden, roodheden, enz. waarop hij tot nu toe nooit heeft acht geslagen, en hem bevreesd te maken voor al de ernstige of langdurige kwalen, waarvan de kleinigheden het begin heeten te zijn.

„Dan komt een zeer menschlievend artikel, waarin men gewaarschuwd wordt tegen kwakzalverij op dit gebied! Na eerst den grooten Drouet geprezen te hebben, die slechts uit liefde tot de menschheid gewerkt heeft, gaat het verder:

„Maar, zoo het ongeluk van anderen uitverkoren zielen vervult, is het dikwijls ook het voorwerp van winstbejag van verdorven personen, die zonder goedmoedsbezwaar, terwijl zij den zieken het vooruitzicht openen op een genezing, die zij niet kunnen teweegbrengen, zich aan hun schreden hechten, en hen niet loslaten, voordat hun hebzucht verzadigd is.”

Daarom worden de zieken uitgenoodigd, *slechts gebruik te maken van de geneesmiddelen voorgeschreven door het instituut Drouet*, om namaak te voorkomen enz.

Het bijblad „à travers les guérisons” is niet zo aardig om te lezen als het hoofdblad. Het is een eentonige reeks van attesten, zooals wij die van zoovele kwakzalversmiddelen kennen.

Het geïllustreerde supplement bevat ook zulke attesten, maar bovendien een groote plaat, voorstellende de bedrijvigheid in de groote zaal van het instituut op het oogenblik dat de post binnenkomt.

Negenentwintig heeren zitten gereed om de honderden aanvragen van patiënten te gaan beantwoorden. Groote boekenkasten geven een begrip van de geleerdheid, die ter beschikking gesteld wordt van de keel-, neus- en oorlijdens.

Ook vindt men een portret van den onvolprezen stichter van het instituut, en eenige aardige prentjes, voorstellende verschillende manieren om aan de doofheid te gemoet te komen.

Hoe is het nu mogelijk, dat een verstandig man deze onbeschaamde opsnijderij voor goede munt kan houden? Wel, heel eenyoudig. Het voortdurend

(1) Misschien omdat de dooven niet genoeg geld oprachten, is er later ook een zaakje tot genezing van tering bij gekomen, maar, daar wij meenen dat deze zaak niet rendeert, bepalen wij ons voor ditmaal tot het artikel „doofheid.”

betaigen van medegevoel voor zijn lijden doet den onergdenkende patient, die vaak reeds veel tevergeefs beproefd heeft, zijn vertrouwen vestigen in zulk een menschlievend raadman. Nu komen beschrijvingen van kwalen, en niet in staat zijn eigen gevoelens met juistheid te beoordeelen, herkent hij licht in één van die ziektegeschiedenissen zijn eigen geschiedenis."

En, om nu verder het *Journal* te laten rusten, het doel is bereikt, de lijder wendt zich met zijne klachten tot het Instituut. Per omgaande post wordt hem geantwoord, dat „de oorsprongen der doofheid talrijk zijn en verschillend hunnen aard; daarom ook is het noodzakelijk om eenen voldoende uitvoer te verkrijgen, dat de dokter over de oorzaken en de verschillende wisselingen van het geval dat U hem heeft onderworpen, volledig ingelicht zij."

Juist zoo; „talrijk zijn de oorsprongen der doofheid en verschillend hunnen aard." Ieder geval van doofheid kan zijn eigen oorzaak hebben en moet naar gelang daarvan worden behandeld. Hier behoort slechts een prop uit den gehoorgang verwijderd te worden, daar moet het trommelvlies zich vrij kunnen bewegen, ginds moet een luchtstroom het gehoor toestel reinigen, elders weder een belangrijke operatie niet alleen het gehoor, maar ook het leven, dat in zulke gevallen in gevaar kan zijn, redden. En in nog andere gevallen, helaas, staat de kunst machteloos en ziet men den lijder langzaam maar zeker volkomen afgezonderd worden van zijn sprekende medemenschen.

Maar in al die gevallen is, wenscht men den patiënt, zoo mogelijk, de doelmatige hulp te verleenen, vóór alles noodig, dat men de oorzaak opspore, en dit kan niet anders dan door *persoonlijk onderzoek* van den lijder. Wie op andere wijze genezing belooft, toont, dat het belang van den patiënt hem niets waard is.

Hoe komt nu de „dokter" van het *Instituut*, een z.g. Dr. DERRY, tot de kennis van het geval, waarin zijn hulp wordt ingeroepen? Vraagt hij den patiënt om over te komen, teneinde zich aan een onderzoek te onderwerpen? Och neen; op gewone kwakzalversmanier zendt hij een „vragenbrief", dien de lijder (zeker niet altijd iemand, die over zijn kwaal een juist oordeel kan vellen) maar heeft in te vullen. En nu is de „dokter volledig ingelicht", want, wat men ook antwoordt, steeds volgt daarop een schrijven, (wij hebben er al zooveel onder de oogen gehad) dat volgens een bepaald model is ingericht en voor alle lijders dienst doet; het blijkt daaruit — wat wij uit ervaring al lang weten — dat op de invulling van den vragenbrief in 't geheel niet wordt gelet. Waarom ook?

Wij laten hier zoo'n model volgen:

„In het bezit van UEds. geëerde is daarop dienende, dat de dokter na bestudeering van het door UEd. medegedeelde geval besluit tot eene":

(volgt de diagnose, in zeer algemeene termen in 't fransch gesteld, opgemaakt zonder den patiënt gezien en onderzocht te hebben).

„Deze aandoening is geneesbaar, doch vereischt een bijzondere behandeling zonder verzuim toe te passen, daartoe is noodig de navolgende middelen": (en dan volgt een opgave van de middelen, waarvan wij aanstonds melding zullen maken, waarbij de een soms iets meer krijgt dan de ander, maar waarin overigens weinig variatie is te bespeuren).

Ten slotte wordt dan den patiënten op het hart gedrukt den dokter goed op de hoogte van hun toestand te houden.

Doen zij dit na eenigen tijd en vermelden zij in hun tweeden brief, dat zij nog niet beter zijn (zooals gebeurt met de meeste personen die zich door het *Instituut* laten vangen), dan volgt aan allen ongeveer weer hetzelfde antwoord; b. v.

„dat den korten tijd dat UE. in behandeling is aan de geneesmiddelen nog geene tijd hebben verleend (zoo staat het er woordelijk!) om van de uitwerking hoe krachtig ook blijken te geven" enz., zoodat (men begrijpt al wat er volgt) de dokter verzoekt „zeer geregeld met de voorgeschreven middelen voort te gaan . . . en hij, „ten einde

alle verzuim te vermijden" heeft bevolen de volgende middelen nog heden op te zenden.

En zoo gaat het voort, zóó tracht men de patiënten aan het lijntje te houden.

Is het nu niet duidelijk dat het de Directeuren — of hoe ze ook mogen heeten — van het „*Institut Drouet*" volkomen onverschillig is wat de lijders, die hulp bij hen zoeken, scheelt en of hij beter wordt of niet, als zij maar hunne niets beteekenende middeltjes aan den man brengen?

Het behandelen van alle lijders volgens hetzelfde schema bewijst genoeg, dat de lijder, als zieke, hier bijzaak, of liever niets, als kooper van de middelen hoofdzaak, of alles is.

Wat die geneesmiddelen betreft kunnen wij zeer kort zijn. Ze zijn, in hoofdzaak, vier in getal, nl. *Veritable Papier Anticatarrah*, een soort van trekpleister om achter 't oor te leggen, à f 2,50 de doos, *Prises desobstructive* om op te snuiven, een doosje à f 2,50, *Topique Drouet*, een vloeistof om daarmede watjes te bevochtigen, die men in de ooren plaatst; prijs per flacon f 1,75, en *Elixer resolutif du Dr. Livingstone*, een drankje om in te nemen, dat f 3.— kost.

Het was ons vrij onverschillig, waaruit die geneesmiddelen bestonden, omdat bij de aangewende geneesmethode, de genezing per brief, ook het aanbevelen van de beste geneesmiddelen niet kan beletten, dat de zaak iets anders was dan kwakzalverij; maar om toch iets te weten te komen omtrent de geldswaarde der middelen, verzochten wij Mej. C. HUGENHOLTZ, apotheker te Amsterdam, de snuif voor ons te onderzoeken. Volgens dit onderzoek, welwillend voor ons bericht, bestond de inhoud van het doosje, nog geen 10 gram wegende, uit een mengsel van *maismeel*, *droppoeder* en *witte suiker*, gearomatiseerd met een zeer kleine hoeveelheid welriekende olie; vertegenwoordigende een waarde van hoogstens een paar centen. En dat voor een rijksdaalder! 't Gaat nog al, dunkt ons.

Wanneer men nu weet dat, voor zoover wij uit de talrijke bij ons berustende brieven konden nagaan, de minste hoeveelheid geneesmiddelen die beweerd wordt noodig te zijn, bestaat uit 2 doosjes snuif, 1 doosje *Papier Anti-catarrah* en 1 flacon *Tonique*, dan worden op die wijze minstens f 9, en nog ruim 60 ct. voor vracht en emballage, geheel nutteloos aan het *Institut Drouet* geofferd. Wat zullen die lui in hun vuistje lachen, vooral wanneer het hun gelukt den patiënt aan 't medicineren te houden en hem nog meer geld te laten wegwerpen!

Maar wie niet zal lachen is de lijder, die na eenigen tijd zal merken dat, in de meeste gevallen, de beloofde hulp uitblijft niet alleen . . . maar dat zijn kwaal ook menigmaal verergert. En dit gevolg kan, bij ernstige aandoeningen, niet uitblijven.

Onthoudt derhalve uw vertrouwen aan het „Institut Drouet"!

Berichten.

Een kwakzalver te Zandvoort. Deze dagen vervoegde zich een z.g. kwakzalver aan de woning van een inwoner te Zandvoort, voorgevende een middel te bezitten tegen tering, waaraan, zooals die persoon zeide, de vrouw des huizes lijdende was. Door zijn welbespraaktheid geloofde de vrouw zijne bewering en kocht voor de som van f 7,75 twee pakjes z.g. kruiden en een fleschje met een geelachtige vloeistof, welke te zamen gekookt en ingenomen, bepaald genezing zouden aanbrengen. Vóór zijn vertrek deed hij nog een gebed om spoedige genezing voor de zieke (die evenwel in 't geheel niet aan tering lijdende is). De man verdween spoedig. Na onderzoek is gebleken, dat die geneeskrachtige kruiden niets anders zijn dan gedroogde bloemetjes, bladeren en hooi.

Deze persoon was gekleed in een licht grijs pak en licht grijzen hoed.

Van een en ander is proces-verbaal opgemaakt.

(N. Rott. Ct.)

Wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde eischte de ambtenaar van het O. M. bij het kanton-gerecht te Zutphen tegen D. H., 33 jaar, wonende te Deventer, eene geldboete van f 30.—, subsidiair te vervangen door eene hechtenis van 20 dagen.

(N. Rott. Ct.)

Elixer Godineau. Door den President van politie te Berlijn is de volgende publicatie uitgevaardigd: „Onder den naam „*Elixer Godineau*" wordt dikwijls in de dagbladen een middel tegen bloedarmoede aangeprezen. Het wordt voor 20 Mark de flesch verkocht en komt, volgens de analyse, overeen met suikerstroop, vermengd met ongeveer 2 perc. vleeschextract. Dit wordt hierbij ter openbare kennis gebracht en het publiek voor het aankopen gewaarschuwd."

Het elixer is ook in onze bladen herhaalde malen geannonceerd . . . maar er is geen autoriteit in Nederland die daartegen waarschuwt.

Een oordeel over Pastoor Kneipp.

Aan het *Tijdschr. voor Geneeskunde* ontleenen wij het volgende:

„De dood van Pastor KNEIPP geeft aan de redactie der *Münchener med. Wochenschrift* eenige waardeerende woorden in de pen, die te meer betekenis hebben, omdat het *Münchener* weekblad gereedigd wordt door KNEIPP's bureu, door medici, die zijn werkzaamheid van nabij hebben gadeslagen en gecontroleerd. Hij wordt geprezen wegens zijn belangeloosheid en menschenliefde. KNEIPP verwierf geen rijkdommen en kocht geen riddergoederen zooals de schaapherder Ast, maar gaf zijn groote inkomsten aan liefdadige stichtingen. Hij oefende de kwakzalverij uit als beroep, niet als ambacht, niet om winst, maar gedreven door humaniteit.

Ondanks haar lof voor het achtenswaardig karakter van den overledene, voelt evenwel de redactie der *M. m. W.*, die uit ervaring spreken kan, zich genoodzaakt te verklaren, dat „KNEIPP's werk te „Wörishofen in het algemeen heilloos was. Het „getal der verknoeden, van de kans op genezing „berooft is groot en elk *Münchener* geneeskundige kent zulke gevallen uit eigen ervaring“.

Wij behoeven het dus niet te betreuren als met Pastor KNEIPP's dood zijn „systeem“ wel den weg gaat van vele andere, die achtereenvolgens de kwakzalverij à la mode, de toevlucht van incurabelen zijn geweest.

Het standpunt, dat de medicus tegenover den kwakzalver moet innemen is praktisch in den regel heel gemakkelijk aan te wijzen. Feitelijk zijn, haast altijd, onkunde, kwade trouw en winstbejag aanwezig en brengt de kwakzalver zijn patiënten in gevaar door ze af te houden van goede middelen, zoo hij ze al niet positief schaadt.

Theoretisch de kwakzalverij te definiëren is voor iemand, die niet onlangs geërgerd is door gevallen, waarin de kwakzalverij kwaad heeft gebrouwen en die dus met een kalm gemoed het vraagstuk behandelen kan, zoo gemakkelijk niet.

Men kan zich een kwakzalver denken, die zonder winstbejag, met volkomen goede trouw een tamelijk onschuldig middel juist daarom met zooveel aplomb aanbeveelt, omdat hij volkomen onkundig gebleven is van zijn onkunde en wiens krachtige — hoewel op niets berustende — overtuiging bij een schare van incurabelen voor een wijle de hoop kan doen herleven en groote rijen van voor suggestie vatbaren geneest van de kwalen, welke hun verbeelding hun bezorgd heeft. De man cureert, waar geneeskundigen onmachtig bleven. Hij doet goed, al staat er tegenover dat goed ook kwaad, voortgevloeid uit de onbekendheid van den kwakzalver met de werkwijze zijner middelen, met het wezen der kwalen, die hij bestrijden wil en met de geneesmiddelen der officieele geneeskunst.

Heeft men van dat kwaad niet al te veel gezien of gehoord, dan glimlacht men over de van gemis aan logica en waarnemingsvermogen getuigende theorieën. Men is niet ontevreden als de voor de suggestie vatbare patiënten een escapade maken naar de werkplaats van den kwakzalver, waar zij des te zekerder worden suggereerd naarmate zij van verder weg komen. De medicus, die zich bewust is, dat ook hij op menig gebied in de vergankelijke theorieën, in kleine reeksen van gebrekkige waarnemingen geen basis heeft voor een degelijk advies, die weet, dat bijna elk nieuw middel met meer overtuiging wordt aanbevolen dan de wetenschappelijke grondslagen hadden mogen verschaffen, oordeelt over de zeldzame variëteit van kwakzalver, die te goeder trouw handelt, niet al te hard.

Daarom is het voor de veerkracht onzer bestrijding der kwakzalverij van belang ons te herinneren, dat ook een humane, belangeloze, bonafide kwakzalver, als Pastor KNEIPP was naar de meening der blijkbaar zonder animositeit oordeelende *Münchener med. Wochenschrift*, veel kwaad heeft gedaan."

Maagoline.

"Maagoline", een mooie naam voor een middel tegen . . . raadt ge 't niet lezer? *maagziekte*. Juist, als zoodanig moet het middel dienst doen.

De onderstaande advertentie in 't *N. v. d. D.* bracht ons daarmee in kennis:

"Den Haag, 2 Juli 1897. *M!* Uw Maagmiddel hielp mij na vele jaren lijden en het aanwenden veler Medicijnen zoo goed, dat ik U door dezen recht geef deze dankbetuiging in het openbaar te gebruiken.

Hoogachtend, Uw dw. dn.,
(is get.) H. J. MULLER.
MAAGOLINE.

Het beste en zekerste middel tegen Maagziekte. Prijs f 1.50 en f 2.25 p. flacon, naar buiten met 15 cts. verhooging. Onder rembours 25 cts. meer.

Vertegenw. v. Nederland en Koloniën, Chemisch Pharmaceutisch Laboratorium, Heerengracht 327, Amsterdam."

Maar die advertentie leerde ons meer; zij maakte ons opmerkzaam op een laboratorium, waarvan wij het bestaan daar ter plaatse niet kenden, zoodat wij ons haastten, daarnaar te laten informeren. Wij vernamen het volgende:

In het huis aan de Heerengracht, een onaanzienlijk huisje, is een voorkamertje verhuurd aan iemand, wiens naam wij niet te weten konden komen, en dit voorkamertje, een kantoortje, is het *Chemisch Pharmaceutisch Laboratorium*, of liever de verkoopplaats van Maagoline.

Toen de persoon, die namens ons kwam, zich 's morgens om 9 uur aanmeldde, zei de man, die hem ontving, dat als hij niet alleen het middel wilde koopen, doch meer wilde weten, hij dan van 10—11 moest komen, want dan was „mijnheer" er. Werkelijk was deze er om 10 uur. Hij scheen niet het plan te hebben patiënten te onderzoeken, maar gaf hoog op van de groote kennis van Prof. SUDAROWSKY (met wien wij aanstonds zullen kennis maken) en die ergens in Russisch-Polen — waar wist hij niet precies te zeggen — woonde.

Voor f 1.50 kregen wij een fleschje van het wondervocht, dat op de volgende wijze, per biljet, werd aanbevolen:

„MAAGZIEKTE.

MAAGZWAKTE. — MAAGCATARH.

Het is aan geen twijfel onderhevig dat stellig twee derde van de bestaande ziekten der menschen wordt veroorzaakt door *gebreklijke spijsvertering*, die tevens de algemeene welstand van het lichaam benadeelt.

Slechte spijsvertering heeft tengevolge *mindere bloedaanzetting*, waardoor bovendien de kracht van het gestel wordt ondermijnd en reden is dat vele lieden voortdurend een ziek lichaam moeten voort-slepen.

De meeste menschen welke aan de spijsvertering lijden hebben zich zulks dikwijls zelf te wijten; eerstens doordien vele ouders de eerste weken hunne kinderen wennen aan een voedsel dat langs kunstmatige of chemische weg wordt verkregen, terwijl bovendien de menschen op latere leeftijd zich zelf het organisme der maag bederven door:

eene onregelmatige leefwijze bij het eten;
door onvoldoende voeding;

doordien hunne werkring een zittend leven vordert of meerdere, voor de gezondheid der maag schadelijke toestanden hun beroep aankleven;

en ten laatste komt het voor dat maagziekte tengevolge overerving ontstaat.

Niettegenstaande de middelen, aan de wetenschap bekend en door haar aanbevolen, zeer talrijk zijn, zoeken nog zeer vele zieken vergeefs naar genezing, hetgeen reden is dat naar middelen wordt omgezien, die op *principieel-wetenschappelijke geneeskunde* berusten, zonder eenige aanspraak te maken op *geheimmiddel*, toch in staat zijn in hunne zegenrijke

werking vele reeds wanhopende patienten beterschap en kracht terug te geven en zulks zelfs bij gevallen van chronischen aard.

Een dergelijk middel is:

„MAAGOLINE",

van Prof. MORITZ SUDAROWSKY, hetwelk reeds vele jaren met succes in het buitenland is aangewend bij lijders aan:

Hoofdpijn, Duizeligheid, Stoelgang, Kiespijn en alle verdere kwalen, voortspruitende door slechte werking van de maag of wel „*Maagziekte*."

Deze aanbeveling is teekenend. 't Is weer het gewone praatje der kwakzalvers: velen zoeken nog te vergeefs naar genezing . . . maar *mijn* middel, dat is het ware, „zelfs bij gevallen van chronischen aard", en alle andere ziektegevallen, die men maar goedvindt te beschrijven als „voortspruitende door slechte vertering van de maag."

Het middel maakt geen aanspraak op geheimmiddel . . . maar is het toch. Nergens toch vinden wij bij het fleschje een opgave van de samenstellende deelen, zoodat wij getracht hebben de samenstelling te vinden. Dit is nog niet geheel gelukt; misschien kunnen wij die later opgeven.

Het voorloopig onderzoek leerde ons, dat de 15 gram inhoud van het fleschje (dat met f 1.50 werd betaald) in hoofdzaak bestond uit *spiritus*. Vermoedelijk is er nog een *hoogst geringe hoeveelheid* van een andere stof in, want bij de verdamping van den spiritus bleef er een spoor vaste stof achter, waarvan de aard nog niet kon worden vastgesteld. Tot de bekende sterk-werkende geneesmiddelen (de z.g. alkaloïden) behoort ze niet, zoodat wij nu al vermoeden, dat het middelje bij maaglijders al even weinig nut zal doen (zoo geen kwaad?) als *spiritus alleen*.

Het onvolledige van het resultaat van het onderzoek mocht ons echter niet weerhouden reeds nu iedereen ernstig tot voorzichtigheid aan te manen, wanneer men plan mocht hebben zich met het „chemisch-pharmaceutisch laboratorium" in verbinding te stellen.

Niet alleen wegens den hoogen prijs van het *geheimmiddel*, wat al voor hem, die nadenkt, een reden van wantrouwen geeft, ook niet alleen wegens de wijze van aanbeveling, die het kwakzalverachtige in zich draagt . . . maar, het moge vreemd klinken, om den naam „Maagoline."

Wanneer wij nagaan: 1o. dat de uitvinder van het middel met den van het Nederlandsch afgeleiden naam (Maag - Maagoline) als een *Russisch* professor wordt opgegeven;

2o. dat de agent van het middel voor Nederland en Koloniën niet eens weet waar die professor woont;

3o. dat de fleschjes, waarin het middel wordt afgeleverd, het merk dragen, waarvan de fleschjes van een *Amsterdamschen* leverancier zijn voorzien,

dan komt bij ons een kwaad vermoeden op en zouden wij willen vragen: Zou die „Maagoline" niet een *Amsterdamsch* product zijn, waarvoor die „*Russische* professor" maar als uithangbord dient?

En als gevolg daarvan: Zou men een dergelijke manoeuvre aanwenden, wanneer het te doen was om een *werkelijk goed geneesmiddel* aan den man te brengen?

Wij hopen die vragen later te kunnen beantwoorden; men zij voorloopig voorzichtig!

Een attest voor Rijmanns.

MATH. RIJMANNS te Haarlem, Generaal-agent voor de *breukzalf* van PASTOOR BECK, stelt een boekje verkrijgbaar, bevattende als inhoud een tal van attesten van lijders, die door de zalf genezen zijn. Die attesten weten wij naar waarde te schatten, wij zijn door ondervinding wijs geworden. Wij, van onzen kant, zullen er nog een attest bijvoegen. Tevens echter willen wij op een paar zaken wijzen, die ons bij het doorbladeren van het boekje troffen.

Bij de gebruiksaanwijzing van de zalf, vooraan in 't boekje afgedrukt, staat woordelijk: „Bij het gebruik der zalf moet een breukband gedragen worden, daar de breuk *volstrekt niet* mag uitkomen. „Een breukband *zonder veer* is de beste en deze zijn bij

ondergeteek. verkrijgbaar, à fl. 7, fr. huis."

In de advertentie echter die de menschen moet lokken staat woordelijk: „De gevaarlijkste breuk bij oud en jong, wordt zonder operatie, *zonder breukband* (*) en zonder pijn, in heel korten tijd, volkomen genezen" enz.

Men ziet het, is men eereerst voor minstens f 2.50 voor de zalf ingevlogen, dan heeft men nog f 7 (een verbazend hooge prijs voor zoo'n band) te offeren voor een breukband, die, *volgens de advertentie, niet noodig is*.

Verder trof het ons, dat Rijmanns van de breukegelegenheid profiteerde om tevens reclame te maken voor een eigen uitvinding. Achter een aanbeveling van de breukzalf, bij 't boekje gevoegd, staat tevens een aanprijzing van de *Reimannsche plantenziekte*, een onfeilbaar middel bij lijders aan reumatiek, jicht, vliegende en zwellende jicht, podagra en alle pijn van dien aard. Wat komt de *kwakzalver* mooi voor den dag!

En nu nog iets: Op de achterzijde van het attesten-boekje bevindt zich een verklaring van een zekeren heer OPPERMAN, zich noemende: „beëdigde scheikundige en aangestelde deskundige tot onderzoek der voedingsmiddelen", waarbij deze o. m. getuigt: „Op grond mijner onderzoekingen kan ik verklaren, dat de Pastoor Beck's breukheilmiddel voor de gezondheid geen schadelijke bestanddeelen bevat." Nu, bij die verklaring sluiten wij ons aan; want, zooals wij reeds in het Maandblad van December 1896 schreven, leerde het scheikundig onderzoek, „dat de zalf bestond uit *terpentijn, was* en een of ander *vet*; andere stoffen, speciaal z.g. geneeskrachtige, werden *niet aangetroffen*." 't Is werkelijk een zalfje dat goed noch kwaad kan; 't zal niets uitrichten.

Maar wij mogen RIJMANNS niet langer op zijn attest laten wachten. Wij ontvingen een bezoek van een zekeren heer F. T. (*de naam en woonplaats is ons bekend*) die ons kwam klagen over de behandeling van Rijmanns ondervonden. Op ons verzoek bracht hij zijn klacht op schrift en aan zijn brief — in ons bezit — ontleenen wij, met eenige wijziging in taal en stijl, het volgende:

„Ruim tien jaren heb ik een breuk; ik droeg al dien tijd een breukband en de breuk hinderde mij niet. Het vorig jaar, door iets op te beuren, brak de band en werd de breuk gepasseerden winter erger. Ik kon tot nu toe geen nieuwen band krijgen, die de breuk goed inhield. Niettegenstaande ik mijn geneesheer geheel vertrouwd, liet ik mij overhalen om de *breukzalf van Pastoor Beck* te beproeven. Ik vroeg aan RIJMANNS vooraf per brief of hij, volgens zijn geweten, mij die zalf kon aanraden, omdat ik geen geld had om twee of driemaal f 2.50 nutteloos uit te geven. Hierop ontving ik een brief waarin verzekerd werd, dat die zalf *stellig elke* breuk zal genezen.

Ik begaf mij naar *Haarlem* om zelf met R. te spreken. Voór ik werd toegelaten werd ik eerst uitgehoord door een jonge-juffrouw naar 't geen ik wilde en waarover ik kwam spreken. Eindelijk in tegenwoordigheid van R. gebracht zijnde en het doel van mijn bezoek bekend gemaakt hebbende, maakte R. zich terstond van het gesprek meester; hij liet mij niet verder aan 't woord komen, ver-toonde honderden brieven, deed zelf een breukband aan, liet zien hoe de zalf gebruikt moest worden en schreeuwde over zijn eigen geleerdheid en de onkunde der doctoren, zoodat ik ten laatste blij was, dat ik, na f 2.50 betaald te hebben, met mijn potje zalf op straat stond,

Ik heb anderhalf potje zalf gebruikt zonder eenig gunstig gevolg, ook toen een breukband van f 7 werd gekocht, niettegenstaande de verklaring van RIJMANNS, dat die band *moest* helpen. Ik heb alles aangewend om met dien band de breuk in te houden, maar daar was geen kans op.

Mijn geneesheer, DR. TH., zei al, voor ik den band ompaste, „ge hadt dien niet moeten koopen, hij helpt U niet." Ik zond daarop mijn dochter naar Haarlem met beleefd verzoek aan R. om den band, al was 't ook voor minder geld, terug te nemen.

(*) Wij cursiveeren.

Op dit verzoek viel R. hevig lomp tegen mijn dochter uit, sloeg met de vuisten op de tafel en schreeuwde zoó, dat zij bang voor hem werd en het huis verliet."

Tot zoover, wat wij aan de verklaring van den heer T. ontleenden; een briefwisseling, die daarop tusschen hem en R. volgde, is, wat den toon en de woordenkeus betreft, minder geschikt voor ons blad.

Wij namen de bovenstaande mededeeling op, omdat wij overtuigd zijn dat er velen zijn, die zich over de handelingen van RIJMANN'S te beklagen hebben. Voor zoover zij zich met hunne klachten direct tot R. hebben gewend zal er wel geen haan naar kraaien; hij zal ze niet in zijn attestenboekje laten afdrucken.

Maar men neme een voorbeeld aan den heer T. en wende zich met goed toegelichte klachten tot ons, in 't belang van de goede zaak, die wij voorstaan. Niet, dat wij er op belust zijn van ons blad een klachten-register te maken, maar omdat wij de noodzakelijkheid inzien om tegenover hetgeen Rijmann's het publiek wil wijs maken, onze waarschuwende stem te doen hooren. Wie helpt ons? Aangenaam zou het ons zijn, wanneer men ons toestond namen te noemen, maar -- zoo niet -- kan men ook in dit opzicht op ons stilzwijgen staat maken.

Het haarmiddel van van de Zedde en andere haarmiddelen.

Gedurig worden ons inlichtingen gevraagd omtrent onderstaande advertentie:

„KAALHOOFDIGEN.

Na eene tienjarige kaalhoofdigheid is het mij gelukt een middel te vinden, dat mij en allen die het tot heden toepasten, radicaal geneest.

Na ontvangst van tien gulden deel ik u het middel mede, terwijl zij, die het kunnen betalen, zich verbinden, mij, na hun herstel, nog veertig gulden te voldoen. H. J. VAN DE ZEDDE, Haarlemmerplein 37, 2e étage boven het Postkantoor, Amsterdam."

In ons no van April j.l. hebben wij in de „Correspondentie" het volgende medegedeeld:

„Wij hebben de „oproeping" van H. J. VAN DE ZEDDE aan de kaalhoofdiggen gelezen, doch gevoelden geen lust om de kas der Vereeniging te bezwaren met de uitgave van f 10 -- of van f 50, indien de man ons voor gegoed aanziet -- voor een middel, waaraan wij, ook zonder onderzoek, alle vertrouwen ontzeggen.

„Een geneesmiddel, dat het hoofdhaar bij kaalhoofdiggen weder terug kan doen komen bestaat er niet. Als de natuur het niet doet, dan kan geen ander middel helpen."

Dit is nog steeds onze overtuiging, zoodat wij het geld en tijd vermorsen achten het goedje aan te koopen en te laten onderzoeken.

Trouwens, dit geldt voor al die haargroei-middelen, die, dag uit dag in, in de verschillende bladen door de kappers hemelhoog worden aangeprezen. Als paddestoelen rijzen de z.g. haarherstellers uit den grond op en ieder haarkunstenaar levert het voortreffelijkst. Telkenmale komen dan ook vragen bij ons in of dit of dat middel goed is, waaruit het bestaat, welk middel de voorkeur verdient enz. enz. Wij kunnen op al die vragen niet anders antwoorden dan dat wij niet aannemen, dat er middeltjes bestaan, die het uitgevallen hoofdhaar kunnen doen terugkomen. Wel zijn er vloeistoffen, die in staat zijn, het hoofd zuiver en frisch te houden, maar meer kunnen ze niet doen. Waar dit onze overtuiging is, gelooven wij een onnut werk te doen door, even als wij vroeger deden -- toen al die verschillende haargroei-middelen nog niet zoo erg in zwang waren -- telkens opnieuw de onderscheidene vloeistoffen te bespreken en hare samenstelling mede te deelen; wij kunnen de gelden der Vereeniging en de ruimte in ons blad beter gebruiken voor bestrijding van kwakzalverijen van meer gevaarlijken aard.

Want gevaarlijk zijn die haargroei-middelen meestal niet, alleen ze zijn schreeuwend duur. Wie nu echter in de bewering van een kapper, dat deze of gene vloeistof *probaat* is tot bevordering van den

haargroei, (iets waarvan hij volstrekt geen verstand heeft, al scheert of kapt hij nog zoo goed), zooveel vertrouwen stelt, dat hij 't geld voor 't middel over heeft . . . nu, die moet 't zelf weten. Wij hebben al dikwijls genoeg gewaarschuwd.

Geheel anders is ons standpunt tegenover de haarkleurmiddelen. Correct gesproken behoort de behandeling van deze middelen in ons blad in 't geheel niet te huis. Moge hij, die nog vertrouwen stelt in de groeimiddelen, deze als *geneesmiddelen* beschouwen, op de kleurmiddelen kan deze naam volstrekt niet van toepassing zijn. Het zijn slechts zaken die de *ijdelheid* ten goede komen.

Toch zullen wij aan deze laatste onze aandacht moeten blijven wijden, omdat de grondstof der kleurmiddelen zoo menigmaal gevaarlijk, vergiftig is, en bij ons te lande de politie niet tegen dergelijke, voor de gezondheid schadelijke stoffen waarschuwt, zooals in Duitschland. Waar wij, in 't algemeen, werkzaam zijn om te voorkomen, dat het publiek door onwetendheid schade lijdt aan zijn gezondheid, zal men 't ons wel ten goede houden, dat wij somwijlen buiten ons boekje gaan.

Ter Overneming.

PAUL WEIDHAAS. Wie kent hem tegenwoordig niet? Er gaat bijna geen dag voorbij, waarop niet de een of andere courant, in een zeer in 't oog loopende advertentie, een dankbetuiging bevat van dezen of genen lijder aan asthma, die door het middel van Weidhaas volkomen genezen is.

Teneinde hem echter beter te doen kennen en de waarde van die dankbetuigingen in het juiste daglicht te stellen, laten wij hier een publicatie volgen van de Gezondheids-commissie te Karlsruhe, de corporatie, die er steeds met grooten ijver op uit is om hare medemenschen voor schade in hun gezondheid en beurs te behoeden:

„Een zekere PAUL WEIDHAAS, Dresden—Altstadt, Reissigerstrasse no. 42, (†) prijst in de tegenwoordige dagbladen en door afzonderlijke brochures op kwakzalverachtige manier een geneesmethode tegen asthma aan.

Wie zich tot Weidhaas wendt, ontvangt een soort van inhallatie-apparaat, uit hetwelk een zwakke oplossing van overmangaanzure kali en door een filter van watten gedesinfecteerde lucht moet worden ingeademd.

Het apparaat is volkomen zonder waarde, wijl de patiënt geheel onveranderde lucht en dan nog wel op een zeer ongeschikte manier inademt, en wordt tot den bedriegelijk hoogen prijs van 18 M. 80 Pf. verkocht.

Behalve het gebruik van dit apparaat schrijft Weidhaas het gebruik voor van zoogenaamde „Stemthee", te koopen in de Annenapotheek te Dresden. Deze „Stemthee" is een mengsel overeenkomende met de zoogenaamde borstkruiden en kost bij WEIDHAAS 1 M., terwijl dezelfde hoeveelheid in iedere apotheek voor 50 Pf. is te verkrijgen."

Varia.

Onderstaand alphabeth werd reeds in het Januari-nummer van 1886 opgenomen; wij meenen dat wij onzen lezers, vooral die der laatste jaren, geen ondienst doen, door het hier nogmaals te plaatsen.

Kwakzalvers-alphabeth.

- A is de Aloë, eenvoudig purgatie, steeds als geheimmiddel druk geëxploiteerd;
- B het is Brandt, die als nieuwe vertooning, Zwitsersche pillen daarvan fabricceert.
- C is de Charlatan, Italiaansch Ciarlari, teekent een man, die zwetst, schreeuwt overluid.
- D is de Depöthouder, de heler die meehelpt, mee liegt voor dertig procent van de buit.
- E is Eau dit of Eau dat, soms vergiftig, Water voor 't kleuren van haar, baard of vel;
- F is de Fistelpot van Klaas Ursem, Fer van Encausse of electrisch Flanel.
- G is Guyot, die de kunst heeft gevonden, schatten te halen uit Noorweegsche teer.
- H kan niet anders als Holloway wezen, Hopbitter ook, doch dat leeft thans niet meer.
- I is Injection van Brou, wee den arme! die voor zijn ziekte er vertrouwen in stelt,

(†) De man blijkt verhuisd te zijn, hij woont nu te *Niederlössnitz* bij *Dresden*. *Red. Mbl.*

- J is de Jicht, bron van smart voor patiënten, kwakzalvers echter, een bron van veel geld.
- K zijn de Kranten, wier inhoud en strekking strijden met 't geen door haar wordt geadverteerd.
- L zijn de Leugens, de Listen en Lagen, is de arme Lijder, die wordt gedupeerd.
- M het zijn Muller's Miraculopreparaten, Malzextract en specifics van Mattei;
- N is het Nadeel der kwakzalverijen, nadeel voor leven en beurs allebei.
- O het is Oidtmann, de man met zijn spuitje, Elk, die 't gelooven wil, zeer tot gerief;
- P zijn der kwakzalvers Pillen en Potjes en, 't spreekt van zelf, daarbij zijn Purgatief.
- R is de Reclame, vol bluf en vol kunstjes, 't is Revalenta, uit linzen bereid;
- S zijn de Schreuders- en Slijmpillen allen, Stroopjes en Suikers als Specialiteit.
- T zijn de Titels, gekocht of gelogen, 't is Théophile ook, die wonderen schiept;
- U is 't verouderde ras Uroscofen, pillen Urbanus, naar 't echte recept.
- V is de onwettige Verkoop in ons landje, 't is het Vooroordeel van 't Volk, welbekend,
- W het is Waersegers, breukbandenmaker, Wimmers meteen ook, zijn concurrent.
- IJ het is IJzer Bravais of iets anders, goudspint en slimme verkooper er 'ij.
- Z zou men Zwendelarij kunnen noemen, andere naam slechts voor Kwakzalverij.

Correspondentie.

J. J. K. te Z. Zie over het haarmiddel van v. d. Zedde het no. van heden; het werkje van Prof. Pincus is wel aan te bevelen. Slechts bij hooge uitzondering antwoorden wij, op de ons gedane vragen, anders dan in het Maandblad; het insluiten van postzegels voor antwoord is onnoodig.

A. B. te N. Wij kunnen de door u bedoelde inrichting niet als een kwakzalverszaak aanmerken. Of intusschen voor uw patiënte een koudwaterkuur geschikt is, doet gij het best door uw dokter te laten uitmaken.

J. S. den H. Embrocation-Vial is ons onbekend en wij konden de samenstelling nergens vinden. Misschien wilt gij ons wel verplichten door het middel (voor onze kosten) aan te koopen en aan een onderzoek te onderwerpen?

M. S. den H. De Vereeniging zendt de gevraagde exemplaren steeds kosteloos.

S. L. te A. De desbetreffende blaadjes en de nos. van „Het Volksblad" en „De Controleur" waarin de lichaamsgezondheid wordt besproken, hebben wij ontvangen. Ofschoon wij volstrekt geen sympathie gevoelen voor de geneesmethode van Ds. H., kunnen wij de zaak in ons blad niet behandelen. Wij nemen n.l. niet aan, dat hier het opzet bestaat het publiek te misleiden ten koste van zijn beurs, en alleen hem, die zijn medemenschen, op leugenachtige wijze, ten onrechte genezing van kwalen voorspiegelt, enkel met het doel om zich te verrijken, noemen wij een kwakzalver en hem bestrijden wij.

Dr. H. P. te A. Het door u bedoelde tijdschrift is door ons besteld, doch nog niet ontvangen; wij danken u.

E. F. J. H. te M. Aan het opgegeven adres zijn vier Maandbladen betreffende Windelinx gezonden; dank voor uwe mededeeling en hulp.

Dr. S. A. te M. Het middel wordt onderzocht.

Dank aan allen, die den Secretaris-penningmeester het Maandblad van December 1895 toezonden.

Herhaalde Waarschuwingen.

Middel tegen dronkenschap van de Erven Wed. Abbring. Deze firma bezit, zooals zij adverteert, het onfeilbare middel tegen het misbruik maken van sterken drank. De prijs wordt in de advertentie niet vermeld, doch schrijft men aan de firma, dan ontvangt men het bericht, dat het vijf en twintig gulden kost. Tevens krijgt men opnieuw de verzekering, dat het middel onfeilbaar is en eenige gedrukte attesten, die dit moeten bevestigen.

De firma houdt haar waar op prijs. Niettegenstaande de zware concurrentie van de laatste jaren, laat zij zich nog f 25 betalen; waarvoor?

Het middel is een plantenpoeder, dat men met melk of citroenlimonade moet drinken, en op zich zelf niets zal baten, maar het eerste voorschrift dat daarbij gegeven wordt luidt: *gedurende 56 weken geen drank gebruiken*. Wanneer dit gedurende die 13 maanden, zonder een enkele afwijking wordt volgehouden, en de patiënt, telkens wanneer de trek naar sterken drank boven komt, wat melk of limonade met een weinig van het poeder gebruikt, dan heet het, dat voor goed een afschrik van drank wordt verkregen.

Niemand zal het thans behoeven te verwonderen dat nu en dan wel eens „genezingen" zijn verkregen; wie inderdaad de kuur goed doormaakt, zich aan het voorschrift houdt en meer dan een jaar lang geen druppel drank gebruikt, die is gelukkig op weg tot heterschap. Doch een ieder kan ook inzien dat hetzelfde succes zonder het dure poeder van f 25 had kunnen worden verkregen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoo veel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen. Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guddensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 743.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Uit den Geneesk. Raad van Zuid-Holland. — Waarschuwing tegen Reteau, vanwege de Alg. Vrouwenbond. — Gratis-verspreiding van het Maandblad. — Wéér een geval van bijgeloof. — Een aanklacht van Pastoor Beck. — Een attest van Reimanns. — Mohrmann weer eens gepakt. — Reclames voor Beecham's pillen.

Grootere artikelen: Een nieuw boek over de natuurgeschiedenis en de kwakzalverij. — White's oogwater. — Uitoefening der artseneijbereidkunde in Indië. — Optreden tegen de kwakzalverij in vroegere tijden. — De advertentie betreffende Pastoor Beck's breukzalf.

Ingezonden: De elektrische geneesinrichting te Laren. — Prijsverlaging van het Institut Drouet.

Ter overneming: Het Volta-kruis.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: De fistelpot van Klaas Ursem. — Santal Midy.

Berichten.

Uit den Geneeskundigen Raad van Zuid-Holland. In de Zomervergadering van den Raad, den 23en Augustus j.l. te 's Hage gehouden, vroeg de heer Gantvoort 's Raads aandacht voor de misbruiken, die voortvloeien uit de onbevoegde uitoefening van de genees- en artseneijbereidkunde en bepleitte krachtig de handhaving van de rechten van den dokter en den apotheker tegenover de toenemende kwakzalverij.

Hij zou wenschen, dat de Raad aan de Regeering kenbaar zou maken, dat de geneeskundige wetten reeds te lang slecht gehandhaafd worden, dat het tijd wordt daaraan een einde te maken, opdat de rechten van dien stand beter gehandhaafd worden in het belang der volksgezondheid.

Vooraf had men het oog op de bedrijven der z.g. „wilde” drogisten, die schrikbarend in aantal toenemen, een toestand, die schandelijk onbillijk werkt, vooral tegenover den apothekersstand.

In strenge handhaving der wetten werd van andere zijde het eenig middel gezien, om die schadelijke toestanden te beteugelen, waartoe de Staat verplicht is, vooral tegenover de apothekers, die van den Staat een monopolie, een middel van bestaan hebben ontvangen tot uitoefening van hun beroep.

Ook meende men, werden de klachten zeer bevorderd en de overtredingen aangemoedigd door de geringe straffen, den onbevoegden opgelegd.

De Raad nam ten slotte met algemeene stemmen de volgende motie aan, voorgesteld door den heer Gantvoort:

De Geneeskundige Raad van Zuid-Holland, van meening, dat het met zijn mandaat onverenigbaar is de onbevoegde uitoefening van genees- en artseneijbereidkunde, zonder protest te laten voortwoekeren en bereid de middelen te beramen, om daaraan een eind te maken, besluit van dit oordeel aan de andere Geneeskundige Raden kennis te geven en deze uit te noodigen dit onderwerp tegen de a.s. wintervergadering in behandeling te nemen. (Vaderl.)

Reteau. Het bestuur der afd. 's Gravenhage van den Alg. Vrouwenbond ter verhooging van het zedelijk bewustzijn, verzocht ons het volgende ter algemeene kennis te brengen:

Sedert eenige jaren heeft zich hier gevestigd (Paveljoensgracht 5) zekere W. J. Hage, zich noemende dr. Reteau, die er zijn werk van maakt bij vrouwen, die zich onder zijn behandeling stellen, de bevalling tegen te gaan. De hoofdcommissaris van politie heeft het publiek reeds openlijk gevaarschuwd, dat deze „dr.” nooit geneeskundige studies gemaakt, noch ook van bevoegde zijde den dokterstitel verworven heeft. Ook is tot tweemaal toe door particulieren een aanklacht tegen hem ingediend, doch tot nog toe zijn geen termen in de wet gevonden om tot rechtsvervolgving over te gaan. Eenige leden van den Ned. Vrouwenbond en andere belangstellende vrouwen trachten nu op de wijze der Middernachtzending de vrouwen en meisjes, die op zijn spreekuren komen, ernstig en met liefde te waarschuwen welk een groot kwaad zij doen, en hoe zij de schadelijke gevolgen harer handeling niet kunnen ontgaan.

Het bestuur waarschuwt alle vrouwen ernstig en dringend dezen man te mijden en aan zijne schoone toezeggingen geen gehoor te geven, wetende, dat zij door zich aan dit bedrijf te leenen een zedelijke misdaad plegen en ook haar lichamelijke gezondheid schromelijk in gevaar brengen. De ondervinding in het Gemeenteziekenhuis en elders opgedaan, zou hiervan op afschrikwekkende wijze kunnen getuigen. (Vaderl.)

Gratis-verspreiding. Het jaarverslag onzer Vereeniging over 1896 is aan de leden verzonden; uit dit verslag blijkt dat in dat jaar in ronde cijfers gratis zijn verspreid: door de leden 30000, aan dag- en weekbladen 5600 en aan koffiehuzen, cantines, brigades der marechaussées, commissarissen van politie, stations, militaire tehuizen enz. 10200 exemplaren van het Maandblad.

Wéér een geval. Een broeder en een zuster, wonende in de Friesche gemeente Tietjerksteradeel, waren sedert geruimen tijd een weinig ongesteld, vooral lusteloos. In plaats van naar een geneesheer te gaan, werd een duivelbanner uit een naburig dorp ontboden. Deze werd bij nacht met een hondken gehaald en constateerde, dat zij beiden met den duivel waren bezeten, en daardoor betooverd; maar hij zou hen spoedig van den „booze” verlossen. Dadelijk moesten de kussens der bedden, waarop de patiënten sliepen, onderzocht worden. De duivelbanner opende ze, haalde daaruit kransen, kruis, vlasknoppen enz., en liet deze daarop verbranden, waarbij de patiënten en de duivelbanner het derde vers van Ps. 118 zongen. Hierop verklaarde de man, dat de „booze” hen nu niet meer zou plagen, en zij van stonden aan zich wel beter zouden gevoelen.

En als ze zich verbeelden dat hij het weet dan genezen ze misschien van lusteloosheid! (N. R. Ct.)

Een aanklacht van Pastoor Beck. Naar „De Gelderlander” uit de meest stellige bron verneemt, zal door den uitvinder der veel geannonceerde „Breukzalf” tegen de redactie van het „Nijmeesch Weekblad” bij de justitie een aanklacht wegens belediging worden ingediend.

Een veelzeggend attest. In een Duitsch bijlet betreffende Pastoor Beck's breukzalf vonden wij het volgende attest:

„Nach gebrauch einer Kruke „Pfarrer M. Beck's Bruchsalbe”, fühle ich mich schon bedeutend besser, habe aber noch eine für mich nöthig wo ich dann hoffe, genesen zu sein.

Maastricht, den 8 Mai '96.

get. M. REIMANNS, Masseur.”

De masseur REIMANNS, vroeger te Maastricht woonachtig, treedt nu als REIMANNS te Haarlem op als Generaal-agent van de breukzalf; wat wil men meer?

Mohrmann weer eens in de doos. Volgens het Vaderland is de beruchte MOHRMANN, de fabrikant van het middel tegen lintwormen, te Berlijn gearresteerd; hij wordt beschuldigd van bedrog en het toebrengen van lichamelijk letsel.

Reclame voor Beecham's pillen. Ontrent THOMAS BEECHAM, den grooten concurrent van HOLLOWAY'S erven, lazen wij het onderstaande in de N. Rott.Ct.:

„Een curieus reclame-geding kwam Zaterdag voor het assisenhof te Liverpool. Mr. Cobb, de eigenaar van Nelson's oude admiraalschip, de Foudroyant, had den fabrikant van Beecham's pillen en diens agent te Blackpool voor het hof gedaagd, omdat de agent, in opdracht van zijn chef, toen de Foudroyant onlangs bij Blackpool op het strand geslagen was, met groote letters op de zijde van het glorieuse wrak had laten schilderen: „Engeland verwacht dat elk zijn plicht zal doen en Beecham's pillen gebruiken.”

De heer Beecham had, zooals bleek, zijn agent opgedragen, te doen wat hij kon voor niet al te veel geld, waarop laatstgenoemde dadelijk een paar schilders aan het werk zette, en later een fotograaf, die afbeeldingen maakte van het wrak met het Nelson's woord parodieerende opschrift, om met die fotografieën reclame te maken. De jury vond dat de man daar het recht niet toe had, en veroordeelde hem tot 40 shillings schade-loosstelling en den chef tot £ 50 en in de kosten.

Een kleine douceur voor den eigenaar van 't geen er van de Foudroyant is overgebleven... Maar wat een heerlijke reclame alweer voor Beecham en zijn pillen! Twee-en-vijftig pond en in de kosten, een koopje, waarlijk.”

Eenige dagen later bracht het Handelsblad het volgende bericht:

Onze stadgenooten, de heeren Roeloffzen & Hübner, is een zeldzame bestelling ten deel gevallen. De heer

Thomas Beecham, die jaarlijks ongeveer 300.000 pond sterling aan reclame besteedt en die eens aan de duizenden zeilvaartuigen der Engelsche visschersvloot nieuwe zeilen aanbodt, waarop nu in reuzenletteren zijn pillen worden geadverteerd langs alle kusten van het Vereenigd Koninkrijk, heeft gebruik gemaakt van de werkplaatsen onzer Amsterdamsche firma om Engeland te overstroomen met aardige kleine boekjes, in oblong formaat, van 16 bij 13 cM. Zij dragen den algemeenen titel: „Beecham's Photo-Folio” en bevatten elk in een fraaien gekleurden omslag 24 plaatjes, zonder verderen tekst. Van die boekjes zijn er 93 verschillende soorten, elk met een reeks van stadsgezichten en landschappen van een bepaald gedeelte van Engeland, Wales, Schotland, Ierland of de kleinere eilanden. Van sommige streken en van de groote steden zijn opeenvolgende boekjes verschenen, b.v. van het eiland Wight 3 en van Londen 8 nummers. In het geheel werden voor deze uitgaaf ruim 4000 photographieën gemaakt, naar welke op het vereischte formaat 4000 email koper-gravures werden vervaardigd. Het geheele werk, benevens het drukken, innaaien, enz., geschiedde door de heeren R. & H.

Sedert de vijf maanden, dat dit voor ons land zeker zeldzame werk duurt, verliet een oplaag van ruim vijf miljoen exemplaren kant en klaar de drukkerij.

De zaak is echter nog niet afgelopen, want weer is een nieuwe voorraad van twee millioen aangevraagd. En wie moet dat betalen?

Een nieuw boek over de natuurgeschiedenis en de kwakzalverij.

DR. M. W. PIJNAPPEL, de schrijver van de „Medische Kroniek” in het *Handelsblad*, (aan welke kroniek wij reeds meermalen behartenswaardige artikeltjes ontleenden) heeft in het nummer van 25 Juli j. l. een belangrijk stuk geplaatst, waarin o. m. ook gehandeld wordt over het onderwerp, waarvan wij den titel hierboven afdrukten. Wij nemen daaruit het een en ander over.

Wijzende op de talrijke moeilijkheden, die de praktiseerende geneesheer op zijn weg ontmoet, gaat de geachte Schrijver aldus voort:

„Men is steeds bezig zijn (des geneesheers) gezag te ondermijnen door woord en door geschrift, en de meening dat alleen de geneeskunde eene uitzondering maakt als er gezegd wordt dat men een vak moet geleerd hebben om het te kennen, wordt, al dateert ze zeker niet van gisteren, hoe langer hoe meer aangenomen. Zoo onzinnig als ze is, zelfs en misschien vooral door de meer ontwikkelde, die in dit opzicht in hun ontwikkeling gaarne blijven steken. Ik heb destijds eens gezegd dat ik het zoo jammer vond dat die heeren kwakzalvers en natuurgeneeskundigen niet wat meer schreven. Zoodra zij dat doen, appelleren zij niet alleen meer aan den medischen zin van hun lezers, maar ook, door de wijze waarop zij schrijven, aan hun algemeen gezond verstand, aan hun gevoel voor goede taal en voor logica, aan een deel van 's menschen ontwikkeling dus, dat niet zoo gaarne wordt prijsgegeven. Daardoor wordt dan veelal de begoocheling verboden. Zoolang zwijgen zij en alleen maar onzin doen, gaat het goed. Maar zoodra zij gaan schrijven en onzin laten lezen, worden de menschen wakker. Kühne heeft zich met zijn boek, en zijn profeet in ons land, mr. Bleckman, heeft zich en hem met zijn artikelen zeker verrukkelijk veel kwaad gedaan. Vooral de laatste, want het boek was eigenlijk te dik om indruk te maken. Dat kon alleen eerbiedig in een kast worden gezet, lezen deed niemand het. Nu is er echter weer een boek verschenen dat misschien wel gelezen zal worden. Ik hoop het van harte. Het is vertaald uit het Duitsch en heet: „De natuurgeneeskunde, een onmisbare raadgever voor gezonden en zieken.” De schrijver heet Brockmann en het werd uitgegeven in Delft bij A. W. Segboer. De prijs is maar twee kwartjes. Dat is dus alles prachtig, en nu het mij ter aankondiging werd toevertrouwd, beviel ik het aan ieder gaarne aan. Wie hiervan, laat ons zeggen, tien bladzijden kan lezen, zonder door den hartverscheurenden onzin zoal niet tot inkeer, dan toch tot nadenken te worden gebracht, dien moet ik als hopenloos verloren opgeven. Maar veel zullen er dat niet wezen.

Nu wordt de indruk ditmaal zeer verhoogd door de horribele vertaling. Als de bibliotheek voor jonggehuwden, die de heer Segboer op den omslag aankondigt, ook zoo geschreven is, leert hij dezen gelukkigen menschen misschien hoe zij „voor f1500 's jaars gehuwd, fatsoenlijk kunnen leven”, maar brengt hij hen literair een heel eind van de wijs. In dit geval is het echter een groot voordeel. In het oorspronkelijk zal alles zeker niet zoo gek geweest zijn.

Niet alleen een waarheid is de natuurgeneeswijze op het gebied der heilkunde, zij is ook een echte en ware wetenschap. Wetenschap is eene verzameling van

ervaringen” enz. enz. en dus „zal het den hardnekkigsten pädagoog duidelijk zijn, dat de natuurgeneeswijze eene ware wetenschap is, want ervaringen kan ieder zich verzamelen. In ieder geval heeft het het aanzien der beroepsschoolgeneeskunde (!) zeer geschaad, zoodat velen hare beoefenaars ook heden nog met eene onverklaarbare verwaandheid de natuurgeneeskunde voor totaal onwetenschappelijk en niet waardig houden, dat men er acht op slaat.” De gewone geneeskunde is natuurlijk geen wetenschap. De astronomie, dat is het ware. „Wanneer wij daar van een vooraf berekende maans- of zonsverduistering lezen, dan kunnen wij haar begin met het horloge in de hand volgen. In deze wetenschap klopt alles prachtig; daarom dan ook zal zij ons met gewettigden trots vervullen”. Voorts wenscht de geleerde schrijver vrije concurrentie met de gewone studie, want „dit is de eenige weg om de resultaten der gezamenlijke geneeskunde te bevorderen.” Mr. Bleckmann voerde destijds professor Stokvis in het krijt om het nadeelige van het medicineren te betoogen, Brockmann gaat nog verder en komt met Boerhave aandragen. „Hoe diep ook door nauwgezette beoefenaars der schoolgeneeskunde de schadelijkheid van behandeling met medicijnen gevoeld wordt, zulks bewijzen de vele uitspraken van hen.” En dan komt de uitspraak van Boerhave, dat de doctoren over het geheel genomen meer kwaad dan goed doen in de wereld. Of hij dit werkelijk gezegd heeft, kan ik hier niet controleren, maar het kan best zijn en in ieder geval is het herhaaldelijk door anderen gezegd. Maar wat bewijst dit dan nog? Toch nooit meer dan dat er eenige goede en veel slechte doctoren zijn en dat men dus zijn best moet doen een goeden te krijgen. Daaruit te concludeeren dat men beter doet iemand te nemen, die er in 't geheel niets van weet, kan toch wel alleen in het verwarde brein van den heer Brockmann opkomen. Dat in de astronomie alles zoo prachtig klopt, is een gevolg van de gezegende omstandigheid dat hij en zijne kornuiten zich daar nooit mee bemoeid hebben en dat noch hij, noch iemand anders, op dit vak zijn wonderlijk criterium van eene wetenschap heeft toegepast. Of misschien hebben zij het wel gedaan, zooals vroeger anderen wel eens een zonsverduistering voorspelden. Maar dan zijn zij uitgelachen, want zoodra het een ander vak geldt dan het onze, begrijpt ieder zonneklaar dat het niet hetzelfde is, wie die bewuste ervaringen verzamelt en daarmee een wetenschap opbouwt. Een schaapherder op een observatorium, bezigt door zijne waarnemingen de astronomie te verheffen, erdt voorloopig nog bespottelijk gevonden. Maar een schaapherder die, desnoods zonder dat hij lezen of schrijven kan, de klinische wetenschap beoefent, is volkomen en règle en zeer gezien.

Er bestaat hier in mijne omgeving een landbouwer van wiens groote kunde wonderen worden verhaald. Wie als geheel verloren wordt beschouwd, geneest hij. Een van zijn voorvaders — want de kunst is erfelijk — kreeg iemand bij zich met een kolossaal gezwel op het hoofd, dat groote chirurgen niet durfden verwijderen. Maar hij aarzelde niet. Hij bestelde den lijder den volgende morgen om zes uur in zijn stal en hij lei een groot voorsnijmes klaar en stak een platte schop in het vuur en maakte hem gloeiend. En hij sneed het gezwel met haar en huid glad af met één snee van het groote mes en hield toen de gloeiende schop op de wond en brandde ze dicht. De patiënt doorstond dezen aanslag en geneas. Zulke heldendaden verricht zijn nakomeling niet meer — hij beoefent alleen de inwendige geneeskunde. Maar zijn bekwaamheid in dit vak is groot, dank zij den twee boeken die hij van zijn vaderen heeft geërfd, en waarvan één alle „kruiden” vermeldt, en het andere alle ziekten. Overtalrijk zijn zijn patiënten. In den Geneeskundigen Raad voor Noord-Holland gaf het rechtsgeleerde lid eens den raad dezen onvermoelden overtreders der geneeskundige wetten te vuur en te zwaard te verdelgen. Ik ben er hiervoor in de gelegenheid en het zou mij zeer verheugen, indien ik tot die verdelging kon meewerken. Men moet zich evenwel aangaande mijn arbeid in deze geen illusies maken. Door de grooten en de zeer grooten der aarde gesteund is deze landman nagenoeg onaantastbaar en voor alle mogelijke geldelijke straffen in ieder geval geheel ongevoelig. Het eenige waarvan ik mij eenig succes zou kunnen voorstellen is ook in dit geval een boek. Als ik ons boertje eens zoover kon krijgen dat hij een handboek schreef, al was het nog zoo klein, dan waren wij, geloof ik, geholpen. Ik zal er mijn best eens voor doen, en ik durf dat hier wel neerschrijven omdat 's mans ontwikkeling waarschijnlijk nog niet gestegen zal zijn tot het *Handelsblad*. Nu is hij de welkome bezoeker van de huizen en buitenplaatsen der meest ontwikkelde in den lande, en hun vertrouwde raadsman in medische zaken. De schrijver van zijn handboek zou daar vermoedelijk niet meer worden getolereerd.

Zou er wel ooit een tijd aanbreken, dat de menschen wijzer werden? Dat zij van de geneeskunde een minder confuus denkbeeld hadden, minder kinderachtig gering-schattend spraken over de doctoren en niet zoo naïef

onnoozel geloofden aan kwakzalvers en hun middeltjes?

Waarschijnlijk niet. Zoolang de geneeskunde nog zoo onmachtig is in vele gevallen — en dat zal ze wel altijd blijven — zoolang zullen de zieken de prooi worden van leugenachtige kwakzalvers die genezing beloven, waar de eerlijke geneesheer erkent dat hij niet helpen kan. En zoolang zullen de menschen ook, in hun onkunde en wantrouwen en verlangen om gauw beter te zijn, den geneesheer den rug toedraaien en voor hun leven ongelukkig worden gemaakt, waar zeker nog hulp mogelijk was.”

White's oogwater.

Onder de vele artikelen, verkrijgbaar bij de bekende firma J. JOSEPHUS, Jacob van Campenplein, den Haag, en per advertentie aangeboden, vonden wij opgegeven:

„Oogwater, reinigend en versterkend, voorkomt blindheid, onmisbaar voor oogen, waarvan veel inspanning wordt gevorderd”.

Die JOSEPHUS heeft toch een goede klant aan ons; wij hebben zoo'n bijzonder vertrouwen in zijn koopwaar. Zoodra zien wij niet een middel door hem geadverteerd, of wij haasten ons het aan te schaffen en het publiek er mee in kennis te stellen. Zoo geschiedde het ook met het oogwater, ofschoon wij wel dachten hier een oude bekende aan te treffen, omdat het, op een andere plaats, als *Dr. White's oogwater* was aangekondigd. Inderdaad — en het bewijst voor het lange leven van dergelijke kwakzalverijen — ontvingen wij, tegen betaling van 60 cents, een fleschje met *Duitsch etiquette*, waarop o. a. stond: „Dr. White's Augen-wasser genau nach Vorschrift zubereitet in Thüringen”. Reeds in de Maandbladen van April 1882 en November 1884 is tegen dit middel gewaarschuwd; na dien tijd hadden wij 't uit 't oog verloren, en nu wordt het opeens weer door de firma JOSEPHUS aan 't daglicht gebracht. Of zij zich daarmee, niet voor zich zelve, maar tegenover het publiek verdienstelijk heeft gemaakt, betwijfelen wij sterk.

Volgens vroegere onderzoekingen, door WITSTEIN bekend gemaakt, bestond White's oogwater uit 3 deelen zinkvitriool en 4 deelen honig, opgelost in 80 deelen water, welriekend gemaakt door een weinig kruidnagel-olie; latere onderzoekingen, medegedeeld in de *Apoth. Zeit.*, gaven de samenstelling als volgt aan: 1,73 proc. zinkvitriool, 2 proc. honig, 2,56 proc. alcohol en 0,204 proc. azijnzuur, opgelost in water en geparfumeerd met verschillende aetherische oliën. In het bij Josephus aangekochte, „genau nach Vorschrift zubereitet” water kon ons lid, de heer H. VAN GELDER te Haarlem, de aanwezigheid van honig niet aantoonen; zinkvitriool werd wel gevonden.

Nu wordt zinkvitriool, opgelost in gedistilleerd water, inderdaad wel somwijlen als oogwater, door geneeskundigen voorgeschreven . . . maar als eerste eisch voor een dusdanige oplossing wordt gesteld, dat zij niet te oud en nog volkomen helder zij. Het oogwater, bij Josephus gekocht, was echter blijkbaar van ouden datum en vuil, met daarin zwevende vlokjes. En van dit water wordt nu beweerd: „Bij zieke oogen herstelt het volkomen het gezichtsvermogen, versterkt dit tot in den hoogsten ouderdom en behoedt zeker voor blindheid”.

Schandelijk! in één woord. Dit vuile, troebele water is volkomen ongeschikt voor oogwater; het zal zelfs, in sommige gevallen, hoogst schadelijk kunnen werken.

Men zij toch — in Godsnaam! — voorzichtig bij ziekten van de oogen, die hoogst teere lichaamsdeelen, en zoeker daarvoor toch geen hulp bij JOSEPHUS en consorten!

Uitoefening der artsnijbereidkunde in Indië.

Als een staaltje van de wijze waarop in Indië soms de artsnijbereidkunde wordt uitgeoefend, zendt men ons een nummer van Thieme's Nieuw Advertentieblad en een exemplaar van „de Huisschat”, de laatste uitgegeven door de Chamberlain medicine Compagnie, des Moines, Iowa U. S. A.

Deze huisschat (?) bevat talrijke verhandelingen over de waarde van Chamberlains' middelen bij kroep, hoest, rheumatiek enz. en om de lectuur smakelijk te maken, eene heele verzameling anecdoten.

In Thieme's advertentieblad treft ons de volgende reclame:

„Redenen waarom Chamberlain's middel tegen coliek, cholera, buikloop etc. verreweg het beste is:

1e Omdat het ons een onmiddellijke verlichting geeft in gevallen van maagpijnen, coliek en Cholera.

2e Omdat het is 't eenigste middel, welke nooit faalt in de meest kritieke gevallen van dysentrie en buikloop.

3e Omdat het is 't eenigste middel, welke kronieke buikziekten kan genezen.

4e Omdat het is 't eenigste middel, welke ons tegen galcoliek kan behoeden.

5e Omdat het is 't eenigste middel, welke verjaarde dysentrie kan genezen.

6e Omdat het is 't eenigste middel, waarop men met zekerheid kan vertrouwen in geval Cholera.

7e Omdat het is het Snelst werkend en meest betrouwbaar ter genezing van pijnen der ingewanden.

8e Omdat het geene nadeelige gevolgen na zich sleept.

9e Omdat het gebruik aangenaam is en men het veilig kan aanwenden.

10e Omdat het reeds 't leven van zooveel duizenden gered heeft, meer dan ooit eenig ander middel het heeft gedaan.

Verkrijgbaar bij
RATHKAMP, & Co. Batavia.

agenten voor JAVA
Apotheek de Vriendschap
agent voor Soerabaia.

Doorzoek nog eens de geheele wereld, en gij zult geen ander medicament vinden welke met Chamberlain's middel tegen coliek, Cholera en Buikloop kan worden gelijkgesteld. Het gebruik is aangenaam, veilig en onfeilbaar."

Het bovenstaande ontleenen wij aan het *Pharmac. Weekblad*, welks Redactie tevens de beleefdheid had ons de in het artikeltje vermelde couranten ter kennisneming toe te zenden. Onder dankbetuiging voor die welwillendheid veroorloven wij ons de opmerking dat de titel van het stuk ook nog anders had kunnen luiden, n.l.: „Uitoefening van kwakzalverij door apothekers in Indië".

Optreden tegen de kwakzalverij in vroegere tijden.

In de voorrede van een boek getiteld: *Hortulus Sanitatis*, geschreven door een Romeinsch geneesheer en later in 1609 vertaald door een Duitsch medicus, kan men lezen op welke krasse wijze de toenmalige doctoren tegen de kwakzalvers optraden. De Münch. Medicin. Wochenschr., waaraan wij dit artikeltje ontleenen, geeft het in den oud-Duitschen tekst, dien wij naar ons beste weten hebben vertaald.

„Niet uit nijd, maar uit christelijk medelijden met diegenen, die door deze jachthonden van den duivel worden achtervolgd en in hunne klauwen ellendig te gronde gaan, wordt hier gesproken. En dewijl de landloopers en tandenbrekers door de christelijke Overheid (wat te betreuren is) niet worden geweerd, juichen zij des te meer en gaan des te ijveriger voort de menschelijke lichamen met hun duivelsch speeksel te bezoedelen, te worgen en te vermoorden.

O, welk een belangrijken schat zouden de touwslagers in korten tijd uit hunne strikken en touwen verzamelen, en hoeveel zouden de timmerlieden, metselaars en anderen heden ten dage te doen hebben met het oprichten van galgen, wanneer men al diegenen zou terecht stellen, die bij dergelijke „speekselkramers" raad inwonnen, zoowel personen van hoogen als van nederigen stand.

Wel stellen zij het voor, alsof men door de dagelijksche ervaring ziet, dat vele eerlijke menschen door hen zijn geholpen, maar daarop is het antwoord: Het geschreeuw van diegenen, die niet door de kunst maar onder hunne behandeling genezen, is ten allen tijde machtig sterk geweest en reikt zeer ver; hoewel echter door hen omkomen en in grooten getale om het leven worden gebracht, dat weten ze zeer netjes te verheimelijken; en de lieve aarde helpt hen zulke door hen begane misdrijven te bedekken, waarbij nog de vrienden of nabestaan-

den van de slachtoffers zich schamen klachten in te dienen.

Niettegenstaande de Apostel Petrus in het vierde cap. van zijn eersten brief allen, die zich in een vreemd ambt indringen, gelijk stelt met dieven en moordenaars en dusdanigen allen in één gilde vereenigt, ja, niettegenstaande Syrach in het derde cap. van zijn boek uitdrukkelijk beveelt, zich alleen met zijn ambt te bemoeien... zij storen zich daaraan niet, en bewegen zich vrijelijk op het gebied der artseneijen, dat geheel buiten hun bereik ligt.

Zulke veelvraaten toonen de grootste gelijkenis met het onverzadigbare zwijn; want gelijk dit bij den trog niet lang op één plaats blijft, maar heen en weer loopt en steeds meent ergens anders iets beters te vreten te vinden, zoo willen ook zij hun neus in alles steken en denken daarbij in andere en vreemde zaken meer winst te behalen. Hiertoe prikkelt en drijft hen steeds hun vrouwelijke voorbarigheid en bodemlooze geest, die hun veel sterker aanhangen dan de zwarte kleur aan den moor."

Die ouden konden het kras zeggen... en hadden toch nog weinig kans een proces op te loopen.

De advertentie betreffende Pastoor Beck's breukzalf.

De *Tijd* bevatte dezer dagen het volgende als „ingezonden stuk":

„M. de R.!

Beleefd, doch dringend verzoek ik u, in het belang der publieke veiligheid, het volgende in uw blad op te nemen.

Sedert eenigen tijd prijkt in verschillende bladen — ook in het uwe — een advertentie van ongeveer den volgende inhoud: „Breukzalf. Geen breuk meer! Door pastoor Beck's breukzalf volkomen genezing." Volgt het adres waar het middel te bekomen is en de toevoeging: „Door verschillende binnen- en buitenlandsche specialiteiten dringend aanbevolen," of: „door verschillende hoogerw. geestelijken hier te lande ten zeerste aanbevolen." Het geheel trekt vooral de aandacht door toevoeging van het contereitsel van Pastoor Beck.

Ik durf beweren, M. d. R., dat deze advertentie minstens drie infame lengens bevat. Ten eerste wordt een breuk nooit genezen door een zalf, maar door mechanischen druk of langs operatieven weg. Ten tweede is er geen enkele geneeskundige specialiteit hier te lande die het middel zal aanbevelen en ten derde zijn de hoogerw. geestelijken te verstandig om zich met kwakzalverij in te laten. Want dit is kwakzalverij en wel van de gevaarlijkste soort. En waarom?

1o. Omdat een leek dikwijls niet kan uitmaken of het euvel, waaraan hij of 'n ander lijdt, een breuk is of niet.

2o. Omdat er personen gevonden worden, die uit misplaatste schaamte aarzelen zich den geneesheer te vertoonen. Deze grijpen goedgelovig en gretig het aangeprezen middel aan en... komen bedrogen uit, begraven hun geheim nog dieper in het hart en bezorgen zich een jammervollen ouden dag, of — wat niet zoo zelden voorkomt — bekoopen hun uitstellen met den dood, waar een tijdig inroepen van geneeskundige hulp hun het leven had kunnen redden.

Dit laatste vooral, M. d. R., maakt deze kwakzalverij zoo gevaarlijk. En deze werkt u in de hand (onwetend, naar ik veronderstel) door de genoemde advertentie bij herhaling in uwe kolommen toe te laten. Geloof mij niet op mijn woord, maar vraag elken conscientieusen arts, of 'n breuk ooit door zalf is genezen, of het minste uitstel van het inroepen van bevoegde hulp bij het opdoen van de kwaal niet hoogst verwerpelijk is! Zijn antwoord zal voor het eerste ontkennend, voor het laatste bevestigend zijn.

Daarom, M. d. R., heb ik gemeend u dit te moeten schrijven. Het lust mij niet, de pen op te nemen tegen zooveel andere geadverteerde kwakzalverij; dit is speciaal het werk van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij*. Maar in dit geval is mij de ergernis te machtig, vooral nu ik zie, dat genoemd *Maandblad*, ook in zijn bestrijding der „Breukzalf" zoo weinig medewerking geniet van hen, die door hun intellect en hun positie aangevoelen zijn, voor de beurs en de gezondheid van het groote publiek te waken. U zeer dankend voor de verleende plaatsruimte.

Anderen bladen wordt beleefd, doch dringend verzoekt, dit over te nemen.

Hoogachtend,

L. F. VAN DER SMAN,
Schiedam, 14 Aug. '97."

De Redactie van de *Tijd* teekent daarbij het gewone excuus aan:

„[Wellicht is het niet overbodig hier, voor de zóóveelste maal nog eens erop te wijzen dat aan het opnemen van eene advertentie in ons blad volstrekt niet de betekenis gehecht mag worden van een *aanbeveling* onzerzijds. *RED. Tijd.*]"

Geachte Heer Redacteur van het

Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Wil UEd. wel zoo goed zijn, het volgende als antwoord op Uwe critiek over mij en over het systeem de Alimonda, in mijn brochure beschreven, te plaatsen?

Van UEd.'s standpunt, als Redacteur van het *Maandblad tegen Kwakzalverij*, uitgaande, neem ik UEd. het volstrekt niet kwalijk, mijne brochure, en dientengevolge mijn persoon te critiseeren; zooiets moet critiek uitlokken, omdat het geheel strijdt met ons tegenwoordig stelsel van behandelen van zieken.

Het systeem de Alimonda leerde ik bij toeval eerst in Augustus 1896 kennen; direct ben ik er op naar Rotterdam gereisd, om die machine te zien werken, omdat ik altijd gedweept heb met electriciteit. Als proef heb ik eene machine gekocht, en ik ben er mede begonnen te werken met het beste succes; ik beschouwde het ook als kwakzalverij; door de resultaten werd ik voorstander.

In November heb ik mijne groote winstgevendende practijk in Hedel (Gelderland) vaarwel gezegd, mij hier gevestigd met het doel, mij alleen toe te leggen op de natuur-geneeswijze met Electriciteit (systeem de Alimonda), heilgymnastiek, electricische massage enz., om acute en chronische ziekten te genezen zonder medicijnen, en tot nog toe werk ik met het beste gevolg.

Dit schrijven zal UEd. niet van overtuiging doen veranderen, maar overtuig U zelf; 's morgens van 8^{1/2} tot 12 en 's middags van 2 tot 5 uur, kan UEd. hier patienten vinden in mijne primitieve inrichting aan huis, en ondervraag ze dan zelf, en UEd. zal genezen zijn van uw ongelooft, en van meening veranderen over mijn persoon; 34 jaren lang is mijn naam als medicus goed geweest, heb altijd een groote practijk gehad, altijd kwakzalverij veroordeeld, heb mij nooit verlaagd tot oneerlijke middelen om practijk te krijgen. En laat nu de geleerde wereld zeggen, het is kwakzalverij, en laat de critiek scherp zijn, het deert mij niet; laat ieder, die er zoo over denkt, de zaak onderzoeken, zooals ik gedaan heb, en hij zal tot dezelfde slotsom komen. Ieder medicus, die niet aan leiband van stelsels loopt, heeft zijne eigene ideeën over gezond en ziek zijn en of komt nu een eenvoudige dorpsdocter, een plattelandscheelmeester met nieuwe ideeën te berde, dat doet er niets toe, het doel is alleen, de zieken gezond te maken, en is het niet prachtig zieken, welke tot nu toe niet genazen, de gezondheid weer terug te geven?

Zeker, het is geen humbug, dat zij verre.

Vriendelijk verzoek ik UEd. eerst te onderzoeken voordat UEd. verder gaat critiseeren.

Raadpleeg Dr. Katz te Stuttgart, Dr. Edinger te Freiburg, Dr. Weichman, te Munster, Dr. Poszveti te Weenen, Dr. Bilfinger te Gröna (Saksen), Dr. Schaefer te Brunswick, Dr. Wander te Bern, Dr. Schemel te Weenen, Dr. Schmitz te Hannover, Dr. Schmidt te Dresden en andere doctoren te Praag, Turijn, Leipzig, Berlijn enz. welke allen dezelfde toestellen gebruiken, en lees het *Zeitschrift für Hygiene und Naturheilkunde*, dat zal UEd. nog verder op de hoogte brengen.

En nu, mijnheer de Redacteur, als UEd. mijn raad volgt, ben ik zeker, dat Uw oordeel geen vooroordeel meer zal zijn, dat U het woord kwakzalverij niet meer zal gebruiken voor het systeem de Alimonda.

Met achting

UEd. Dienstw. Dien.

W. J. TENCKINCK.

Geneesheer-Directeur der Electriche Genees-inrichting.

Laren, 3 Augustus 1897.

Wij hebben de plaatsing van het bovenstaande niet willen weigeren, ook omdat wij daardoor in de gelegenheid worden gesteld ons standpunt nog eens uiteen te zetten.

Wie onze artikelen zoowel over de *GEERS. DE ALIMONDA* als over de *electriche geneesinrichting te Laren* nauwkeurig naleest, zal zien, dat wij tegen het *principe* van de geneesmethode, behandeling door electriciteit, zelfs met wering van het gebruik van geneesmiddelen, niet zijn opgetreden. Dat principe kan misschien, in sommige gevallen, recht van bestaan hebben. Onze bestrijding betrof echter de *methode*, waarop dit principe als *het enig doeltreffende* werd aanbevolen en wel op een wijze, die in geen enkel opzicht van de handelingen der kwakzalvers afweek.

„Humbug” is en blijft er en in het boek van de DE ALIMONDA'S en in de brochure van den heer TENCKINCK. Wie zich de moeite wil getroosten de Maandbladen van October 94 en van Juli en October 95 na te slaan, zal daarin bewijzen te over vinden voor deze onze meening, wat betreft de Gebrs. de Alimonda. Het afkeuren van alle andere geneesmethodes, het ophemelen van *hunne* geneeswijze bij alle ziekten, onverschillig welke, zelfs de aanbeveling van het gebruik zonder dat de patiënt aan een *persoonlijk* onderzoek wordt onderworpen, dit alles en nog veel meer schonk ons de overtuiging dat het werk van de Gebrs. DE A. niet geschreven was met het doel om de lijdende menschheid op de hoogte te stellen van een heilzaam werkende geneesmethode maar om de lijders over te halen zich — voor 90 gulden — een electriseermachine aan te schaffen, die *alleen* deugdelijk in de fabriek van de gebroeders kan worden vervaardigd. Zoo iets beschouwen wij als kwakzalverij — en wij stellen derhalve geen vertrouwen in een „genees-inrichting”, die voor een dergelijke methode propaganda maakt. Maar er is meer; het Maandblad van Juli j.l. waarin wij de brochure over de Inrichting te Laren besproken hebben, geeft eveneens de bewijzen waarom wij aan die inrichting ons vertrouwen ontzeggen.

Wij citeeren daaruit het volgende :

„Uitdrukkelijk wordt er in de brochure op het ondoelmatige van het gebruik van geneesmiddelen gewezen (iets wat de geneesheer zelf moet weten en waarvoor hij zijn reden kan hebben) maar daartegenover wordt de elektrische behandeling hemelhoog geprezen bij tal van zeer niteenlopende ziekte-toestanden. Wij noemen slechts: *Negen-oogen* en *bloedvinnen*, *heupgeurichtsonsteking*, *neusbloedingen*, *syphilis* (1e, 2e en 3e graad en hare gevolgen), *suikerziekte*, *gal-*, *blaas-* en *niersteen* enz. *Miskramen* en *hersensbloedingen* (beroerte) worden voorkomen, de lasten van zwangeren worden weggenomen.

„*Klieren*, *influenza* en hare gevolgen, *malaria*, *wormziekte*, *leverkwalen*, ziekten van de *geslachtsorganen*, zoowel bij den man als de vrouw, *hersenschuddingen*, *ruggemergsaandoeningen*, (tering enz.), *zenuwkrampen*, *Engelsche ziekte*, *vallende ziekte*, *St. Vitusdans*, *beeneter*, *hoofdpijn*, *slapeloosheid* enz. enz. zijn met succes behandeld.”

Wat wil men meer? En alsof dit alles nog niet voldoende ware, kan men zich tegen *besmettelijke ziekten* waarborgen, wanneer men elke maand 4 à 5 dagen gebruik maakt van de Electro-galvanische stroom, zooals zij door de inrichtingen te Laren worden toegepast.”

Nu, waar wij dit alles in de brochure van den heer Tenckinck lezen, is, tot ons leedwezen, zijn schrijven niet in staat een verandering in onze meening teweeg te brengen, een meening die, wij zijn er zeker van, door een bezoek aan de inrichtingen of door het inwinnen van het advies van al de geleerden in het bovenstaand stuk opgenoemd, niet kan worden gewijzigd.

REDACTIE.

Hoe langer hoe mooier.

De zaken van het Instituut Drouet te Brussel schijnen alles behalve vooruit te gaan.

Aan alle personen toch, die vroeger daaraan schreven en die aan het eerste antwoord geen gevolg gaven, is een brief gezonden in het fransch of in het hollandsch van dezen inhoud :

„Den 26en April j.l. is U tezelvertijd met de herkenningsteekenen, het middel voorgeschreven om genezing te bekomen der door U aan den Dokter blootgestelde aandoening.

Hij verklaarde wel is waar dat Uw geval van eenigzins ernstigen aard was, doch moet om zijn gedachten te volledigen, erkennen, dat bij onderzoek der medegedeelde bijzonderheden, geene sporen van ongeneesbaarheid zijn ontdekt en hij dus vol vertrouwen is in den goeden uitval der verpleging.

Aangezien daarop nog geen antwoord is ontvangen, verzoekt hij U hem de reden te doen kennen waarom door U aan deze geneeswijze geen gevolg is gegeven.

Indien de vereischte kosten, U te hoog schijnen, zal den Dokter het mogelijke doen om deze te verminderen en indien het zijn kan, zal hij zijne 1e voorschriften zoodanig wijzigen dat de genezing spoedig en de kosten gering zullen zijn.

In afwachting van Uw antwoord, aanvaard Mijnheer, de verzekering onzer hoogachting

INSTITUUT DROUET.”

1e. De Dr. verklaarde vroeger, vermoedelijk om vrees in te boezemen, „dat het geval ernstig was”, thans, nu er geen antwoord volgt, is er, zeker om het geld los te krijgen — „geen gevaar meer.”

2e. Vraagt hij, waarom aan het uitvoeren der voorschriften geen gevolg is gegeven? Voorwaar een onbeschaamde manier om een antwoord uit te lokken en in onderhandeling te treden.

3e. Zal de Dr. het mogelijke doen om, wanneer de kosten te hoog schijnen, deze te verminderen en de genezing te bespoedigen; dat wil zeggen dat men de overtuiging heeft, dat de eerst opgegeven prijzen te schandelijk duur waren en men getracht heeft den lijder aan een slepend lijntje te krijgen, tegen veel geld.

Wij en ook anderen hebben uit nieuwsgierigheid gevraagd, hoeveel die prijsvermindering wel bedraagt?

Alweder werd aan allen woordelijk hetzelfde antwoord gezonden, waarvan de hoofdinhoud was :

„Dat de voorschriften zeer geschikt zijn voor Uwwen toestand, doch de prijzen met 15 procent verminderd zullen worden, dat de Dr. U aanraad te beproeven, vol hoop en ten Uwen dienste is” en zoo al meer, om de ratten aan het spek te krijgen.

Waarom laat men den eenen zieke meer betalen dan den anderen? Is dat ernst? Is dat een bewijs van die opgehemelde menschlievendheid?

Heeft men ooit iets onbeschaamders gehoord? En zullen er nu nog menschen gevonden worden, dom genoeg om aan al die opgediscite sprookjes te gelooven?

V. L.

Ter Overneming.

Het Volta-kruis. PROF. EULENBURG schrijft in het *Deutsche Medicin. Wochenschrift* het volgende :

„Wie zijn leven wil verjongen en verlengen en zich bovendien een volkomen waardeloos stukje metaal in den vorm van een ridderorde om den hals wil hangen, heeft daartoe de beste gelegenheid, wanneer hij het wereldberoemde, in verscheidene landen gepatenteerde en in Duitschland wettig gedeponeerde, elektrische Volta-kruis van PROF. HESKIER voor den spotprijs van 2 Mark aankoopt en volgens de gebruiksaanwijzing aanwendt. Het hoofd-depôt voor Berlijn is gevestigd bij een zekeren cand. E. SCHÖNING. Wij weten niet, of dit de zeer gezond uitzierende man is, wiens beeld, met fraaie snor en omhangen met een stralen uitschietend kruis, in de advertenties is afgedrukt — en nog minder weten wij iets van dien fabelachtigen Professor Heskier, maar daarentegen konden wij ons, door eigen aanschouwing, overtuigen van de zekere specifieke heilwerking, die zich vertoonde als vuile blauwe plekken in het waschgoed van de draagsters van het kruis, veroorzaakt door het koperen plaatje, dat een deel van het kruis uitmaakt. Begrijpelijkwijze geneest het Volta-kruis natuurlijk alles; slechts tegen dien vorm van aangeboren zwakte van geest, die men met den naam van „domheid” bestempelt, schijnt het helaas! nog machteloos te zijn; daarvan levert het feit van zijn verspreiding het bewijs.”

Correspondentie.

V. L. te 's H. Wij danken u zeer voor de verstrekte mededeelingen betreffende Drouet en houden ons voor de toegezende nadere berichten aanbevolen.

C. v. d. B. te A. Wij waarschuwen u ernstig voor Muller's boek over het „Verstoorde zenuw- en geslachtstelsel” en voor zijne middelen. Reeds van de oprichting van ons Maandblad af zijn wij tegen deze *grootte kwakzalverij* te velde getrokken. Het is ons onbegrijpelijk hoe de fatsoenlijke bladen een advertentie, ter aanbeveling van een dergelijke brochure, nog altijd opnemen.

H. v. W. te 's H. Een briefkaart aan uw adres verzonden, is als „onbekend” teruggekomen. Het zal ons intusschen aangenaam zijn van u te vernemen *waar en wanneer* wij, „eenige nummers terug” het somnambulisme à faire hebben genomen; wij konden het niet vinden, terwijl het blad „het Toekomstig leven” ons ook niet verder bracht, omdat *wij dat blad niet hebben ontvangen*. Uw „onhebbelijk” schrijven is dus vermoedelijk aan een verkeerd adres gericht.

A. de J. te A. Wij gelooven niet dat het *Haarkleurmiddel van Camés*, wanneer de huid van het hoofd gaat is, schadelijk voor de gezondheid is. Bij het aanwezig zijn van wondjes op 't hoofd zouden wij echter het gebruik afraden. In 't algemeen hebben wij 't niet op die haarkleurmiddelen begrepen.

A. E. te 's H. Wij danken u voor de toezending van „Het Vaderland”, waarin de advertentie van JUSTMAN JACOB aan ons adres voorkomt. Wij beschouwen die advertentie als een nieuw middel van reclame; want, ware het den steller daarvan te doen geweest om ons zijn uitnodiging te doen geworden, dan zou 't zeker gemakkelijker en goedkooper zijn geweest ons een brief te schrijven. In elk geval hadden wij kunnen verwachten, dat hij ons een courant hadde toegezonden, waarin de uitnodiging voorkwam, wat niet geschied is.

Na hetgeen wij in no. 8 over haarkleurmiddelen in 't algemeen schreven begrijpt gij wel, dat wij van JACOB'S

uitnodiging geen gebruik zullen maken. Inzage in het *Attesten-album* begeeren wij niet; de ervaring heeft ons geleerd de meeste van dergelijke attesten met wantrouwen te bejegenen, en inlichtingen omtrent J's „op *desinfectie* en *massage* berustende *haarbehandeling*” zijn bij ons aan het verkeerde adres.

S. K. L. te L. Het *Beroertewater van Roman Weissmann* is een zeer groote kwakzalverij, reeds herhaalde malen door ons besproken. Schaf het vooral niet aan; lees de „Herhaalde waarschuwingen” in onderscheidene Maandbladen.

A. D. te 's H. Zeker is de *Fistelpot van Klaas Ursem* ons bekend; in tal van Maandbladen is reeds daartegen gewaarschuwd. Zie ook dit no.

Afzender van het *Nijm. Weekbl.* Wij trachten zomin mogelijk het godsdienstig gevoel van onze lezers te kwetsen, al gevoelen wij ook geen sympathie voor geneesmethodes als die, waarvan nu weer „De Gelderlander” in zijn no. van 15 en 16 Augustus melding maakt. Eerst dan wanneer het ons duidelijk wordt dat hier op de goedgeloovigheid van de groote menigte wordt gespeculeerd, ten einde uit de geneesmethode geld te slaan, zien wij ons verplicht handelend op te treden.

H. v. d. M. te K. Dank voor de toezending. Die *Robert Holtz* weert zich tegenwoordig weer druk met zijn *Electromotorische tandhalsbandjes*. Zie o. a. de „herhaalde waarschuwingen” in het no. van Februari j.l.

Mr. D. v. E. te 's H. Zeker is de wijze waarop reclame wordt gemaakt voor het *Broomwater van Dr. A. Erlenmeijer* niet geschikt om vertrouwen in het middel in te boezemen. Ongetwijfeld is de oplossing niet onschadelijk en *mag zij zeker niet zonder medisch advies worden gebruikt*. Dit zeggen de leveranciers van het water trouwens ook op blz. 26 van door hen rondgezonden boekje, maar dan mag het bevreesdheid wekken dat zij dit boekje — grootendeels gevuld met een z.g. wetenschappelijk betoog over zaken, die aan iederen geneesheer bekend zijn — niet alleen aan geneeskundigen, maar ook en vooral aan particulieren bijna huis aan huis laten bezorgen en verder, dat zij 't dan nog noodig achten in de *dagbladen*, per advertentie, het water aan te prijzen als „ten sterkste aanbevolen bij *zenuwlijden* en verschijnselen van *zenuwachtigen aard*.”

C. A. V. te A. Wij danken u zeer voor de toezending van het bijlet betreffende de *Grieksche Balsam*; zeker is hier kwakzalverij in het spel. Wij zullen er spoedig werk van maken.

Enkele stukken en vragen zijn te laat ingekomen, om nog in dit no. te worden behandeld.

Herhaalde Waarschuwingen.

De *fistelpot van Klaas Ursem*. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zoowel die gemakkelijk als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die voor eenige jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamden *fistelpot*. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSSSE (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Een enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men een oordeel over de uitwerking kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoo dit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen in den *fistelpot*, die niet kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt, terwijl ons nummer van April 1895 weer een nieuw geval vermeldde van de schadelijke werking van den *fistelpot*.

Santal Midy. Reeds sedert jaren — en in den laatsten tijd weer bijna dagelijks — wordt in onze couranten dit middel als onfeilbaar bij geslachtsziekten aanprezen. Het zijn capsules, die *Sandel-olie* heeten te bevatten en door een apotheker MIDY het eerst zouden zijn vervaardigd; vandaar de naam.

Ons lid, de heer WYNNE te Middelburg, heeft ze onderzocht en 't blijkt dat hier de oude historie opnieuw voor de zooveelste maal wordt afgespeeld; — een lang bekend geneesmiddel door een reclame-maker in een nieuwen vorm gegoten wordt nu als iets bijzonders in den handel gebracht tegen verhoogden prijs en niet eens in zuiveren toestand. De *sandel-olie* namelijk, die werkelijk in de capsules voorkwam, doch in geringer hoeveelheid dan door den fabrikant in zijne aanbeveling werd opgegeven, was gemengd met andere oliën van nog minder waarde.

Een ieder wachte zich voor schade en aan zijn gezondheid, omdat het al zoo verkeerd mogelijk is de bedoelde ziekten, die van velerlei aard kunnen zijn, zonder deskundige voorlichting, op eigen hand te trachten te genezen — en aan zijn beurs, omdat de capsules zeer duur zijn; in de advertenties wordt geen prijs opgegeven, maar men moet voor een flacon van 40 stuks f 2.50 betalen, waaraan men juist drie dagen genoeg heeft.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den **Secretaris-Penningmeester**, te *Amsterdam*.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen. Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Gudensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 743.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Agenda voor de Alg. Vergadering.

Hoofdartikel: Water- en Kneippkuren.

Berichten: Bestaat er een Pastoor Beck? — De wonderdokter te Knijpe. — Verkoop van het Volta-kruis verboden in Duitsche apotheken. — Hoe men aan een Doctorstittel komt. — Hagedissen tegen tering.

Grootere Artikelen: Medische wetenschap. — Het Volta-horloge. — Dwaze bestrijding. — Aanbeveling van Windelinck door de „Vrije Pers.“ — Altijd blind op één punt.

Ingezonden: Pastoor Kneipp een kwakzalver? — Een brieftaak van Rijnmanns.

Boekbeschuwing: W. Siegert, De onzedelijkheid.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holtz.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zullen dit en de beide volgende Nummers gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Bericht aan de Leden der Vereeniging.

Algemeene Vergadering,

TE HOUDEN OP

Donderdag 14 October 1897, 's nam. 2 uur, in de tuinzaal van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis te 's Gravenhage.

ONDERWERPEN VAN BEHANDELING:

1. Mededeelingen van het Bestuur.
2. Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden in 1896.
3. Vaststelling van het Jaarverslag over 1896.
4. Rapport der Commissie voor het nazien der rekening en verantwoording van den penningmeester over 1896.
5. Benoeming van eene commissie tot het nazien der rekening over het loopend jaar.
6. Voorstel van de afdeling Dordrecht en omstreken: De afdeling stelt voor, art. 11 der Statuten aldus te wijzigen: „In plaats van

„doch is onmiddellijk herkiesbaar“, te lezen: en is „behalve den Secretaris, niet dadelijk herkiesbaar“, of wel: „eerst na één, twee of drie jaren herkiesbaar.“

7. Benoeming van een bestuurslid ter voorziening in de vacature, ontstaan door de periodieke aftreding van den heer Mr. L. ZEGERS VEECKENS.

Door het Bestuur wordt, volgens al. 2 van art. 9 der Statuten, het volgend dubbeltal aanbevolen:

de heer J. M. VAN ELK te Dordrecht,
de heer J. C. Th. MARIUS te Utrecht.

8. Bespreking van middelen, die tot bereiking van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen.

Namens het Bestuur,

G. B. SCHMIDT,

Secretaris-Penningmeester.

De leden, vooral uit den Haag en omstreken, worden dringend verzocht te komen, omdat voor statutenwijziging, doel van het voorstel Dordrecht, minstens een dertigste van het aantal leden aanwezig moet zijn.

Het plan bestaat, om na afloop van de vergadering gezamenlijk het middagmaal te gebruiken. Wie daaraan wil deelnemen, wordt verzocht vóór 10 October hiervan kennis te geven aan den secretaris, Kloveniersburgwal 82, te Amsterdam.

Water- en Kneippkuren.

*Er wordt door het publiek maar al te dikwijls uit het oog verloren, dat genezing, ook van ernstige ongesteldheden, langs verschillende wegen mogelijk is en uit onbekendheid met de werking op het menschelijk lichaam van geneesmiddelen of van bijzondere geneesmethoden meent het even dikwijls, dat de weg eener bijzondere genezing die het heeft waargenomen, een geheel nieuwe is, terwijl hij in werkelijkheid slechts uitwendig of door nevenomstandigheden verschij oplevert met lang en algemeen brekende methoden.

In hooge mate is dit laatste het geval met de watergeneeskunst, door het optreden van pastoor Kneipp weder in de mode gebracht. Reeds eenmaal hebben wij zulk een tijdperk beleefd, toen Priessnitz grooten opgang maakte door zijne behandeling van zieken met koud water in verschillende vormen toegediend.

De vele genezingen ook toen ter tijde verkregen konden niet nalaten de aandacht te trekken der geneeskundigen, en zonder ophouden heeft de weten-

schap, sedert dien tijd vooral, de werking bestudeerd van water in- en uitwendig en bij verschillende temperaturen toegepast. De naam van watergeneeskunde (hydrotherapie) heeft burgerrecht verkregen, zeer bekwame geneesheeren passen haar toe in de groote en kleine inrichtingen, uitsluitend met dit doel opgericht. Het is toen hoe langer hoe meer gebleken, dat weliswaar het aanwenden van water in den vorm van allerlei gewijzigde soorten van baden, van douches, van besproeiingen, van omslagen enz. heilzaam kan zijn, maar ook schadelijk of volkomen doelloos bij de ongesteldheden van sommige lijders en dat, om het beoogde nut te verwerven, zoowel de noodige schifting moet plaats vinden der gevallen, waarbij zij zal worden toegepast als eene nauwlettende en conscientieuse behandeling van ieder geval op zich zelf; juist dus als bij de behandeling van lijders op andere manieren. Door den heer Dr. H. Ph. Baudet te 's Gravenhage is dit dezer dagen nogmaals uiteengezet in het laatste nummer der Geneeskundige Bladen, en ofschoon oppervlakkig geoordeeld zulk eene uiteenzetting voor de geneeskundige kringen, tot wie hij het woord voert, overbodig moge schijnen, blijkt zij toch noodig, nu de eigenaardige populariteit, waarin de behandeling, ten gevolge van het optreden van pastoor Kneipp, zich mag verheugen, overal verwarring heeft gesticht en de meening ingang heeft doen vinden, alsof bij deze behandeling het er zoo nauw niet aankomt op wetenschappelijke voorbereiding of kennis van het menschelijk lichaam en zijne functiën.

Het is toch van algemeene bekendheid, dat de apostel der nieuwe waterkuur geen bijzondere studie heeft gemaakt van bouw en werking der organen van het menschelijk lichaam en de ligging der inwendige deelen niet dan zeer oppervlakkig kent. Uitgezonderd enkele geneesheeren, die zich bij hem hebben aangesloten, is het bij hen die zijne methode toepassen en aanbevelen niet beter gesteld; en terwijl zij aan den eenen kant van het aanwenden van water, ook bij zeer ernstige ongesteldheden nog heilzame gevolgen verwachten of voorspiegelen, zien zij van den anderen kant over het hoofd, dat dan toch zulk eene, volgens hen zelve, ingrijpende behandeling, verkeerd toegepast of bij vergissing in de onderkenning der ziekte, die bij leeken niteraard dikwijls moet voorkomen, ook hoogst nadeelige gevolgen kan na zich slepen.

Of de Kneippische waterkuren met bijbehorend dieet, zijn onschuldig en oefenen alleen op de ge-

waarom wij, medici, zoozeer de kwakzalvers schuwen; zijt ge dan geheel onbekend gebleven met de afschuwelijke praktijken van zekeren Hamacher onzaliger nagedachtenis, met zijn Baumscheidtismus hier te A., die arme, onwetende lieden op schaamteloze wijze afzette, pijnigde en in levensgevaar bracht? Zijn er u dan geen gevallen bekend van lieden, die door domheid of vertrouwen in den raad van anderen zich naar een kwakzalver begaven, en daar zoo lang onder zoogenaamde behandeling bleven, totdat het tijdstip, waarop zij nog van hun kwaal zouden kunnen worden genezen of geopereerd, verre was overschreden?

Laat ik u dan eens een geval uit mijne ondervinding vertellen.

In Juni van het vorige jaar vervoegde zich bij mij een jong persoon, die mij mededeelde sedert eenige maanden voor een zekere kwaal onder behandeling te zijn geweest van een persoon, wonende Haarlemmerweg, te Amsterdam, die hem steeds kosteloos had behandeld, evenwel zelf en inwendige medicijnen meegaf, waarvoor hij een aanzienlijken prijs moest betalen, daar deze zeer duur waren. Eenigen tijd bleef zijn gestel vrij goed, totdat hij bemerkte, dat niet alleen zijne kwaal hetzelfde bleef of eerder erger werd, maar dat zijn eetlust verdween, dat hij begon te braken, dat, in weerwil van zwakte, zijn gewicht toenam enz. Hij maakte zijn helper daarop opmerkzaam, die hem evenwel geruststelde met de verklaring, dat dit het gewoon verloop was, dat de kwaal eerst erger moest worden, en dat het zelfs goed was, omdat daaruit bleek, dat er werking in zat. Toen evenwel eindelijk vermoedheid, kortademigheid, gezwollen voeten, handen en oogleden optraden, durfde de kwakzalver niet verder gaan, en raadde den patiënt aan, eens een geneesheer te raadplegen. Zoo kreeg ik hem onderhanden in zeer deplorabelen toestand, onderzocht hem, en constateerde nierziekte in den hoogsten graad, ontstaan door het gebruik van ongelooflijke hoeveelheden Haarlemmerolie. Met de grootste zorg en medelijden verpleegde ik den jongen man, hij maakte verscheidene weken van ernstig levensgevaar door, doch 't mocht mij gelukken, hem in zooverre te herstellen, dat hij zich weer oorzemschijnlijk volkomen wel gevoelt; doch een chronische nierziekte, die ongeneeselijk is, zal oorzaak zijn van zijn vroegen dood.

Ziet u, mijnheer, dat is het treurige, dat u niet ziet, en er is nog zoo veel meer, in de praktijk van iederen geneesheer. En dan op ons de beschuldiging terug te werpen, dat het den kwakzalvers alleen om geld te doen is, is minst genomen onverstandig van u. Een mensch heeft voedsel, kleeren, woning noodig om te leven, daarvoor is geld noodig, moet zijne moeite beloofd worden. Waarschijnlijk hebt gij nooit eene ziekte gehad, wellicht hebt ge nooit die heerlijke verlichting gevoeld, die ontstaat, wanneer de dokter kan mededeelen, dat het gelukkig wat beter is. Gij bezoekt liever een kwakzalver of helpt u zelve; dat is ook veel verstandiger.

Neen, mijnheer, laat af met uw betoog, dat een algemeen verkrijgbaar stellen der medische wetenschap een zegen zou zijn. Betwist den schoenmaker niet zijne kennis omtrent de wijze, waarop hij 't best onze schoenen herstelt, den bakker niet zijne kennis om het brood smakelijk te bakken, en laat ons, doctoren, met onze meerdere of mindere kennis ons best doen om tot heil der menschelijke gezondheid werkzaam te zijn; maar vergelijk ons niet met de kwakzalvers, die met een toevallig verkregen wetenschap omtrent een of ander middel met groote handigheid lieden geld afpersen en vaak levenslang ongelukkig maken.

Het Volta-horloge.

Het beroemde (?) Volta-kruis heeft een gevaarlijken concurrent gekregen in het Volta-horloge; zoo wordt nl. uit Duitschland, aan de *Apotheker-Zeitung* bericht. Wij hebben dit instrument hier nog niet aangekondigd gezien, maar wij twijfelen er niet aan of het zal spoedig de grenzen overschrijden. Het kan daarom geen kwaad er thans reeds iets over mee te deelen.

Volgens de bewering van den uitvinder staat het horloge ver boven het Volta-kruis, dewijl het 1e een veel sterkere electrischen en magnetischen stroom ontwikkelt, waarvan ieder leek zich door middel van een kompas of een hoorbuis van de telefoon terstond kan overtuigen (hoe? Red. Mbl.), 2e door een gemakkelijker wijze van gebruik, omdat men het maar ééns in de 8 dagen in zoutwater behoeft te leggen en 3e omdat het op beide zijden kan worden aangelegd, terwijl het kruis slechts aan de witte zijde „werkzaam” is.

De werking treedt direct op bij alle mogelijke kwalen, bij jicht, hypochondie, zelfs bij . . . bedwateren. „Bij personen, die het Volta-horloge dragen, werkt het bloed en het zenuwstelsel normaal en worden de zintuigen gescherpt, wat een aangenaam gevoel van welbevinden bewerkt; de lichamelijke en geestelijke kracht wordt verhoogd en een gezonde en gelukkige toestand bereikt.”

Niettegenstaande de werking terstond optreedt, kan men toch door het aan elkaar hangen van meerdere horloges een veel sterker, zelfs 10-voudigen stroom en daardoor een veel spoediger werking te voorschijn roepen.

Honderden getuigschriften en dankbetuigingen liggen ter inzage aan het generaal-depôt, waar het Volta-horloge voor den civielen prijs van 3 Mark

te verkrijgen is. Opmerkelijk is het wel, dat de advertentie voor de eerste maal in 't begin van September 1897 in de dagbladen verscheen en de uitvinder nu reeds op zulk een resultaat kan wijzen; hij moet dan wel gedurende verscheidene jaren proeven met personen hebben genomen vóór hij zijne uitvinding publiceerde.

Zoodra het ding in onze bladen wordt geadverteerd komen wij er op terug.

Dwaze bestrijding.

Onder dit opschrift plaatste het *Weekbl. voor Zeeuwsch-Vlaanderens Westelijk Deel* onze „herhaalde waarschuwing” in het no. van Augustus j.l. tegen het *Middel tegen dronkenschap van de Erven Wed. Abbring* en laat daarop het onderstaande volgen:

„In dit artikel straalt meer jaloezij door, dan bij ernstige waarschuwingen wel gewenscht is.

Wanneer iemand door een beetje humbug, of wilt ge liever door suggestie de menschen, die aan den drank zijn, tegen eene betaling van 25 gulden weet te brengen tot eene geheelonthouding gedurende 56 weken, dan heeft deze zulken personen waarlijk een grooten dienst bewezen en tevens een onberekenbaar groot voordeel bezorgd, een voordeel, dat hun wel 25 gulden waard is.

Gesteld de man was aan den drank en dronk iederen dag 10 borrels, wat voor een liefhebber nog niet veel is. Het nadeel in zijne zaken daar gelaten, verdrinkt hij, den borrel op 5 cent stellende, in 56 weken pl. m. f 200.

Door f 25,— te betalen wordt hij geheelonthouder, want zijn geloof is zoo groot, dat hij de betaalde f 25,— niet gaarne voor niemendal zou weggooien . . .

Ons dunkt dat het blad tegen kwakzalverij zeer verkeerd doet met tegen zoodanige handelwijze ten strijde te trekken. Wij vinden haar veeleer aanprijzenswaardig.

Het blad zou meer nut stichten door de domme praktijken van personen bekend te maken, die door onkunde de menschen naar erkende kwakzalvers drijven, om daar genezing te vinden van hetgeen voor hen ongeneeslijk is.”

Hoe hebben wij 't nu?” „jaloezij?” op wien en op wat? Maar dit daargelaten, moeten wij verklaren dat wij inderdaad het dwaze van onze bestrijding nog niet kunnen inzien.

Waar wij de overtuiging hebben dat het middel zelf niets tot wering van de kwaal kan uitrichten, moeten wij daar „het beetje humbug”, dat de menschen vijf en twintig gulden uit den zak klopt, maar over het hoofd zien, omdat de drinker er nog voordeel bij heeft?

Neen, dat voordeel kan nog f 25 grooter worden wanneer de hulp van de ERVEN WED. ABRING niet wordt ingeroepen. Wie die hulp wel wil inroepen, — en er dus het geld voor over heeft — toont dat hij den wil bezit om van zijn gebrek genezen te worden. Wanneer wij zoo iemand zeggen: het eenige goede in de methode van ABRING is de raad om in 56 weken geen drank te gebruiken, volg dien raad en ge kunt de f 25 bewaren, is dat zoo dwaas? Wij blijven de handeling van de genoemde firma afkeurenswaardig vinden; wij noemen haar een speculatie op de lichtgeloovigheid van het publiek.

Voor de raadgeving, betreffende de wijze, waarop wij „meer nut zouden stichten”, zijn wij dankbaar; alsof wij niet altijd aldus handelen?

Ten slotte kunnen wij onze verwondering niet verhelelen dat de Redactie van het bovengenoemd Weekblad, waar zij ons de beschuldiging „dwaze bestrijding” naar het hoofd werpt, ons niet, door toezending van een nommer, met die beschuldiging in kennis heeft gesteld.

Er ingelooopen.

In een van de laatste advertenties van WINDELINX, brutaler dan er ooit een door hem gesteld is, staat aan 't slot: „De Redactie der *Vrije Pers*, 62 Jacob van Campenplein, te 's Gravenhage, is gaarne en belangloos bereid alle nadere inlichtingen

mondeling of schriftelijk te verstrekken.”

De redactie van de *Vrije Pers* heeft dan ook in een zijner nummers een beschrijving van Windelinx en zijn methode gegeven, waarin de persoon en de zaak in een allergunstigst daglicht worden gesteld en van dit artikel geeft het weekblad *De Nederlander*, redacteur Mr. P. BROOSHOF, een uittreksel, waaraan het het volgende toevoegt:

„Wij kunnen de opmerking niet weerhouden dat dit alles ons, tegenover de vreeselijke ziekte van kanker, te mooi schijnt om juist te zijn. De redacteur der „*Vrije Pers*” is ongetwijfeld te goeder trouw, maar blijkbaar onder den invloed der persoonlijkheid van Dr. Windelinx.”

Als antwoord hierop, verscheen een ingezonden stuk van JOH. J. BERSCH, Red. van de *Vrije Pers*, van den volgende inhoud:

„In uw nummer der voorgaande week gaf u een résumé van *Een bezoek aan 't Instituut-Windelinx*, voorkomende in het Augustus-nummer van *Vrije Pers*.

Daarin liet u m. i. wat al te kras doorschemeren, dat dit stuk zou geschreven zijn onder persoonlijke invloed van den directeur van dat Instituut. Aangezien ik mij sterk genoeg voel eene onderneming als de onderhavige zelfstandig te beoordeelen en ik mij in 't algemeene niet spoedig iets laat aanleunen, gevoel ik mij genoopt tegen deze ongetwijfeld wèl-gemeende opvatting te protesteeren.

Het Instituut-Windelinx schijnt mij werkelijk eene zeer nuttige inrichting, waarvan zich een ieder — ook de medicus — met eigen ooren en oogen kan gaan overtuigen. En zulk een bezoek zal m. i. noodig zijn, alvorens met eenig recht af te dingen op het door mij in *Vrije Pers* geschrevene.”

De *Nederlander* schijnt hiermede tevreden te zijn geweest. 't Is echter de vraag of het blad in zijn verwachting op de „goede trouw” van de *Vrije Pers* er ook is ingelooopen?

Niet om met de *Vrije Pers* in bespreking te komen — wij hebben ons, in 't belang van ons blad, voorgenomen ons niet te bemoeien met een orgaan, dat ons de eer aandoet ons te noemen: „het officiële orgaan van de vereeniging ter behartiging en bestendiging der officiële beurzensnijderij” — maar om en *De Nederlander* en het publiek in te lichten over de waarde van de inlichtingen van de *Vrije Pers* omtrent WINDELINX.

De Redacteur en uitgever van dat blad noemt zich: JOH. J. BERSCH. Uit mededeelingen, verstrekt door het bekende weekblad *Handelsbelangen* en ook uit een briefkaart door B. ons toegezonden (men zie ons no. van October '95) blijkt, dat genoemde BERSCH ook handelt onder den naam firma J. JOSEPHUS, onder welken firma-naam tal van kwakzalversmiddelen, druk geadverteerd in de *Vrije Pers*, in den handel worden gebracht. Wij noemen slechts: *Eureka* tegen drankzucht, *Anti-nausea* tegen zenuwziekte, *Gehoormalie* tegen hardhoorigheid, *Oogwater*, dat o. a. blindheid voorkomt, *Lenticulawater* ter verwijdering van sproeten, *Aloë-crème* de nieuwste en beste zalf o. a. voor open beenen en gezwollen enz. enz.

Zooals gezegd: dit zijn de zaken waarin de firma J. JOSEPHUS handel drijft, dus ook de firma JOH. J. BERSCH, al laat men 't ook voordoen dat de firma niet dezelfde is, b.v. doordat JOSEPHUS aan de redactie der *Vrije Pers*, aan BERSCH, een „ingezonden stuk” ter plaatsing aanbiedt.

In 't kort dus: de firma die de *Vrije Pers* redigeert en uitgeeft, *kwakzalvert zelf*, en nu laten wij het gaarne aan het oordeel van onze lezers over om uit te maken, welke beteekenis men kan hechten aan de inlichtingen, door haar ten behoeve van een anderen kwakzalver verstrekt!

Altijd blind op één punt.

In de *Nieuwe Rott. Ct.* lazen wij het volgende bericht:

„De buurt van Nijmegen, Tiel en tusschengelegen plaatsen schijnt in den laatsten tijd geëxploiteerd te worden door eenige brutale oplichters. Voor eenige weken kwam daar iemand, die zich uitgaf voor hoofdagent van een commissionair te Amster-

dam, om loten na te zien. En thans wordt er weer van drie anderen melding gemaakt.

De eerste beweerde voor predikant te studeeren, doch gehuwd te zijn en een viertal kinderen tot zijn last te hebben. Later vernam men, dat de aanstaande predikant een luie verwersknecht is, die op deze wijze gemakkelijker aan den kost meent te komen.

No. 2 geeft zich uit voor een predikantsdochter, die zonder middelen een nog overgebleven, ongelukkige zuster mede moest helpen onderhouden, en daartoe loten aanbiedt à 50 cts. voor eene loterij van handwerkartikelen, welke ten slotte blijkt alléén uit . . . nieten te bestaan.

De brutaalste van allen was no. 3. Deze drong, onder aanbeveling van geachte en solide personen, bij voorkeur predikanten, een godsdienstig werkje op, en liet de prijsbepaling „aan de beleefdheid” van de koopers over. Bij onderzoek blijkt echter, dat men op treurige wijze is beetgenomen, want taal, stijl en inhoud van het boekje zijn van zóó weinig beteekenend gehalte, dat elke stuiver, daaraan besteed, letterlijk is weggegooid.

Voor al die laatste mededeeling trof ons. Wij vinden het uitstekend, dat men tegen het verkoopen van dergelijke boekjes, op deze wijze, in 't openbaar te velde trekt, maar wij vragen: waarom laat men toch altijd die personen ongemoeid, die met boekjes op het gebied der kwakzalverij de menschen trachten beet te nemen? Ontelbare malen hebben wij beweerd — en met bewijzen gestaafd — dat o. a. de bekende boekjes van RETAU en MULLER, wat taal, stijl en inhoud betreft, zóó weinig beteekenend zijn, „dat elke stuiver, daaraan besteed, letterlijk is weggegooid.”

Erger nog: wij hebben duidelijk aangetoond, dat de lectuur van die boekjes ernstig schade kan berokkenen aan de gezondheid van die lezers, die, geloof hechtende aan den inhoud, bij de schrijvers hulp zoeken.

Van die waarschuwingen werden al de ons bekende couranten, door toezending van een Maandblad, telkens op de hoogte gesteld . . . maar te vergeefs zoeken wij in de groote bladen een bericht, waarbij het publiek op het schandelijke en schadelijke van de bedoelde boekjes wordt gewezen. Integendeel, de advertenties waarin die werkjes worden aangekondigd en aanbevolen, vinden bij velen gereede plaatsing.

Ingezonden.

Geachte Redactie!

Mag een trouwe lezer van het „Maandblad, uitgegeven door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij”, u verzoeken het volgende daarin op te nemen?

Tot mijne niet geringe verbazing lees ik in uw laatste nummer (Augustus '97) het volgende onder Correspondentie:

„Ofschoon wij volstrekt geen sympathie gevoelen voor de geneesmethode van ds. H., kunnen wij de zaak in ons blad niet behandelen. Wij nemen nl. niet aan, dat hier het opzet bestaat het publiek te misleiden ten koste van zijn beurs en alleen hem, die zijn medemenschen op leugenachtige wijze, ten onrechte genezing van kwalen voorspiegelt, enkel met het doel om zich te verrijken, noemen wij een kwakzalver en hem bestrijden wij.”

In datzelfde nummer echter lezen wij onder: „Een oordeel over Pastoor Kneipp”, dat de man geprezen wordt wegens zijne „belangeloosheid, menschenliefde”; dat hij de kwakzalverij als beroep, niet als ambacht uitoefende, niet om winst, maar gedreven door humaniteit.

Door deze woorden van het Münchener Mediz. Wochenschrift aan te halen, geeft ook u toe, dat Kneipp niet streefde naar het doel om zich te verrijken.

Ofschoon wij nu, evenmin als U, sympathiseeren met den een of met den ander en zelfs toegeven, dat er veel waarheid ligt in de bewering van de Münch. Med. Wochenschrift, waar zij zegt, dat ook Pastoor Kneipp veel kwaad heeft gedaan, toch rijst bij ons de volgende vraag: Hoe komt het, dat uw geëerd Maandblad dezen den niet benijdenswaardigen titel van kwakzalver toekent, terwijl het bij den andere — hoewel geen sympathie voor zijne methode gevoelend — de zaak in het geheel niet behandelt?

Met deze vraag te beantwoorden, zoudt u ondergeteekende, alsmede wellicht anderen, die het, evenals wij, goed voorhebben met uw edel streven, van dienste zijn.

U intusschen dankend voor de verleende plaatsruimte, teeken ik

Hoogachtend,

ROERMOND.

FR. R.

Niet wij hebben Pastoor Kneipp een kwakzalver genoemd, maar de Münch. Med. Wochenschr.

Het veld der kwakzalverij in den ruimsten zin van het woord is onmetelijk groot. Wij hebben onder kwakzalverij in beperkten zin steeds verstaan die kwakzalverij, waarbij opzettelijk bedrog in het spel is. Wij hebben dan ook op Kneipp dezen term niet toegepast, omdat wij nooit aan zijn goede trouw hebben getwijfeld, hoewel wij het ook afkeurden, dat onder zijn naam en onder zijn patronaat tal van z.g. Kneipp's geneesmiddelen tegen allerlei kwalen werden aanbevolen. Dit hebben wij al herhaalde malen gezegd.

Intusschen zien wij niet het minst bezwaar in het overnemen van het oordeel van het Münch. Wochenschr. en plaatsen ook met volle overtuiging stukken als het Hoofdartikel in dit no., omdat wij, bij het gemis aan sympathie voor de methode — als geneesmiddel tegen alles — gaarne het juiste licht, naar onze meening, op die methode willen laten vallen. Niet om Kneipp zelf, maar om vele van zijne z.g. navolgers en verkoopers van zijn middelen, die daaruit een „zaakje” willen maken en reeds doen.

De heer V. te A. gelieve het bovenstaande ook als antwoord op zijn schrijven te beschouwen.

REDACTIE.

O., d. 4 Sept. '97.

WelEd. Heer!

Wel wetende, dat de breukzalf van pastoor Beck niet anders dan kwakzalverij kon zijn, kreeg ik op mijne vraag, — indien uwe zalf geen kwakzalversmiddel is, geef mij dan het adres van pastoor Beck op, om met hem zelf te kunnen correspondeeren, — een ongefrankeerde en door mij geweigerde, andermaal franco gezondene briefkaart, waarvan ik den inhoud hieronder laat volgen, die mij het bewijs leverde, dat de negotie eenvoudig op de lichtgeloovige lui was gericht om aan geld te komen.

Wenschelijk ware het, dat de menschen tot inzicht konden komen en dusdanige afzetterij in bladen van gezag werd geweerd in plaats van aanbevolen!

Hoogachtend heb ik de eer mij te noemen:

UwEd. Dn.,
DE H.

De letterlijke inhoud van de bewuste briefkaart is als volgt:

Aan de H, te O.

Haarlem, d. 17/3 '97.

M.!

Op je leelijke Briefkaart dele je mede dat Mijnheer Heer Pastoor Mart. Beck niet aan ieder boere vleegeel, maar zoo dadelijk uit Nieuwschirde zijn adres geeft, deze kunt je maar op een beleefd verzoek, bij de aanvraag voor de Zalf bekomen!

MARTIEN RECK, Pastoor
i. v. M. RIJMANNS, Haarlem.

Boekbeschuwing.

De onzedelijkheid. Hare oorzaken, gevolgen en kracht-dadige bestrijding. Naar den 2en druk uit het Hoogduitsch door W. Siegert. Amsterdam, A. van Klaveren. Prijs 50 cent.

Het boekje, waarvan de titel hierboven is afgedrukt zond de uitgever ons „ter beoordeeling”. Daarvoor is ons blad de plaats niet, maar gaarne schrijven wij een enkel woord tot aanbeveling van de brochure. „Jongelieden, ouders, voogden en onderwijzers”, tot wie de schrijver spreekt, zullen daarin tal van wenken vinden, die, wanneer ze voor 't grootste gedeelte worden opgevolgd, er veel toe zullen bijdragen om de gezondheid en het levensgenot te bevorderen van tal van personen, die zwak genoeg zijn om zich aan zekere uitpattingen over te geven. Niet alle wenken van den schrijver zouden wij ter opvolging aanraden; den raad aan het groote publiek: „om den zwakken wil van den patiënt door een sterkeren te laten leiden”, — „door middel van hypnotisme” vinden wij zelfs gevaarlijk, daar, waar de lijder of zijn omgeving, zonder advies van den geneesheer dit middel zou willen toepassen.

In zijn geheel beschouwd echter, zien wij in dit boekje een uitstekend tegengif tegen de schandelijke boeken van een MULLER en RETAU, boeken, waarvan wij het schadelijke al zoo menigmaal hebben aangetoond, boeken, die er op zijn ingericht om de jeugd ten verderve te leiden . . . en waarvan de aanbieding nog steeds in de advertentiekolommen van verschillende onzer groote bladen is te vinden.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuw lid is toegetreden de heer Dr. L. B. Ubbens, arts te Amsterdam.

H. v. W. te 's G. zendt ons een briefje vol grofheden en insinuaties. Als staaltje van slechte manieren zal het op de a.s. Alg. Vergadering voor onze leden ter inzage zijn.

W. J. G. te R. Het verslag van den Geneeskundigen Raad was door ons aan Het Vaderland ontleend.

L. v. W. te 's G. Het middel tegen Lupus is ons niet bekend; wij kunnen er dus geen oordeel over vellen.

L. F. v. d. S. te S. Een brief aan u naar Amsterdam geadresseerd en waarin wij u dank zeiden voor uw optreden is — met het opschrift onbekend — teruggekomen. Uit uw later schrijven, waarvoor wij ook onzen dank betuigen, zagen wij, dat het adres niet juist was. Het zal ons aangeenaam zijn een nauwkeurige opgave daarvan te ontvangen. In de Maandbladen van het jaar 1885 is de correspondentie met, en omtrent den Journalistenkring opgenomen.

A. C. te H. Het no. waarin over Boom's maagpoeder wordt gehandeld, is zeker al in uw bezit.

H. v. d. M. te R. Dank voor de toezending; uit de dagbladen zult gij merken dat lang niet allen uw goed voorbeeld volgen en wel bereid zijn aan de aanvraag van Friedrich Stahl te voldoen om de advertentie van Müller's schandboek in hunne kolommen op te nemen.

Dr. S. te 's G. Met genoegen ontvingen wij uw schrijven; zooals gij ziet hebben wij er al, voor een gedeelte, gebruik van gemaakt.

Dr. C. J. L. F. te 's G. Tot ons leedwezen kunnen wij u geen inlichtingen geven omtrent het „Copeland medical Institute”; het is ons onbekend. Kunt gij ons ook iets naders daaromtrent mededeelen? Dan zullen wij daarnaar laten informeren.

K. S. te R. Dank voor de toezending, maar 't is te groot voor ons blad en heeft trouwens reeds in verscheidene bladen gestaan.

H. I. W. te H. Niettegenstaande uwe ervaring zullen wij de breukzalf van Pastoor Beck blijven bestrijden als een groote en gevaarlijke kwakzalverij, op gronden o.a. in de Maandbladen van December '96 en van Mei 1897 neergelegd. De advertentie, waarin volkomen genezing zonder breukband wordt beloofd, is, in ons no. van December '96, woordelijk uit een der dagbladen overgenomen.

Administratie Handelsbelangen. Dank voor de toezending. P. G. H. 's G. In het volgend no.

C. de H. te O. Uw schrijven in dank ontvangen; wij hadden van het ons meegedeelde reeds gebruik gemaakt.

L. Z. te W. b. D. Van de „herhaalde waarschuwing” in dit no. zullen u 500 afdrucken worden toegezonden.

Met dit no. wordt aan de leden verzonden: No. 37 der „Berichten en Mededeelingen”, bevattende de agenda voor de Alg. Vergadering.

De verzending van losse bladen over „Boerengeneesmiddelen” en „Genezing per brief” aan hen, die zich bereid hebben verklaard voor de verspreiding zorg te dragen, zal dezer dagen plaats hebben.

Herhaalde waarschuwingen.

Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holtz. In vroegere tijden schreef men aan steentjes, metalen plaatjes of bandjes, die men om den hals droeg, een wonderdadige werking toe.

Voor al bij moeders openbaart zich dit geloof nog, als hare kinderen verkeerden in de gevaarlijke periode van tanden krijgen. De moeders dienen dan vooral bijzondere zorg aan haar kroost te wijden; zelfs kleine stoornissen in de voeding kunnen dan ernstige gevolgen hebben.

Om het gevaar te bezweren, hangt de een de kleinen mollepootjes om den hals, een ander een snoer boontjes of kraaltjes, doch een derde meent wat beters gevonden te hebben en gebruikt wat met den langen naam van electromotorische tandhalsbandjes verkocht wordt.

Deze laatste dingen worden gemaakt door zekeren ROBERT HOLTZ, te Nijmegen. Voor 90 cents, (vroeger 85 cents) wordt zulk een dingetje franco toegezonden, doch voor 10 cent zou een ieder het zelf kunnen maken. Want zulk een bandje is slechts een strookje zwart fluweel, met een paar zijden lintjes om het vast te strikken, en daar binnen een viertal strookjes katoen met zwavel bedekt. Dat voddige ding moet dag en nacht om den hals van den kleine blijven zitten. Zal het iets kunnen uitwerken?

Goeds kan er niet het minst door verkregen worden, maar wel twee andere zaken. Ten eerste kan zulk een bandje, dat nooit afgelegd mag worden, bij een klein kind, dat veel moet worden gewasschen, ophooping van vuil aan den hals veroorzaken en daardoor mischienen erger dingen. Ten tweede zal elk bandje dat verkocht wordt het treurige bijgeloof in de hand werken.

Want natuurlijk dat de meeste kinderen, ook met zoo'n bandje, goed door het tanden krijgen heen komen en menige moeder zal dan het tandhalsbandje als de oorzaak ervan beschouwen en den lof daarvan in elken kring van vriendinnen verkondigen.

Een moeder die werkelijk iets goeds wil doen om hare kindertjes in de periode van het tanden krijgen van nut te zijn, koope een der vele boeken over de verzorging en opvoeding van jonge kinderen en behartige de wenken, die daarin worden gegeven.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 743.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Jaarl. Algem. Vergadering. — Lück, misbruik van namen — De wonderdokter te Knijpe veroordeeld. — Voorlichting van het publiek door de Spaarnbode. — Rubitin. — Handel in specialiteiten in Engeland. — Samenstelling van Elixer Godineau en Migrol.

Groote artikelen: Een beschamend voorbeeld voor de groote bladen. — De boerenstand en kwakzalvers-advertenties. — Genezing van zwaarlijvigheid. — Het instituut Drouet als tereingenezer. — Een circulaire betreffende Glandulën. — Geneeskundige zuiveringsleer van Le Roy. — Pillen van Donkersloot tegen aambeien. — Kwakzalverij.

Ingezonden: Over Pastoor Beck.

Ter overneming: Lück's gezondheids-kruidenhonig.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holtz.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgend Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonneement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

BERICHTEN.

Algemeene Vergadering.

De jaarlijksche Algemeene Vergadering onzer Vereeniging werd 28 October in den Haag gehouden.

Het officieel verslag van die Vergadering zal onze leden later in de „Berichten en Mededeelingen” bereiken; een kort relaas van het verhandelde volgt hier:

De Vergadering werd bezocht door een 20-tal leden, en, bij afwezigheid van den Voorzitter, Mr. L. ZEGERS VEECKENS te Amsterdam, gepresideerd door het lid van het Bestuur L. GULDENSTEEDEN EGELING te Zeist.

Deze wees in zijn openingswoord op het doel der Vereeniging, dat echter slechts kan worden bereikt, wanneer het ledental en derhalve ook de geldmiddelen, in ruimer mate toenemen, opdat de Vereeniging, tegenover de groote geldelijke uitgaven, die zich de kwakzalvers al meer en meer getroosten, ook een ruimer strijddas kunne stellen. Hij bracht dank aan die leden, die ook in dit jaar de Vereeniging door hunne medewerking hebben gesteund, en sprak de hoop uit, dat een nieuw tijdperk van bloei mocht aanbreken.

Uit de mededeelingen van den Secretaris-Penningmeester, die hierop volgden, bleek, dat het ledental tot

heden bedraagt 726 en dat aan de wenschen, uitgesproken in een vorige vergadering, om nl. aan de geneesheeren een circulaire te verspreiden met het verzoek feiten, de kwakzalverij betreffende, in hun praktijk opgedaan, zoo mogelijk ter kennis van het Bestuur te brengen, en verder om een verzoek te richten tot de Nederlandsche studenten om de Vereeniging te steunen, was gevolg gegeven. Tengevolge van dit laatste verzoek hadden zich binnen eenige weken reeds ongeveer 20 studenten aangegeven, om met Januari 1898 als lid toe te treden.

Tevens werd medegedeeld, dat in de vorige week een aanvang was gemaakt met de verspreiding van losse bladen, tot waarschuwing tegen kwakzalverij, onder het volk.

In aansluiting hieraan gaf de heer ANTEN, correspondent van de Vereeniging in den Haag, een overzicht van de instellingen, vereenigingen en personen in den Haag en Scheveningen, onder wie, door zijne bemoeiingen, ongeveer 11000 van deze losse bladen waren verspreid; hem werd den dank der Vergadering betuigd.

Het verslag der Alg. Vergadering van 1896 en het jaarverslag over datzelfde jaar werden onveranderd vastgesteld. Uit dit laatste blijkt, dat het ledental is achteruitgegaan. Van 722 leden werd de contributie ontvangen. Door 82 leden werd eene extra-bijdrage boven de contributie gestort tot een bedrag van f 208.25, tegen f 208.20 van 85 leden in 1895. Dankbaar zij hier in het bijzonder vermeld, zonder aan de waarde der overige te kort te doen, vijf extra-bijdragen van f 7 en twee van f 3 ieder.

De ontvangsten bedroegen in 1896 een som van f 1506.30, wat met het saldo van 1895, groot f 906.89⁵ maakt een bedrag van f 2413.19⁵.

De uitgaven bedroegen f 1401.28, zoodat het saldo van 1895 vermeerderd werd met f 105.02 en er dus op 31 Dec. 1896 een saldo in kas bleef van f 1011.91⁵.

In 1896 zijn van het Maandblad in ronde cijfers gratis verspreid: door de leden 30000, aan dag- en weekbladen 5600 en aan koffishuizen, cantines, brigades der maréchaussées, commissarissen van politie, stations, militaire tehuizen enz. 10200 exemplaren.

De rekening en verantwoording over 1896 werd volgens het rapport van de ter onderzoek benoemde Commissie, bij monde van Mr. W. M. C. MELCHERS uitgebracht, onder dankbetuiging aan den Penningmeester, goedgekeurd.

Tot leden der Commissie voor het nazien der rekening over 1897 werden aangewezen de heeren: Dr. P. ANKERSMIT te Amsterdam, Dr. C. J. SNIJERS te Den Haag en H. M. J. E. STEIJNS te Helmond.

Over het voorstel tot wijziging der Statuten, door de Afd. Dordrecht e. o. ingediend (zie ons vorig nummer), waarvan het bestuur, volgens zijn verklaring en blijkens de voordracht, ingediend ter vervanging van een periodiek aftredend bestuurslid, de wenschelijkheid beaamde, kon niet worden beslist, omdat het vereischt getal leden

ontbrak; dit werd tot de volgende vergadering aangehouden.

In de plaats van Mr. L. ZEGERS VEECKENS werd, met bijna algemeene stemmen, tot lid van het Bestuur gekozen de heer J. M. VAN ELK te Dordrecht, die zich die keuze liet welgevallen.

Bij het laatste nummer van de agenda, het bespreken van middelen, die tot het doel der Vereeniging kunnen bijdragen, werd door een der leden geklaagd over het *haut dédain* waarmede sommige, vooral groote dagbladen, op de Vereeniging neerzien; hij had vooral het oog op het Weekblad *De Nederlander*, waar een man van wetenschap aan het hoofd staat, en dat partij trok voor de kwakzalverij. Een ander lid gaf als zijn gevoelen te kennen dat *De Nederlander* er min of meer was ingeloopt, door een stuk in een ander blaadje. Hij beoogde verder dat van miskenning van de Vereeniging door de groote dagbladen geen direct blijk werd gegeven; eerder had men z. i. te klagen over het geheele „negeeren” van de Vereeniging, een omstandigheid, waaraan het opnemen van kwakzalvers-advertenties mischien niet geheel vreemd is. In het gesprokene vond een derde lid aanleiding om te wijzen op een, voor de Vereeniging hoogst insinuerend artikel, voorkomende in de *Culemborgsche Courant* van 27 Oct. jl., waarin de bestrijding in het Maandblad van de *breukzalf van pastoor Beck* hevige werd aangevallen en waarin eindelijk de aandacht werd gevestigd op een advertentie, in dat blad voorkomende, ter aanbeveling van die zalf.*)

De wenschelijkheid werd uitgesproken, dat ieder lid, die in zijn omgeving bladen aantreft waarin de Vereeniging wordt aangevallen, zoo spoedig mogelijk, door een tegen-artikel, dien aanval zou trachten af te slaan.

Een ander punt van bespreking gold de hulp die de commissarissen van politie aan de Vereeniging konden verlenen, welke hulp reeds door sommigen met groot succes werd verstrekt. Aan de leden werd in overweging gegeven, ieder in zijn kring, met die ambtenaren de zaak te bespreken.

Nadat ten slotte besloten was aan den aftredenden Voorzitter, Mr. ZEGERS VEECKENS, een brief van dankbetuiging te richten, voor 't geen hij in een tijdperk van negen jaren voor de Vereeniging heeft verricht, werd de Vergadering gesloten.

Misbruik van namen. Een apotheker te Rotterdam zag zich genoodzaakt dezer dagen de volgende advertentie te plaatsen:

„LÜCK'S KRUIDENHONIG.

Naar aanleiding der advertentie in het 2e Blad B van

*) Nader is ons meegedeeld, dat dit artikel van RIJMANN'S atkomstig was; wij vonden het dan ook later in andere bladen, maar niet in het redactioneële gedeelte.

Zondag 17 Oct. verklaart ondergeteekende dat bovengenoemd artikel niet bij hem verkrijgbaar is, en hij met den verkoop ervan ook niets te maken heeft.

M. Ph. LANSBERG, Apotheker."

Inderdaad had Lück zich niet ontzien den naam van den heer LANSBERG te noemen als een dergenen, bij wie zijn product verkrijgbaar was. Deze was dus wel verplicht, wilde hij niet voor een handlanger van den kwakzalver worden aangezien, op eigen kosten de mededeeling in de advertentie tegen te spreken; dat is prettig!

Lück is trouwens tegenwoordig weer druk bezig. Onderscheidene apothekers ontvingen dezer dagen opnieuw een circulaire, zooals wij er een beschreven in ons nummer van Februari j.l., maar thans voorzien van een mooi reclameplaatje. In die circulaire, ondertekend door de bekende firma F. E. VAN SANTEN KOLFF te Rotterdam, maar, vreemd genoeg, uit Kolberg verzonden, wordt op nieuw den apothekers, op voordeelige voorwaarden, de kruidenhonig ten verkoop aangeboden. Wij houden ons overtuigd, dat ook dit aanbod even weinig succes zal hebben als het vorige.

De wonderdokter te Knijpe. L. B., van wien wij in ons vorig no. melding maakten, is door het kantongerecht te Heerenveen veroordeeld tot f 25 boete of 10 dagen hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Voorlichting van het publiek? In *De Spaarnode*, een te Haarlem verschijnend blaadje, lezen wij het onderstaande:

"In dit nummer komt weder eene advertentie voor van pastoor M. Beck's breukzalf. Deze zalf blijkt zeer goed te zijn, want niet minder dan ruim 4000 attesten van personen, die er baat bij zochten, getuigen, dat zij die ook gevonden hebben. De heer M. Rijmans, Badhuisstraat, alhier, die de agent voor Nederland is, zond ons een boekje, waarin een groot aantal dezer attesten worden vermeld en aan het slot waarvan door den drukker wordt verklaard dat alle naar de oorspronkelijke handschriften zijn opgenomen."

De Spaarnode, die niet onbekend kan zijn met de bestrijding, die de breukzalf van verschillende zijden ondervindt (het geplaatste bericht doet dit ook vermoeden) laadt o. i. een groote verantwoordelijkheid op zich door het publiek aldus voor te lichten.

Rubitin. Een massagemiddel voor wielrijders wordt door een apotheker te Bremerhaven in den handel gebracht. Het draagt den naam van *Rubitin*, wat niet is afgeleid van Rubus of zoo iets, maar eenvoudig beateekt „Reib es ein". Weldra zullen wij nu een „Nimmitin" en „Spritzitin" kunnen verwachten.

(W. T. G.)

Handel in specialiteiten in Engeland. Een statistiek, opgenomen in de „British and Colonial Druggist" toont aan dat sedert 1860 het verbruik van „proprietary medicines", die, zooals bekend, met een zegel van 1½ penny tot 3 shilling belast zijn, verzevoudigd is. In dat jaar bedroeg het zegelrecht ruim f 524,000, terwijl het in 1896—97 tot ruim f 3,054,000 is gestegen. Geen wonder dat de Engelsche fabrikanten, bij de sterke concurrentie, een gedeelte van hun waar in 't buitenland trachten te plaatsen. (Apoth. Zeit)

Samenstelling van enkele geheimmiddelen. In de *Pharm. Zeit.* deelt AUFRECHT de resultaten van sommige onderzoekingen mede; wij laten hier twee analyses volgen:

Elixir Godineau: keukenzout 0.46%, pensine ongeveer 2%, alcohol ongeveer 2%, glycerine 5.62%, riet-suiker 24.5%, water 65.5%, benevens een kleurmiddel. Deze samenstelling komt dus niet overeen met die, vroeger opgegeven door den President van Politie te Berlijn, volgens welke opgave het middel zou bestaan uit een oplossing van vleeschextract in suikerstroop.

Migrol, een middel door Majert en Ebers te Grünau tegen migraine aanbevolen, is een mengsel van koffeïne (ongeveer 24.5%) koolzure soda en guajacetine.

Een beschamend voorbeeld voor de groote bladen.

In zijn nummer van 16 October j.l. bevatte *De Graafschap-bode* de volgende correspondentie:

„Tot ons leedwezen is zeer tegen onzen zin en alleen door een toeval in het vorig nummer van ons blad eene advertentie opgenomen van zekeren Reteau.

Wij herhalen dat wij nooit kwakzalvers-aanbiedingen of advertenties, in strijd met de goede zeden, plaatsen.

Wij hebben dien heer dan ook de vooruitbetaalde

advertentiekosten terug gezonden en waarschuwen onze lezers nadrukkelijk niet op de aanbieding van dien persoon acht te slaan.

C. MISSET, Uitgever."

Wij betuigen, bij dezen, den heer MISSET onzen hartelijken dank voor den steun, dien hij ons in onzen strijd verleent. Die steun is niet gering, want de heer M. is, behalve van „De Graafschap-bode", tevens uitgever van verschillende andere bladen, waarin dus ook geen plaats is voor kwakzalvers-advertenties. Maar daarbij blijft het niet. In een van die bladen, *de Nederlandsche Werkman*, en wel in de no's van 14 en 21 Augustus, vinden wij twee artikelen, waarin de lezers tegen kwakzalverij worden gewaarschuwd en waarvan wij een gedeelte in dit no. overnemen.

Het is, voor ons, een verblijdend verschijnsel wanneer wij zien, dat zij, die zich geroepen gevoelen het volk voor te lichten, dit doen, ook zonder rekenschap te houden met het financieel nadeel dat het weigeren van kwakzalvers-advertenties ongetwijfeld teweegbrengt, maar als van zelf doet zich, bij de waarneming van dat verschijnsel, de vraag voor of, wat bij kleinere bladen mogelijk is, ook niet kon, of liever moest geschieden bij de groote dagbladen, die zich toch wil voordoen als de voorlichtster „bij uitnemendheid"?

Wij zullen die vraag, reeds zoo dikwijls in ons Maandblad geopperd, maar niet weder behandelen, wij komen er helaas! toch niet verder mee; wij willen alleen de handelwijze van den heer Misset stellen tegenover die van de uitgevers van de groote dagbladen; welke verdient het meeste respect?

De Boerenstand en kwakzalvers-advertenties.

* De geheimmiddelkramers zijn als woekerplanten, die zich aan alles hechten waar zij gezond leven vinden en zich met diens sappen hopen te voeden. Zulk een leven openbaart zich in den laatster tijd in de landbouwwereld en uit zich onder meer door het uitgeven van nieuwe bladen en tijdschriften. Hun groot nut valt niet te ontkennen, doch nauwelijks verschijnen zij of allerlei leugens uit de kwakzalverswereld duiken op in de advertenties en bederven het gezonde voedsel van wetenschap en kennis, dat de lezers op de eerste bladzijden wordt aangeboden.

Een der nieuwste en toch reeds zeer verspreide bladen (volgens opgaaft 6000 exemplaren) is „*de Boerenstand, orgaan van den Boerenbond voor de provinciën Gelderland, Overijsel, Utrecht en Z. Holland.*" Nadat dit blaadje, voor den eenvoudigen landman bestemd, zich van de besmetting der kwakzalvers de eerste maanden van zijn bestaan heeft weten vrij te houden, zien wij in de laatste nummers de bekende advertentie der *Electromotorische tandhalsbandjes*, bij het gebruik waarvan het tandkrijgen der kinderen zonder de minste pijn heet te geschieden.

Het is een der oudste kwakzalverijen en wij hebben er reeds meermalen over geschreven; — in de herhaalde waarschuwingen in dit nummer doen wij dit opnieuw en wij zullen aan redactie en uitgever van *den Boerenstand*, zoowel als aan het bestuur van den Boerenbond exemplaren toezenden, in de hoop, dat zij te zamen zullen bewerken deze bedriegelijke advertentie, die alleen beoogt de eenvoudige lezers geld uit den zak te kloppen, weder te doen verdwijnen.

Genezing van zwaarlijvigheid.

Een onzer leden zond ons een boek getiteld „*Corpulency and the cure*" door F. C. RUSSELL, met een beroep op onze voorlichting. Hij wijst erop dat het in het boek aanbevolen geneesmiddel, volgens vermelding in de Engelsche bladen, geen geheimmiddel is, omdat de samenstellende deelen in het boek worden genoemd en vraagt ons of wij het raadzaam oordeelen dat het middel worde besteld ten einde te laten onderzoeken of het werkelijk aan de opgegeven samenstelling beantwoordt.

Wij zijn dat lid dankbaar voor het vertrouwen, dat hij, blijkens zijn uitvoerig schrijven, in ons advies stelt en garne geven wij hier den indruk weer, dien het werkje op ons heeft gemaakt.

En dan moeten wij verklaren dat wij het boek en het middel, waarvoor daarin propaganda wordt gemaakt, beschouwen als kwakzalverij. Van het geheele werkje kunnen wij 1/5 buiten bespreking laten, omdat dit niets anders bevat dan attesten, waaraan wij, door opgedane ondervinding, niet de minste waarde hechten, integendeel, waardoor altijd ons wantrouwen wordt opgewekt. Een goed middel behoeft zulk een schreeuwerige reclame niet.

Het andere 1/5 gedeelte bevat een langdradig en quasi zeer wetenschappelijk betoog over zwaarlijvigheid, toegelicht met tal van cijfers, die zeer geleerd staan, maar weinig bewijzen, handelt vervolgens over de verschillende geneesmiddelen en geneesmethodes aanbevolen tegen zwaarlijvigheid, waarvan, let wel lezer, wordt gezegd, dat de meesten, in vele gevallen, bij personen van bijzondere constitutie werkelijk gevaarlijk kunnen zijn, om ten slotte te komen tot het onovertroffen middel van RUSSELL, den schrijver van het boek. Dit is nu het ware; leest wat R. daarover schrijft: „Na eenige jaren het onderwerp met alle oplettendheid bestudeerd te hebben, ben ik er in geslaagd met de hulp van de meest ervaren chemici een volmaakt en geheel plantaardig middel te vinden, dat geheel onschadelijk is, terwijl het het overtollig vet op zulk een voldoende wijze verwijderd, dat reeds gewoonlijk in 24 uren de uitwerking, door middel van een weegmachine, kan worden aangetoond." Dat is mooi... bijna te mooi om waar te zijn.

Het praeparat is geen geheimmiddel. Het bevat een afkooksel (in vacuum bereid) van den wortel van *Rumex crispus*, vermengd met een weinig salicylzuur, verder: *tinctuur van Geoffroya inermis*, *Gavelles-extract*, chemisch zuiver *citroenzuur* en *Malva sylvestris*. Hoe dat middel bereid wordt, in welken vorm o. a. die *Malva sylvestris*, — als kruid of bloemen? — in dat vloeibare mengsel komt, en in welke verhouding de samenstellende deelen tot elkaar staan, blijft een raadsel. Een raadsel, dat wij maar niet zullen trachten op te lossen, omdat van een nader scheikundig onderzoek van die verschillende plantenaftreksels niet veel succes is te verwachten; met het citroen- en salicylzuur is dit iets anders.

Wanneer wij nu intusschen aannemen, dat de kwalitatieve samenstelling inderdaad naar waarheid is opgegeven, dan is het succes van het middel voor ons zeer onwaarschijnlijk en de bewering dat het geheel onschadelijk is... een onwaarheid.

Wat het eerste betreft, *Rumex crispus* (een soort van zuring) *Geoffroya inermis* en *Malva sylvestris* zijn geneesmiddelen, vroeger wel somwijlen gebruikt maar tegenwoordig geheel in onbruik geraakt, maar waaraan zeker geen werking tegen zwaarlijvigheid kan worden toegeschreven, evenmin als aan salicylzuur en citroenzuur, welke laatste stof evenveel zal doen als citroenlimonade. Rest het *Gavelles-extract*, dat ons geheel onbekend is en waaromtrent wij tot nu toe niets te weten konden komen. Bestaat het?

Wat de bewering van onschadelijkheid aangaat daartegen moeten wij met kracht opkomen. De bast van *Geoffroya inermis* bevat een vergiftig, braakverwekkend bestanddeel, dat bij voortgezet gebruik, zijn werking niet zal missen, terwijl het gedurig gebruiken van salicylzuur, zelfs in kleine hoeveelheden, zóo schadelijk wordt geacht, dat het o. a. in Frankrijk verboden is, levensmiddelen daarmee te conserveren.

Op grond van al het bovenstaande zijn wij van meening hier met een echte kwakzalverij te doen te hebben. Die meening wordt nog versterkt, doordat in het boek een vragenlijst is opgenomen, die de patiënt moet invullen, dus de gewone methode „per brief." Het mooiste daarvan is, dat, wat de patiënt ook invult, hij altijd hetzelfde drankje krijgt; alleen zal de „dokter" naar omstandigheden het gebruik wijzigen.

Vermelden wij ten slotte dat de geringste hoeveelheid, die van het middel wordt afgeleverd, f 7.20 kost (bij vooruitbetaling, dat begrijpt men!) en dat men niet te weinig mag gebruiken, omdat anders de kwaal weer terugkomt, dan zal men wel genoeg van de zaak weten. Wij raden dan ook ieder in 't algemeen — en ons lid dat inlichtingen vroeg in 't bijzonder — in gemoede aan geen hulp te zoeken bij genoemden RUSSELL.

Het Institut Drouet als teringgenezer.

Over het *Institut Drouet* en zijne beweerde *genezing van doofheid* hebben wij reeds herhaalde malen, meer of minder uitvoerig geschreven. Wij hadden daarbij tevens gelegenheid er op te wijzen dat het Institut de zaken had uitgebreid en ook de *genezing van tering* op het programma had geplaatst, waarvoor het *Journal de la Phtisiologie* als reclame-middel dienst moest doen. Wij lieten het toen bij een enkele opmerking; thans, nu er blijkbaar meer werk van het „artikel” tering werd gemaakt, moeten wij erop terugkomen.

Het *Nieuws-van den Dag*, met zijn groote oplage, heeft er voor gezorgd, dat duizenden lezers in den lande, in de „Ingezonden mededeelingen à 55 cent per regel”, zich op de hoogte konden stellen van de wonderen, die het Institut ook in dit opzicht beweert te kunnen verrichten.

Onder het opschrift „Het leven aan de wanhopigen. Genezing der borst- en luchtpijpziekten”, en versierd met een niets-zeggende teekening, wordt in de annonce in de eerste plaats het „afgrijselijke” van de tering geschilderd en op de groote verwoestingen gewzen die deze aanricht. Vervolgens worden de verschillende geneesmiddelen en methodes met hunne niet „volstreckte resultaten” even besproken, om ten laatste — wie raadt het reeds niet? — tot de conclusie te komen: „Op 't oogenblik bekomt de *antiphymische* geneeswijze van het Institut Drouet zulk een succès, dat het van belang is de algemeene bekendmaking er van te bevoorrecht.”

„De antiphymische geneeswijze is gebaseerd op het gebruik van een nieuw produkt, waarvan de toepassingen gedaan worden tusschen de schouders, en die, zonder lijden, zonder zelfs de huid aan te doen, de microbische etterachtigheid vermindert en de verwijdering der bacillen veroorzaakt.”

Zoo staat er in de annonce; hoe dat nu juist in zijn werk gaat en waaruit het „nieuw produkt” bestaat, weten wij nog niet, maar wij zijn ook nog niet in 't bezit van het *Journal de la Phtisiologie*, dat „de hoofdregels blootstelt die tot basis gediend hebben van de schepping dezer geneesmethode en door eene lange serie van belangwekkende, zelfs merkwaardige voorbeelden aan diegenen die lijden de verkregene heilzame werkingen doet kennen: verdwijning van den hoest, der steken in de zijde; het ophouden der maagpijnen, terugkomst van den eetlust, vermeerdering van gewicht, in één woord, transformatie, *opstanding der wanhopigen*.”

Rondt gezegd zijn wij niet nieuwsgierig noch naar het Journal, noch naar het produkt; misschien echter bespreken wij deze zaken later. Voorloopig zij hier intusschen reeds gezegd, dat en de annonce zelf en alles wat wij reeds, in ander opzicht van het Institut Drouet weten en hebben meegedeeld, ons geen oogenblik doet twijfelen aan ons goed recht om *iedereen te waarschuwen zich ook tot genezing van tering* niet met het genoemde „Institut” in verbinding te stellen. Maar er is meer, waardoor ons standpunt gerechtvaardigd wordt.

Zooals wij uit de annonce lezen, is, even als bij de behandeling van doofheid, ook bij die van tering geen persoonlijk onderzoek van den lijder noodzakelijk, maar kan men „per correspondentie” gratis consulteren. Men begrijpe het wel: het consult is gratis; daarna wordt een zoogenaamde vragenbrief ter beantwoording gezonden en nu komt de hulp van het nieuwe produkt . . . ook gratis? Wij betwijfelen het; even als van de lijders aan doofheid zal het „Institut” wel eerst geld — en veel geld — verlangen vóórdat de hulp verstrekt wordt.

En welke hulp? Gebaseerd op een verklaring van den lijder, die meestal niet de juiste kennis bezit om van zijn gezondheidstoestand nauwkeurig en wetenschappelijk rekenschap te geven. En zelfs, al ware hij daartoe in staat, dan is, — hoe dikwijls hebben wij 't al gezegd —, toch een persoonlijk onderzoek van den zieke *een eerste vereischte* (en vooral bij teringlijders!) voor de mogelijkheid van genezing of verlichting der kwaal.

Wanneer men deze waarheid, die geen degelijk mensch zal betwisten, in 't oog houdt, dan zal men begrijpen, dat de genezing „per correspondentie”, door het Institut Drouet voorgespiegeld, een onding, ja erger is . . . en men zal zijn geld in den zak houden.

Een meer en meer gebruikelijke, gevaarlijke handelwijze.

(Een circulaire betreffende *Glandulën*.)

Er gaat bijna geen dag voorbij of er worden, vooral in sommige Deutsche fabrieken, nieuwe geneesmiddelen „uitgevonden” die, als het middel bij uitnemendheid aanbevolen (zelfs, op een voor ons onbegrijpelijke wijze door professoren en geneeskundigen) voor 't meerendeel spoedig in 't niet verzinken om door andere, even onovertrefbare, even gunstig aanbevolene te worden vervangen.

In plaats nu van die nieuwigheden alleen aan het oordeel der medici te onderwerpen en de aanwending aan hunne zorg als deskundigen over te laten, wenden tal van die fabrikanten zich rechtstreeks tot het tot oordeelen onbevoegde publiek om het, op deze wijze, tot koopen uit te lokken, 't zij buiten den geneesheer om, 't zij met medeweten van den behandelenden medicus, op wien men, met de circulaire in de hand, aandrang tracht uit te oefenen.

De bedoelde circulaires, wij wezen erop in ons no. van Februari j.l., worden direct aan huis bezorgd of o. a. ter kennis van het lezend publiek gebracht onder medewerking van uitgevers, die niet kieskeurig zijn in de wijze, waarop zij „zaken” kunnen maken. Een ons welwillend gezind boekhandelaar, wien wij daarvoor onzen dank betuigen, zond ons een dusdanige circulaire, door hem aangetroffen in twee van de meest verspreide Deutsche geïllustreerde tijdschriften, door hem ontvangen. Er lagen 2 in twee verschillende bladen; „om ze geen kwaad te doen stichten”, zoo schreef hij ons, „nam ik ze er beide maar uit en één ging in de snippermand.” De andere ontvingen wij. Het was een circulaire tot een aanbeveling van *Glandulën*, een nieuw ontdekt, specifiek werkend middel bij *chronische longziekten*, (catarrh der longen en reeds gevorderde longtering).

Wij willen over het middel zelf hier geen oordeel vellen; trouwens dit zou moeilijk gaan, omdat daarvoor langdurige proefnemingen, door vele deskundigen en op veelzijdige wijze verricht, noodig zijn, maar wij achten ons verplicht te wijzen op de onverantwoordelijke manier, waarop de fabrikant een geneesmiddel tegen een zoo ernstige ziekte als longtering — en wel in een reeds gevorderd stadium — bij het groote publiek aan den man zoekt te brengen, als zijnde „een specifiek werkend middel.” Ieder deskundige zal het, met ons beamen, dat, zoo ooit, zulk een verklaring slechts na jaren lang van ernstig onderzoek kan worden afgelegd. De attesten, in de circulaire opgenomen, dateeren eerst van *Maart 1897*; wat wil men meer? Bij de vele teleurstellingen, den armen longlijders in de laatste jaren bereid, zal men toch eindelijk wel eens tot de overtuiging komen, dat er „niet alles goud is, water blinkt.”

Tot onze boekhandelaren, die niet willen medewerken om hunne lezers van tijdschriften op een dwaalspoor te brengen, richten wij het beleefd verzoek de door hen ontvangen buitenlandsche illustraties goed na te zien en — mochten ze circulaires bevatten van de strekking als de hier besproken — deze, vóór de circulatie, daaruit te verwijderen. In geval van twijfel omtrent den aard der circulaire zijn wij steeds gaarne bereid, zoo mogelijk, de noodige inlichtingen te geven.

Geneeskundige zuiveringsleer van Le Roy.

Dezer dagen werd ons oordeel gevraagd over onderstaande advertentie:

„VELE ZIEKTEN EN PIJNEN

blijven ongeneeslijk, zoolang sommige lichaamsvochten bedorven zijn. Het is deze groote en eenvoudige waarheid die verkondigd en verklaard wordt in de

Geneeskundige Zuiveringsleer

of beschrijving en ontwikkeling van de Oorzaak der Ziekten en hunne bestrijding door middel van Lichaamszuivering van Dr. LE ROY, bewerkt naar den 12en Franschen druk, geheel herziene en veel verbeterde uitgave, zooeven verschenen. Ruim 240 bladz. druks, prijs f 1.25. Verkrijgbaar bij D. BOLLE, Bazaar van Goedkoope Boeken, Rotterdam, en verder alom.”

Wij moesten inderdaad lachen toen wij lazen dat die 12e Fransche druk „zooeven verschenen was”, omdat reeds in het Maandblad van *April 1883* de aandacht op *dezen* druk, die toen al 8 jaar oud was, is gevestigd. Dewijl velen onzer lezers zeker niet in 't bezit zijn van het vermelde Maandblad, laten wij hier een uittreksel volgen van 't geen de vorige Redactie over het boek van Le Roy schreef:

„De f 1.50 die men voor zoo'n oud boekje moet betalen is op zich zelf reeds te veel; wanneer men niet wist, dat het publiek zich gemakkelijk laat dupeeren, als het geneeskundige zaken betreft, zou men dien prijs er nooit voor durven vragen; de inhoud in aanmerking genomen is het slechter besteed dan weggeworpen geld.

De lezer en leek in de kennis van 't menschelijk lichaam en de functies zijner organen verkrijgt er geheel verkeerde voorstellingen door van de werking dier organen en van de wijze waarop de voedingsgeneesmiddelen in het lichaam hun dienst verrichten en, wij behoeven het waarlijk niet te zeggen, valsche kennis is nadeeliger dan onkunde.

Overigens was de schrijver zelf in zijn tijd mischien ter goeder trouw en geloofde hij in hetgeen hij als wetenschap mededeelt. Die wetenschap berust echter geheel en al op eene theorie, die hij door geene bewijzen staft: dat n.l. de oorzaak van alle ziekten gelegen is in scherpte der vochten; wat hij daaronder eigenlijk verstaat, maakt hij niet duidelijk; doch die scherpte bederft volgens hem het bloed, verzwakt de zenuwen, veroorzaakt zweren en belet genezing van wonden.

Die scherpte moet dus uitgedreven worden en het middel daartoe is een purgatie; helpt het niet spoedig, dan neemt men nog een purgatie en baat ook deze niet dan voor de variatie nogmaals een purgeermiddel en zóó bij snel verloopende ziekten en chronische gebreken, zelfs bij tering zoowel als bij zuivere plaatselijke aandoeningen als schurft, kwaadzeer en ongedierte op het hoofd bij kinderen, altijd purgeeren en opnieuw purgeeren totdat Ja! totdat de ziekte het onvermijdelijk einde van alle ziekten heeft ondervonden, genezing of de dood.

De purgatieven, waarvan Le Roy in zijn boekje een vijftal voorschriften opgeeft, zijn vrij sterk werkend. De hoofdbestanddeelen zijn *scammonium*, *jallappe* en *senna*.

Doen zij nu in kleine hoeveelheden genomen minder schade, de persoon die er zich aan overgeeft is daardoor ook minder spoedig te overtuigen, dat hij zich op een dwaalspoor bevindt; juist daardoor gaat hij er mee voort; zijn lichaam gewent er aan en weldra heeft hij zijne ingewanden in een toestand gebracht, dat zij om zoo te zeggen dezen tegennatuurlijken prikkel niet meer kunnen missen.

Slaat de gebruiker soms slechts een enkelen dag over, terstond voelt hij zich onplezierig, zwaar en gedrukt en waarlijk ter goeder trouw veronderstelt hij, dat de ziekelijke aandoening, waarom hij oorspronkelijk met het gebruik is begonnen, terugkeert.

Toch zal dit niet het gevolg zijn; slechts het gemis van den gewonen dagelijkschen prikkel veroorzaakt het gevoel van onwel zijn. Wij erkennen dat er onder deze omstandigheden vaak moed toe behoort om afstand te doen van de verderfelijke gewoonte, toch raden wij elk aan er mede te breken en Le Roy niet langer als een veiligen raadsman te beschouwen; zeker en onfeilbaar zal zijn methode op den duur de krachten sloopen.”

Tot zoover de vorige Redactie. In de Maandbladen van *April '83* en *April '86* zijn voorbeelden opgegeven van de gevaren, waaraan men zich blootstelt bij het volgen van Le Roy's zuiveringsleer.

Pillen van Donkersloot tegen aambeien.

Een oude, bekende, eenigszins gewijzigde advertentie verscheen in den laatsten tijd weer in het *Nieuws v. d. Dag*; zij luidt thans aldus:

„Bloedende en Blinde Aambeien.

Onder aanbeveling van ons Specificum, als éénig radicaal, geheel onschadelijk geneesmiddel, houden bloeding, branding, jeuken, enz. op. De Aambeien worden zacht, verschrompelen en verdwijnen langzamerhand geheel. Bereid naar het voorschrift van wijlen Dr. E. DONKERSLOOT, door en uitsluitend verkrijgbaar bij H. H. ULOTH & Co., Apothekers,

Zeedijk 16, Amsterdam. Prijs: enkele dosis f 1.65, dubbele dosis f 3.15; per rembours 15 Cts. extra."

Reeds van het eerste jaar van de oprichting van onze Vereeniging af is tegen dit middel gewaarschuwd. De pillen van den plattelandsch heelmeeester E. DONKERSLOOT, toen woonachtig te *Nieuwer Amstel*, die al de wonderen moesten verrichten, die er in de advertentie van worden vermeld — en nog veel meer, die opgegeven worden in het gedrukte stuk, dat bij de pillen is gevoegd, — bevatten als werkzaam bestanddeel alléén *rhabarber*.

Dit was het resultaat van het onderzoek, door ons lid den heer D. VAN DER WEERD te *Kampen*, in 1881 verricht.

Wie derhalve gesteld is op de uitwerking, die deze pillen kunnen uitoefenen, koope in de apotheek voor een paar stuivers poeder van rhabarber in plaats van de dure pillen. Maar hij verbeelde zich niet, dat hij daarin het „*éénig radicaal, geheel onschadelijk geneesmiddel*” heeft aangewend tegen al de kwalen in de advertentie opgenoemd. Hier kan alleen de geneesheer, na onderzoek van den lijder, raad geven. De pillen werden vroeger voor 2 gulden verkocht; ze zijn nu wat goedkoper maar zeker, met het oog op het doel, nog veel te duur.

Kwakzalverij.

Dat 't peil van ontwikkeling van de groote massa nog zeer laag is, niettegenstaande meerdere, ik zeg niet genoegzame zorgen voor volksonderwijs, wie, die 't niet weet. Op markten, kermessen, bij elke openbare feestelijkheid, bij 't venten langs de straten, 't houden van buurpraatjes, bij 't geven van raad enz. is 't elk oogenblik merkbaar en niet 't minst toont zich dat gebrek aan ontwikkeling in tijden van ziekte, van grootere of kleinere ongesteldheden en van ongelukken. Of liever men zou haast geneigd zijn te gelooven, dat 't beoordeelen van ziekten en ziekteverschijnselen en 't geven van geneesmiddelen eene even gemakkelijke zaak is, als 't beoordeelen van onderwijs, onderwijzers en beider belangen. Onderwijs en ziekte, 't zijn ongelukkig beide zaken, waar iedereen verstand van meent te hebben. Jan Rap en z'n maat! Maar juist daarbij varen belangstellenden niet wel. Integendeel.

Vooraf ten opzichte van ziekten en geneesmiddelen is 't 'n lust, als 't niet zoo treurig was, den kwakzalver op markten en kermessen zijn waren te hooren aanprijzen tegen verschillende kwalen. Geen ongesteldheden zijn er denkbaar of zijne geneesmiddelen zijn er voor geschikt. Hij staat op 'n stoel of klein bankje, naast zich 'n klein tafeltje met verschillende fleschjes en doosjes en . . . gedrukte getuigschriften met namen, die nergens bekend zijn, een bel in de hand en wacht z'n publiek af, dat al spoedig toeneemt, want 't is 'n bekende. Met eene overtuiging, een woordenschat, eene vloeiende rederijkheid en eene stemverheffing, eene betere zaak waardig, prijst hij z'n waar aan en . . . 't kost geen geld, haast geen geld, maar 'n paar centen! In minder dan geen tijd is 't tafeltje leeg verkocht en als de koopman de volgende markt weer komt, vindt hij nieuwe koopers, ja dezelfde slachtoffers. Hier wordt in verschillende bladen en op verschillende markten het „*Volta-kruis*” aangeprezen met de grootste brutaliteit en met de grootste onbeschaamdheid, als geschikt tegen alle kwalen, daar is 't 'n middel tegen kaalhoofdigheid, bij welks gebruik soms de ongelukkigste gevolgen niet zijn te overzien. Op dat dorp en bij die freule is het 'n goed middel tegen dauwworm, terwijl de bakker in die stad een probaat recept heeft tegen alle maagkwalen. Gewetenloos van den eenen kant en zorgeloos van den anderen wordt alles verkocht en gekocht, zonder maar in 't minst na te denken over de schadelijke gevolgen niet alleen, maar ook tegelijk zonder maar in 't minst na te denken over de dubbeltjes, die op andere wijze zooveel nuttiger konden besteed worden.

En de wet, of liever de handhavers van de wet laten dat onverschillig toe. Want, al moge de wet daarin tot nog toe niet genoegzaam kunnen voorzien, zeker is 't, dat er meer tegen gewaakt kan worden, dan tot nu toe geschiedt. Hoog tijd wordt 't daarom ook, dat de wetgeving beter daarin voorziet niet alleen, maar de overheid ook beter toezicht houde op de handhaving der wetten.

(Nederl. Werkman.)

Ingezonden.

De Redactie van het „Maandblad tegen de Kwakzalverij”, Amsterdam.

In het „Maandblad” van October lees ik onder het opschrift: „Bestaat er een Pastoor Beck?” het volgende: „In het „Nijmeegsch Weekblad” maakt deze zaak nog altijd een punt van bespreking uit tusschen de redactie en enkele inzenders eenerzijds en den heer Keukens van „de Gelderlander” anderzijds”.

Dit is volstrekt onjuist.

Maanden geleden heb ik, citeerende het „Maandblad tegen de Kwakzalverij” van Dec. '96 en Jan. '97, het „Nijmeegsch Weekblad” bewezen, dat het U woorden in den mond legde, die door U, tot op dat oogenblik althans, niet waren gesproken, dat U geenszins, zooals het „Weekblad” voorgaf, hadt gewaarschuwd tegen den kwakzalver pastoor Beck, maar dat U integendeel het bestaan van een pastoor Beck in twijfel hadt getrokken. Toen daarop een inzender(?) in het „Weekblad” kwam mededeelen, dat pastoor Beck zijne standplaats had in de omstreken van Barr, heb ik dezen schrijver verzocht den naam dier plaats te noemen, aan welk verzoek is voldaan.

Hierbij is het in het Nijmeegsch Weekblad gebleven, wat mij betreft. Ik wist wat ik weten wilde, en kon nu geen enkele aanleiding vinden om verder deze kwestie te bespreken in een blad, dat blijkbaar niet den kwakzalver, maar den pastoor zoekt (vergelijk o. m. zijn nr. van 30 Sept. j.l., vergelijk het ook met de waardige correspondentie aan den „Atzender van het Nijm. Weekbl.” in de September-aflevering van het „Maandblad”). Ik ben bovendien van oordeel, dat men beter doet met een einde te maken aan verkeerde praktijken dan den waren of vermeenden pleger dier praktijken aan de kaak te stellen, en tevens overtuigd, dat alle mogelijke courant-artikelen hier weinig zullen uitwerken, maar dat de actie van een andere zijde komen moet. Tot die zijde, de geestelijken autoriteiten van den Elzas, heb ik mij gewend.

U dankende voor event. plaatsing van dit schrijven, heb ik de eer te zijn

Uw dw. dr.,

KEUKENS.

Ofschoon deze quaestie meer een zaak is tusschen den geachten inzender en het „Nijmeegsch Weekblad” konden wij de plaatsing niet weigeren, omdat de heer K. ons wijst op een onjuistheid van onze zijde begaan; wij wenschten hem daartoe in de gelegenheid te stellen, omdat wij ook reeds meermalen stukken uit het „Nijm. Weekbl.” over deze zaak hebben overgenomen.

Zonder ons nu in de quaestie zelve te begeven, vinden wij toch in het laatste gedeelte van het ingezondene een welkome gelegenheid om ons standpunt in zeker opzicht duidelijk te maken.

Zeker doet men, in de meeste gevallen, „beter met een einde te maken aan verkeerde praktijken dan den waren of vermeenden pleger dier praktijken aan de kaak te stellen” en dat is ook steeds ons hoofdstreven. Maar er zijn gevallen waarbij de pleger van de praktijken niet buiten spel kan blijven, vooral wanneer die persoon op een of ander gebied een zeker gezag bezit of zich aanmatigt. Daár legt de persoon zelf gewicht in de schaal. En dit is het geval met PASTOOR BECK. Zeker zal de heer K. niet ontkennen, dat er velen in den lande zijn, die aan een middel door een geestelijke aanbevolen, *alleen daarom* hun vertrouwen schenken en nu meenen wij, dat het op onzen weg ligt na te gaan in hoeverre dat vertrouwen wel of niet goed geplaatst is en daarom trent onze lezers naar ons beste weten in te lichten. Hier kan de persoon niet van de zaak worden gescheiden.

RED.

Ter overneming.

Lücks gezondheids-kruidenthonig. Hoest-, keel- en longlijders worden, door tegenwoordig in bijna alle couranten voorkomende groote advertenties, opnieuw opmerkzaam gemaakt op dit middel, dat als „degelijk huis- en verzachtend middel bij ziekten der inademenswerktuigen” worden aanbevolen.

Wil men weten welke waarde men aan deze aanbeveling heeft te hechten, dan leze men de onderstaande waarschuwing, in Maart 1893 door den Plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe gepubliceerd:

„Een zekere C. LÜCK te *Kolberg* brengt een „*Gezondheids-kruidenthonig*” in den handel. Op kwakzalverachtige wijze wordt deze honig als geneesmiddel tegen alle mogelijke ziekten, o. a. ook tegen longteering, aanbevolen.

De kruidenthonig is een aftreksel met wijn en water van gentiaan-, violen- en driedistelwortel benevens eenige waardelooze kruiden, dat met het sap van lijsterbessen vermengd en met honig zoet gemaakt is. Geneeskrachtige werking bezit de gezondheids-kruidenthonig niet.

Wij waarschuwen daarom voor den aankoop.”

Correspondentie.

Als nieuwe leden der Vereeniging — met 1 Januari 1898 — zijn toegetreden:

Het Depart. *Wijk bij Duurstede* der Maatsch. t. Nut v. 't Algemeen.

Mevr. de Wed. Dr. A. I. P. de Wilde—*Jacobsen* te Haarlem.

De Heeren:

E. J. Abrahams, cand.-arts.	te den Haag.
C. Bakker	„ Leiden.
L. Bakker Overbeek, cand.-arts.	„ „
J. W. Belinfante	„ den Haag.
P. M. van Bosse, pol.-stud.	„ Delft.
Dr. L. Bouman	„ Groningen.
L. M. de Buij Wenniger	„ Hilversum.
G. J. M. Cowée, med.-cand.	„ Leiden.
H. W. J. Gelinck, cand.-arts	„ den Haag.
F. A. F. Groneman, med.-stud.	„ Groningen.
A. Hamer, pol.-stud.	„ Delft.
W. Hissink, gep. kapitein	„ den Haag.
I. P. L. Hulst	„ Leiden.
E. Kruijzinga	„ Groningen.
Dr. L. J. Lans	„ Utrecht.
W. H. Mansholt	„ Groningen.
S. van Mesdag	„ „
J. Poell Jr., cand.-arts	„ Utrecht.
W. N. van Ravesteijn, arts	„ Mijnsbeerenland.
Joh. H. Roelants, cand.-arts	„ Utrecht.
R. J. Roelofs, med. docts.	„ Leiden.
Jhr. J. W. Six	„ Delft.
D. J. Tangman	„ Leiden.
J. C. A. Vermaas, med.-docts.	„ „
J. C. L. Vlaanderen, jur.-cand.	„ Noordwijk-Binnen.
V. L. H. te A. Dank voor de gezonden circulaire van Lück.	

Onbekende inzender uit *Nijmegen*. De „*Batava*” middelen zullen wij laten onderzoeken; kunt gij er ons iets naders van mededeelen? Waarom toch uw naam verzwegen? Op onze stilzwijgendheid kan men steeds staat maken, terwijl in vele gevallen op ongeteekende stukken geen acht wordt geslagen.

I. F. H. v. L. te H. Het Maandblad is u gratis toegezonden.

L. J. W. te H. Ook u worden de Maandbladen gratis gezonden; uwe nadere mededeelingen zien wij gaarne tegemoet.

J. P. V. te S. Het Maandbl. zal u voldoende inlichtingen omtrent „den dokter der dooven” hebben verschaft.

J. T. v. S. te R. *Doerings zeep* is nooit in ons blad behandeld; zóó ver strekken wij onze bemoeiingen niet uit.

Het antwoord aan de „*Limburger Koerier*” inzake de Kneipp-Kuur moet tot het volgend nummer blijven liggen.

v. d. H. te 's G. Ook uw stuk kon nog niet geplaatst worden.

W. F. P. te D. Een boek, waarin het bedoelde onderwerp volledig door een geneeskundige behandeld is, is ons niet bekend. Wij vestigen intusschen uw aandacht op het boekje „*De onzedelijkheid*”, in ons vorig no. besproken.

Herhaalde Waarschuwing.

Electromotorische tandhalsbandjes van Robert Holtz. In vroegere tijden schreef men aan steentjes, metalen plaatjes of bandjes, die men om den hals droeg, een wonderdadige werking toe.

Vooraf bij moeders openbaart zich dit geloof nog, als hare kinderen verkeerden in de gevaarlijke periode van tanden-krijgen. De moeders dienen dan vooral bijzondere zorg aan haar kroost te wijden; zelfs kleine stoornissen in de voeding kunnen dan ernstige gevolgen hebben.

Om het gevaar te bezweren, hangt de een den kleinen mollepootjes om den hals, een ander een snoer boontjes of kraaltjes, doch een derde meent wat beters gevonden te hebben en gebruikt wat met den langen naam van *electromotorische tandhalsbandjes* verkocht wordt.

Deze laatste dingen worden gemaakt door zekeren ROBERT HOLTZ, te Nijmegen. Voor 95 cents (vroeger 85 cents) wordt zulk een dingetje franco toegezonden, doch voor 10 cent zou een ieder het zelf kunnen maken. Want zulk een bandje is slechts een strookje zwart fluweel met een paar zijden lintjes om het vast te strikken, en daar binnen een viertal strookjes katoen met zwavel bedekt. Dat voddige ding moet dag en nacht om den hals van den kleine blijven zitten. Zal het iets kunnen uitwerken?

Goeds kan er niet het minst door verkregen worden, maar wel zal elk bandje dat verkocht wordt het treurige bijgeloof in de hand werken.

Want natuurlijk dat de meeste kinderen, ook met zoo'n bandje, goed door het tanden-krijgen heen komen en menige moeder zal dan het tandhalsbandje als de oorzaak ervan beschouwen en den lof daarvan in elken kring van vriendinnen verkondigen.

Een moeder, die werkelijk iets goeds wil doen om hare kindertjes in de periode van het tanden-krijgen van nut te zijn, koope een der vele boeken over de verzorging en opvoeding van jonge kinderen en behartige de wenken, die daarin worden gegeven.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 743.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasparen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: Kneipp-dokters.

Berichten: Aan de lezers in de Residentie. — Tegen de electromotorische tandhalsbandjes. — Een slachtoffer van de lichtgeloovigheid. — Weer een blad zonder kwakzalveradvertenties. — Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. — Zwigman van Noppen. — Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over: a. het natuurgeneesmiddel van Eggers; b. Pastor Königs Nervenstärker. — Onbeperkte uitoefening der geneeskunde in Pruisen.

Grootere artikelen: Flesschentrekker of kwakzalver. — Een treurig verschijnsel; een arts als leverancier van een geheimmiddel. — IJzer Bravais. — Keating's borstpastilles. — Een reclame van Holloway. — In den vroolijken scheerwinkel.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Anti-épilepsie van Uten.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zal dit Nommer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Kneipp-dokters.

*In de *Limburger Koerier* van 16 Oct. neemt de bekende pastoor Ph., bij bespreking van ons artikel over Water- en Kneippkuren, het gezegde over, volgens getuigenis van Dr. Baudet geuit door een der geneeskundigen hier te lande, die hunne patiënten behandelen op de manier, die te Wörishoven een tijd lang is toegepast. Het luidde:

Kneippkuur is maar onzin en de roem begint in Duitschland al te dalen, maar hier te lande is er nog vijf jaar veel geld mee te verdienen.

„Ofwel, zoo zegt de *Limb. Koerier*, Dr. Baudet heeft dien Geneesheer niet goed verstaan of wel die geneesheer is de gemeenste ploert, die in „Nederland rondloopt“.

Het citaat is niet van ons, doch zocals wij zeiden, ontleend aan een ernstig geschrift over „waterkuren“ van een in wetenschappelijke kringen goed bekend geneesheer; wij zijn niet geneigd op uitnoodiging van den heer Ph. diens geloofwaardigheid in twijfel te trekken. Wij achten ons evenmin verantwoordelijk voor de krasse afkeuring van pastoor Ph., al namen wij zijn uitspraak hierboven

over. Doch nog veel minder zijn wij geneigd verzachtende omstandigheden te pleiten, al kunnen wij ons voorstellen, dat somwijlen een geneesheer zich laat meeslepen tot goedkeuring van handelingen, van wier waardeloosheid hij zelf overtuigd is. Er wordt ontzaglijk veel misdreven op het gebied van massage, electrotherapie, dosimetrie, watergeneeskunde, heilgymnastiek enz., doch niet minder door het voorschrijven van geneesmiddelen.

De geneesheeren zijn het allen volstrekt niet eens over de meer of minder heilzame werkingen van de eene of andere dezer methoden. Volgelingen van de eene keuren niet zelden de toepassing eener andere ten zeerste af, maar toch vindt men degelijke, oprechte geneesheeren als voorstanders van al deze verschillende behandelingen van zieken en die zich beijveren hare doelmatigheid en heilzame werking op wetenschappelijke wijze in het licht te stellen.

Dat dit kan geschieden, volkomen te goeder trouw, en dat ook werkelijk door allen op goede resultaten kan gewezen worden, is alleen onbegrijpelijk voor die leeken, die nog in de meening verkeeren, dat ziekte eene vreemde stof of een bijzondere kracht in het lichaam is. Wie weet, dat iedere ongesteldheid slechts is een gewijzigd optreden van sommige lichaamsfuncties, eene verandering van bouw en werking van andere organen met zich brengende, zal beseffen, dat aanwending van verschillende middelen schijnbaar zeer uiteenloopende, toch denzelfden meer of minder gunstigen invloed daarop kunnen uitoefenen. Wij doelden hierop, toen wij in den aanhef van ons vorig artikel schreven, dat „de genezing, ook van ernstige ongesteldheden, langs verschillende wegen mogelijk is.“

Inderdaad, het is niet moeielijk te vatten; wanneer door massage, electriciteit of een waterstraal prikkeling van eenig deel van het lichaam wordt veroorzaakt en bloedtoevoer daarheen wordt verkregen met gelijktijdige afleiding van andere lichaamsdeelen, dan zal de werking, door verhoogd of gewijzigd zenuwleven, dezelfde kunnen zijn, niettegenstaande de methoden uitwendig hemelsbreed verschilden.

Nog mogen wij niet uit het oog verliezen dat er één werking is aan alle wetenschappelijke middelen, zoowel als aan de meest onzinnige geneesmethoden en kwakzalverijen gemeen. Suggestie van den geneesheer, zoowel als van den patiënt.

Een geneesheer, een voorstander van massage, van baden of van iets anders, waarvan hij heilzame gevolgen heeft gezien, is zoo gaarne geneigd aan zijn bijzonder recept, aan zijne eigenaardige methode

toe te schrijven, wat in werkelijkheid niet daaraan te danken is, maar aan eene of andere schijnbaar geringe nevenomstandigheid, die zij juist gemeen had met andere wijzen van behandeling.

„Reinheid, matigheid, natuurlijke levenswijze, „onthouding van prikkelende spijsen en dranken“, een der voorwaarden van de methode van Kneipp, zullen aan de zieken ten goede komen bij iedere behandeling en onverschillig welk fleschje of doosje de huismedicus op zijn recept voorschrijft. Heeft deze nu eene bepaalde voorliefde voor eenig geneesmiddel, dat hij bij voorkeur aanwendt, dan zal hij licht geneigd zijn eventueel daaraan het herstel toe te schrijven, dat in werkelijkheid alleen aan de bijkomende omstandigheden te danken is. — Een zelfde zelfbedrog kan plaats hebben bij alle andere wijzen van behandeling; — de wetenschappelijke geneesheer moet scheiden en schiften om de waarheid te ontdekken; toch gelukt het hem niet immer aan deze zelfdwaling te ontkomen; des te meer zal de leek zich laten meeslepen door zijne voorliefde, waar gebrekkige kennis nog bovendien eene juiste beoordeeling in den weg staat.

Dat is het geheim van de genezingen, die velen volkomen te goeder trouw verklaren gezien te hebben van het gebruik van dit of dat middel, het aanwenden van deze of gene methode.

Eene tweede gezamenlijke werking, die alle middelen eigen zijn, is de suggestie op den lijder uitgeoefend door het vertrouwen op den persoon, hij zij geneesheer of leek, of op het middel zelf.

Iemand, die ook maar eenmaal heeft bijgewoond hoe in den toestand van hypnose het zenuwleven van den slapende geheel gewijzigd, zelfs bijna geheel opgeheven kan zijn, ziet gemakkelijk in, dat werkelijk onbepaald vertrouwen in iemand of iets, het hersen- en zenuwleven op eigenaardige wijze kan aantasten en door dezen invloed wijzigingen kan aanbrengen in sommige verrichtingen van het lichaam. De bekende werking van vrees en schrik, zich somwijlen uitende zoowel door tijdelijke verlamming als door onevenredige krachtsinspanning, is een voorbeeld van dezen invloed van gemoedsaandoening op lichaamsfunctien.

Met opzet brengen wij niet in rekening de zeer talrijke vergissingen bij het onderkennen der ziekten waartegen hulp wordt gezocht, die noodwendig moeten plaats grijpen, waar iemand als pastoor Kneipp, met slechts zeer oppervlakkige kennis van het menschelijk lichaam, of een zijner volgelingen, de diagnose maakt, vaak te midden van een toeloop

van patiënten, die nauwelijks een paar minuten kan gunnen voor ieder afzonderlijk. Evenmin tellen wij de vermeende genezingen, die geconstateerd worden, waar een nauwkeurig onderzoek het tegendeel zou kunnen bewijzen; maar wij nemen gereedelijk werkelijke genezingen aan; dan hebben niet pastoor Kneipp, niet broeder Aloïsius of wie anders in goed geloof dezelfde methode toepast en aanbeveelt, maar dan hebben de geneesheeren, die zich als Kneipp-doctoren eene cliëntèle hebben gemaakt, te bewijzen, dat het niet zijn de bovenaangegeven algemeene gezondheidsmaatregelen of andere bijomstandigheden en evenmin de al of niet zelfbewuste suggestie die de genezing hebben aangebracht, maar dat deze is verkregen door het eigenaardige van de door hen aangewende methode. Ditzelfde doen de homoëpathen, de heilgymnasten, de voorstanders van elektrische behandeling, van ouderwetsche recepten en van nieuwe geneesmiddelen; zij trachten steeds te bewijzen, dat hun speciale behandeling oorzaak is van het verkregen gunstig resultaat. Al deelen wij niet altijd hunne argumenten en theorieën, al druischen zij vaak lijnrecht in tegen hetgeen wij als waarheid meenen te moeten erkennen, de goede trouw der verdedigers kan daarbij ongestoord blijven voortduren. De Kneipp-doctoren echter zijn tot heden in gebreke gebleven te bewijzen, dat zij zelf gelooven in de door hen toegepaste methode en te trachten haar op wetenschappelijke gronden staande te houden tegenover en naast andere wijzen van behandeling.

De ernst hunner overtuiging valt reeds terstond te betwijfelen, wanneer zij, zooals bij sommige geneesheeren het geval is, het overlaten aan het goedvinden van den patiënt zelf of hij volgens Kneipp of volgens een andere wijze wil behandeld worden; evenzoo wanneer men ziet dat terwijl bij Kneipp het water nagenoeg het eenige middel is, een geneesheer, die zich met zijn naam dekt, nochtans bij sommige zeer sprekende ongesteldheden, zooals acut gewichtsrheumatisme, syphilis, malariakoorts enz. onmiddellijk zijn toevlucht neemt tot de gewone als deugdzaam erkende geneesmiddelen.

Terwijl onthouding van alcoholische dranken een integreerend deel uitmaakt van de Kneippkuur, maakt het ook een zonderlingen indruk een Kneipp-dokter in het publiek onder een glas cognac of een bittertje te vinden en te zien toestaan, dat zijne mannelijke patiënten dagelijks wijn gebruiken, omdat . . . het zoo lekker is, terwijl hij, niettegenstaande de scherpe afkeuring van zijn meester, evenmin aan zijne vrouwelijke patiënten het dragen van een corset durft verbieden. Doch de hoofzaak is, zooals wij zeiden: de wetenschappelijke verdediging, men moge het er al of niet mede eens zijn, doch waaruit de goede trouw kan blijken, ontbreekt tot heden geheel en al.

Voor ons ligt een boekje, dat als zodanig schijnt dienst te moeten doen; in een volgend nummer komen wij er op terug.

Berichten.

Bericht aan de lezers van het Maandblad in de Residentie.

De ondergeteekende, Correspondent van de Vereeniging voor deze plaats, brengt bij deze ter kennis van de lezers van het Maandblad alhier, dat het den besteller van den *Christelijken Volksbond*, die de exemplaren van dit blad rondbrengt, door den Directeur van dien Bond op straffe van ontslag verboden is, de personen, bij wie hij het bezorgt, Nieuwjaar te wenschen. In verband hiermede wordt men, in het belang van den goeden gang van zaken, door het Bestuur van de Vereeniging zeer beleefd maar dringend verzocht, den besteller bij gelegenheid van het nieuwe jaar ook uit eigen beweging geen giften te verstrekken.

's GRAVENHAGE, 1 Dec. 1897.

W. M. H. ANTEN.

Electromotorische Tandhalsbandjes, In een „ingezonden stuk” in de *Wijksche Courant* heeft de heer L. ZEILER de aandacht gevestigd op onze waarschuwing tegen deze kwakzalverij van ROBERT HOLTZ. Wij betuigen daarvoor onzen dank en wijzen er op, dat dit een goede methode is om daar, waar HOLTZ, vooral in de kleine plaatselijke bladen, zijn waar aanprijst, die aanbeveling zoo veel mogelijk onschadelijk te maken.

De prijs van de halsbandjes, vroeger 85 cents, is thans op 95 gebracht; waarom ook niet? Als de bandjes

werkelijk datgene konden uitrichten, wat er van wordt beloofd, zouden ze nog te goedkoop zijn; nu is elke cent, daaraan besteed, weggegooid.

Een slachtoffer van de lichtgeloovigheid. Men meldt uit Ter Neuzen:

Voor ongeveer een maand kwam een welbespraakt, net gekleed heer bij een herbergier in den Van Remoorterepolder, onder de gemeente Sas van Gent, voorgevende te zijn de zoon van zekeren P. de Vos van Geeraerdsbergen (België). Hij kwam de menschen spreken over hun ziek dochttertje, dat na lang geneeskundig te zijn behandeld, ongeneeslijk verklaard is. Met mooie woorden wist het heerschap het vertrouwen der menschen te winnen, ook door het noemen van eenige personen, die werkelijk door bovengenoemden De Vos van kanker enz. schijnen te zijn genezen. Hij haalde hen over om met hem een contract te sluiten, bepalende dat aan hem terstond fr. 250 moest worden betaald, waarvoor hij medicijnen voor het kind zou leveren. Was het kind na 20 dagen niet radicaal genezen, dan zou hij de fr. 250 teruggeven, benevens nog fr. 1000 schadevergoeding. Hij schreef en onderteekende een stuk, dat natuurlijk toch waardeloos was, maakte de medicijnen gereed, en vertrok, na de fr. 250 te hebben ontvangen.

Nadat de paar flesschen medicijnen verbruikt waren, had het kind geen beterschap ondervonden. Toen de herbergier daarop met zijn dochttertje zich te Geeraerdsbergen bij De Vos aanmeldde, bleek het dat deze noch zijn zoon van iets wist, en dat de herbergier door een oplichter bedrogen was.

Naar men meent, zit de sluwe oplichter reeds in België in de gevangenis, en moet hij meer zulke zaken op zijn kerfstok hebben. N. R. C.

Weer een. De „Deventer Opmerker” bericht in de correspondentie: „Kwakzalvers-advertentiën worden door ons onvoorwaardelijk geweigerd.” Bravo!

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Te Zwolle is proces-verbaal opgemaakt tegen Lummert Prins, oud 62 jaar, geboren te Sneek, laatst wonende te Leeuwarden, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, door aan verschillende personen recepten voor te schrijven tegen de zenuwen en rheumatiek, waarvoor hij zich van 25 tot 50 cent per recept liet betalen. Voor dezelfde feiten werd hij in 1891 door het kantongerecht te Zwolle veroordeeld tot een geldboete van f 40 of 20 dagen.

Volgens zijn opgave is hij 4 jaar oppasser geweest in een militair hospitaal te Weltevreden, oefende hij later het beroep van timmerman uit en werd hij in 1894 veroordeeld tot opzending naar het rijksbedelaarsgesticht te Veenhuizen, waaruit hij in Augustus van dit jaar werd ontslagen.

Zwigtman van Noppen. In geen tijd hebben wij iets van dezen ouden kennis gehoord; dezer dagen echter werd ons van belangstellende zijde een bericht toegezonden, ontleend aan *The Chicago Record* van 28 October '97. Het luidt aldus:

„Een kwakzalver naar de gevangenis gezonden. Dr. D. A. Zwigtman van Noppen, zich noemende professor aan de People Medical Institute, was schuldig bevonden aan het uitoefenen der geneeskunde zonder daartoe gerechtigd te zijn en derhalve door een jury veroordeeld tot 200 dollars boete en de kosten. Hij was niet in staat te betalen en werd daarom tot gevangenisstraf veroordeeld. Het proces was van Noppen aangedaan door John A. Barnes, procureur van de gezondheidscommissie, en wel tengevolge van een groot getal klachten tegen hem ingebracht. Bij de behandeling der zaak bleek dat hij reeds vroeger wegens dezelfde overtreding was gestraft, weshalve de hoogste straf werd gevorderd. Er werd verder op gewezen dat van Noppen zich, jaren geleden, door een dubbelzinnige advertentie in het bezit had weten te stellen van een dertigtal diploma's van duitsche geneeskundigen, waarvan hij de namen vervalschte. De gevangene is 50 jaar oud.”

Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. Een zekere C. EGGERS te Karlsruhe beveelt een „herhaaldelijk beproefd natuurgeneesmiddel” aan, waardoor „rheumatiek zonder geneesmiddelen binnen korten tijd genezen” zou worden. Wie zich tot EGGERS wendt, krijgt van hem 4 linnen zakjes met inhoud, waarvan de beide kleinsten in de kleeding (broekzakken) moeten worden gedragen, terwijl de patiënt op de beide grootere 'snachts in bed moet liggen. Tevens ordoneert EGGERS inwrijvingen met warme rum. Verder moet ieder patiënt zich tegenover EGGERS op zijn eerwoord verbinden, geen van de vermelde pakjes te openen en een bewijs teekenen dat hij, bij niet vol-

doening aan de overeenkomst, een som van 200 Mark zal betalen. Het onderzoek van de vier zakjes toonde aan, dat de inhoud bestond uit zwavelpoeder, waaraan bij de opgegeven aanwending, geenerlei geneeskraft kan worden toegeschreven. De waarde van de hoeveelheid zwavel, in de vier zakjes aanwezig, mag hoogstens 1 Mark bedragen, terwijl EGGERS zich voor een enkel consult tot 5 Mark laat betalen.

Wij waarschuwen derhalve voor het inroepen van hulp bij EGGERS.

In een kleine brochure wordt reclame gemaakt voor *Pastor Königs Nervenstärker*. Dit middel zou, volgens de opgave, heilzaam werken bij de onderscheidene zenuwkwalen, als hysterie, St. Vitus-dans, epilepsie en ook bij het misbruik maken van alcoholische dranken, morphine en opium.

Het scheikundig onderzoek heeft aangetoond, dat het middel een uit 15 procentige — dus een zeer sterke — oplossing van broomkalium, vermengd met een weinig broomnatrium en broomammonium bestaat, waarbij tinctuur van valerian is gevoegd.

De aandacht wordt er nu op gevestigd, dat het broomkalium en ook de andere broomzouten alles behalve onschadelijke geneesmiddelen zijn en dat zij, onoordeelkundig aangewend, een ongewenschte werking kunnen uitoefenen, zoodat zij niet anders dan op geneeskundig advies mogen worden gebruikt. Bovendien is de prijs van 4 Mark buitengewoon hoog.

Wij waarschuwen derhalve voor het aanschaffen van *Pastor Königs Nervenstärker*.

Onbepaalde uitoefening van geneeskunde. Kort en geleden zijn de Regeerings-presidenten in Pruisen door een circulaire van den Minister voor de Medische zaken verzocht, hem te berichten of en welke misstanden op het gebied van de algemeene gezondheid in hunne provincie duidelijk zijn aan te toonen als het gevolg van de vrijlating van de uitoefening der geneeskunde. Het *Zeitschr. für Medizinalbeamte*, dat dit bericht mededeelt, spreekt de hoop uit, dat deze maatregel eens de oogen zal openen voor den grooten omvang der kwakzalverij en voor het nadeel, dat daaruit voortvloeit. Slechts op grond van een uitgebreid en voldoende bewijskrachtig materiaal is het te verwachten dat de wetgevende lichamen er toe zullen overgaan een einde te maken aan den tegenwoordigen toestand, waarbij de uitoefening van de geneeskunde aan ieder, onder zijne verantwoording, vrij staat.

Flesschentrekker of kwakzalver.

In het *Alg. Handelsblad* van 29 October is een artikel gewijd aan de flesschentrekkerij, waarin de meening van den Redacteur van het bekende weekblad *Handelsbelangen* in hoofdzaak wordt weergegeven. In dit stuk troffen ons de volgende regels:

„En (daarom) waarschuw ik in *Handelsbelangen* nooit vooraf tegen iemand dien ik verdenk, omdat het wel eens kan zijn dat hij alleen door den nood gedwongen tot minder mooie praktijken komt . . .”

— „En zich misschien nog zou bekeeren?”

„Wel, ik heb op dat punt nog wel eenig vertrouwen in de menschen. Het gebeurt althans wel eens een enkelen keer. En dan komt het ook wel voor dat flesschentrekkers zich verbeteren tot . . . kwakzalvers.”

Met alle bescheidenheid kunnen wij de opmerking niet weerhouden dat wij in dien overgang van flesschentrekker tot kwakzalver (o. i. ook een soort van flesschentrekker) geen verbetering zien. Integendeel. De flesschentrekker veroorzaakt zijne cliënten alleen geldelijk nadeel, terwijl de kwakzalver niet alleen de beurs maar ook de gezondheid benadeelt van hem, die in zijne handen valt.

Zonder nu een flesschentrekker juist voor een fatsoenlijk mensch te houden zijn wij toch van meening dat zijn beroep⁽²⁾ aan het groote publiek minder schade doet dan dat van den kwakzalver.

De eerstgenoemde zoekt zijne klanten bij een bepaalde categorie van personen, die, door het inwinnen van de noodige inlichtingen, zich zeer dikwijls tegen schade kunnen vrijwaren. De tweede kiest zijne slachtoffers in alle lagen der maatschappij en wel in hoofdzaak onder die personen, die of zeer lichtgeloovig zijn op het gebied van geneeskunde en geneesmiddelen, of die, lijdende aan ernstige, ongeneeslijke kwalen, te vergeefs hulp hebben gezocht bij de geneeskundigen en daarna, aangemoedigd door tal van leugenachtige reclames, zich in de armen van kwakzalvers werpen. Onnoodig te zeggen met geen of, eerder nog, met nadeelig resultaat. Ook

hier zou, door het inwinnen van de noodige inlichtingen bij bevoegde personen veel onheil kunnen worden voorkomen maar — 't is een bekend feit — men geloof, of liever wil gelooven in de praatjes van den kwakzalver en is somwijlen nog boos, wanneer men duidelijk het onware van die praatjes aantoot. Wij houden dus den kwakzalver voor schadelijker.

Wat zien wij intusschen gebeuren? In de afdelingen der Tweede Kamer is erop gewezen, dat er maatregelen moeten worden beraamd om aan de handelingen der flesschentrekkers paal en perk te stellen en ook in de Memorie van Antwoord van den Minister van Justitie bij zijn begrooting over 1898 is deze quaestie besproken. Wij ontleenen daaromtrent het volgende aan de *N. Rott. Courant*:

„Ten aanzien der flesschentrekkerij zegt de min. dat een nauwkeurig onderzoek dient te worden ingesteld in hoever, hetzij door speciale strafbepalingen, hetzij door preventieve maatregelen de oneerlijke concurrentie en het speculeeren op de lichtgeloovigheid, de ijdelheid en de winzucht van het publiek kan worden bedwongen.”

Over maatregelen ter betere betugeling van de kwakzalverij met geneesmiddelen, waarop wij, en zooveel met ons, reeds herhaaldelijk hebben aangedrongen, wordt geen woord gerept, tenzij wij in de woorden van den Minister: „het speculeeren op de lichtgeloovigheid . . . van het publiek” de bedoeling mogen zoeken om ook tegen de kwakzalvers op te treden. Wij hopen dat deze bedoeling in de woorden heeft gelegen . . . maar zijn er niet van overtuigd.

Een treurig verschijnsel.

Verscheidene apothekers zonden ons de volgende circulaire, die zij in den loop van de vorige maand ontvingen:

„BEESD, (prov. Gelderland), datum postmerk. WelEd. Heer!

De vele gunstige resultaten, die ik in de laatste jaren verkreeg met eene specifieke behandeling van asthmalijders, hebben er toe geleid, dat ik de daartoe benodigde medicamenten in pillenvorm heb gecombineerd en deze pillen met gebruiksaanwijzing en verdere gegevens per post verzend tegen f 2.60 rembours.

Om nu een meer algemeen gebruik der pillen te bevorderen en daardoor ook velen asthmalijders eene blijvende genezing te bezorgen, is 't mijn voornemen, deze pillen voortaan af te leveren in flesschen van gebruind glas met celluloid-deksel, met gebruiksaanwijzing in kartonnendoos verpakt, en deze onder het nevenstaand, te deponeren merk, in den handel te brengen.*)

Iedere flesch bevat 60 pillen, bij een dagelijksch gebruik van 2 stuks dus voor ééne maand toereikend, terwijl 3 à 4 flesschen gewoonlijk voldoende zijn om genezing te verkrijgen.

Ze worden verkocht tegen f 2.50 per flesch.

Wilt U voor de plaats uwer inwoning en omstreken deze pillen in depôt nemen, dan wordt bij afname van een kistje van 20 flesschen 20 % rabat toegestaan.

Op aanvraag wordt proefflesch fr. p. p. toegezonden.

Bij de eerste zending wordt 1 of meer gelatine-ruitbiljetten gevoegd, terwijl voor mijne rekening in een plaatselijk blad ten uwent, de verkoop zal worden geannonceerd.

Hoogachtend heb ik de eer te zijn

Uw dienstwillige,
BEIJERS, Arts.

Wij zien ons, tot ons leedwezen, genoodzaakt deze circulaire van een Nederlandsch arts, een vreemd en treurig verschijnsel in onze Nederlandsche samenleving, met een enkel woord te bespreken.

Dat een arts gunstige resultaten heeft verkregen met een specifieke behandeling van asthmalijders... wie zou zich daarover niet verheugen? En wie zou niet dankbaar zijn, dat die arts zooveel mogelijk de gelegenheid openstelde om iedereen van zijn behandeling te doen profiteren?

De wijze echter, waarop de arts BEIJERS hier te werk gaat, doet al onze vreugde en dankbaarheid te niet. Tot nu toe was het, onder de serieuze beoefenaars van een wetenschappelijken stand als die der geneeskundigen, de gewoonte om, wanneer een hunner een nieuwe geneesmethode of nieuw genees-

middel met goed resultaat had toegepast, hiervan kennis te geven in een Vakblad, teneinde de collega's in de gelegenheid te stellen zich zelve een oordeel te vormen over de waarde van de methode of het middel. Bleek het middel inderdaad doeltreffend te zijn, dan werd het uit de apotheken betrokken of, zoo noodig, aldaar bereid.

Geheel anders treedt echter de arts BEIJERS op. Als wij de circulaire goed begrijpen, vertoont B. zich hier geheel als een leverancier van een *geheimmiddel*, dat hij den apothekers (misschien ook aan anderen?) als artikel van handverkoop aanbiedt. Geen apotheker is het echter geoorloofd een middel te verkoopen, wanneer hem de samenstelling niet is opgegeven en hij daarbij niet in staat is de juistheid van die opgave nauwkeurig na te gaan. Dit wat de *wettelijke* zijde van de zaak betreft.

Maar zwaarder weegt bij ons de *moreele* zijde. Wij hebben het middel nog niet laten onderzoeken en kennen dus de samenstelling niet. Maar aangenomen dat de *uitvinder* er werkelijk succes mee heeft verkregen, is het dan niet diep treurig, dat zulk een arts, in stede van tot heil der menschheid, zijn vinding zoo spoedig mogelijk bekend te maken bij heel de geneeskundige wereld, de samenstelling van zijn middel zorgvuldig verzwijgt en het als een handelsartikel — met behulp van ruitbiljetten en annonces — aan den man brengt, op klassieke kwakzalverswijze? Of er intusschen ooit succes mee verkregen is, daarover in twijfel volkomen gerechtvaardigd. Wij hebben in den loop der jaren heel wat geheimmiddelen leeren kennen, en onze ervaring is, dat achter die geheimzinnigheid gewoonlijk weinig deugdelijks verborgen wordt. Wij hebben alleu de verklaring van den uitvinder, een arts, die zijn beroep opvat als de heer BEIJERS, en van geneeskundige liever geheimmiddelleverancier wordt, en zoo iemand zal wel zelf niet verwachten, dat wij zijne aanprijzingen van zijn waar als onopgesmukte waarheid zullen accepteren.

Wij zijn overtuigd dat er, op enkele, bekende uitzonderingen na, geen apothekers zullen worden gevonden, die in deze zaak als handlanger willen optreden.

IJzer Bravais.

De kwakzalvers zijn taai en toonen een volharding, een betere zaak waardig, waar het geldt hunne waren aan den man te brengen. In ons vorig nummer en ook in dat van heden waren wij genoodzaakt opnieuw de aandacht te vestigen op middelen, die reeds in de eerste jaargangen van ons blad werden besproken en die thans weer druk worden geannonceerd.

Daaronder behoort het *IJzer Bravais*, waartegen reeds voor circa 16 jaren werd gewaarschuwd.

Onder de afzonderlijke rubriek voor reclames, bij sommige bladen à 50 ct. per regel, vinden wij thans weer aanbevelingen van dit middel en, ofschoon wij meestal die aanbevelingen niet overnemen, is de onderstaande toch *te mooi* om daaraan niet een plaatsje in ons blad te verleen.

„Om een jong meisje te redden!

Wanhopige Ouders, een onzer confraters, Directeur van een der artistiekste Parijsche geïllustreerde bladen, de „*Courrier Français*” gesmeekt hebbende om een middel te vinden, hun Kind, een allerliefst jong meisje, dat in den hoogsten graad bloedarmoedig was, te redden. Onze confrater vond niets beters dan zich aan de geheele Fransche pers te wenden met haar te verzoeken eene aantekening te publiceren waarin hij den toestand aan het publiek onderwierp ten einde op zeer zekere wijze te weten te komen *welk geneesmiddel* in dergelijke gevallen *het best geslaagd had*. Binnen acht dagen ontving de Directeur van den „*Courrier Français*” wij weten niet juist hoeveel duizenden brieven die, éénmaal gerangschikt, de opsomming gaven van bijna *vierhonderd* allerlei soorten van *geneesmiddelen*, maar de groote meerderheid dezer brieven die niet bestemd waren om gepubliceerd te worden, getuigden ten gunste der krachtige deugden van het Echte IJzer Bravais, hetwelk, zoo 't schijnt, de hersteller bij uitnemendheid is.

Terstond werd dit jonge Meisje onderworpen aan den leefregel van het IJzer Bravais, waarvan men

eenige geconcentreerde druppels moet nemen vóór iederen maaltijd in een glas water of wijn zonder vrees reuk noch onaangename smaak te hebben, en, vijftien dagen later was zij gered, de krachten waren teruggekomen, met de vrolijkheid, den eetlust en de natuurlijke kleuren van het gelaat.

Nog beter, na hare herstelling werd de photographie van dit zeer schoone Meisje in den „*Courrier Français*” gepubliceerd, vergezeld van hare dankbetuigingen „aan allen die het IJzer Bravais hadden aangeraden”. Sedert heeft zij zich, dank deze publiciteit, rijk moeten trouwen.

Ziedaar waarlijk een origineel idee dat de Amerikanen als hun eigendom zouden terugeischen.

't Is onnoodig te zeggen dat de Pharmacie Centrale du Nord, 132, rue Lafayette te Parijs, waar het IJzer Bravais verkocht wordt, gedurende een geheele maand is bestormd geworden en dat men zich de flacons IJzer Bravais ontrukte.

Een Geneesheer van onze vrienden verzekert ons dat, indien dergelijk volksbesluit plaats vond onder dezelfde condities in Nederland, het resultaat evenzoo gunstig zou zijn voor het IJzer Bravais.”

Meent men nu werkelijk met een dergelijk verhaal bij onze Nederlandsche lezers succes te hebben?

Wij kunnen het bijna niet gelooven, maar voor alle zekerheid wenschen wij toch een woordje te zeggen over dit ijzermiddel bij uitnemendheid. Het is niets nieuws en al jaren lang in onze apotheken bekend onder den naam van *gedialyseerd ijzer* (*ferrum dialysatum*). Inderdaad meende men, nu 35 jaar geleden, hierin een ijzermiddel te hebben gevonden, dat beter was dan de toen bekende, maar toen het bleek dat aan die verwachting niet werd voldaan, geraakte het middel al meer en meer in onbruik en werd het door de geneesheeren bijna niet meer voorgeschreven. Toen hebben de kwakzalvers er zich meester van gemaakt.

Keating's borstpastilles.

Ook een oud middel, dat tegenwoordig weer dagelijks op een in 't oog loopende wijze wordt geadverteerd. Als middel ter bestrijding van hoest, asthma, bronchitis, keelaandoeningen enz. bestaat er, zoo staat er in de advertentie, geen beter ter wereld, terwijl daarbij wordt verzekerd, dat de pastilles „geheel onschadelijk zijn” en „door de zwakste gestellen verdragen worden”. Laat ons eens zien wat er van die beweringen waar is.

Volgens het onderzoek van HAGER, ongetwijfeld een zeer bevoegd deskundige, zijn Keating's Cough Lozenges: Pastilles van 1,25 gram gewicht, vervaardigd uit een mengsel van 7,5 gram Lactucarium, 3,75 gram poeder van Ipecacuanha, (Braakwortel) 5 gram poeder van Scilla (zee-ajuin) 7,5 gram Extract van zoethout en 180 gram suiker, met tragacanthsljm tot massa gebracht.

Nu zal het zeer goed kunnen gebeuren, dat deze pastilles, vooral door de aanwezigheid van het Lactucarium en het poeder van Ipecacuanha, verlichting van den hoest teweeg brengen, maar het is niet waar dat deze pastilles zoo onschadelijk zijn als in de aanbeveling wordt gezegd.

Braakwortel en zee-ajuin zijn sterk-werkende geneesmiddelen en vooral het laatste behoort onder de vergiften, zoodat men zeer onverstandig zou handelen door, vertrouwend op de verklaring van den fabrikant, op eigen hand deze pastilles bij de opgegeven kwalen te gebruiken.

Uit het onderzoek blijkt verder dat het middel, waarvan „geen beter ter wereld bestaat”, is samengesteld uit reeds lang bekende stoffen, waarvan sommigen door de geneesheeren dikwijls werden en nog worden voorgeschreven. De hulp van KEATING is dus geheel overbodig.

Nog een paar opmerkingen. Onder elke advertentie lezen wij het volgende:

„Het publiek wordt verzocht acht te geven op de woorden Keating's Cough Lozenges, gedrukt door het Britsch Gouvernement op het roode cachet en zonder de welken geen eene doos echt is.

De eigenaar: Thomas Keating, chemist te Londen. — In alle goede Apotheken.”

Nu zou men meenen, dat het Britsch Gouvernement zijn bijzondere goedkeuring aan de pastilles

*) Wij hebben het handelsmerk hier niet afgedrukt.

had gehecht; daar is niets van aan. In Engeland draagt elke specialiteit een cachet, als bewijs van betaalde belasting, en nu tracht de handige kwakzalver dit cachet op deze wijze als reclame te exploiteeren. Men moet maar slim zijn.

De mededeeling „In alle goede apotheken” zou doen gelooven, dat de „goede” apothekers geen bezwaar zouden maken het middel af te leveren. Ook dit is onjuist. Geen fatsoenlijk apotheker, zijne roeping bewust, zal zich tot den verkoop van Keating's kwakzalverij leenen.

Een reclame van Holloway.

In den loop der vorige maand deed het volgend bericht de ronde in de nieuwsbladen:

„Een onderwijzer in eene Geldersche gemeente schrijft:

„Eenigszins verrast keek ik gisteravond op, toen me de post een pakketje bracht, met Engelsche zegels gefrankeerd. Nieuwsgierig om te weten, wat me zoo onverwacht van over de zee werd thuis gestuurd, haastte ik mij het pakket te openen, en tot mijn verbazing rolden een honderdtal aardige reclameplaatjes over de tafel, welke mij werden toegezonden door den heer Thomas Holloway, Oxfordstreet, Londen. Tusschen de plaatjes bevond zich een gedrukte brief, waarin de heer Holloway mij verzocht de plaatjes aan de leerlingen mijner school te willen uitdeelen. Op verlangen zou mij tevens gratis en franco eene mooie schilderij, ter grootte van 91 x 63 cM. worden toegezonden, voorstellende het Royal College Holloway, benevens het sanatorium Holloway, met het portret van den stichter in het midden.

„Daar ik aanneem, dat al mijn collega's, hoofden van scholen, een dergelijke zending hebben ontvangen, en ik verder veronderstel dat de plaatjes, al is 't maar voor de aardigheid, aan de kinderen werkelijk worden uitgedeeld, zullen de Nederlandsche moeders, die 't nog niet weten, eerstdaags tot de kennis worden gebracht, dat ze in Holloway's zalf en pillen een probaat middel (?) vinden tegen alle mogelijke menschelijke kwalen en miseriën.”

Wij nemen de vrijheid den heeren hoofden der scholen ernstig te verzoeken, bij ontvangst van een dergelijke zending, de plaatjes te vernietigen en ze niet aan de kinderen uit te deelen, „al is 't maar voor de aardigheid.” Een dusdanige aardigheid zou gevaarlijke gevolgen na zich kunnen slepen, wanneer de moeders, op deze wijze op de kwakzalversmiddelen van HOLLOWAY attent gemaakt, werkelijk, ingeval van ziekte, bij die middelen baat zochten. En wij vreezen dat dit zal gebeuren.

De firma HOLLOWAY, die steeds getoond heeft een goed menschenkenner te zijn en bij de hand om van de menschelijke zwakheden gebruik te maken, rekent daar ook op; anders zou zij zich de uitgaven voor een dergelijke kostbare reclame niet getroosten. Men zij haar dus hierin niet behulpzaam.

In den Vroolijken Scheerwinkel.

Willem Jan. 't Is God geklaagd, dat doaran nog gin einde wordt 'emaakt. De Koningin-Regentes hef 'en heele boel belòdd in de troonrede, moar doarvan nog gin spier.

Derk. Waar hej 't noe weer òver? Wat wol ie nog anders hebben?

Willem Jan. Dagelijks mo'j' oe ergeren, a'j' de groote bladen lèest, hoo of 'et onontwikkelde publiek bie de neuze wordt 'enòmen deur gewetenlooze kwakzalvers en oplichters. En 't is 'en schande, meer dan schande, dat de Redacties van de nette? bladen doaran op zien hardst meewerkt.

Derk. Hoo kom ie doar zoo in ens bie?

Willem Jan. Dat za'k oe is vertellen. Ik kom doar net van Willem. Ie weet, dat e zoo verlègen was, umdat zien knecht zeek wier; moar weet ie wel wat dee mankeerde?

Derk. Nee.

Willem Jan. Noe, zoo a'j' weet, kreeg e veur 'en half joar 'en gebrek. Doarmee sukkelde e zoo voort, tot e op ens v'leen wèke heel slim wier en neet op 't werk kon kommen. Willem d'r noa too, um is te zeen wat dat was — en doar lei e waarachtig dood zeek in bedde. En woar kwam

dat noe deur?

Derk. Noe, woardeur dan?

Willem Jan. Deur de Dèventer krante! joa, deur dee brave, zedige, oprechte, olderwetsche Dèventer krante!

Derk. Mien tied! hoo kan dat?

Willem Jan. Dat za'k oe zeggen. Gait, zoo heet e, had in de Dèventer krante 'en groote advertentie 'elèzen van breukzalf, dee zóó best was, dat 'et slimste gebrek d'r dadelik mee genezen kon wodden.

Derk. En dee hef e noe gebruikt?

Willem Jan. Joa, in plaats van bietieds noa 'en dokter te goan; dut e net as zoovòlle onontwikkelde menschen, geluft e den eersten besten kwakzalver, dee 'et waarachtig neet te doen is um de menschen te helpen, moar um zien eigen pottemenee te spekken. En noe is e in ens zoo slim 'ewodden.

Derk. Noe moar, dee middeltjes, dee'j' in de krante lèest, helpt toch wel is.

Willem Jan. Dat bint leugens. Weet ie wat gebeuren kan, dat is, dat sommige middeltjes van zich zelf heel onschuldig bint. Wodt doar dan gebruik van 'emaakt en de luu wodt weer bèter, dan meent ze, dat 'et van dat middeltjen kump, moar buten dat, waren ze ook weer bèter 'ewodden.

Derk. Moar as ze neet goed bint, woarumme wodt ze dan deur dee groote bladen an'eprezen?

Willem Jan. Dee priest ze neet an. Zoo zekt ze, a'j' d'r eur noa vraagt.

't Is eur natuurlik alleen um de dubbeltjes te doon. Of ze doardeur verscheien menschen ongelukkig maakt, schient eur neet te können schèlen.

Moar ik zeg, alleen deur ze te plaatsen, priest ze ze ook an. En ik neum 'et 'en schande, dat ze um dee lorrige paar gulden, zoovòlle menschen in 't ongeluk helpt. Want weet ie, al bint 'et op zich zelf vaak onschuldige middeltjes, ze wodt schuldigh umdat doardeur de menschen verzuimt um bie tieds noa den dokter te goan.

Derk. Noe en de Dèventer krante hef 'et toch neet zoo brood neudig.

Willem Jan. Juust des te gemeener is 'et. Ze kan dee paar gulden best missen. Zukke dingen heurt neet in 'en blad, dat op de eerste bladziede allerlei braafs verkondigt.

Derk. Doar he'j' recht an, Willem Jan. Ik wed, dat „de Opmerker” ze neet op zal nemmen.

Willem Jan. In geen geval, hoo graag of ze ook financieelen steun zal ontvangen.

(Deventer Opmerker.)

Correspondentie.

Als nieuwe leden der Vereeniging zijn toegetreden de heeren:

- C. van Altena, arts te Leimuiden.
- H. J. van den Bosch, te Noordwijk Binnen.
- P. W. C. M. Busch, med. st. te Utrecht.
- Dr. G. D. Cohen Tervaert, te den Haag.
- C. Flohil, arts te Numansdorp.
- D. F. Groenewoud, arts te Klaaswaal.
- A. Huender, pharm. cand. te Amsterdam.
- Dr. I. F. Ph. Hers, arts te Oud-Beijerland.
- I. M. Langeveld, arts te Ridderkerk.
- C. E. Plugge, arts te Strijen.
- Dr. A. Tückermann, arts te den Haag.
- A. R. v. d. Wal, semi-arts te Groningen.

W. M. H. A. te 's Gr. Schulpjes-oogzalf is een oud z.g. huismiddel, waartegen reeds in het no. van Februari 1883 is gewaarschuwd. Oorspronkelijk was het een mengsel van ongezouten boter, azijnzuur-lood en kwikoxyde; thans wordt meestal kwikoxyde met reuzel afgeleverd. Ondoelmatig aangewend, heeft dit zalfje al veel kwaad gedaan.

Dat bericht over Rijmanns en de breukzalf, opgenomen in het Dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage, is eensluidend in verscheidene andere bladen, meestal onder het redactioneele gedeelte, te vinden. Daar in hetzelfde nummer van het blad, waarin dat bericht voorkomt, ook getrouw een advertentie ter aanbeveling van de breukzalf is geplaatst, is het niet moeilijk na te gaan van wien die berichten atkomstig zijn. Op den inhoud van dat bericht zullen wij niet antwoorden, dat begrijpt gij en hoe wij over de handelwijze van couranten denken, die, ten gunste van den adverteerder, ook het gedeelte, voor de Redactie bestemd, als „reclame-middel” laten gebruiken, hebben wij reeds dikwijls uiteengezet.

J. E. te L. en S. te A. Dank voor 't gezondene; wij houden ons aanbevolen.

H. F. te 's Gr. Zie omtrent het middel van Uten de „Herhaalde waarschuwingen” in dit no. Wij hadden in den laatsten tijd niets van deze kwakzalverij gehoord; vandaar dat de waarschuwingen achterwege bleven. De brochure is ons bekend.

Postmerk Velp. De brochure van Warner is besproken in

het Maandbl. van Februari '95. Tegen de middelen daarin opgegeven: Warner's Safe cure, is gewaarschuwd in de bladen van Maart en September 1890, December '92 en Februari '96. Die Warners Compagnie adverteert tegenwoordig weer druk; zoodra de ruimte het toelaat, zullen wij er weer eens over schrijven. Wij waarschuwen er ernstig tegen.

J. K. A. A. K. te A. Dank voor uw schrijven. De advertentie is ons niet ontgaan en, ofschoon wij in 't geheel geen vertrouwen stellen in dergelijke attesten, zullen wij toch eens een nader onderzoek instellen.

W. O. S. S. te S. Uw schrijven van Windelincx in dank, doch te laat voor dit no. ontvangen.

Dank aan allen, die ons de circulaire betreffende de astmapillen toezonden.

D. te A. De samenstelling van het middel, in 't eene boekje aangeraden, La Poudre du Docteur Howeland, is door ons medegeleed in het Maandblad van September 1895. Bij het scheikundig onderzoek werden aangetroffen: wijnsteenzuur, kali, magnesia en koolzuur, vermoedelijk aanwezig in den vorm van wijnsteenzure kali (tartras kalicus) en koolzure magnesia (carbonas magnesicus). Wanneer uw geneesheer dit weet, dan zal hij zeker, met ons, van meening zijn, dat deze middelen niets tegen uw kwaal zullen uitrichten. Wij beschouwen het poeder als een kwakzalverij.

Het middel in het tweede boekje aanbevolen, La ceinture électro plastique, veroordeelt zich reeds zelf, wanneer men de brochure met aandacht leest. Dat afkeuren van alle andere geneesmethodes en middelen en dat hemelhoog verheffen van het eigen fabrikaat, dat (als altijd bij dergelijke zaken) eerst na jaren van studie heet te zijn uitgevonden, en thans onfeilbaar blijkt te zijn, is voor ons — en wij hopen ook voor u — voldoende om die uitvinding (?) met het grootste wantrouwen te bejegenen.

Die elektrische stroom — tot goudbron van de kwakzalvers verlaagd — moet toch maar voor alles dienst doen; nu ook als eenig middel tegen zwaarlijvigheid. Het spijt ons dat wij omtrent de ceintuur zelve geen nadere inlichtingen kunnen geven, maar wij hebben geen lust de kas onzer Vereeniging te bezwaren met een uitgaaf van f 25 à f 50 behalve de vrachtkosten enz., voor iets, waarvan wij niet het minste heil verwachten. Want zóó duur zijn die dingen; zonder bijkosten komen ze op 25, 37,50 en 50 gulden, en — gij begrijpt het reeds — dat voor f 50 wordt vooral aangeraden.

Dat het een geldmakerij is blijkt ook wel uit de volgende opmerking in 't boekje: „Ofschoon onze ceintuur alleen wordt verkocht tegen zwaarlijvigheid, gebeurt het dagelijks, dat de metallo-therapeutische behandeling tegelijkertijd op zeer gelukkige wijze genezend werkt op onderscheidene aandoeningen, zooals: reumatiek, jicht, migraine, neuralgie, slapeloosheid, maagkwalen enz.”

Wel zeker! Enkele van die aandoeningen neemt men wel eens waar bij zwaarlijvigheid, bij gevolg . . . zooveel te eerder is een zeltje gewonnen.

Wij ontraden u derhalve ten sterkste hulp te zoeken bij de middelen in de beide boekjes aangegeven. Verder kunnen wij niet gaan. Wij onthouden ons, uit principe, tot het geven van raad op de wijze zooals door u wordt bedoeld. Trouwens geneeskundige raad en hulp is slechts te verstreken door iemand, die in de gelegenheid is den patiënt nauwkeurig te onderzoeken en na te gaan, — iets wat alleen de kwakzalvers onnoedig achten.

Met dit no. wordt aan de leden verzonden no. 38 van de „Berichten en Mededeelingen”, bevattende het Verslag van de Jaarlijksche Algemeene Vergadering, te 's Gravenhage gehouden.

Veel moest tot een volgend no. blijven liggen.

Herhaalde Waarschuwingen.

Anti-épileptique van Uten. Dit middel wordt als geheimmiddel in den handel gebracht door zekeren J. UTEN, apotheker te Luik. Door dezen, die echter geen geneesheer is, is een boekje uitgegeven: „Over de Val-lende Ziekte en alle andere zenuwaandoeningen. Hare „behandeling en radicale genezing door het anti-épileptisch middel van Uten.” Dit boekje dient uitsluitend als reclame-middel, het geeft een beschrijving der voornaamste zenuwziekten, en de gebruiksaanwijzing van het geheimmiddel van UTEN, waardoor, onder inachtneming van een bepaalde levenswijze, volkomen herstel kan verkregen worden, zooals de schrijver zelf beweert. Alle gewoonlijk gebruikte geneesmiddelen bij zenuwziekten worden afgekeurd, waaronder ook het bekende broomkalium, waarvan het gebruik, zooals de schrijver uitdrukkelijk te kennen geeft, hoegenaamd geen baat oplevert.

Nu tenminste mag ieder in het middel van dezen schrijver iets anders, zij 't ook niet veel bijzonders, verwachten; toch is dit niet het geval.

Het onderzoek van den heer L. VAN ITALLIE heeft duidelijk aan 't licht gesteld, dat het middel van Uten bestaat uit een oplossing van ditzelfde broomkalium, door een groen kleurtje en een geur van amandelen voor den leek onkenbaar gemaakt, zooals tal van andere dergelijke mengels, die men heeft getracht aan den man te brengen.

Het middel van UTEN moet tegenwoordig worden besteld bij V. BOCCA, apotheker te Luik. Voor vijf gulden — behalve port en inkomende rechten — krijgt men 2 flacons en daar de patiënt, volgens de brochure, den drank 2 jaren lang moet gebruiken, kan men op die wijze een belangrijke som kwijt raken en zijn gezondheid ernstig benadeelen.